بەرنووسەر
محمد أمين محمد

ژمارەی تایبەتی

هاوکاری

٨ لاپەڕە — ٢٥ فلس

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە لە دەزگای ڕۆشنبیری وبڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

● یەك شەممە ١٧ ی تەموزی ١٩٧٧ ژمارە ٣٧٧ ●

● الاحد ١٧ تموز ١٩٧٧ العدد ٣٧٧ ●

دەسکەوتەکانی شۆڕشی ئێوە لەکاروانی سەرکەوتوی ئێوەدا بنجی داکوتاوەو بوە بەبنکەیەك لە گۆڕانە بنەڕەتیەکانی ژیانتانو روخسارە نەمرەکانی خۆی نواندوە ..

سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البكر

ووتاری سەرۆکی فەرماندە

سەرۆکی فەرماندە، داخوازی نەگۆڕی پێویستی کشانەوەی هێزەکانی ڕژێمی سوریا لە لوبنان دووپات ئەکاتەوە.

سەرۆکی فەرماندە: ڕێڕەوی سۆشیالزم هەرڕێڕەو مانە لە پێشکەوتنماندا

بەڕێز سەرۆکی تێکۆشەر احمد حسن البکر ئەوەی دوپاتە کردۆتەوە ئەوەی لە ماوەی ئەو نۆساڵەدا لە ساڵانی ڕەوتی شۆڕش داوەدی هێنراوە ئەمانە تێکە لە ئەستۆی گشتلامانداە دەبێت بارێزگاری بکەینو هەوڵی پێشکەوتنی بدەین ..

هەروەها بەڕێز سەرۆکی فەرماندە وتی .. ئەوەی وەدی هێنراوە بەدەستکەوتێکی نیشتمانی ونەتەوەیی نەدرێتە قەلەمو بەتاقی کردنەوەیەکی شۆڕشگیرانە دادەنرێت وبەهەمولایەکی ئیستیعمارو هێزی کۆنەپەرستان توڕەدەکات کە دەیانەوێت تاریکایی وخۆبەدەستەوەدانو باش گەزبونەوە باڵ بەسەر هەمو ناوچەکەدا بکێشن .

سەرۆکی فەرماندە لە وتاریکی نەتەوەیی ڕۆژدا کە دوێنی شەو بەبۆنەی بیرەوەری هەردو شۆڕشی ١٤-١٧ی تەمموزی نەمرەوە خوێندویەتەوە ئەوەی دیاری کرد ئەوە کە ڕەنبازی سۆشیالیستی تەنیا ڕەنبازێکە بۆ پێشکەوتنی وڵاتو فراوان کردنی بەختیاریو سەربەرزیو ژیانێکی خۆشتر بۆ هاووڵاتیان .

سەرۆکی بەڕێز لە وتارەکەیدا باسی دۆخی ناوچەی عەربی کردوە لە ئەنجامی ئەو ڕەنبازە چەوتانەدا کە لە وناوچەیەدا بەدی ئەکرێت لە کەل کەلی سیاسەتی هەڵە کەلەو مەیدانەدا ڕەچاو نەکرێت بەرکرادایەتی سیاسی حزبو شۆڕش ئاگادار کردۆتەوە دەربارەی ئەنجامی بەر لەمەترسیان بۆ سەر ئەتەوەی عەرەبو مەسەلە چارەنوسیکانی دەقی وتارەکە لەلاپەڕە ((٥))دایە

سەرۆکی فەرماندە سوپاسی سەرۆك وپاشای وڵاتە براودۆستەکان ئەکاتکە پیرۆزبایان لێ دووەوە لەیادی هەردووەشۆڕشی تەموزی نەمردا..

بەڕێز سەرۆك کۆمار احمدحسن البکر ژمارەیەکی زۆری بروسکەی پیرۆزبایی پێ گەیشتووە ،لەلایەن بەڕێزان سەرۆك و پاشاو لێپرسراوانی وڵاتە براو دۆستەکانەوە کەبەبۆنەی بیرەوەری هەردوو شۆڕشی تەمووزی نەمرەوە نێردراون .

بەڕێز سەرۆك کۆمار لە بروسکەی وەڵامدانەوەی ئەم پیرۆزبایی یانەدا سوپاس-و

بڕوانە ل : ٧

وڵاتەکەمان ئاهەنگی جەژنی دووەشۆڕشی پیرۆزەکەی تەموزی دەست پێ کرد.

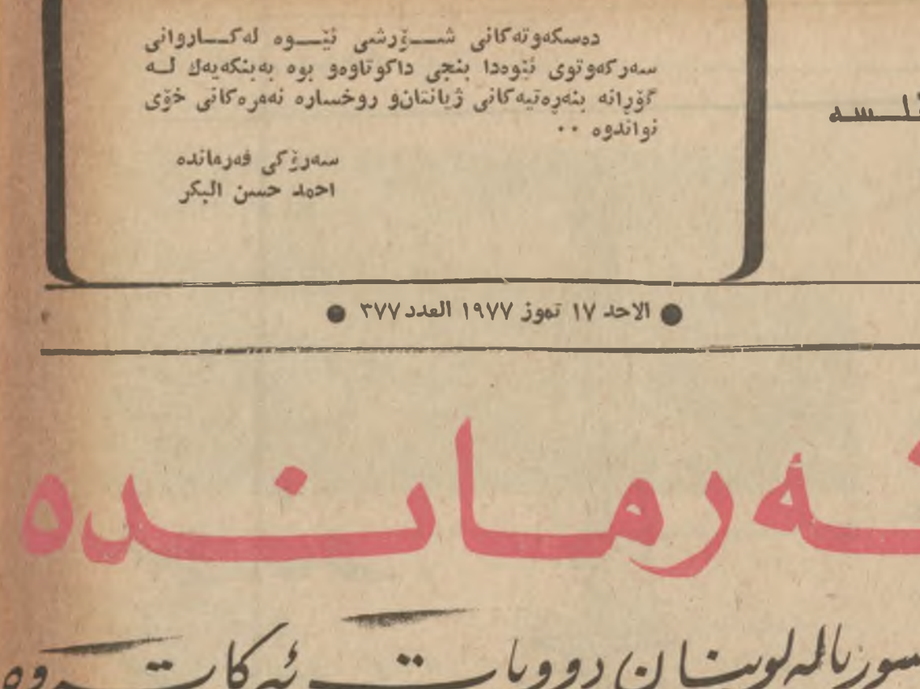

ڕۆژی پێنجشەممەی ڕابردوو لەوپەڕی شادیو خۆشیدا ئاهەنگگێڕانی ڕەسمیو گەلی خۆی بە بۆنەی بیرەوەری دووشۆڕشە پیرۆزەکەی تەموزەوە دەستپێ کرد .

لەم ئاهەنگگێڕانەدا ژمارە-لە هەموو پارێزگاکانی وڵاتدا ڕێپەوێکی گەلیو چەند میهرەبەکی زۆر پرۆژەی بیشەسازیو کرانەوە و بەردی بناخەی جانێکی هونەریو ئەدەبی گشتوکالیو نیشتەجێو ژمارەیەکی زۆری تریش دانرا . ڕێکخران .

بەرەوەردەیی و خرمەکۆزاری هەروەها لەم ئاهەنگەدا چەند

بڕوانە ل : ٧

لەژێر سەرپەرشتی سەرۆکی فەرماندەدا

دوێنێ کۆنگرەی وەزیرەکانی لاوان ووەرزشی عەرەب کارو بارەکانی خۆی دەست پێ کرد

دوێنێ بەیانی بەسەرپەرشتی بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکر پێنجەم کۆنگرەی وەزیرەکانی لاوانو وەرزشی عەرەب لەهۆڵی (الرباط)دا کرایەوە .

بەڕێز طه محی الدین معروف جێگری سەرکۆمار لە جیاتی سەرۆکی بەڕێز کۆنگرەکەی کردەوە ، ژمارەیەك لە وەزیرە بەڕێزەکانیش لە کردنەوەی کۆنگرەکەدا ئامادە بوون .

بەڕێز طه محی الدین معروف وتەیەکی داو تیادا وتی :

بەناوی بەڕێز سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکری سەرکۆمارەوە و لە جیاتی بەڕێزی ئەوکۆنگرەیەتان ئەکەمەوەو سلاو وخواستی ئەوتان بە سەرکەوتنی کۆنگرەکەتان ڕاگەیەنم ، ئەو کۆنگرەیەی لە سەر خاکی عیراقی شۆڕشدا ئەبەسترێ بۆئەوەی لاکانی ئەو خۆبیشاندانە ئەتەوەیی یە گەورەیەی بەغدا بەخۆیەوەدی، کاتێ پێشڕەوی نەتەوە خەباتکەرەکەمانی لە میهرەجانی سێیەمدا لە باوەش گرتبوو ، تەواوبکا .

هەروەها بەڕێز جێگری

بڕوانە ل : ٧

لەژێر چاودێری سەرۆکی فەرماندە:

ئاهەنگگێڕان بەرەو ڕەچوونەوەی یەکی تازە لە هەڵۆنە بەزەکانمانە

بە بۆنەی یادی ئۆزدەهەمینی شۆڕشی چواردەی تەمووزو یادی نۆیەمی شۆڕشی حەڤدەی تەمووزی پیرۆزەوە لە ژێر چاودێری سەرۆکی فەرماندە مهیب احمد حسن البکر سەرەك کۆمارو فەرماندەی گشتی هێزە چەکدارەکان دوێنی بە بۆنەی دەرچوونی دەستەیەکی تازە لە هەڵۆنەبەزەکانمانەوە کولێجی هێزی ئاسمانی ئاهەنگێکی سازکرد .

لە ئاهەنگەکەدا نوێنەری سەرۆکی بەڕێز عزة ابراهیم ئەنداەمی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری دۆخۆ ئامادەبوو .

هەروەها هاوڕێ جعفر قاسم حمودی ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست وەزیری دەوڵەتو فەریق یەکەمی ڕوکن سەروکی ئەرکانی گشتی هێزی چەکدار وەلیوای فرۆکەوان فەرماندەی هێزی ئاسمانیو ژمارەیەك لە ئەفسەرو ئەندامانی ڕێکخراوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لەکولێجەکە ئامادە بوون .

کاتی کە بەڕێز نوێنەری سەرۆك کۆمار لەگەڵ هاوڕێ جعفر قاسم حمودی کەیشتنە کولێج لەلایەن فەریقی یەکەمی ڕوکنو فەرماندەی هێزی ئاسمانیو بەرگری ئاسمانیو فەرماندەی کولێجی ئاسمانی پێشوازیان لێکرا .

لەدوایدا تیپی موسیقای کولێج سلاوی کۆماری لێداو ئاهەنگەکە دەستی پێکرد .. ئینجا بەڕێز نوێنەری سەرەك کۆمار لەگەڵ عەقیدی فرۆکەوان فەرماندەی کولێجەکە قوتابیەکانیان پشکنیو لە دواییدا قوتابیەکان لەسەر ئاوازی مۆسیقای سوپایی بە بەردەم جێگای سلاو وەرگرتن تێپەڕینو ئالای کولێجەکە لە ڕیزی پێشەوەیان بوو سلاویان بۆ نوێنەری بەڕێز سەرەك کۆمارو

بڕوانە ل : ٧

سەرۆکی فەرماندە چاودێری ئاهەنگی کولێجی سوپایی ئەکات

لەژێر چاودێری بەڕێز سەرکۆمارو سەرلەشکری هێزی چەکدار مهیب احمد حسن البکر بەستێرێ ، کۆلێجی سوپایی ئاهەنگێکی بەبۆنەی دەورەی (٥٦) قوتابیانی گێڕاوە .

لە ئاهەنگەکەدا هەردو ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەڕێز سعدون غیدانو طه یاسین ڕمضانو هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی هەریمایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستیو هەروا وەزیرەکانو فەریق ڕوکنی یەکەم سەرۆکی ئەرکانی گشتی هێزی چەکدارو هاوڕێیان ئەندامانی مەکتەبی سوپایی حزبو کەورە ئەفسەرانی هێزی چەکدارو لێبرسراوانی ئامادەبوون .

لەگەل گەیشتنی بەڕێز سەرکۆمارو سەرلەشکری هێزی چەکدار ، بەڕێز هشام الشاوی سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتی کۆمارو فەریق ڕوکنی یەکەم سەرۆکی ئەرکانی گشتی هێزی چەکدارو عەمیدروکن آمری کۆلێجی سوپایی پێشوازیان لێکردو ئینجا سلاوی کۆماری لێدرا .

لەسەرەتای ئاهەنگەکە ، قوتابیانی کۆلێجی سوپایی سرودی سوێندی قارەمانەتیان خوێند ، لەپاشا نامری کۆلێج وتاریکی خوێندەوە و خۆشحالی خۆی دەربڕی بەبۆنەی هاتنی سەرۆکی سەرکردە احمد حسن البکر وبەناوی هەمو ئەندامانی سوپاسی چاودێری سەرۆکی کرد لەم ئاهەنگەدا .

لەوتارەکەیا هەمو ئەو ئەرکانەی خستەروو کەکەوتۆتە سەرشانی کۆلێجی سوپایی لەپەروەردەکردنو ئامادەکردنی ئەفسەری بەتوانایوا کە پاسەوانی لەخاکی نیشتمان بکەن .

لەپاشا وتاری ڕێکخراوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی لەکۆلێجەکەدا خوێندرایەوە تیایا : ئەو ڕێبازەی کەئەم دەزگایە لەسەری ئەڕوا لە ئامادەکردنی ئەفسەردا ڕێبازێکە سەر بەبنداویستیەکانی سوپاکەمانە لەبێناوی بەجێگەیاندنی ئەو دەورەنیشتمانیو ئەتەوەییەی کە خراوەتە سەرشانی ، لەپەرۆشنایی ڕابۆرتی سیاسی هەشتەمین کۆنگرەی هەرێمایەتی حزبی بەعسی عەرەبی

بڕوانە ل : ٧

سەرویتار

شۆڕشی حەڤدەی تەموز .. دەسکەوتو سەرکەوتنە لە ڕێگای بنیاتنانی کۆمەڵی نوێدا

ئەمڕۆ گەلی عیراقمان ئاهەنگی بیرەوەری نۆهەمی شۆڕشی حەڤدەی تەموز دەگێڕێ ، ئاهەنگگێڕان بۆ یادی ئەو شۆڕشە مەزنە ئەرنگیەکی تایبەتی هەیەو لە هەموو ئاهەنگگێڕانێکی نیشتمانی دیکە جیاوازە . هۆی بنەڕەتیش لەوەدا شوێنەواری کاریگەری ئەو شۆڕشەیە لە دۆخی سیاسیو ئابووریو کۆمەلایەتیو ڕۆشنبیریدا بەگشتی . هیچ مەیدانێکی ژیانگ نیە کە شۆڕش کاری تێنەکردبێو شوێنەواری خۆی لەسەر بەجێنەهێشتبێ بەرەو بنیاتنانی کۆمەڵی نوێ .

شۆڕش بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لەئەنجامی شێواوی ناو ڕژیمی کۆنەپەرستو ڕژیوی عارفیو شێواوی بژگەنی ناو دەزگاکانی دەوڵەتو لەئەنجامی ئەو شێواوی تالۆزیەدا بەرپابوو کە باش نوشوستیەکەی جوزەیرانی ١٩٦٧ لە دۆخی سیاسی ناوچەی عەرەبیدا ڕووی دابوو .

وڵاتەکەمان تووشی زۆر گیرو گرفتی سەخت هاتبوو ، بێوەندی نێوان هێزە نیشتمانیو نەتەوەییە پێشکەوتنخوازەکان لەبەر یەك هەڵوەشابوو ، پیشەسازی لە جێگای خۆیدا وەستابوو ، لە ماوەی پێش شۆڕشدا هێرشێکی درندانە دەکرایە سەر چارەسەرکردنی

هاوکاری

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

میللی کردن و شۆڕش

مێژووی جەنگی شۆڕش وحزبە سەرکردەکەی دژی مۆنۆپۆلەکان لە بەرەبەیانی ١٧ی تەموزی مەزنەوە

لە بەیاننامەی یەکەمی شۆڕشی ١٧ی تەموزی نەتەوایەتی پێشکەوتنخوازەوە دوپات کردنەوەیەکی ئاشکرای دەسەت گرتنی سەرکردایەتی شۆڕشە بە بەرژەوەندیەکانی گەل و ڕێگای سەربەخۆیی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوری.

شۆڕش یەکەم هەنگاوی لە بەیاننامەی یەکەمیەوە بنا

لە ٣٠ تەموز دا لە وتارێکی سەرۆکی تیپکۆشەر احمد حسن البکر دا یەکەم دەستپێشخەری لە کۆمپانیا مۆنۆپۆلەکان کرا

نێوان کومپانیاو دەزگا پشکنەرە فەرەنسیی و بەلام ئایا کومپانیا توانی لەم ئەرکانەی کەوتبونە ئەستۆی پێش شۆڕش شتێك جێ بەجێ بکات ؟

ڕاپۆرتی کۆنگرەی هەشتەمی قوتری حیزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست ئەلێت :- (تەو کومپانیا نیشتمانیەی سالی ١٩٦٤ پێکهات ، لاوازوبێ دەسەلاتە کەسانی تومان لێ کراوو پیس دەستیان بەسەردا گرتوە ، نیش و کاریشی گەڕان بو بەشوین ڕێکەوتننامە - بەلێندراوە - کەدا کە لەگەل کومپانیای - ایسراب - ی فەرەنسایدا بەسترابو بژدەست بەسەرا گرتنی عەندێك لەو زەویانەی یاسای ژمارە (٨٠) گرتبونیەوە .

لە ٦-٨-١٩٦٧ یاسای ژمارە (٩٧) سالی ١٩٦٧ بۆ تەرخان کردنی ناوچەی بەرهەم دەرهێنان بۆ کومپانیای نەوتی نیشتمانی عیراق دەرچو .

لە ٤-٩-١٩٦٧دا یاسای سەرلەنوێ دروست کردنەوەی کومپانیای نەوتی نیشتمانی عیراقی ژمارە (١٠٢٣)دەرچو . لەتەل دەرچونی ئەم دوویاسایەدا وەك ڕاپۆرتی سیاسی لێنینەدوێ کومپانیاکە بێ دەسەلات و لەبەلو بۆکەوتو مابوەوە . جابۆ ئەمەش بەبەراکردنەوەی کومپانیاکەیان بۆدۆزینەوەی شێوەیەك بۆ ئیشکردن لە ٢ی شوباتی ١٩٦٩دا ڕاپۆرتی سیاسی ئۆنگرەی هەشتەمی قوتری حیزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست ئەلێت :- (تەو کومپانیا نیشتمانیەی سالی ١٩٦٤ پێکهات ، لاوازوبێ دەسەلاتە کەسانی تومان لێ کراوو پیس دەستیان بەسەردا گرتوە ، نیش و کاریشی گەڕان بو بەشوین ڕێکەوتننامە - بەلێندراوە - کەدا کە لەگەل کومپانیای - ایسراب - ی فەرەنسایدا بەسترابو وەبۆی بەبەرهەم هێنانێکی ڕاستەوخۆ .

● لە ٤-٧-١٩٦٩ حکومەتی شۆڕش ڕێکەوتننامەیەکی هاوکاری ئابوری و هونەری لەگەل یەکێتی سوفیاتا بۆ پێشخستنی پیشەسازی بەرهەمهێنانی نەوت بەست .

گرتنی دوا دەلاقەی یاسای ژمارە «٨٠»

لەبوایە شۆڕش لەمەیدانی جەنگدا هەنگاوی کە بچێتە پشەوە ئەوەبو یاسای ژمارە (٢٤)ی سالی ١٩٧٠ی دەرکرد کەبەپێی ئەم یاسانوێیە مادەی سێی یاسای ژمارە (٨٠)ی لابرد ، بەکردنی ئەم کارە کومپانیا مۆنۆپۆلەکان گورزێکی تریان خوارد ئەم یاسایەش بەنوێرەی هۆ پێویستەکانی بۆ ڕایەڕاندنی ئەو سیاسەتی ئەوتی نیشتمانیە هاتۆتەکایەوە کە حکومەتی شۆڕش بۆ تەرخان کردنی وەبەرهێنانی ڕاستەوخۆی سامانی ئەوت بۆ کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق .

● لە ١٢-٧-١٩٧٠دا کومپانیای کیموکومیلکسی هەنکاریا لەبەشی سەروی ڕومەیلەدا - ڕومەیلەی ژمارە -١- دەستی بەبیر هەلکەندن کرد .

● لە ١٥-٩-١٩٧٠دا تیپی لەرزاندنەوەی زەمینی - فرقە زازالیە - سەربە کومپانیای نیشتمانی لە ناوچەی ڕتاوی کەوتە کارەوە .

لە ٢٢-٩-١٩٧٠ دا لەبیری ڕومەیلە -٢- بەهۆی کەلو پەلو شتومەکی ئامادە کراوی تایبەتی کومپانیای ئەوتی نیشتمانیەوە کەوتنە بیر هەلکەندن .

● لە ١٨-١-١٩٧١دا لەبەشی ابوغریب لەلایەن دەزگای - ایراب - ەوە دەست بەکاری هەلکەندن کرا .

● لە ٣١-١-١٩٧١دا سەرمایەی کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق لە ٢٥ ملیۆنەوە بوبە ٧٠ ملیۆن دینار بۆ ئەوەی بتوانێ ئەخشەکانی ئەشەکردنی ساڵانی ٩٧٠-٩٧٤ ڕایەڕێنی .

● لە ١-٢-١٩٧١دا کومپانیای نیشتمانی ڕوبێوکردنی لەرزاندنەوەکەی (المسح الزلزالی) لە ناوچەی لحیسداکرد .

● لە ١٠-٢-١٩٧١دا ڕاکێشانی بۆری بۆ ئواستەوەی ئەوتی خاو لەبەشی سەروی ڕومەیلەوە بۆ بەندەری دەرەوە ناردن لەفاو بەدرێژای ١٣٨ کیلومەترو ٢٨ ئرێو بەوزەی ساڵانەی ١٨ ملیۆن تەن دروستکرا .

سەرەتای جەنگە گەورەکە

لەیادی یوبیلی زیوینی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا ڕۆژی ٧-٤-١٩٧٢ شۆڕش سەرکەوتنی خۆی لەیەکەم جەنگی ئەوتا بۆ جیهان ئاشکرا کرد ئەمیش لەوکاتەدا بو کە بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی وەبۆی بەبەرهەم هێنانی ڕاستەوخۆ .

بژدەست بەسەرا گرتنی عەندێك لەو زەویانەی یاسای ژمارە (٨٠) گرتبونیەوە .

لە ٦-٨-١٩٦٧ یاسای ژمارە (٩٧) سالی ١٩٦٧ بۆ تەرخان کردنی ناوچەی بەرهەم دەرهێنان بۆ کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق دەرچو .

لە ٤-٩-١٩٦٧دا یاسای سەرلەنوێ دروست کردنەوەی کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراقی ژمارە (١٠٢٣)دەرچو . لەتەل دەرچونی ئەم دوویاسایەدا وەك ڕاپۆرتی سیاسی لێنینەدوێ کومپانیاکە بێ دەسەلات و لەبەلو بۆکەوتو مابوەوە . جابۆ ئەمەش بەبەراکردنەوەی کومپانیاکەیان بۆدۆزینەوەی شێوەیەك بۆ ئیشکردن لە ٢ی شوباتی ١٩٦٩دا ڕاپۆرتی سیاسی ئۆنگرەی هەشتەمی قوتری حیزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست ئەلێت :- (تەو کومپانیا نیشتمانیەی سالی ١٩٦٤ پێکهات ، لاوازوبێ دەسەلاتە کەسانی تومان لێ کراوو پیس دەستیان بەسەردا گرتوە ، نیش و کاریشی گەڕان بو بەشوین ڕێکەوتننامە - بەلێندراوە - کەدا کە لەگەل کومپانیای - ایسراب - ی فەرەنسایدا بەسترابو وەبۆی بەبەرهەم هێنانێکی ڕاستەوخۆ .

● لە ٤-٧-١٩٦٩ حکومەتی شۆڕش ڕێکەوتننامەیەکی هاوکاری ئابوری و هونەری لەگەل یەکێتی سوفیاتا بۆ پێشخستنی پیشەسازی بەرهەمهێنانی نەوت بەست .

گرتنی دوا دەلاقەی یاسای ژمارە «٨٠»

لەبوایە شۆڕش لەمەیدانی جەنگدا هەنگاوی کە بچێتە پشەوە ئەوەبو یاسای ژمارە (٢٤)ی سالی ١٩٧٠ی دەرکرد کەبەپێی ئەم یاسانوێیە مادەی سێی یاسای ژمارە (٨٠)ی لابرد ، بەکردنی ئەم کارە کومپانیا مۆنۆپۆلەکان گورزێکی تریان خوارد ئەم یاسایەش بەنوێرەی هۆ پێویستەکانی بۆ ڕایەڕاندنی ئەو سیاسەتی ئەوتی نیشتمانیە هاتۆتەکایەوە کە حکومەتی شۆڕش بۆ تەرخان کردنی وەبەرهێنانی ڕاستەوخۆی سامانی ئەوت بۆ کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق .

● لە ١٢-٧-١٩٧٠دا کومپانیای کیموکومیلکسی هەنکاریا لەبەشی سەروی ڕومەیلەدا - ڕومەیلەی ژمارە -١- دەستی بەبیر هەلکەندن کرد .

● لە ١٥-٩-١٩٧٠دا تیپی لەرزاندنەوەی زەمینی - فرقە زازالیە - سەربە کومپانیای نیشتمانی لە ناوچەی ڕتاوی کەوتە کارەوە .

لە ٢٢-٩-١٩٧٠ دا لەبیری ڕومەیلە -٢- بەهۆی کەلو پەلو شتومەکی ئامادە کراوی تایبەتی کومپانیای ئەوتی نیشتمانیەوە کەوتنە بیر هەلکەندن .

● لە ١٨-١-١٩٧١دا لەبەشی ابوغریب لەلایەن دەزگای - ایراب - ەوە دەست بەکاری هەلکەندن کرا .

● لە ٣١-١-١٩٧١دا سەرمایەی کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق لە ٢٥ ملیۆنەوە بوبە ٧٠ ملیۆن دینار بۆ ئەوەی بتوانێ ئەخشەکانی ئەشەکردنی ساڵانی ٩٧٠-٩٧٤ ڕایەڕێنی .

● لە ١-٢-١٩٧١دا کومپانیای نیشتمانی ڕوبێوکردنی لەرزاندنەوەکەی (المسح الزلزالی) لە ناوچەی لحیسداکرد .

● لە ١٠-٢-١٩٧١دا ڕاکێشانی بۆری بۆ ئواستەوەی ئەوتی خاو لەبەشی سەروی ڕومەیلەوە بۆ بەندەری دەرەوە ناردن لەفاو بەدرێژای ١٣٨ کیلومەترو ٢٨ ئرێو بەوزەی ساڵانەی ١٨ ملیۆن تەن دروستکرا .

سەرەتای جەنگە گەورەکە

لەیادی یوبیلی زیوینی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا ڕۆژی ٧-٤-١٩٧٢ شۆڕش سەرکەوتنی خۆی لەیەکەم جەنگی ئەوتا بۆ جیهان ئاشکرا کرد ئەمیش لەوکاتەدا بو کە بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی وەبۆی بەبەرهەم هێنانی ڕاستەوخۆ .

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لەجیاتی سەرۆکی فەرمانده تیکۆشەر احمد حسن بکر بڕۆژەی کارکردنی حەقلی باکوری ڕومەیلەی کردەوە ، کە کە بەرهەم هێنانی نیشتمانی ئەو ڕاستەوخۆ ئەو دەربێنی ئەمەش لە ئاهەنگێکی ئەوەدا دەستی پێکرد کە بەڕێز کوسیگین سەرەك وەزیرانی یەکێتی سوفیات و ژمارەیەك لەوەزیرانی ئەوت و ئابوری وڵاتانی عەرەب و دۆست ئامادە بوبون .

کومپانیا مۆنۆپۆلەکان بەپێی ئەو تاقی کردنەوە دورو درێژانەیاندا هەستیان بەوەش ئەکرد کەدوای ئەم گورچك بڕینە هی تریشی بەدواوە هەیە ، لەبەرئەوە کانی گەیان کە شۆڕش لەبارەی ناوبراو داوای وەلامی خواستە پەیوەندیەوە لەگەلیاندا بەیەك بنەرەتیەکانی کاتی خۆی کردبو چاوئلکەی سیاسی و ئابوریەوە لەماوەی ئەوەی ئابوریەوە لەرزەی مێژووی حیزب و میللەتدا ئامادە بونیکی فراوانی جەماوەرو ڕێکخراوە کانی بۆ بەرەو لێدانی مۆنۆپۆل و چۆك پێدانی کرا .

لەگەل ئەوەشدا کومپانیاکان وەلامی ئارەزوی گەراندنەوەی مافەکەی ئەئەدایەوە . دواخستن گەلێك خایاندی تا وەکو دەنگی سەرۆکی فەرمانده بلند بوەوەو گە لەیەکی حوزەیرانی ٩٧٢دا بەناوی کەلەوە میللی کردنی کاروباری کومپانیای ئەوتی عیراقی ئاشکرا کرد . دەسکەوتی یەکی حوزەیرانی ٩٧٢ کە بڕیاری میللی کردنی مەزنە ئەنیا بۆ عیراق سەرکەوتن نەبو بەلکو عیەمو ئەو وڵاتانەبو کەنەوت دەرئەهێنن ، سەرکەوتنی هەمو گەلان بو چونکە دەربڕینی بەرهەمی خەباتێکی سەختی نارەحەتە دژی تالانی و دا گیرکردن . سەرنجدانی شۆڕش کە خواست و نیازی جەماوەرە بەم دەسکەوتە مەزنەوە ئەوەستا کەوا دوای جەنگێکی سەخت وەدەستی هێناوەك وەلامدانەوەیەکی دلیرانەی ئەو یارمەتیانەی کە دەوڵەتە ئیمپریالیەکان لە شەری تشرینەدا بۆ دوژمنیان ئەنارد پاسای ژمارە (٧٠)ی سالی ٩٧٣ی دەرکرد ئەویش میللی کردنی بەشی ئەمریکا بو کە ٧٥ر٢٣٪ی هەمو بەشەکانی ئەوتی بەسرابوی کردی بەمولکی کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق .

● لە ٢١-١٠-١٩٧٣دا لە ئەنجامی هەلوەستی هۆڵەندادا بەرامبەر مافی عەرەب ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش یاسای ژمارە (٨٠)ی سالی ٩٧٣ی دەرکرد کە بەشی هۆڵەندای لەکۆمپانیای ئەوتی بەسرا میللی کردو کە ١٥ر١٤٪ی هەمو بەشەکانی کۆمپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق بو . بەمە کومپانیای نیشتمانی بو بەخاوەنی ٤٨٪ هەمو بەشەکانی کومپانیای ئەوتی بەسرا .

● دوای ئەوە میللی کردنی بەشی کۆلبەنکیان دبتە پشەوە کە ئەمەش بۆ بشت گرتنی تیکۆشانی سەربەستیخوازی ئەفریقاو یارمەتی دانی شۆڕشگێڕان ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە ٢٠-١٢-١٩٧٣ دا ئەم بەشەی ناوبراوی لە کومپانیای ئەوتی بەسرا میللی کرد کە ٥٪ی هەمو بەشەکانی کومپانیاکە بوو مولکایەتیەکەی خستەوە سەرکومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق .

بەیاننامە مێژوییەکە لە چوارچێوەی ئەو شتانەدا کەدوویانی کردونەتەوە ئەوەیە کە شۆڕش لەسەر سیاسەتێکی ئەوتی نیشتمانی سەربەخۆی دور لەمۆنۆپۆلەکانی جیهان بۆوەدی هێنانی بەرژەوەندی عیراق و ئەنەوەی عەرەب و یان بەئوێرەی توانایو پێکهێنانی ئەرتێکی ئەوتی سەربەخۆو بە دەرهێنانی بەرهەم دور لەشان خەفەکردن ئەڕوات ، بەیاننامەی یەکەمی شۆڕش دەربارەی مەسەلەی ئەوەت و بەنازایەتی دەربڕینی مەبەستەکانی خۆی لەبارەی ئەوەوە کە خۆی ڕاستەوخۆ کە بەرهەم وەدەست بهێنی ئەمەوەکو زەنگی ئاگادار کردنەوەی وابوبۆ بەرژەوەندیە مۆنۆپۆلە بێگانەکان ، لیتر ئەو کارانەی کە دواترتن ئەوەبو کومپانیاکان ئەڤەللای ئەوەیاندا لەدەوری ئەم دەسکەوتە پەیکە بخۆن بەلام پێش ئەوەی ئەم پەیکەخواردنە بێتەدی سەرکردایەتی شۆڕش بریاری دا ئەو دەسکەوتە بۆجەماوەر جێ بەجێ بکات .

لە ٢٨ی مانگی تەموزی ١٩٦٨دا کەمەندێك لە خۆتیهەلکیشەرانی ناوشۆڕش و بەکرێگیراوان لابردنی کومپانیای نیشتمانیان هێنایە پێشی خەریك بو ئەو بەیکەخواردنەی کۆمپانیا مۆنۆپۆلەکان سەربکرێت .

ئەمەش سەرۆکی فەرمانده تیکۆشەر احمد حسن بکر ئەمەی لەوناره مێژوییەکەیدا دوویات کردەوە کە لە ٣٠ی تەموزی ١٩٦٨دا لەکاتی پاکۆژانی دوژمنەکانی شۆڕشدا دای کە بڕیتی بون لە دەستەناپاکەکانی (نایف و داود) .

سەرۆکی بەڕێز وتەی دوژمنەکانی شۆڕش وێستیان ڕێگەی لابردنی هەندێك یاسای پێشکەوتنخواز خۆش بکەن و ئەو بیروباوەڕانەش بمەیەنن کە ئامانجیان پاڵپێوەنانی بەرەو ئەو ڕوانەیەکەکانی خۆی ئەخشەیان بۆکێشراوە بەمەبەستی دروست کردنی کۆمەلگەیەکی سەربەست و یەکبوو پێشکەوتوی بەرەو هێنەر بەتەل و هێزە ڕێکخراوەکانی .

لەکۆبونەوەی ئەنجومەنی وەزیراندا کە لە ٢٨ی تەموزی ١٩٦٨ کاریەکسەر گەیشتە ئەوەی کەمەسەلەی لابردنی کومپانیای ئەوتی نیشتمانی کەسانی پێشکەوتنخواز لەئەنجومەنی وەزیراندا ئەبونایە لەوانەبو ئەوە چێ بەجێ بکەن .

یاسای ژمارە «٨٠»

شۆڕش لەڕێگەی پاراستنی یاسای ژمارە (٨٠)وە کەبەپێی ئەم یاسایە دەستیشانی ئاوچەی دەرهێنانی ئەوتی بۆ ئەو کومپانیا بێگانانە کرد کەلە عیراقدا ئیش ئەکەن و کۆنایی بەدەسەلاتی ئەو دەست ڕۆیشتنە هێناکە لەر٩٩٪ زەوی کۆماری عیراق درابو کۆن بەکۆمپانیای بێگانەکان هەر لەسەرەتاوە شۆڕش کەوتە شەرکردن لەگەلیا ، بەلام وەنەبێت کومپانیە مۆنۆپۆلەکان بەرامبەر ئەم کارە دەستە ئەژنۆ دانیشتبن ، بەهەمو ڕێگەو شێوەیەکی ئاشکرا زیانیان بەعیراق گەیان و هەرچی فرۆفێلیکیشیان هەبو بۆئەوەی عیراق دەست بەرداری بەرهەم هێنانی ئەوتی نیشتمانی بکەن بۆ لوغم دانان لەڕێی کاروانی ئەم ئامانجەدا دەرهێنا .

بەدرێژای دەسەڵاتی سیاسەتی کومپانیاکان بەرامبەر عیراق زیان ئەیاندنێکی کاریگەرانە بو لەنابووری عیراق .

ڕاپۆرتی سیاسی ئۆنگرەی هەشتەمی قوتری حیزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست دوواتی ئەوەی کردۆتەوە کەتەقەللای ئەرم لەلایەن کۆمپانیاکانەوە بۆ بەیکەخواردن لەدەوری یاسای ژمارە (٨٠)و بەتال کردنەوەی ئاوەڕۆکە نیشتمانیەکەی دراوە ، ساڵی ١٩٦٠ حکومەتی طاهر یحیی ویستی ڕێکەوتننامەیەك لەتەل کومپانیا مۆنۆپۆلیەکاندا بەبەستێ کەبەئوێرەی ئەم ڕێکەوتننامەیە بەوزەویانەی کەیاسای ژمارە (٨٠) ئەیانگرتەوە بەناوی بەرهەم هێنانی ئەو زەویانەوە لەلایەنی کومپانیایەکی تێکەلاوی میری و مۆنۆپۆلەکانەوە بە بارمتە بیاندانەوە دەست کومپانیاکان . حیزب هەلوەستی خۆی بەرامبەر ئەم ڕۆژە ئومان لێ کراوە هەلوەستێکی ڕەق و پتەو بوو توانی کە بەیارمەتی هێزە نیشتمانیەکانی تر ڕای گشتی دژ ڕاست بکاتەوە .

چیرۆکی کومپانیای ئەوتی نیشتمانی

کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق بەپێی یاسای ژمارە-١١ ساڵی ١٩٦٤ دروست بوو ڕۆژێمەکەشی بریتی بو لە مافی کارکردن لەناوخۆو دەرەوەی عیراق و پیشەسازیە ئەوتەکاندا بەهەمو قۆناغەکانیەوە ، هەروەها لەمانە کەڕانیش بوبەشوین ئەوتاو کەرەسەی هیدرۆکاربۆنی و هەلکەندنا بۆ بەرهەمهێنان و ئواستەوەو پالاوتەکردن و شتی کە .

لە ١٩٦٨دا - بەلێن دان - لە - کاروباری پەترۆلیدا - ایراب بریاری لەسەردرا ڕێکەوتنەکەش واکرا بو کە کومپانیا فەرەنسایەکە بەلێندەری بەشوینانەرانی ئەوت و دەرهێنانی و ناردنی بو بۆ ناوچەکانی کەکاریان تیایە بەم کارە کاروباری کومپانیای ئەوتی نیشتمانی شوین کەوتوی ڕایەڕاندراوەکانی بەیاننامە کەیت .

شۆڕش و بەرهەم هێنانی ڕاستەوخۆ

چونەناو مەیدانی جەنگی وەبەرهێنانی ئەوت لەبەردەمی شۆڕشدا قوت بوبوەوەو لەسەر حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست کەسەرکردەی شۆڕشە لەسەری پێویست بو توانای جەماوەر لەم وڵاتەدا بۆبەکارهێنانی سامانی سروشتی خۆی و بەرهەمهێنانی بەرهەمی نیشتمانی بسەلمێنێ .

سەرەتاش لە ٢١-٦-١٩٦٩ وەبو ، ڕێکەوتننامەیەك لەنێوان کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق و دەزگای ماشینونیکسپورتی سوفیاتا بەسترا .. دەزگای ناوبراو بەکوئرەی ئەم ڕێکەوتننامەیە بەلێنیدا کەیارمەتی کومپانیای ناوبراوبە هەمو کەلەوپەلو پێویستی و شارەزاییەکی هوئەری پێویست بدات بۆ یارمەتی دانی دامەزراندنی پیشەسازی ئەوتی نیشتمانی .

● لە ٢٥ی حزیرانی ١٩٦٩دا کومپانیای ئەوتی نیشتمانی بریاری بەرهەم هێنانی هەمو ئەو زەویانەی دا کە بە گوئرەی یاسای ژمارە (٩٧)ی سالی ١٩٦٩ تەرخان کرا بۆ بە بەرهەم هێنانێکی ڕاستەوخۆ .

لە ٢٢-٩-١٩٧٠ دا لەبیری ڕومەیلە -٢- بەهۆی کەلو پەلو شتومەکی ئامادە کراوی تایبەتی کومپانیای ئەوتی نیشتمانیەوە کەوتنە بیر هەلکەندن .

● لە ١٨-١-١٩٧١دا لەبەشی ابوغریب لەلایەن دەزگای - ایراب - ەوە دەست بەکاری هەلکەندن کرا .

● لە ٣١-١-١٩٧١دا سەرمایەی کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق لە ٢٥ ملیۆنەوە بوبە ٧٠ ملیۆن دینار بۆ ئەوەی بتوانێ ئەخشەکانی ئەشەکردنی ساڵانی ٩٧٠-٩٧٤ ڕایەڕێنی .

● لە ١-٢-١٩٧١دا کومپانیای نیشتمانی ڕوبێوکردنی لەرزاندنەوەکەی (المسح الزلزالی) لە ناوچەی لحیسداکرد .

● لە ١٠-٢-١٩٧١دا ڕاکێشانی بۆری بۆ ئواستەوەی ئەوتی خاو لەبەشی سەروی ڕومەیلەوە بۆ بەندەری دەرەوە ناردن لەفاو بەدرێژای ١٣٨ کیلومەترو ٢٨ ئرێو بەوزەی ساڵانەی ١٨ ملیۆن تەن دروستکرا .

سەرەتای جەنگە گەورەکە

لەیادی یوبیلی زیوینی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا ڕۆژی ٧-٤-١٩٧٢ شۆڕش سەرکەوتنی خۆی لەیەکەم جەنگی ئەوتا بۆ جیهان ئاشکرا کرد ئەمیش لەوکاتەدا بو کە بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی وەبۆی بەبەرهەم هێنانی ڕاستەوخۆ .

ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لەجیاتی سەرۆکی فەرمانده تیکۆشەر احمد حسن بکر بڕۆژەی کارکردنی حەقلی باکوری ڕومەیلەی کردەوە ، کە کە بەرهەم هێنانی نیشتمانی ئەو ڕاستەوخۆ ئەو دەربێنی ئەمەش لە ئاهەنگێکی ئەوەدا دەستی پێکرد کە بەڕێز کوسیگین سەرەك وەزیرانی یەکێتی سوفیات و ژمارەیەك لەوەزیرانی ئەوت و ئابوری وڵاتانی عەرەب و دۆست ئامادە بوبون .

کومپانیا مۆنۆپۆلەکان بەپێی ئەو تاقی کردنەوە دورو درێژانەیاندا هەستیان بەوەش ئەکرد کەدوای ئەم گورچك بڕینە هی تریشی بەدواوە هەیە ، لەبەرئەوە کانی گەیان کە شۆڕش لەبارەی ناوبراو داوای وەلامی خواستە پەیوەندیەوە لەگەلیاندا بەیەك بنەرەتیەکانی کاتی خۆی کردبو چاوئلکەی سیاسی و ئابوریەوە لەماوەی ئەوەی ئابوریەوە لەرزەی مێژووی حیزب و میللەتدا ئامادە بونیکی فراوانی جەماوەرو ڕێکخراوە کانی بۆ بەرەو لێدانی مۆنۆپۆل و چۆك پێدانی کرا .

لەگەل ئەوەشدا کومپانیاکان وەلامی ئارەزوی گەراندنەوەی مافەکەی ئەئەدایەوە . دواخستن گەلێك خایاندی تا وەکو دەنگی سەرۆکی فەرمانده بلند بوەوەو گە لەیەکی حوزەیرانی ٩٧٢دا بەناوی گەلەوە میللی کردنی کاروباری کومپانیای ئەوتی عیراقی ئاشکرا کرد . دەسکەوتی یەکی حوزەیرانی ٩٧٢ کە بڕیاری میللی کردنی مەزنە ئەنیا بۆ عیراق سەرکەوتن نەبو بەلکو عیەمو ئەو وڵاتانەبو کەنەوت دەرئەهێنن ، سەرکەوتنی هەمو گەلان بو چونکە دەربڕینی بەرهەمی خەباتێکی سەختی نارەحەتە دژی تالانی و دا گیرکردن . سەرنجدانی شۆڕش کە خواست و نیازی جەماوەرە بەم دەسکەوتە مەزنەوە ئەوەستا کەوا دوای جەنگێکی سەخت وەدەستی هێناوەك وەلامدانەوەیەکی دلیرانەی ئەو یارمەتیانەی کە دەوڵەتە ئیمپریالیەکان لە شەری تشرینەدا بۆ دوژمنیان ئەنارد پاسای ژمارە (٧٠)ی سالی ٩٧٣ی دەرکرد ئەویش میللی کردنی بەشی ئەمریکا بو کە ٧٥ر٢٣٪ی هەمو بەشەکانی ئەوتی بەسرابوی کردی بەمولکی کومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق .

● لە ٢١-١٠-١٩٧٣دا لە ئەنجامی هەلوەستی هۆڵەندادا بەرامبەر مافی عەرەب ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش یاسای ژمارە (٨٠)ی سالی ٩٧٣ی دەرکرد کە بەشی هۆڵەندای لەکۆمپانیای ئەوتی بەسرا میللی کردو کە ١٥ر١٤٪ی هەمو بەشەکانی کۆمپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق بو . بەمە کومپانیای نیشتمانی بو بەخاوەنی ٤٨٪ هەمو بەشەکانی کومپانیای ئەوتی بەسرا .

● دوای ئەوە میللی کردنی بەشی کۆلبەنکیان دبتە پشەوە کە ئەمەش بۆ بشت گرتنی تیکۆشانی سەربەستیخوازی ئەفریقاو یارمەتی دانی شۆڕشگێڕان ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە ٢٠-١٢-١٩٧٣ دا ئەم بەشەی ناوبراوی لە کومپانیای ئەوتی بەسرا میللی کرد کە ٥٪ی هەمو بەشەکانی کومپانیاکە بوو مولکایەتیەکەی خستەوە سەرکومپانیای ئەوتی نیشتمانی عیراق .

Institut Kurde de Paris

ناوچەی ئۆتۆنۆمی

لە ژێر سێبەری شۆڕشی ١٧ی تەمووزدا

بەرنامە ئاوە دانی فراوان ڕێگای بەکارو بەختیارو بەرهەم بۆ گەلی کوردمان

(چەسپاندنی ئۆتۆنۆمی لەو ناوچەیەدا کە ژۆربەی دانیشتوانی کوردن و لەسەر بنەڕەتێکی دیموکراتی ، ئەو ڕێگایە ئەکاتەوە ، کە زامنی ئەوە ئەبێ گەلی کوردمان بە هەموو مافێکی ڕەوای ئەتەوەیی خۆی شادبێ لە چوارچێوەی یەك نیشتماندا ولەسایەی بەیوەندی برایانەو یەکسانی و لێپرسینەوەی ناو کویی نێوان ڕۆلەکانیاو یەکیتی نیشتمانی پتەوتر ئەکات) .

● سەروکی فەرماندە ●
● احمد حسن البکر ●

ئەوەی گەشتێ بەناوچەی کوردەواریدا بکات ، کەیاسای ئۆتۆنۆمی ژمارە «٣٣»ی سالی ١٩٧٤ی تیا جێبەجێ کراوە ، هەست بەو چالاکی و گورج و گۆلیە دیارەئەکات ، کە ئاسایی‌نیەو زیاتر لە شوێنەکانی تری وڵات بابەخی گورج و گوڵیەکە گرتوینیەوە ، لەگەڵ ئەوەشدا ئەوا نزیکەی سێ ساڵ زیاتر بەسەردەڕچونی یاساکەداو دامەزراندنی دامو دەزگا دەستوری و یاساییەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا تێپەڕیوە ، بەڵام سەرکردایەتی سیاسی لە ڕووی هەستکردنیەوە بە لێپرسینەوەی مێژووی سەرشانی بەرامبەر بەم ناوچەیەو بەرامبەر بە گەلی کورد ، کە ساڵانی دوورو درێژی ئیشو کوردو عەرەب ، بنەڕەتە بۆ بەهێزکردن و زیاتر چەسپاندنی دەسکەوتەی مافی نەتەوەیی ڕەوای گەلی کوردمان کە ئۆتۆنۆمیە لە چوارچێوەی کۆماری عیراقی یەکگرتوو پێشکەوتودا .

کە هاوتنی ڕابوردوو ، نێکژشەر بەرێز «صدام حسین» جەنگری سەروکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش سەری لە ناوچەکەدا ، کۆبونەوەو گفتوگۆیدا لەگەڵ کاربەدەستانی ناوچەکەی لەگەڵ هاوولاتیەکان بریاریکی گەورەشکێنی دەرکرد بو بە « هەڕەوزی نیشتمانی » ئەم بڕیارە ، ئەنجامێکی زۆر گرنگ و چاکی هەبوو ، لەڕووی ناوەدان کردنەوەی ناوچەکەوە ، کە بریتی بوو ، لە دەستکردن بە دروستکردنی ڕێگای هاتوچۆی نوێ بو بەستنەوەی هەموو گوندی بە ناحیەوەو ناحیە بە قەزاروەو قەزاش بە مەلبەندی پارێزگاکانەوە کە هەر ئەمە لە خۆیدا هەنگاوێکی بەنرخی زامن کردنی خێرایی کەشەسەندنی ناوچەکەیە لەڕووناباوری و ژیانی کۆمەڵایەتیەوە ، هەروەها ئەم هەڕەوەزکاریە نیشتمانیە کردنەوەو ناوەدان کردنەوەی هەموو قوتابخانەکانی ناوچەکەی گرتەوە ، بەتایبەتی لادێکان و ئامادەکردنی هەموو پێویستیەکانی چەسپاندنی « خوێندنی ئیلیزامی » ، سەرەڕای کردنەوەی دامو دەزگاو مەلبەندی تەندروستی لەهەموو ناوچەکەدا ، هەر لە گوندە هەرەدوورەکانەوە بیگرە تا ئەگاتە مەلبەندی پارێزگاکان لە بال ئامادەکردنی هەموو کەرەستەیەکو داو دەرمانی پێویست و کادیری بە توانادا بۆ ئەم مابەستە ، دیسان هەروەزکاری‌یەکە ، چاککردنی زەوی‌وزاری کشتوکالی گرتەوەو لەگەڵ فراوان کردنی بەرهەمی چاندن .

گەورەترین بەرنامەی سەرمایەدانان

ڕاستی لە ژمارەکاندا دەرئەکەوێ ، بەسەرنجدانی وردی بەرنامەی سەرمایەدانانی ساڵی دارایی ١٩٧٧ی ناوچەکە ، ئەو بایەخە گەورەیەمان بۆ دەرئەکەوێ کە سەرکردایەتی سیاسی بە ئاوەدان کردنەوەو پێشکەوتنی ناوچەکەی ئەدات . لەمەداو بۆ ساغ کردنەوەی ئەم ڕاستی‌یە ، ژمارەکان ئەدوێن :

ژمارەکان و بەراوردی لەگەڵ ساڵی ڕابوردودا «١٩٧٦»ی ئەمان خاتەبەردەم چاوبڕینە پاشە ڕۆژێکی گەشەسەندوی ناوچەکە :

● زیادەی کولفەی تێکڕایی دانراو لە بەرنامەی سەرمایەدانانداو بۆ ساڵی ١٩٧٧ی دارایی لە بەراوردا بەرامبەر بەرنامەی دارایی‌ساڵی ڕابوردوو ئەگاتە (٣٣٠٠٨٩) ملیون دینارو میقداری زیادەی دانراوی ساڵانەی هەمان ماوە ئەگاتە (٦٦٨٨١) ملیون دینار .

● لەم دوایەشدا ٣٧ر٨ ملیون دینار زیادەی خراوەتە سەردانراوی تێکڕایی‌و ١٤ر٤ ملیون دینار خراوەتە سەر دارایی‌ساڵانەو بەمەش پارەی دانراوی کراوەی بەرنامەی سەرمایەدانانی ئەم ساڵی دارایی بەم‌جۆرە ئەبێ :

- نزیکەی (٦١٨) ملیون دینار دانراوی تێکڕایی .
- نزیکەی (١٤٩) ملیون دینار دانراوی تێکڕایی .

واتە ، زیادەی لەبەرنامەی ساڵی ١٩٧٧دا بە بەراورد لەگەڵ بەرنامەی١٩٧٦دا ئەکاتە ١ر١٤١٪دا ، لە کاتێکدا بەنیسبەت تێکڕایی عیراقە وە ئەم زیادەیە ئەکاتە (٨ر٤٨٪)دا .

بێگومان ئەم بەرنامەیە ، هەموو کەرتەکانی : کشتوکال ، پیشەسازی کەرتی گواستنەوەو ڕێگاوبان ، کەرتی خانووبەرەو پەروەردەو خوێندن و لێکۆڵینەوەی زانستی ئەگرێتەوە .

بودجەی ئیداراتەکانی

ناوچەکە بریتی‌یە لە(١٦) ملیون دینارو (١٠) هەزاری کە بۆ ئەمینداری‌یەتیەکان خەرج ئەکرێ و لەم دوایەشدا ئەم بۆدجەیە لەسەر خواستی ئەنجومەنی ڕابەراندن نیو ملیون دینار زیادەی خراوەتەسەر .

دیسان بۆ ئەوەی وێنەکە زیاتر لەبەردەم خوێنەری بەرێزدا ڕوون‌بێت ، وا لەم دوو خشتەیەدا بە ژمارە بەرنامەی سەرمایەدانانی ساڵی ١٩٧٧ی دارایی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و بەراوردی لەگەڵ ساڵی ڕابوردوداو ئەو زیادەیەی خراوەتەسەری بەرچاو ئەخەین

خشتەی ژمارە (١)

	ساڵی ١٩٧٦ی دارایی بەهەزاران دینار		ساڵی ١٩٧٧ی دارایی بەهەزاران دینار	
	کولفەی‌تێکڕایی	دانراوی‌ساڵانە	کولفەی‌تێکڕایی	دانراوی‌ساڵانە
١ - کەرتی کشتوکال	٦٢٢٥٣	٤٠٠	١٤٤١٨٠	٢٥٨٢٨
٢ - کەرتی پیشەسازی	٤٥٢٠٠	١٣٤٦٥	٩٠٤٥٢	٢٤٨٩٧
٣ - کەرتی گواستنەوەو ڕێگاوبان	٤٠٣٨٦	٨٨٩٠	١٦٣٧٤٥	٣١٨٢٥
٤ - کەرتی‌خانووبەرەو خزمەت گوزاری‌و پەروەردەو لێکۆڵینەوەی زانستی	١٥٢٢٦٢	٤٤٩٤٢	١٨١٨١٣	٥٢٠٢٨
هەمووی	٢٥٠١٠١	٦٧٦٩٧	٥٨٠١٩٠	١٣٤٥٧٨

ئەمە لە کاتێکدا لەمدوایەدا(٣٧٨٠٠)هەزار دینار خراوەتەسەر کولفەی تێکڕایی بەرنامەکەو بوە بە (٦١٧٩٩٠) و(١٤٤٠٠) خراوەتە سەردانراوی ساڵانەو کردویەتیە (١٤٨٩٧٨) .

خشتەی ژمارە (٢)

زیادە لە دانراوی ساڵی ١٩٧٧ی دارایی بەهەزاران دینار

	کولفەی‌تێکڕایی	دانراوی‌ساڵانە
١ - کەرتی کشتوکال	٨١٩٢٧	٢٥٤٢٨
٢ - کەرتی پیشەسازی	٤٥٢٥٢	١١٤٣٢
٣ - کەرتی گواستنەوەو ڕێگاوبان	١٢٣٣٥٩	٢٢٩٣٥
٤ - خانووبەرەو خزمەت گوزاری‌و پەروەردەو لیکۆڵینەوەی زانستی	٧٩٥٥١	٧٠٨٦
هەمووی	٣٣٠٠٨٩	٦٦٨٨٩

خشتەی ژمارە (٣)

ژمارەی قوتابیانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی

جۆری قوتابخانە	هەولێر ١٩٧٦-٧٥	هەولێر ١٩٧٧-٧٦	سلێمانی ١٩٧٦-٧٥	سلێمانی ١٩٧٧-٧٦	دهۆك ١٩٧٦-٧٥	دهۆك ١٩٧٧-٧٦
باخچەی منالان	٩٠١	١٣٣٠	٧١٤	١٢٥٤	٣٢٣	٥٣٣
سەرەتایی	٥٧٨١٣	٦٥٩٦٣	٦٦٩٥٨	٨٠٩٧٨	٢٨٤١٧	٣١٨٧١
ئامادەیی‌و ناوندی	١٥٩٦٠	١٦٨٤٣	١٤٤٧٤	١٦٢٨٥	٣٨٩٨	٦٢٨٣
مامۆستایی کوران	٣٨٨	٧٦٨	٣٨٧	٣٢٢	٥١٢	٤١٥
مامۆستایانی کچان	٥٣٦	٧٦٥	٤٢٤	٥٢٥	٥٦٩	٦١٦
کشتوکال	٤٥١	٥٦٩	٣٣٩	٣٧٠	٢٧٩	٢٣٧
پیشەسازی	٣٤٥	٦١٨	٤٣٧	٩٥٧	١٢٠	٢٠٩
بازرگانی	١٢١	٣٥٨	١٥١	٢١٨	—	٦٢
خوێندنگای ئایینی	٦٧	٨٦	٢٢١	٢٢٤	٤٢	٥١

یاسای ژمارە « ٩٠ » و ٠٠ زەوی بۆ ئەوکەسەی ئەچێنێ :

لەدوای چەسپاندنی ئاشتی‌و ئەهونی لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیداو گەڕانەوەی ژیانی ئاسایی ، ئەوەی سەرکردایەتی سیاسی بایەخێکی تایبەتی‌یدا مەسەلەی جوتیارو زەوی‌بوو لەناوچەکەدا مەسەلەی هەڵکێشانی دوا ڕەگەو ریشەی دەرەبەگایەتی لەناوچەکەداو زامن کردنی ژیانێکی‌سەربەست بۆجوتیاران بۆ ئەم مەبەستە ، یاسای ژمارە (٩٠)ی ملکایەتی زەوی وزاری کشتوکالی‌لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا دەرچوو ، هەر لەگەڵ دەرچوونی یاساکەشدا هەموو توانایەکی پێویستی گورج گۆلانەی بۆ خرایەکار ، تا بە وردی جێبەجێ بکرێ ، ئەوەی ڕاستی‌بێ ، دەرچونی ئەم یاسایەو جێبەجێ کردنی فراوانی و خێراییە لە خۆیدا شۆڕشێکی پێشکەوتن خوازانەبوو لەسوودی چینی هەرەفراوانی خەڵکی گەلی کوردمان کە جوتیارانە ، هەر لەدوای سێ‌مانگ ڕابوردن بەسەر دەرچوونی یاساکەدا دوو ملیون‌و (٨٣٠) هەزارو (٤٠١) دونم زەوی‌و زارداری کراو دوومليون‌و(٧٤٧) هەزارو (٩٢٧) دۆنمی دابەش‌کرا بەسەرجوتیارەکاندا ، ئەمە بێجگە لەوەی ٧ هەزارو (٥٧٧) دونم زەوی‌وزاری دیاری‌کرا بۆ پرۆژەکانی دەولەت‌و یەك ملیون‌و (٥٩٤) هەزارو (٨٧٩) شەتلی مێوەهات لەلایەن دەولەتەوە بە سەر جوتیارەکاندا دابەش‌کرا شەتلی بە(٢٠) فلس لەکاتێکدا لەشوێنەکانی تری عیراقدا بە(٦٠) فلس‌فرۆشراوە لەڕووی فراوان بوونی کۆمەڵە هەرەوەزکاری‌یەکانەوە پیش دەرچونی یاساکە (٣٧٨) کۆمەڵە هەبوون ، کە لەدوای یاساکە (٢٣٣) کۆمەڵەی‌تری هاتەسەرو (١١٧) پرۆژەی پەروەردەی لەچالاکیەکی بەردەوامدایە بۆ فراوان‌کردنی ئەرکی سەرشانی خۆی‌و گورج‌و گوڵی لەڕابەرایەتی ئەو ئەرکانەدا . بەکردنەوەی قوتابخانەی نوێ لەمەلبەندی پارێزگاکانەوە تا ئەزاو ناحیەو گوندە دوورەکان بەپێی ئەو چالاکیەی ئەم ئەمانەتە پێی هەڵئەسوڕێ ، بەسەرنجدانێکی ورد بۆمان دەر ئەکەوێ لەماوەی ئەم دوو ساڵەی دوایەدا ژمارەی قوتابیان‌و قوتابخانەکان لەناوچەکەدا لەزیاد بونێکی فراواندایەو بۆ ساغ کردنەوەی ئەم ڕاستیەش وەك بەڵگەیەکی هاوچەرخ لەساغ کردنەوەی ڕاستی‌دا پەنا ئەبەینەوە بە ژمارە بۆ ئەوەی ئەو ژمارانە ڕاستی قسەمان بۆ خوێنەران ساغ بکەنەوە :

گەشت‌و سەیرانیش ژمارەکان نیشانەو بەڵگەن

لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا ، سەرچاوەیەکی بەنرخ ، پیشتیوانی پەرەپێدانی کاروباری نابوری ناوچەکەو تیکرای ووڵاتیش ، ئەو سەرچاوەیەش هاوینە هەوارەکانە ، لەبەر ڕووناکی ئەمەدا بەپیشتیوانی سەرکردایەتی‌سیاسی چالاکیەکی دیاروهەست پێکراو بوپەرەپێدانی هاوینە هەوارەکانی ئەدرێ ، چی لەڕووی ئاوەدان کردنەوەو فراوان‌کردنی هاوینە هەوارەکانەوە بێ بەزامن‌کردنی هەموو کەرەستەو پێویستیەکی هاوینەهەواری هاوچەرخ ، یان لەڕێگای‌کردنەوەی ڕێگای نوێ هاتۆچوکردنەوە بۆ بەستنەوەی هاوینەهەوارەکان بە مەلبەندەکانی پارێزگاکانەوە .

ئەمانەتی گشتی شارەوانی‌و هاوینە هەوارەکان بەهاوکاری لەگەڵ دەزگای گشتی گەشت‌و سەیران لەنەخشەی ئەمساڵدا کەوتونەتەکار بۆ تەواوکردنی ئەم پرۆژانە :

- دروست‌کردنی ١٤٥ خانوو لەهاوینەهەواری صلاح الدین ١٠٠ر٠٠٠ دیناریان تێئەچێ . دیسان‌کردنەوەی چێشتخانەو گازینویەك کە ١٢٠ هەزار دیناریان تێئەچێ .
- دروست‌کردنی بەشتیکی‌تر لەمیوانخانەی‌خانزادو دروست کردنی گازینوی « چنارۆك »و یەکێکی تر لەهاوینەهەواری « بلکیان » لەپێنجوێن‌و تەوتلە کە هەریەکەیان ١٦٥ هەزار دیناریان تێئەچێ .

مەروماڵات‌کرایەوەو هەر لە چوارچێوەی تەقەللای یارمەتی دانی جوتیارەکانداو زامن‌کردنی ناو بۆیان (١٤٢) بیری ئیرتیوازی تازە لێدراوە .

پەروەردەو خوێندن‌و پاشەڕۆژێکی روناکتر

ئەمینداریەتی پەروەردەو خوێندنی باڵاو لیکۆڵینەوەی زانستی لەناوچەی ئۆتۆنۆمی ، وەك ئەرکی سەرشانی خۆی ، ئەمساڵ بەردەوامدایە بۆ گەشەپێدانی ئەو بایەخە دەستکەوتە گەورەی کە ڕابوردوو لەم ساڵەدا بە ئەنجامی گەیشتوە ، ئەمە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە ئەمینداری‌یەتیەکە ئەم ساڵ بەم‌جۆرە ئەبێ :

- ئەم ساڵ ٤ قوتابخانەی نوێ کرانەوە بە ٤٨٠ قوتابی‌و ٢٤ مامۆستا .
- ٤ قوتابخانەی تر کرانەوە بە ٤٨٠ قوتابی‌و ٢٤ مامۆستا .
- ٤ قوتابخانەی تر کرانەوە بە ٤٨٠ قوتابی‌و ٢٤ مامۆستا .
- ٤ قوتابخانەی تر کرانەوە بە ٤٨٠ قوتابی‌و ٢٤ مامۆستا .

ئەمە لەبال زۆربرۆژەی‌تری گەشت‌و سەیراندا و هەروەها ئەمانەتی گشتی شارەوانی‌و هاوینە هەوارەکان بە هاوکاری لەگەڵ ئەمانەتی گشتی ڕۆشنبیری‌و لاوان دوو مەلبەندی شانۆگەری گەڕۆك لەهاوینە هەوارەکاندا پێك ئەهێنێ .. بێجگەلەو تەقەللا فراوانەی لەهەموو هاوینە هەوارەکاندا ئەدرێ بۆ زامن‌کردنی شوین‌و جێگای حەوانەوەی زیاتر بۆ سەیرانکەران بە دامەزراندنی خانو بەرەی « پلاستیك » و کابینەو « کەرەفان »و دەوار هەڵدان لەشوێنەکانی سەیران‌و گەشتی ناوچەکەدا .

پیشەسازی‌و نەهێشتنی بێکاری لە ناوچەکەدا :

بێگومان‌هەموو ئەوە ئەزانین کە سەرکەدایەتی سیاسی بایەخێکی بەرفراوان بە نەهێشتنی بێکاری ئەدات لە ناوچەکەدا ، بێکاریش ، ئەو پرۆژەگەورەو فراوانە هەمە جۆرانە لەناوچەکەدا نایهێڵی کە لە زۆر ڕووی ئاوەدانیەوە دەستی‌پێکردوە .

لەڕووی نەخشەی پیشەبروانە : ل : ٧

شۆڕشی حەفدەی تەمووز ڕێڕەوێکی سەرکەوتوو.. سەرچاوەیەکی بێکۆتایی

ڕێڕەوی نو ساڵەی‌ڕابوردووی شۆڕشی حەفدەی تەمووز تاقی‌کردنەوەیەکی شۆڕشگێڕی‌ی قووڵ‌بوو ، توانی‌ی زنجیرەیەك گۆڕانی‌بنەڕەتی‌و پێشکەوتنخواز لە هەموو لایەنێکدا بڕەخسینێت‌لەم چوار چێوە مەبدەئیەوە دەتوانرێت‌بزووتنەوە وڕێڕەوی‌ئەم تاقی‌کردنەوەو جێگای لە مێژووی خەباتی نیشتمانی‌و تاقی‌کردنەوە شۆڕشگێڕی‌یەکانی جیهان‌دا دەستنیشان‌بکرێت .

ئەوا ئەو شتە بەئاشکراوروون گرنگی‌ی جیاوازیکردنی نێوان هەڵکەڕانەوەو کۆڕانەروالەتیەکان‌و شۆڕشی ڕاستەقینە بەدەردەخات کە لەبنەڕەتەوە مەبەستی گۆڕانی ڕیشەیی‌و پێشکەوتنخوازانەی‌بنیاتە ڕامیاری‌و کۆمەڵایەتی‌و ئابوری‌یەکانی نێو وڵاتە . بەم جۆرە ڕێڕەوی نو ساڵەی ئەو تاقی‌کردنەوەیە کە حزبی‌بەعسی عەرەبی سۆشیالیست

لە وڵاتە کەمان‌دا سەرۆکایەتی‌کردووە بە شۆڕشێکی ڕاستەقینەی دەخاتە پێش‌چاو . شۆڕشێك لە چەشنێکی نوێ‌دا . ئەو چەشنەی کەلەکەمان‌ئاواتەخوازی بوو . لەم ڕۆژە پیرۆزانەشدا جەماوەرمان‌خۆشی‌و کامەرانی‌ی خۆیان بە هەموو جۆرێك دەردەبڕن ، لەمەشدا دلسۆزی‌ی خۆی بۆ سەرکردایەتی شۆڕش بیشان‌دەدات‌و شانازی‌بەدەستکەوت‌و

سەرکەوتنەکانیوە دەکات‌وسوورەبوونی لەسەر بەرەو پێشەوەچوونی بەو ڕێگایەدا کەشۆڕشی حەفدەی تەمووزی پێشەنگ دای‌ڕێژاوە کە ڕێگای‌هەموو خەباتگێڕو نیشتمانیپەروەرانە ئەوانەی دژی‌ئیمپریالیزم‌و سەهیۆنیەتن .

ئەگەریش جی‌ناتوانرێت‌هەموو دەستکەوتەکانی ساڵانی ڕابوردووی شۆڕشی تەمەن‌درێژمان بژمێردرێت ، بەڵام ئەو نیشانەی کامەرانی‌و شادمانی‌یە لەسەر ڕوومەتی خەڵك لە هەموو لایەکی‌نیشتمان‌دا ، لە ڕاستیدا ، گەورەیی ئەو سەرکەوتنانە پیشان‌دەدات .

ئەو گەلە کامەران‌و شادەهەمان ئەو گەلە تووڕەو ناڕەزایەیە بەرانبەر بەدوژمنان، هەمان گەلی تەمووزی مەزنی قاڵبووە لە توێی خەباتدا ، هۆشیارو بە ئاگایە ، دەتوانێت خراپ‌ترین نشوستی بەسەر ئیمپریالیزم‌و ئەلقە لەگۆیکانی‌دا لە کۆنەپەرست‌و سەهیونیەکان بهێنێت .

گەلی ئەبەزمان ، بە هەموو هێزە نیشتمانی‌یە جۆراجۆرەکانیەوە ، کە بەردەوامە لە ناهەنگ‌گێڕانی خۆشیەکانی بەبۆنەی جەژنەکانی‌تەمووزەوەو نشوازی لە ساڵیکی نوێی تەمەنی شۆڕش‌دەکات ، شۆڕشی حەفدەی تەمووز ، ئەو شۆڕشەی هەر لە ڕۆژی‌بەربابوونیەوە چەندەها فۆناغی بڕیوە بۆ چەسپاندنی ڕێڕەوی خۆی‌و ئەو سەرکەوتن‌و

دەستکەوتنانەی بەدی‌ی‌هێنان‌بە سەرەتایەك دەژمێردرێن ، بۆ ئەوەی ڕەوتی ڕێڕەوە شۆڕش- گێڕی‌یەکەی پێدەولەمەندبێت بۆ پتر بەرەوپێش‌چوون‌و کامەرانی ، بەرەو بەدی‌هێنانی ئەو نیازو ئامانجەڕاستەقینانەی‌لە ڕێناویان‌دا هەڵقولا .

سەلاو لە گەلمان بەبۆنەی‌جەژنە پیرۆزەکانیەوە .
سەلاو لە شۆڕشگێڕەنەبەزەکانی بەعس .
سەلاو لە شۆڕشگێڕەکولنەدەرەکانی سەر ڕێگای خەبات لە هەموون جیهان‌دا .
هەزارو یەك سەلاو بۆ شەهیدانی شۆڕشە نەبەزەکەمان .

فؤاد حسین احمد

Institut Kurde de Paris

سەرۆك بەكرەسوپاسی ئەوانەدەكاكە پیروزبایی یاری دووەشۆرشە پیرۆزەكەی تەموزیان لێ كردووە..

بەرێز سەرۆك احمد حسن البكر سوپاسی ئەو بەرێزانەدەكا كە لە كۆشكی كۆماری ئامادەبوون و ناوی خۆیان لەدەفتەری میواندارییدا تۆمار كردووە و پیروزبایی بیرەوەری ٣٠ی تەموزی چوارەمی ئەوزو بیرەوەری ١٧ی تەموزی ئەوزو بە ئاماژە بە پیرۆزەكەی ئەوزو بە ئەوزو بە ئەوزو بە

دەقی ووتارەکەی سەرۆکی فەرماندە

ئەی هاوولاتیان ..

ئەی رۆلەکانی نەتەوەی عەرەبی نەبەز

لە رۆژێکی وەک ئەمرۆدا کە ئێمە لە جەژنەکانی هەردو شۆرشی تەمموزی نەبەزدا ئەژین‌و کە شۆرشی ١٧ی تەمموز هەنگاوی نۆهەم ساڵی هەڵدێنێتەوە بە ئەوپەڕی توانا‌و باوەڕەوە پێدەنێتە دە هەمین ساڵی‌یەوە ، پێویستەکە مەسەلەیەکی گرنگ ساغ کەینەوە کە ئەویش ئەویە کە بیرەوەری شۆرشی ١٧ ی تەمموز کە بەژنەیەوە هەمو ساڵی ئاهەنگ دەگێڕین ، تەنیا مونا سەبەیەکی نیشتمانی‌و نەتەوەیی ئازیز نی‌یە بەڵکو بیرەوەری شۆرشێکە کەتاقی کردنەوەو رۆژگار سەلماندویەتی کە رووداویکی مێژویە لەژیانی گەل ونەتەوەکەماندا‌و گوێزانەوەیەکی جۆر بەجۆرە لە قۆناغێکەوە بۆ قوناغێکی دیکە .

جەماوەر بە سەرکردایەتی حزبە چاونەترسە رابەرەکەی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب‌و پشتگیری وبەشداری هەمو هێزە نیشتمانی‌یە دلسۆزەکانی وڵات توانیویەتی لە ساڵانی شۆڕشدا عیراقێکی نوی بنیاتنێ عیراقێکی سەربەستی پێشکەوتوی بەهێزی یەکگرتو بەچاویکی پڕ باوەڕەوە دەنوارێتە دوارۆژو کانگای پڕ شتگدانەوەیەکی پێک هێناوە بۆ هەمو جەماوەری نەتەوەی عەرەب لە تیکوشان‌و خەباتیدا لەپێناوی ماف‌و مەسەلە چارەنوسێکانیدا .

ئەی برایان ..

ئەو شۆرشەی حزبەکەتان حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبی سەرکردەی کرد ، بەو رێبازەدا رویشتوە کە جەماوەر باوەری پێتەی‌و بروای پێهێناوە ورۆڵەدلسۆزەکانی وڵات بەئاواتی ئەخوازن،بەو جۆرە توانیویەتی زۆر ئاوات‌و ئامانجی نیشتمانی‌و نەتەوەیی وکزمەڵایەتی بێنێتەدی کە هەمولایەکمان خەباتمان بۆ کردەوەو لەپێناویدا قوربانی گەورەکەورەمان پێشکەش کردوە .. شۆرش ساڵ لەدوای ساڵ بەپروایەکی پتەوەوەو ئیمانێکی گەورەوە لەسەر رێبازی خۆی بەردەوامە ، باوەری بەوە پتەوە کە رێگای راست‌و رێگای سەرکەوتن رێگای دەست گرتنەبە بیروباوەڕو قیەمی نیشتمانی‌و نەتەوەیی وچاکەی گەل ونەتەوەیە .

ئەم رێبازەی شۆرش بۆ خۆی کێشاوەو لە بەررۆشنایی بیروباوەری حزب‌و گیانی مەوزوعی وبەردەوامی لەسەر بیروباوەر وەگرانی ئەم رێبازە زیاتر ئەبێت‌و بێویستی بەجەندە قوربانی ئەرک‌و لێپرسینەوە دەبێت ، چونکە حزب‌و شۆرش بەبتەویی رەچاوی‌کردوە ، دوای ئەوەی وڵات بۆ ساڵانێکی دورو درێژ دوچاری دارمان‌و لادان هاتبو بەدەستی رژێمە زۆرداره دوژمن بەجەماوەرەکانەوە ، وە لە دۆخی عەرەبیدا حەزو ئارەزوی چەوتی وخۆبەدەستەوەدان‌و لاوازی بیروباوەرو لاوازی باوەر بەجەماوەرو توانای داهێنەرانەی نەتەوە ئەومانا مەزنانەی تێکۆشانە رەسەنەکانی بەسەریا زاڵ‌نەبێت .

نرخی مێژویی ئەو شتانەی لەسایەی شۆڕشدا وەدی هاتوە لە بەراوردکردنی بەرابوردو دەر ئەکەوێت .. کەبێش شۆرش کەوتبووە لەئەل دوخی ئێستای ناوچەکەدا بیچنە لەڕاستی نەهەج‌و سەلامەتی رنیازەکەیدا ، کە ئەو لێی بەشیمان نابێتەوەو بەئکو بەپێچەوانەی ئەوەوە لەسەرکردایەتی حزبە شۆڕشگێڕەکەیدا تواناو وزەیەکی گەورەتری کۆ کردۆتەوە بۆ پتەوکردن‌و بەرەپیدانی ئەم رنیازو رەوتە .

ئەی هاوولاتیان ..

ئەوەی لە ماوەی ئەو نۆ ساڵە پڕەی شۆڕشدا وە دیمان هێناوە ، ئەمانەتێکە لە ئەستوی هەموانداً ، ئەوانە دەستکەوتێکی نیشتمانین ، وەدەستکەوتێکی نەتەوەین فەرزە لەسەرمان کەبارێزگاری بکەین وکاریکی‌بەردوام بکەین بۆ بەرەپیدانی ئەم تاقی کردنەوە شۆڕشگێڕانەیە بەهەمولایەکی‌یەوە ئیستیعماری‌و هێزە کۆنەپەرستەکان تۆڕەدەکات کە دەیانەوێت تاریکایی‌و خۆبەدەستەوەدان‌و باشکەزبونەو بالی‌بەسەر هەمو ناوچەکەدا بکێشی ، چونکە ئەو هەستە بەمەترسی‌یەکی گەورە ئەکات کەوا رژێمێکی نیشتمانی نەتەوەیی پێشکەوتخوازی رەسن هەبێت کە چەنگ لەگەل نەخشەکانی ئیستیعمارو ئیتجاهە باشکەزە خۆبەدەستەوەدەرەکاندا بکات‌و ئالای بیرو باوەرو ماف‌وقیەمی نیشتمانی بەگیانێکی کۆنەدەرانەی پڕ لەراستی وچاونەترسانەوە بلند ئاتەوە .

ئەو جەماوەرەی ئەم شۆرشەی لەناورژەکانیەوە بەربابوو وئالاکانی هەلگرتەو دەستکەوتەکانی دەبارێزێت داوای لێدەکرێت کە پتر لەگەل شۆرشەکەیدا جوت بێت وگیانی بەرگری لەدەستکەوتەکانی خۆش‌کات وگیانی هەست بەئەرک‌و بێویستی‌یەکانی قوڵترکانەوەو بەرامبەر هوشتی کە سەربەرزی وڵات‌و بەکێتی‌و پێشکەوتن‌و گەشانەوە دەخاتە مەترسی‌یەوە .. ئەم قوناغەی ئیستاکە بێویستی بەرەوشتێکی تایبەتی‌یە لە هەمو کەسێکی کۆمەڵدا ، ئەو جوتیارەی لەکێڵکەداتیش ئەکات‌و ئەو کرێکارەی لە کارگەیەکدا ئیش‌ئەکات‌و ئەندازیارو پزیشک‌و مامۆستا وهەمو هاوولاتیەکانی ئەم نیشتمانە داوا لێکراون کە ئەوبەری توانایان بخەنەکار بۆ بەرەپیدانی ئیشو بەرهەمەکانیان لەبارەی زۆری وچۆرەوە وبەتەنکەوەهاتنی هەمو شتی‌کە هی نیشتمانو وگەلەلە ئالەت‌و کەرەسە ، دوای ئەوەی شۆرش هیواکانی هێنانیەدی لەوەدا کە وڵات ملکی رۆڵەکانی‌یەت‌و هەرچی تیدایە لەپێناوی سەربەستی‌و کەرامەت‌و بەختیاریاندا بخرێتەکار ، لەبەر ئەوە ئەبێ هەمو هاوولاتیەک بە ئەوبەری دلسوزیەوە هەست بە ئەرکەکانی سەرشانی بکات‌و بە گەرمەوە بێویستی سەرشانی خۆی وەدی‌بهێنێ ..

**هەروەها ئەم قوناغە لە بەرەسەندنی شۆڕشدا بێویستی‌ی بە بارێزگاریەکی بیروباوەری بلند هەیە لە بیروکرداردا لە لای هەمو کەسێ لەم کۆمەڵەدا وە لە لای هەموکەرت‌و دەزگایەک لە کەرت‌و دەزگاکانی هێزە ئیستیعماریکان لە کۆنەوە تاوەکو ئێستا هەمە جۆر رێگادا ئەهێنێ بۆ ئەوەی بچێتە ناو رژێم‌و تاقی‌کردنەوە پێشکەوتخوازەکانەوە بۆ ئەوەی بەرئەنجامی تاقی‌کردنی بیروباوەری لاوازکات‌و ئەوبیرو باوەرو قیەم‌و کردارانە بلاوکاتەوە کە ئەورژێم‌و تاقی‌کردنەوانە لە چەماوەرو ئوسوئە مەبدەئی‌و میالیەکانیان دابڕن ، بۆ ئەوەی ئەورژێم‌و تاقی‌کردنەوانە هەمیشە لە مەودایەترابن بتوانی دەستیان لی بوەشێنێ یاکانێ هەلی وەدەستکەوت بە دوای خۆیدا رایانکێشی ، وەکاتی ئیستیعمارو کۆنەپەرستان تاقی‌کردنەوەیەکی شۆڕشگێرانەی رەسن لە پێش خۆیاندا بەدی ئەکەن وەک ئەم تاقی‌کردنەوەیەمان کە چەماوەر بەسەرکردایەتی حزبە رابەرەکەی دروستی کردوە ، ئەوانە ئەبێت بەتەواوی‌مێشکی خۆیان بخەنەکار بۆ دۆزینەوەی هۆیەک لەپێناوی لاوازکردنی شۆڕش‌و بەربەست‌کردنی رێگا لەبەردەم بڵاو کردنەوەی قیەم‌و پێوانە نیشتیمانیە نەتەوەیە بیروباوەریکانی لەمەیدانی عەرەبدا ، جونکە چەقاندنی خواستی شۆڕش‌و بڵاو بونەوەی ئەم قیەم‌و پیوانەی دەبێتە هۆی خستنەروی ئەوانەی گومراو سەرشۆڕن‌و دەبێتە مایەی مەترسی بۆ بەرژەوەندی و ئەخشەکانی ئیستیعمارو کۆنەپەرستان .

ئەوەی کە لەکاتی سەرکەوتنا دەستمان‌خستوە ، هەروەکو رۆژ جار ووتومانەو سەلماندومانە ، هێشتا هەنگاوێکە و بەس ، چونکە ئەرکە نیشتمانیەکان لەبەردەممانا زۆرن‌و ئامانجی نەتەوەیە کەبشمان بێسنورەو هێشتا تووشی داگیرکردن ئەبێت‌و دەستدرێژی لەسەر ئەکرێ ، بۆیە ئەو گیانەی کە سەرکەوتن‌و پێشکەوتنی خولقاند ئەبێ بیپارێزین چونکە بەشێکە لەیداوەستیەکانی بەردەوام بوون . گیانی هاوسوێندی نیشتمانیش کەبوە بە دیاردەی ژیانمان لەژێر سایەی شۆڕشا لەپێناوی نیشتمانی‌و بەشدارکردنی هەموو هێزە دلسۆزە پێشکەوتخوازەکان لە مەسئولیەتا بۆ بەجێ‌گەیاندنی یەکسانی لە نێوان رۆڵەکانی میللەتا لە ماف‌و ئەرکا ، دەسکەوتێکی مەزنی ژیانمانەو ئەبێ بی‌پارێزین‌و پتەوتری بکەین‌و بیکەین بە نمونەیەکی زیندوو .

ئەی هاوولاتیان

دەسکەوتەکانی شۆڕشی ئێوە لە کاووانی سەرکەوتوی ئێوەدا بنجی‌داکوتاوەو بوە بە بنکەیەکی ئەو قوناغانەی ژیانمان‌و روخسارەنەمەرەکانی خۆی نواندوە ، چەندەکەو ئەم هەموو نیشانەیەکی باش بۆ بروامان تەوتر بکات‌و تەنیا ئامانجی بەشۆڕشەکەمان بکەین ، ئەوا لە هەمان کات دەبین نامانداری مەترسی نوچدان بین لەکاتی خۆبایی‌و مەسەلەی‌و رازی‌بوون بەو دەسکەوتانە ..

ئەم شتانە داوامان لی‌دەکەن ئەی هاوولاتیان کە ئێژر ئامادارین‌و هەست بەمەسئولیەتی بەرژبکەین‌و لەسەر شۆڕش‌و دەسکەوتەکانی سوورین‌و پاسەوانی لی‌بکەین .. ساڵی بار بەبەرفراوانی کۆشش‌مان لەبەر رونائکی رابۆرنی سەیامی سەربە هەشتەمین کۆنگرەی هەریمایەتی‌دا بترکردوە ، بۆ لیکۆڵینەوەی ئەو هەنەو سلبیاتانەی کە لە کەرتی جیا جیای رژێمی کارا رویداوە ..

دەروازەی موناقەشەیەکی فراوانمان کردۆتەوە لایەنێکی زۆری میللەت بەشێوەیەکی دیموکراتیانە وزیندو بەشداری تیدا کردوە لە بارەی هەمو مەسەلانەی کە رنگا لە بەرهەم‌و پێشکەوتنی دەزگاکانی دەولەت بەربەست ئەکەن .

ئەو ئەجرەبەیە زۆر تیژ بوو ، هەمو وەان ، توانیمان ئەلێ ئەرفت بۆژینەوە کە بۆمان ئەمەیش بەنگەی پێشکەوتنی شۆڕش‌و مەمانەکردنێتی بەخۆی‌و بەکارەمانی خەلکی‌خۆی‌و سوریشمە لەسەر ئەوەی کە رژدوەکەی باشمرو بەخشمەکانی بەرتر بنت ..

بێویستمە لەنێوان رژەوی دەسمایەی شۆڕش‌دا لەسەر ئەم رنیازە بەکارامەیی بەردەوام بین تاکو ئەنجامی نیازخوامان جێبەجێ بکەین .

سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕشمیش ، بنکە بنەڕەتیەکانی ئەخشەی ئەشەمەندنی ساڵانی داهاتوی ژێر باش دیاری‌کردوە ، ئەمەیش بێویستیەکی زۆری بەکاری بەرژوشادی رنکخراوەکانی حزبی سەرکردەو دەزگاکانی دەوڵەت‌و هۆزدکانی بەردی نیشتمانی‌و رنکخراوە میللی‌و هەمو هاوولاتیەک هەیە .

هەرکەس بە بێ بلەو شوێنی خۆی لە کۆمەلا بۆ راهێنانی بەرنامە مەرکەزیەکانی ئەخشەکە ، چونکە ئەم ئەخشەیە لە ئەنجامی کارنکی فراوانەو ئەجرەبەی تەرو ئێکرایمنەوەی باشمی ئەم ساڵانەی ئەمەنی شۆڕش کەوتۆ ئەوە کە بێکومان رنگای پێشکەوتنە لە هەمو کۆڕنکداو شێوازی کارامەمانە لە بنیادنانی کۆمەڵگایەکی هاوچەرخانەی پێشکەوتو، ئەمیش کە کۆنگرەی هەشتەمی هەریمایەتی حزب ، لەئێوان ئەم نۆساڵەی کاری بەردەوامدا بۆ دانانی بنچینەی سوشیالیستی لە وڵاتا سەلماندویەتی ..

شۆڕشیش توانیویەتی کەلێ وەرچەرخانی بنەڕەتی لە سەرەنگای سۆشیالیستی‌و لە هەمو دەرفەتێکا رەنێو بهێنێ .. سەرباری کۆسپەکانیش کە رنگا لەم وەرچەرخانە سوشیالیستی‌یە ئەنری کە بێکومان کۆسپ کرفتی ئاسایین‌و حزب دیاری کردوەو چارەسەریشی بۆ داناوە ، بەڵام ئەجرەبەکەمان هەمو ئەنجامەکانیشی ، بەئاشکرایی ئەوەی درخستوە کە رنبازی سۆشیالیستی باشترین رنبازیکە‌و رنبازیکی مێژوییشمە لە بێش‌خستنی وڵات‌و وەدی‌هێنانی بەختەوەری‌و سەربەزری‌ی ژیانی ئاسودە بۆ هاوولاتیان ..

ئەی هاوولاتیان : ئەر ئێمە لەم وڵاتەدا ، رژێ دژای رژێ سەرئەکەوین‌و ژیندەی شۆڕش وبەیوەندی بەژیانی کۆمەڵ زیاتر ساغ‌ئەبێتەوە لەئێوان ئەو جەوین‌و ئامانجە رەوایانەی کە بەی دەربەی لە دەسکەوتە شۆڕشگێڕەکانیدا جێی ئەئوێنێ .. ئەو سیاسەت‌و رنبازە بر لە هەمو لە ئی لادەری کە زۆر جار لە ئەنجام‌و مەترسیەکانی لەسەر ئەتەوەو مەسەلە چارەنوسیەکانی ئەمەو ئەوە ، هێشتا بەداخەوە لە ئێو لایەنی هەندێ لەسیاسەتی عەرەبی‌دا باوە ، هەر چەندەیش تەجرەبەو راستیەکان بەنجەیان بۆ ئەنجامە خراپ‌و پڕ لە ناکۆکیەکانی دژی بەرژەوەندی ئەتەوەکیشماوە ، لە پێناوی دەس لێهەڵگرتن‌و گرتنی رنگای راستی ئەتەوەیی . دە ساڵ لەسەر کارەساتی حوزەیران بەفێڕۆ چوو ، هێشتا خاکی عەرەب‌و ماڤی عەرەب داگیرو پێشێل‌کراوە .. کار لەمەیش ئەوەستا بەڵکو مەترسیەکە ئەشەئەی سەند ، زیانەکان زیاتر بوون .. باری لوبنانی برا ئالۆزیەکی تازەی خستوتە سەرباره ناهەمواره‌کان ، کە ئەلێ مەترسی تێدایە بۆ سەر ئەتەوەی عەرەب .. دوای ئەوەیش کە هەندێ لایەنی دیاری ئیمپریالیزمی‌و ناوەخۆو عەرەبی یەکیان گرتو ئاگری فیتنەبازیان لەو وڵاتەدا داگیر ساندو دەس لە بەرگری فەلەستینی وەشینرا ، ئەوا ئێستا داگیرئەکری‌و خواستەکەی لەلایەن رژیمێکی کەم فرسەتی وەکو رژێمی سوریا پێشێل ئەکرێ ، کە بەئەجرەبەی یەک دوای یەک مەبەستە نانەئەوەیی‌و شێوازە بەپیچ‌و بەناکانی دژی ئەتەوەو رەوشتی ئەتەوە ساغتر بوەوە . هەروا ئەمرۆ باشوری لوبنان توشی پیلانێکی پڕ لەمەترسی هاتوە .. کۆنەئەخشەکانی زایۆنیزم کە مەبەستی داگیرکردنی ئەم پارچەیەی لوبنان‌و نیشتمانی عەرەبی ، دەرفەتی فراوان‌و باری باشی بۆ هەئکەوتوە تا مەبەستەکانی خۆی لە زەوتکردنی ئەم پارچە خاکەی عەرەب جێبەجێ بکات‌و بیخانە ژێر رکیفی زایۆنیزم ، کە لەسەرەتاوە ناراستەوخۆ ، لەپاشا بەشێوەیەکی راستەوخۆ دەستی بێ‌ئەکاو گەشەی پێ‌ئەدا .

ئێمە دووبارە ، بانگەوازی ئەگۆڕاوی خۆمان بۆ کێشانەوەی هێزەکانی رژێمی سۆریا لەلوبنان‌و دامەزراندنەوەی دەزگاکانی دەولەت لەوێدا و دانەوەی دەسەڵاتداریە سروشتیەکانی‌و باڵکێشانی یەکیەتی نیشتیمانی بەسەر هەموو وڵاتەکەداو لە ناوبردنی هەموو شوێنەوارێکی شەڕکردنی بێ سوود دووبات دەکەینەوە ، هەتا لوبنان بەعەرەبیەتی ویەکیەتی‌و گەشەوکردوویی بمێنێتەوە ، هەروەها داوای دامەزراندنی بەیوەندیەکی برایانەی ساغ لەنێوان لوبنان وبەرگری فەلەستینیدا دەکەین کە بێتە مایەی پاراستنی یەکیەتی لوبنان و دەست رۆیشتنی بەسەرخاکی خۆیدا و بۆ رۆڵەکانی گەلی فەلەستینمان بێتە دەستەبەری نازادی نیکۆشان لەپناوی مەسەلە عادیلەکەیاندا .

رژیانی ئەو تیک چوونەی کە لەوەزعی عەرەبدا رووی‌دا لەکەوتە ئەستۆی ئەوانەی وازیان لە رنبازی تێکۆشانی ئەتەوایەتی هێناو لە مافە ئەتەوەییەکان دەستیان هەلگرت‌و رنگای شان شل کردن وسازاندنیان گرتەبەروکەوتنە دوای ئەخشە ئیستیعماریە ئەمەریکیەکان ئیمە ئەپرسین ، لەگەل ئیمەشدا هەموو جەماوەری ئەتەوەی عەرەب دەمی پرسیار دەکەوە ، ئایا باش تیمەڕبوونی دە ساڵ بەسەر هەڵاتندا . . وباش تیمەڕبوونی چوار ساڵ بەسەر جەنگی تشرینا . . . جگە لە زەرەرو نوچدان‌و کەرت کەرتی‌و رۆژ لە رۆژ خرابتر چیمان دەس‌کەوت .

ناوچەکە ئیستاش لە ئەنقەیەکی بۆشدا ئەسوڕێتەوەو سەهیونیەئیش ، هێشتا هەر دەستی بەسەر ئەو سەرزەمینانەماندا داگرتوە کە ساڵی ٩٦٧ داگیریانی‌کرد و سەرکردەکانی بەسەرەڕۆیی وبوغرابیەوە رای‌ئەگەیەنن کەوا لەم سەرزەمینانە ناگێڕنەوە تا ئەتەوەی عەرەب مەرجە پڕ لە سەرشۆڕیەکانیان قبول ئەکات ، ئەمەریکاش هێشتا بەردەوامە لەسەر دەوری خۆی بۆ مەباندنی ئیرادەی ئیکۆشان لە دڵی ئەتەوەی عەرەبداو هەرخەریکە ریزەکانی عەرەبەکان لێک هەڵدەوەشێنێ و لایەنە عەرەبیەکان بەرەو مەیدان شل کردنی یەک لەدوای یەک رانەکێشێ‌و بۆ ئەم مەبەستە سەبوەی جۆراوجۆر بەکار دێنێ تا داگیرکردنی درێژەمەودا ساڵ بەدوای ساڵدا هەر بەردەوام بێت .

ئەو لایەنە عەرەبیانە کە ئێ بالی ئەم بارەیان ئەکەوتە ئەستۆ هەرگیز هەلویستێکی نازایانەیان ئەبوە تا تاقیکردنەوەی رابوردوو لیکدەنەوە .. و رنگایەکی راست‌و رەوان هەلبژێرن وئیستاش هەر لەسەر ئەو رنبازە هەلەو سەرنەکەوتوە دەڕۆن کە ملیان لێ نا ، بێ سوودەو ئەرتن لەتاقیکردنەوەو ئەنجامی عەمەلی ئاشکرا .. هەموو راستیەکان ، بەشێوەیەکی دوور لەگومان ، ئەوە ساغدەکەنەوە کەوا ئەو مافانەمان کە بە زۆرو بەترس‌و غەدر داگیرکراون ، هەرگیز بەم رەفتارو شێوەو سیاسەتە سەرنەکەوتوانە ودرناگیرنەوە ، هەرگیز ناهێنرنەوە دەست ئەگەر بەراستی‌و بەتوندی واز لە سیاسەتی سازاندن وشل کردن ئەهێڵری‌و رنگای تێکۆشانی سەخت لەسەر بنچینەی ئەتەوەیی راست‌وڕەوان ئەگیرێتە بەر .. عراق هەمیشە باتکی نامادارکردنەوەی لەبارەی ئەنجامی ئەم سیاسەتانەوە رانەهێشت یەلام ئەلێ لە لایەنە عەرەبیە مەسئوولەکان ، ئیستاو ئەوجاش ، هەر گرێی خۆیان لەم راستیانە ئەخەوان و خۆیان لە بەرە ئەنارپوونەوەی مەلاس ئەدا و هەر سلیمان‌ئەنابە سیاسەتی هەلەوە .

هەروەها هەندێ لاش کە تا ئەپنی سەریان لەسیاسەتی نانەتەوەیی چەوتدا ئقوم بووبوو و تاوانی وا ئەوەریان دژی گەل ونەتەوە کردبوو کە ئارەزی شەرمی بەناو پاواندا نەکان ، وەکو ئەو رژیمەی ئیستای سوریا ، ئەم لایانە ، هەون ئەدەن ئیستا لە حیساب خۆیان بەزبەوەو بۆ ئەم مەبەستە کەوتوونەتە بنوکردنەوەی درۆو دەلەسەو هەوالی بەرسەروشون و چاوراوی ریسوا ئراو ، ئوایە بەم بتوتن ئەمەنی خۆیان درێژبکەن وبەردە بەسەر تاوان‌و خیانە ئکاریەکانیاندا بکێشن .. ئێمە بەئاشکرا دەری ئەخەین ، کە وا هەر ئیز دەستی هاوکاری درێژ ناکەین بۆ ئەوانەی لەسەر رنبازی تێکۆشانی ئەتەوەیی لایان داوەو کەوتوونەتە پیلانگێران بۆ براکانی خۆیان بەچەپەڵترین شێوە ، و بەوهەمان شوین ورنیەی کە سەهیونیەکان جاران وئیستاش بەکاریان هێناوە چەقۆی سەر بریتیان خستۆتە ملی فەلەستینی‌و لوبنانیەکان ... و لە سەر ئەو باوەڕەین کە ئەوەی دەستی هاوکاری بۆ ئەمانە درێژکات و تاوانەکانیان ئەیشارێتەوە ، ئەك ئەنها هیچ خزمەتێکی نەتەوەو مەسەلەکەی ناکات بەئکو دەست ئەدات بەپشتی لەپی لادەردا هەتا هەر لە سەر رۆڵادانی خۆی بروات‌و زەرەری زیاتر بەنەتەوەو بەرژەوەندیەکانی ومافەکانی بگەیەنێت .

مەسەلەی نەتەوەیی ، یاریەك نی‌یە کاربەدەستان لەو وڵاتەیا لەوی تردا بێی رابوێرن ، ئەیانبینی ملکەچی ئەنوێنن‌و خۆیان لەسیاسەتی پێ لە ماف‌هێنانەخوارەوەو سیاسەتی سازاندنا ئەخنکێنن ، کاتێ وا ئەزانن ئەتوانرێ ئەخشەکانیان بێنەدی ، لەپاشا کاتێ وەرەقەی یەپازەکانیان ئەکەوێتەروو ئەخشەکەیان بوچەل ئەبێت ، سەر زارەکی وبێ ئەوەی بەراستیان بێت ئەکەونە پاشەکشێ ، لەسەرمانە وەك عەرەب ، بەها ئەگۆڕە بەبڕواکان لەرەفتارکردندا لەگەل مەسەلە بنەرەتیە ئەتەوەیی‌یەکاندا بڵاوبکەینەوە ، ماوەی بوکاندنەوەو راهێنان‌و پەت‌پەتێن ئەدەین .. لەرابوردوودا زۆر شتمان دۆراندووە ، ناشێ ماوە بدەین زیاتر دەرفەت بدۆرێنین .

رنگەی دەسکەوتنەوەی خاك‌و ماف ، بۆ ئەو کەسەی ئەیەوێ ((بەڕاستی)) بەشەرەف‌و بەدلێری خەبات بکا ، روون‌و ئاشکرایە .. ئەو رنگەیەش وازهێنانێکی توندو یەکجاری‌یە ((بەشێوەو ناوەرۆکەوە)) لەرنبازی سازاندنی خۆبەدەستەوەدان‌و سیاسەتە چەوتەکانی پێشوو ، لەگەل رێ‌گرتنەبەری تێکۆشانی رزگاری‌خوازانەو ئامادەکردنی جەماوەران‌و پشتگیری‌کردنی هێزی بەرگری فەلەستینی‌و دەرفەت رەهاکردن لەبەردەمیا بۆ ئەوەی دژی دوژمن لەهەموو بەرەکانەوە خەبات‌بگێڕێ‌و بەتوندی‌و بێ‌کۆتدان بەرەنگاری بەرژەوەندو نەخشەکانی ئیمپریالیزم بێتەوە .. ئەوەیە رنگەی ماغ‌و دروست ، ئەك رنگەی سازاندن‌و بێ لەماف هێنانەخوارەوەو رووگۆڕین .

هاوولاتیان :

تێکۆشانی نەتەوەی عەرەب‌و دەرکەوتنی توانا سیاسی‌و سەربازی‌و ئابوری‌و شارستانیەکانی ، بوە هۆی گۆڕانێکی گرنگی شوێنی ئەو نەتەوەیە لەناو دەوڵەتاندا .

شۆڕشەکەتان بەپێی پەیڕەوکردنی بیروباوەڕەکانی حزبی سەرکردە تەقەلای داوە ، کە رنبازێکی بەبیروباوەڕی چەسپیوی وا لەبەیوەندی کردنی دەوڵەتاندا بگرتەبەر ، لەسەر بنچینەی سەربەخۆیی تەواوو یەکسانی‌و بەرژەوەندی ئاڵ‌وگۆڕو خزمەت‌کردنی مەسەلە هاوبەشی‌یەکانی مرۆڤایەتی لە سەربەستی‌و ئاشتی‌و پێشکەوتندا ، دابەزرێ .

بەو رنبازە گرتەبەرە عیراق توانی بەیوەندی هاوسەنگ‌و بەکەلك لەئەل دراوسێکانی‌و لەئەل زۆر لەوڵاتانی جیهاندا بەجیاوازیی رژیم‌و رنبازەکانیانەوە ، دابەزرێنێ ، لە هەموو ئەوانەدا بەرژەوەندی نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌و بەرژەوەندی ناوکۆیی خستە بەرچاوی خۆی .

رۆژگار ساغی‌و دروستی ئەو رنبازەی سەلماند ، هەر ئەو رنبازەشە شوێن‌و پایەی عیراق لە نێو دەوڵەتاندا بەهێز ئەکاو توانامان لەبەشداری‌کردنی کاروباری دەوڵەتاندا بەشداری‌کردنێکی ئیجابیانە ئەبێ زیاد ئەکا .

هەروەکو ئەو راپۆرتە سیاسیەی لە هەشتەم کۆنگرەی قوتریەوە دەرچوو ، دەری‌خست ، کە ئێمە ئوبالێکی دوولایمان لە ئەستۆدایە ، ئەویش ئوبالی باراستنی ئەو رنبازەیە لە بەیوەندی دەوڵەتاندا ، لەئەل ئوبالی بەرەنگاربوونی ئەو لادانەی لە مەیدانی عەرەبدا دەرئەکەوێ ، سەبارەت بە سەرنج بەرامبەر ئەو بەیوەندی‌یانەو چۆنیەتی بەڕێوەبردنیان .

گەلێ ئەم سەرو ئەوسەرە بەیوەندی نێوان هەندێ لایەنی عەرەب‌و نێودەوڵەتی ، سیمای تێکچوون‌و لەرێ‌لادایان تێدایەو بەرژەوەندی ئیستیعماری‌و بێگانە ئەخرێتە روو بەرژەوەندی‌و مافەکانی نەتەوەوە ، جا ئەم مافانە ، چ مافی دەست رۆیشتن بەسەر خاکدا بێ ، چ مافی دەست‌رۆیشتن بەسەر کەلەبووری نەتەوایەتیەوە بێت یاخو کە خاوەن ئیرادەی خۆیێت‌و رنگای خۆی شارەزایێت ، هەرگیز دەستیان لێ‌هەڵناگرێت ، نەتەوەی عەرەب ، **ئەبێ هەمیشە وریای ئەم رنبازە لەرێ‌لادەورانانە بێت‌و پەنجەی هۆشیارکردنەوەیان بۆ راکێشێ ، ئەبێ هەمیشە ئەوە دووبات بکاتەوە ، کە بەرژەوەندی نیشتمانی‌و نەتەوەیی لە بەیوەندی نێودەوڵەتاندا دەبێ لەبەر چاوبێت،ئەنها بەمە ئەتوانین مافەکانمان بپارێزین‌و دەستڕۆیشتویی خۆمان بەسەر کاروباری خۆماندا بچەسپێنین‌و بوونی خۆمان لە جیهاندا بەهێزو کاریگەر بکەین .**

سووربوونێکی هۆشیارانەش لەسەر سیاسەتی بێ‌لایەنی‌و هەوڵدان بو بێشخستنی‌و پتر کاریگەرکردنی لە کاروباری نێودەوڵەتیدا ، یەکێکە لە کارە بنەڕەتیەکانی بەرژەوەندی‌و رنبازی نەتەوەییمان .

سیاسەتی بێ‌لایەنی هەڵبژاردوی ، ئەو وڵاتە سەربەخۆیانەیە کە جاویان لە بێشکەوتن‌و بنیاتنانی بەیوەندیەکی نێ دووڵەتانەی لەسەر بنچینەی ئازادی‌و یەکسانی‌و دادبەروەری بنیاتراوو ئەو عەرەبانەی کە دەورنکی بنەڕەتیان لە بنیاتنانی ئەم سیاسەتەو داگۆکی کردنی هەبوە ، دەبێ واز لە هەڵوێستی شلو شێواوی‌و پاڕایی‌بێنن‌و دەوری بێشڕەوانەی خویان تێیدا بنینەوەدەست هەروەها ، یەکێك لەو کارەبنەڕەتیانەی کە حزب‌و شۆڕش دووباتیان کردوتەوە ئەوەیە کە دەبێ ئەو دۆستانەی کە لە گەلێ رووی تێکۆشان‌و بەرژەوەندیماندا لە باڵماندا دەوەستن‌و

Institut kurde de Paris

هێڵە سەرەکیەکانی سیاسەتی پیشەسازی لەعیراقی شۆڕشدا

ئامادەکردنی پێویستی یەکانی (التکامل) ، پیشەسازی عەرەب : مەبەستیکی بنەڕەتی سیاسەتی پیشەسازی یە لە عیراقداو تاقیکردنەوەیەکە کە شایانی بیرکردنەوەیە لەجێبەجێکردنی نەخشەی پیشەسازی تێیدا .

لە گەرمەی ئاهەنگ گێڕانی گەلەکەمان بە بۆنەی جەژنەکانی تەموزدە ، ڕۆژنامەی هاوکاری لایەکی تاقیکردنەوەی عیراق لە گەرتی پیشەسازیدا ئەخاتەڕوو. ئەمەش لەڕێی خستنەڕووی دەرکەوتوترینی ئەو سیمایانەی کە بە تۆڕەی نەخشەی شۆڕش لەگەرتی پیشەسازیدابەجێهێنراون ، لە شۆڕشی حەمدەی تەموزی سالی١٩٦٨وەو بە درێژایی ساڵەکانی دوایی، تا دوای هاتنی کارکردن لەبەجێهێنانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی ساڵانی ١٩٧٧ ـ ١٩٨٠وە پێیەوە دیاربوو ..

ئاسۆی نەتەوەیی نەخشەی پیشەسازی لەعیراقدا :

● دەرکەوتوترین سیما کە نەخشەی شۆڕش لە بواری پیشەسازیدا پێیەوە دیاربوو ، پشت بەستنی بوو بە تێڕوانینێکی نەتەوەیی ، شۆڕش بایەخی ئونجاندنی پیشەسازی لە ئاوان وڵاتە عەرەبەکاندا هەلسەنگاندو ئەو نەخشەیەی کە لەئو عیراقدا بەجێنەهێنرێ بە کۆڵەکەیەکی بنەڕەتی لە قەلەمدا .

شۆڕش بڕوایوایە لەوانەیە ئەو کونجاندنە شێوەی فرە جەشن بگرێتەبەر ، چ لەڕێی ئونجانی دووقۆلی نێوان دوو وڵاتی عەرەبی یەوە ، یاخود لە نێوان ژمارەیەك لە وڵاتانی عەرەبدا ، لەو ماوەیەدا ستراتیژی پەرەپێدانی پیشەسازی لە عیراقدا ، ئوبالێکی کەورە نەخاتە نەستۆی کۆمپانیایە ناوکۆیەکانی پیشەسازی کانزایی و پتروکیمیاوی و ئەندازیاری ، کارنەکەن ..

ساڵانی دوای شۆڕش چالاکی زۆری لەلایەن ئەو لایانەوە بەخۆیەوە دی کە لە وڵاتدا بەر رسیاری کەرتی پیشەسازین ، بێ ئەوەی ئەو بۆچوونانە بینە راستیەکی بەرچاو .. ئەو چالاکیانەش بوونە هۆیەی دامەزراندنی ژمارەیەك کۆمپانیای پیشەسازی عەرەبی و یەکێتی پیشەسازی پسپۆڕانە کە عیراق پێشڕەوی بە قەنگەوەبوونی دامەزراندنیانەوەبوو .

سەرکردایەتی بۆ کەرتی پیشەسازی سۆشیالیستی یە

● ئەو سیاسەتەی شۆڕش لە کەرتی پیشەسازیدا بەجێی ئەهێنێ ، هەلوێستێکی ڕوونی بەرامبەر سۆشیالیستی هەبوو. ئەو نەخشەیەی بەجێی ئەهێنرێ بڕوای بەوەیە کە کەرتی سۆشیالیستی پێشەواو سەرکردەی کرداری پیشەسازی یە ، چونکە مولکایەتی دەولەت بنچینەی مادی ڕاپەڕاندنی ئۆپانکاری یە بەرەو سۆشیالیستی و لەدواییدا کەیاندنی سوودی پەرەپێدانی پیشەسازی بەجەماوەران ..

شۆڕش توانی هەنگاوێکی ئەوردو بنەبڕ بۆسەلماندنی ئەو دورە بنێ ، لەڕێی جێبەجێکردنی پرۆژەی پیشەسازی ئەورەو نوێو لەڕێی ئەو بەرفراوانکردنە ئەورەیەشەوە کە لە کارئەکانداکران . پەیوەندی لەنێوان کەرەسەی خاوو کەرەسەی دروستکراودا :

● شۆڕش لەبەرنامەو چالاکی یە ئۆرەکانیدا ، مەبەسی پەرەپێدانی سەرچاوە سروشتیەکان و سەرژمێریەکی وردو سوود لێوەرگرتنیان بوو، ئەمەش بەدەرهێنان و ناردنیان بۆ دەرەوە بەشێوەیەکی خاو یاخود دروستکراو .

ستراتیژیەتی بزوتنەوە لەو بوارەدا ، بەمەبەسی دیاری کردنی باشترین پەیوەندی یە ، لە نێوان قەبارەی دەرهێنراوو قەبارەی دروستکراو لەو سەرچاوانە ، لەگەل قەبارەی ئەو کەرەسە خاوە عەمبار کراوەی لەدەستدایەو دابەش کردنی ئەو قەبارەیەش لەنێوان ئەوەکانی ئێستاو داهاتوودا ، هەروەها دیاری کردنی سروشتی پێویستی ئێستاو باشە ڕۆژی جیهانو پەرەسەندنی بەکارهێنانی ئەوشتانەی لەبری ئەو بەکارئەهێنرێن و لەدەستدان ، لەگەل جۆرلانەوە بەرەو گۆڕینی ئەو کەرەسانە بۆ کەلوپەلی پیشەسازی و ئونجی و کۆتایی .

ستراتیژیەت بۆ شت نارد نە دەرەوە

● ئەو لایەنانەی کە پەیوەندیان بە نەخشەکیشانی پیشەسازیەوە لە عیراقدا هەیە یەکەری ئیستەی پیشەسازی یان وادەبەرچاو کە ، پشت بەو پیشەسازیانە نەبەستن کە بەکارئەهێنرێن لەبری ئەوەی لە دەرەوەبهێنرێن، لەبەر ئەوە بەلایانەوە وایە کە قۆناغی داهاتوو دۆخێکی ستراتیژی وامەسەبێنێ کە بیرەمایەی ناردنەدەرەوەی کەلوپەلی پیشەسازی .. ئەو ڕێبازەش ، بەڕاستی ڕەخساندنی باشترین دۆخی لەبری ئێوەدێ ، بەو ئەوەی لەبەشی دابەشکراوی کاری دەوەنەتاندا کە لەسەر بنەڕەتی شارەزایی دامەزراوە ، بچێتە ئەو بوارەوە .

ئەو لایانەی نەخشەکێشانی پیشەسازیان لە ئەستۆدایە ، باوەڕیان وایە کە پێوانەی سەرەکی (پیشەسازی بە ناردنەدەرەوە) ئەبێ خۆی بخاتە سەر ئەو پیشەسازیانەی دەورەی بەرهەمهێنانیان لەناو وڵاتدا تەواو ئەکەن ، هەر لە کەرەسەی خاوەوە تا ئەتاتە کەلوپەلی ئامادەکراو .. بەمانایەکی تر ئەو شتانەی لەبەرهەمهێنانیاندا بەکار ئەهێنرێ لە وڵاتدا دەستئەکەون ، وەك ئەو پیشەسازیانەی کە بەتەواوی پشت بە کەرەسەی خاوی ناوخۆو وزەو ئیش کردن ئەبەستن . ئینتر لەو بۆچوونەوە ئەو لایانە بڕوایان وایە کە ئەو پیشەسازیانە ..

بۆ ناردنە دەرەوە دەستئەدەن ، پیشەسازی لە ئەوت دروستکراوو پیشەسازیە کیمیاویەکانو پتروکیمیاوی و ئاسن و پولاو هەندێ بەرهەمی ڕێسو چنین و پیشەسازی خواردەمەنی دروست کردن .

سەرکردایەتی شۆڕش لە هەمان بوارو لە بڕوای خۆیەوە هەنگاو هەلئەنێ بەوەی ئەو دینامیکیەتی پەرەسەندنی پیشەسازی ، لە هەلبژاردنی ئەو پیشەسازیانەدا بەشێوەیەکی کەلێ دیار دەرئەکەوێ کە پەیوەندی یەکی فراوان بە پێشەوەو بە دواوە دروستئەکاو بەپەلە تەکان بە تێکڕای کرداری پیشەسازی یەوە ئەنێ بەرەو پێشەوە ..

گرنگترینی ئەو پیشەسازیانە ، پیشەسازی کانزایی و ئەندازیاری و کارەبای و پیشەسازی کیمیاوی و ئاسن و پولاو هەندێ بەرهەمی ڕێسو چنین و پیشەسازی خواردەمەنی ئەوەی کە ئەوەی کە ئەتوانرێ بە شێوەیەکی ئاشکرا بایەخ بەو پیشەسازیە گرنگانە ئەدرێت ..

زانیاری و پیشەسازی و کادیری هونەری :

● شۆڕش تەقەلا ئەدا پێشکەوتنی پیشەسازی لەسەر بنچینەیەکی تەکنۆلۆژی پەرەسەندوو بچەسپێنێ ، ئەو لایانەی نەخشەکێشانو ڕاپەڕاندنیان لە عیراقدا لە ئەستۆدایە ، لەسەر فیکرەیەك سوورن ، بریتی یە لەوەی کە پێویستە ستراتیژی پەرەسەندنی پیشەسازی بایەخ بدا بە ڕەخساندنی بارو ئامرازو سیاسەتو دەزگای پێویست بۆ هەڵبژاردنی تەکنۆلۆژیای نوێ کە لەگەل باری وڵاتدا بگونجێو توانای پەرەسەندنو ئۆرینی ئەو تەکنۆلۆژیایەی بایەخ بەو پیشەسازیە هەبێ کە وایلێبکا زیاتر سوودی ئابوری لێدەست بکەوێ ..

گەیشتن بەو مەبەستە پەیوەندی یەکی توندوتۆلی بە مەسەلەی پەیداکردنی کادیری هونەری و بەهەڵبژاردنی ئەو پیشەسازیانەوە هەیە کە پەیوەندی یەکی خەست یاخود ئیسکەڵەتێکی زۆریان تێدایە..

لەمەش لە بەرنامەکانی پەرەپێدانی (بەرنامەی ڕەتۆهێنان ، نەخشەکێشانی پێنج ساڵانە) کە بەجێ هێنراونو ئێستا بەجێ ئەهێنرێن دووباتەی لەسەر ئەکرێتەوە .

دەزگا پیشەسازیەکانی هەمو لایەکی وڵات :

ڕێڕەوی بەجێهێنراو لە کەرتی پیشەسازیدا ، باوەڕی دابەشکردنی دەزگا پیشەسازیەکانی بەسەر هەموو پارێزگاکانی عراقدا ڕەچاوکرد ، بریتەوەی لە هەندێ ناوچەی دیاریکراودا کۆیان بکاتەوە .

شۆڕش دابەش کردنی ئاقلانەی دەزگا پیشەسازیەکانی لە هەموو لایەکی وڵاتدا ، بەو فرمانە ستراتیژی و بنچینەیی یانە لەقەلەمدا کە نەخشەکەی پێدەرکەوت.. لاکانی نەخشەکێشان خەملاندنێکی ڕاست و دروستی ئەو شوێنەوارە ڕاستەوخۆیەیان کرد کەکرداری پەرەپێدانی پیشەسازی لە خێراکردنی تێکڕای پەرەسەندنی ئابوری و کۆمەلایەتی دانیشتوانی ئەو ناوچانەدا بەجێئەهێلێ کە کرداری ئەو پەرەپێدانەیان تێدا بەجێ ئەهێنرێ .

ئەو لایانە ئەنجامی پەرەسەندنی پیشەسازیان لەسەر ئەو مەلبەندە سروشتیەی دەوری ناوچە پیشەسازیەکانی داوە ، لەگەل پاراستنی مرۆڤ و داهاتە سروشتیەکانو بەهاجوانکاری و شارستانی و مێژویی یەکان لە هەموو زیانێك کەلەوانە بێیان بکا ، بەبەر چاوە وەگرتوە .. لەبەرئەوە هەموو ئەمانە بونەتە ئەو هۆیانەی بزوتنەوەی ئەو لایانە لە کاتی دابەشکردنی دەزگا پیشەسازیەکان لەو ناوچانەدا دیاری ئەکەن کە لە تێڕوانینێکی ستراتیژی یەوە هەڵیان ئەبژێرن .

بۆچوونی ڕاپۆرتی سیاسی :

● ڕاپۆرتی سیاسی هەشتەم کۆنگرەی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، ئەو ئەرکە بنەڕەتیانەی دیاری کرد ، کە شۆڕش لەکەرتی پیشەسازیدا بە تەواوکردنی ئەو پرۆژە پیشەسازیانە ڕووبەڕوویان بۆوە کە لە ساڵانی پێش شۆڕشدا دەستیان درا بویەو تەواوبونیان ساڵانێکی زۆر دواکەوتبو، هەروەها بەجێهێنانی ئەو پرۆژانەش کە پێشتر پەیمانیان لە سەردرابوو کە چی هەنگاوی ڕاست بۆ دامەززاندنیان لە ڕابوردوودا ئەنرابوو ، لەئەل فراوانکردنی کارئا دامەزراوەکانو ئیش پێکردنیان بە وزەیەکی بالاترو چوونە ناو مەیدانی پیشەسازی نوێو دانانی پەیکەری بەرپێوەبەرایەتیو ڕێکخستن بەجەشنێکی وا کە لەئەل فراوانی ئەو کەرتەو ئەرکە نوێکانیدا بگونجێو لا بەرپێژەبەریو تەکنیکەکانیشی تێیدا پەرەپێبدرێ چاودێریکردنی حیزب بەسەر ئەوکەرتەو ناراستەکردنیشی مسۆگەربکرێو بەشداری کردنی چینی کرێکاریش لە کێڵگەکانی بەرهەمهێنانو تە چارەکردنی تیرو ئرفتەکانی ئیش کردندا زامنبکرێو پەرەی پێبدرێو بەپێی پێداویستەکانی بەرەپێدان لە وڵاتدا هانی سەرمایەی نیشتمانی بۆ ئەو بوارەبدرێ ..

ستراتیژ لەبواری بە جێهێنانداد :

● لەبەر ڕۆشنایی ئەو بەبەر چاو کرتنانەوە ، وە لەبەر ڕۆشنایی هەموو ئەو دەسکەوتانەش کە لەلایەن لاکانی نەخشەکێشانو بەجێهێنانیان ، لە کەرتی پیشەسازیدا بەدیهێنراون ، سەرکردایەتی شۆڕشی حەمدەی تەموز دەستی کرد بە وێنەکێشانی پێداویستو ئامانجەکانی سیاسەتی پیشەسازی لە عیراقدا ، ئامانجە بنەڕەتیەکانی ئەو سیاسەتەش لە هێڵەکانی بەرنامەی ڕەتۆهێناندا لە نەخشەی پێنج ساڵەی پێشودا کەشەیان سەندە، بەتایبەتی لە نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی ساڵانی ١٩٧٧ ـ ١٩٨٠ دا .

بەرهەمداریەتی کاروبڕیارەکانی سەرکردایەتی سیاسی :

● سەرکردایەتی شۆڕش گەلێ وزەو توانای گردکردەوەو پارەیەکی زۆریشی بۆ ڕەخساندن ، ئاوەکو دەرفەتێکی ئەوتۆیان بۆ دروستبێ کە زامنی هێنانەدی هەموو ئەو ئامانجە ستراتیژیانە بکات کە لە بواری پەرەپێدانی پیشەسازیدا دانراون ..

سەرکردایەتی شۆڕش چاودێری هەموو ئەو هەنگاوانەی ئەکرد کە ئەگرانە بەرونەی نرخاندن ، لەگەل ئەو دەستکەوتانەش کە ئەهێنرانەدی ، لەو مانگانەی دواییدا سەرکردایەتی شۆڕش هەولی خۆی ئواستەوە بۆ قۆناغێکی تر، کە بە تایبەتی بە مەبەستی چارەکردنی ئەو ناڕێکیو ناتەواویانەبوو لەکەل کرداری پیشەسازیدا هاتوە ، ئەمەش لەڕێی دووبات کردنەوەی چارەسەرکردنی نزمبوونەوەی ڕادەی بەرهەمهێنان ، بە پەرەپێدانی ئەو هۆیانەی ئەمە بەجێئەهێنن (کرێکارو مەکینەو دۆخی ئیشکردن) . هەلوێستی شۆڕش بە شێوەیەکی ئاشکرا لەو مەسەلەیەدا ، بە هۆی کۆڕە تایبەتیەکانی چارەکردنی نزمبوونەوەی ڕادەی بەرهەمهێنان یەکلابۆوە، ئەو کۆڕانەی کە بە ئاستەوەیەکی نوێو گرنگ بەرەو قۆناغێکی بالاتر لەمەیدانی دامەزراندنی پیشەسازی و گەشەسەندنی ئابوری لەقەلەمدران ..

ئەو کۆڕانە پەردەیان لە ڕووی ئەلێ لەو کەموکوڕیانە هەلمالی کە لەئەل ڕێڕەوی بەجێهێنانو ئەشەسەندندا ملی ڕێگەیان گرتبو ، ئەوەش پاڵی بەسەرکردایەتی سیاسیەوە نا نەخشەیەکی ئاشکراو هەلێنجراو لەو ڕاستیانەی لە کۆڕە ناوبراوەکاندا خرانەڕوو بۆ ئامادەکردنی پێداویستەکانی ڕاپەڕینی ئابوریو پیشەسازیو بەرزکردنەوەی ڕادەی بەرهەمی تاقەکەسو کۆمەل ، لەڕێی ژمارەیەك کاروکرداری خێراو بەرنامەدارەوە بۆ خزمەتی نیشتمانو ئابوری نیشتمانیو ئەواوکردنی پیشەسازیو ئابوری دابێ .

سەرهەڵدانی شۆڕشی کشت سازی لەگەڵ شۆڕشی ١٧ی تەموزدا

بێگومان حزبی بەعسی عەرەبی ئیشتراکی ئەیەوێ لەپەنای ڕاهێنانێکی بنەڕەتی چاککردنی کشتوکاڵەوە شۆڕشێکی کشت سازی لەوڵاتدا بەرپاکاتو واقیعی دواکەوتەی دێهات لەبارەیاتو جۆرێکی پێشکەوتو لەبەرهەمی کشت سازیدا ڕەپێش بکات .

دوای ئەوەی حیزب لە ئەنجامی شۆڕشی مەزنی ١٧ی تەموزی ١٩٦٨ هاتەکایە ، بەشێوەیەکی پراکتیکی خەریکی ڕاهێنانی فەلسەفەکەی خۆی بوو لەبارەی کەرتی کشتوکاڵ وە

لە ٢٠ مایسی ١٩٦٩دا ، دەسەلاتداری شۆڕشگێڕ گەلێ تەعدیلاتی بنەڕەتی لەز و کۆنە قانونی چاککردنی کشتوکاڵ هێنایەکایەوە ، ئەو قانونەی کە لە ٢٠ی ئەیلولی ١٩٥٨ دا دەرچوبوو .

سەرباری ئەوەی قانونی ژمارە ـ٣٠ـ ساڵی ٥٨ یەکێکە لەدەسکەوتە دیارەکانی شۆڕشی ١٤ی تەموز ، لە پێناوی ڕزگارکردنی دێهات لەبارە ناهەموارەکەی ، بەڵام گەلێ هەلەو کەموکوڕی تێدابوو ، لەبەر سروشتی دەسەلاتداری سیاسی ئەوساو بیری چینایەتی یاسادانەرەکە .. چونکە بۆ ڕژوا ئەیزانی گەرمەسەلەی کشتوکاڵ چارەسەربکاو سنوری بۆ مولکداری کشت ساز دابنێ ، ئەتوانێ بەکەیفی خۆی دەسگیری بکات بەپێچەوانەی گۆشەسەرنجی سۆشیالیستانە ، کەئەیەوێ هەمو جۆرە پەیوەندیەکانی بەرهەمو چەوساندنەوە بنەبڕبکات و جۆرە پەیوەندیەکی سۆشیالیستانەو لەخێروخۆشی جوتیاران بێنێتەکایە .

قانونی ژمارە ٣٠ ڕادەی باڵای مولکداریەتی کشتوکاڵی بریاردا بێ ئەوەی گوێ بداتە شوێنی زەوی و بوونی ناوو جۆری ئەو داهاتەی لەو زەویدا ئەچێندرێ . هەروا یەکێ لەو هەلانەی کەبۆساندنەرنێی ئەوتبوو : ئەو بڕیارەبوو ... دەربەی مولکداریەتی دابوو بەکەیفی خۆیان ئەو زەوی یەی کە بۆیان ئەرخان کراوە هەلی بژێرن .. ئەوەبو بەپێتترین زەوی کەوتە بەر ئەوان .. هەروا ئەو مولکدارانەی کە زەویان لێکەم کرایەوە بە جۆرێکی زۆر نایاب پاڕەیان بۆ بژێردرا .

مولکداری تاکەکەسی هۆیەکانی بەرهەمهێنان

ئەو قانونە مافی مولکداریەتی تاکەسی هۆیەکانی بەرهەمهێنانی قووڵترکرد ، ئەمیش لەڕێگای دابەشکردنی زەوی وزاری کشتوکاڵی بەشێوەیەکی تاکڕەوانە ، کە لەئەنجاما گەلێ گرفتی لەنێو جوتیارەکاندا سازاند ، لەبەر دابەشکردنی ئاوو داروخانی خێروبێری زەوی و زۆربونی شوێرەکات ، کە لەئەنجاما بوەمایەی نزمبونی ڕادەی باشەکەوتی جوتیاران .

پیلانگێڕان لەسەر قانونەکە بەر لە شۆڕش

سەرباری ئەم هەمو کەموکوڕیەش کە لەقانونەکەدا هەبو حکومەتی ئەوساو لە ئەنجامی پیودانگی چینایەتی خۆیەوە ، دەرفەتی ڕاهێنانی قانونەکەی ئەدانا بەلکوکەوتە پیلانانەوەبۆ بۆ شکردنی ئەو قانونە لەناوەـ ڕۆکی پێشکەوتو خوازانە ، ئەمەیش دوای ئەو هەمو تەعدیلاتەی کەبۆ خزمەتی مولکدارەکان لەنێو قانونەکەدا سازاندی ، هەروا جوتیارانی لە خۆرئکخستن قەدەغەکردو هەندی ڕنکخراوی پیشەیی سەربەحکومەتی خوێناند . ئەوەبو قانونەکە جێبەجێنەکرا هەر چەندیش مادەی چوارەمی بریاری دابو کە بەپێنج ساڵ دەس بەسەر زەویەکەیاندا بگیرێ ، هەروا مادەی (٢٥)یش بریاری دابو کەبەهەمان ماوەزەوی دابەش بکرێت .. ئەوەبو ماوەکەی کرد بە (١٠) ساڵ سەرەڕای ئەوەش هەر زەویەکان دەسگیرودابەش نەکران ، تا قانونی ژمارە (١١٧)ی ساڵی ١٩٧٠ دەرچوو کۆنەقانونەکەی خستەلاوە .

شۆڕش سنوری بۆ ناکۆکیەکان دانا

شۆڕشی ١٧ تەموزی نەتەوەیی و پێشکەوتوخواز ، دێهاتێکی دواکەوتەی بەمیراتبۆ مابوەوە ، ئەوەبو هەر لە یەکەم ڕۆژی یەوەوەکو کەرتێکی گرنگ سەیری ئەکردو هەوڵی دۆزینەوەی چارەسەری بنەڕەتیو شۆڕشگێڕانەی بۆ ئەدا .. شۆڕشی ١٧ی تەموز سودکی زۆری لەکۆنە یاساکان وەرگرتو بەوردی لێی کۆڵیەوەتاتی کەویستی چەند قانونێك دەربکاتو مەسەلەی زەوی بەشێوەیەکی سۆشیالیستانەو پێشکەوتوخوازانە چارەسەر بکات .

شۆڕش توانی سنوری بۆ ناکۆکیەکانی نێوان جوتیارو مولکداری زەوی دابنێ، ئەمیش بەدەرکردنی قانونی ژمارە (١١٧)ی ساڵی ١٩٧٠ وقانونی ژمارە (٦٦) و (٦٧) لەهەر دوشاری ذیقارو میسانداا لە پێناوی دانانی سنوری بۆ هەلسوکەوتو چەوساندنەوەی سەرکارەکانو دابین کردنی مافی جوتیاراندا .

قانونی ژمارە(١١٧) قۆناغێکی پێشکەوتوی ئارەزوەکانی شۆڕشە لەپێناوی بەرپاکردنی شۆڕشێکی پێشەوەتی و باش لە کشتوکاڵا ، خۆی لەخۆیداوەرچەرخانێکی چەشنەکی یە لەودەرفەتەدا ، چونکە بەشێوەیەکی تێکرایی لە مەسەلەکەی کۆڵیوەتەوە .. هەروا قانونی ژمارە (٩٠)ی تایبەت بەسنوردانانی مولکداریتی کشت سازی لەناوچەی ئۆتۆنۆمی ، شۆڕشێکی تری شۆڕش بوو لەم بوارەدا .

هیچ بژاردنێك بۆ دەرەبەگ نیە

هەر وەکو چۆن قانونەکە هیچ جۆرە بژاردنێکی بۆ دەرەبەگ نەبژارد ، ئاوایش بەبێ هیچ بەدەلیلێك زەوی بەسەر جوتیاران دابەش کرد .. دابەشکردنەکە بەشێوەیەکی تێکرایی بوو ، مەبەستیش بەڕفراوانکردنی توانای کەرتی سوشیالیستی بوو ، کە لەئەنجاما پەیوەندی نێوان جوتیار ومولکدارەکانی بەدەری قانونەکەی ڕێکخست .. لێرەدا ئەتوانین لایەنە بنجیەکانی ئەو قانونە لەهەندێ بەندیدا وادەس نیشان بکەین :

★ سنوردانانی باڵاونزم بۆ مولکدارێتی دەرەبەگەکان ، هەروا جوتیارەکان .

★ دەس کردن بەکاری دەس بەسەراگرتن ودابەش کردنو دانانی پلانێکی وەختەکی بۆ زوو بەجێگەیاندنی ئەم ئەرکە .. ئەوەبوو بەماوەیەکی کورتو لەسێ ساڵاندا جێبەجێکرا .

★ مۆرکی تێکرایی دابەشکردنو دامەزراندنی کۆشین وەردو شین وەردی دەولەتو هەرەوەزی کشت سازی .

★ لابردنی قانونی تەختکردنی مافی زەوی وزاری ژمارە(٢٩)ی ساڵی ١٩٣٨و هەمو بەندو تەعدیلاتەکانی ، کە لەوەختی خۆی ئیمپریالیزم لەپێناوی دەسەلاتی دەرەبەگاندا سازاندبووی .

★ لابردنی مافی هەلبژاردن بۆ نزیکەکان سەبارەت بەزەوی وزارو هەڵبژاردنو هەروا لابردنی بەدەلی زەوی دابەشکراوی سەرجوتیاران لەنێو قانونەکەدا .

★ جێگیرکردنی مافی چینەرانی زەوی و دەرەخۆو ڕێکخستنی پەیوەندی نێوان مولکدارو چینەروجوتیاردا .

★ بایەخدان بەهەرەوەزی کشت سازی و کۆشین وەرد .

★ ئەنجومەنی باڵای کشتوکاڵ کەبەپێی یاسای ژمارە (١١٦)ی ساڵی ١٩٧٠ دەرچوە

Institut kurde de Paris

پاشماوەی : دەقی وەتارەکەی سەرۆك

ئەوانەی کە .. بە ڕوونی ـ لە ڕاڵ حەق‌و عەدالەتدا ناوەستن لە مل‌ملانیماندا دژی سەهیۆنەتی داگیرکەرداوو ئەو دەوەتانەی کە شان‌بەشانی دوژمنەکانمان دەوەستن لە یەك جیابکەینەوە .

تێکەڵکردن‌و لە یەك جیانەکردنەوەی ئەو لایەن یاخو دەوڵەتانەی کە پەنجەمان بۆ کێشان دەبێتە مایەی زیانێکی زۆر و ئەم کردنەوەی ڕێزی دەوڵەتان لێمان‌و لاوازکردنی هەڵوێستی ئەوانەی بشتگیریمان ئەکەن ... پێوانەی مەبدەئی لە سیاسەتی نزدەوڵەتاندا ڕابواردن نیە ، بەڵکو پێویستەکی بنچینەیە بۆ هەر ئەتەوەیەك کە دژی دەستدێژی و داگیرکردن ئەبکۆشێ .

ئەی هاوڵێتیان :

شۆڕشەکەتان لە کاتێکدا کەبێ ئەنێتە سالی دەیەمیەوە ، دڵنیایە لەوەی کە ڕێبازەکەی خۆی ڕێبازی ساغ‌وڕاستە وباشەڕۆژێش بەگەشاوەیی کەلەبەردەمیدا نەکرێتەوە ، وئەو نموونەیەی کە لێرە لەسەر خاکی عیراق پێشکەشی دەکەین ، تاقیکردنەوەیەك نیە کە تەنها بۆ خۆمان بێت ، بەڵکو نموونەیەکە بۆ هەمو ئەتەوەی عەرەب دەبێتە چرای ڕۆشنکەرەوە بۆی بۆ هەڵبژاردنی ڕێگای ڕاست وبواری کاری بڕەزامەندی دەمدا والا دەکاتەوە .

عیراق کە حزبی ئەتەوەی عەرەب ، حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست سەرکردایەتی شۆڕشی تیدا دەکات ، ئیستاو ئەوساش بنکەیەکی بە هێز بوە بۆ داکۆکیکردن لە مافو وشەرەفی ئەتەوەو بۆ لەئەستۆرتنی فرمانە ئەتەوەییە گەورەکانو پێشکەش‌کردنی بەخششی دئسۆزانە لە هەموو جوارنکدا کە ڕووی لەسەربەرزی‌و سەرفرازی وپێشکەوتنی ئەتەوەدایێت .

هاوڵاتیان ، لەقوڵای دڵەوە سلاوتان لێئەکەم‌و ناواتەخوازی سەرکەوتن‌و پیشکەوتنی زیاترتانم لە کارو تێکۆشانتانداو .. داواتان لێئەکەم کە بەردەوام بن لەسەر تێکۆشان‌و کاری بڕسوود لە هەموو مەیدانەکاندا بەرەو خزمەتی ئەڵ‌و نەتەوە ..

سلاو لە کرێکارو و جوتیارو سەربازو قوتابی‌و ئەندازیار وڕۆشنبیر و فەرمانبەر و هەموو هاوڵاتیان دەکەم لە کاری بەردەوامیاندا لە پێناوی بنیاتنانی عیراقێکی نوێدا . و لەپێناوی پاراستنی یەکیەتی و دەسکەوتەکانی گەل‌و شۆڕش لە هەموو بوارەکاندا، هەروەها سلاولەو تێکۆشان‌و کردارەتان دەکەم کە پێیان خزمەتی ئەتەوەکەتان دەکەن‌و دەبی لە کاتێکدا کە بەری سەرکەوتن لێرە لەم وڵاتەدا دەچنین ، شەهیدەکانمان‌و هەموو ئەو شەهیدانەی کە قوربانیان دا لە پێناوی ئەوەی ئێمە بکەین بەو پێشکەوتن‌و سەرکەوتنەی کە بۆی کەشتوین ، لەپێناوی مەسەلەی گەورەی عەرەبدا سلاویان لێبێ ئەو شەهیدە باڵەوانانەی کە خزمەتی ئەتەوەی خۆیان کردوە و بەشداریان کردوە لە خۆش‌کردنی ڕێگای ئازادی‌و سەرکەوتن‌دا .

ئەی هاوڵاتیان ؛ جارێکی‌تر سلاوی تێکۆشانتان لێئەکەم‌و ناواتەخوازی سەرکەوتنم بۆ هەمو لایەکتان والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته .

پاشماوەی : لەژێر سەربەرشتی سەرکۆمار ووتی :

ئەگەر ڕۆژانی بەغدا لە میهرەجانەکەدا کراوەی وتکەل بەیەك بوونێکی ئەتەوەیی یانەی بەخۆیەوە دیبێ ، گومانی نی‌یە ئەو بەیەك گەیشتنەتان ئامۆژی هاوکاری کردن‌و ئاوێژ کردنی شارەزایی بەچەشنێك ئەتانەوە کە سوود بەلاوانی ئەو ئەتەوەیە بگەیەنێ .

لە ڕێگەی پەیوەندی مێژوویی وخەباتگێرانەوە ، لە ئێوان پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌و لە ئێوان کۆمەڵانی لاواندا ، فەلسەفەیەك نشونەای کرد کە لە سەر تاقیکردنەوەی ئامادەکردنێکی ئەتەوەیی یانەی لاوان وپشت‌پێ بەستنیان وەك بنکەیەکی سەرەکی ئێکۆشان دامەزرابوو . مەسەلەی ڕەفتارکردن لە گەیانداو ڕێکخستنیشیان بووبوو بە مەسەلەیەك پەیوەندیی بەدامەزراندنی کۆمەڵگایەکی خۆشگوزەرانی ئەتەوەیی‌یەوە هەبوو .

هەروەها بەڕێز جێگری سەرۆك ووتی :

ئەوەی بەغدای عەرەبایەتی‌و شۆڕش لە ڕۆژی ٢٧ ی ڕابردوودا بەخێرهاتنی دی ، بۆئەوەی لە کاتێکدا ئێمە پێشوازی ئەزیەم یادی شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ ئەموز ئەکەین ، ئەو ڕۆژانەمان بکاتە ڕێکەوتێك وبەتەنگ مانەوەی ئەو گیانە ئەتەوەیی‌یەیەوەبین کە گیانی خەباتگێرانی لە دەرونی لاوانی عەرەبدا خرۆشاندو خۆئامادە کردنێکی تەواوی بۆ قوربانی‌دان لە پێناو ئامانجەکانی ئەتەوەی عەرەب ومەسەلە ڕەواکانیدا دووبات کردەوە ، کە ئەمەش بابەخێکی تایبەتی بەپڕیارەکانتان ئەگەیەنێ دەرفەتێکی فراوان بۆ بەشداری کردنی تەکاندان بە بزوتنەوەی لاوان لە نیشتمانی عەرەبیدا بەرەو ئەرکە ئەتەوەیی‌یەکان‌و کارکردن بۆ زۆرکردنی ئەو دەزگاو دەستانەی کەسانی شارەزاو هێزی خاوەن تاقیکردنەوەو بڕواو زانیاری بۆلاوان بەیدانەکا ئەرەخسێنێ، بۆ ئەوەی دەوری خۆیان لە بتەوکردنی پەیوەندیی برایانەی نێوان لاوانی عەرەب‌و توندوتۆڵ کردنی دۆستایەتی نێوان ئەوان‌و لاوانی جیهانی دۆستدا بگێڕن .

بابەهۆی لاوە هۆشمەندەو بەبڕواکانمانەوە ڕووبەڕووی بیمینەوەو بە مەچەکی ئەوبێشرەوەی پەیمانتاندراوە ئەمینداری بنیاتنانی بن لە پێناو پاشەڕۆژی ئەو ئەتەوەیەدا خەبات بەرنەسەر . برایانی خۆشەویست لە سەر خاکی بەشێکی نیشتمانەکەماندا ، بەخێرهاتنتان ئەکەم‌و هیوادارین لە کاروباری کۆنگرەی پێنجەمتاندا سەرکەوتوبن . دوای ئەوە بەڕێز ئەسعد الاسعد بارەتیدەری ئەمینداری گشتی‌ی ، زانکۆی عەرەب وتەبەکی داو تیا ڕێزلێنانی زانکۆی عەرەب وبەشداری کوانی کۆنگرەکەی بۆ سەرۆکی فەرماندەو هاوڕێ صدام حسین دەبری بۆ ئەو سەرکەوتنی کردنە نایابەی بۆ کۆنگرەکە ئارا .

ئامادەی

پاشماوەی : سەرۆکی فەرمانده سوپاسی ..

ڕیزی قوولی خۆی بۆ بەڕێزان سەرۆك‌و پاشاکان دەربڕیوەو هیوای ئەوەی خواستوە کە بەیوەندی نێوان عێراق‌و ئەم وڵاتانە باش‌تر بۆ بێشەوە بڕوات بەمەبەسی چاکەی بەرژەوەندی‌یە هاو کێی‌یەکان‌دا

ئەمەش ناوی هەندێك لەو زاتانەیەکە بڕووسکەیان ناردووە . سەرکردەکانی سۆڤیەت .. بەڕێز لیۆنید بریژنیف سکرتێری گشتی حزبی شیوعی ، سەرۆکی دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی باڵای سۆڤیەت‌و بەڕێز ئەلکسی کوسیگن سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیرانی یەکێتی سۆڤیەت‌و .. سەرۆك محمد انور سادات سەرۆك کۆماری میسری عەرەبی‌و .. ئەنەرال سۆهارتۆ سەرۆك کۆماری ئەندەنۆسیاو .. سەرۆك فیلیس هوافین سەرۆك کۆماری ساحل العاج‌و .. سەرۆك فضل الهی جۆدری سەرۆك کۆماری پاکستانی ئیسلامی‌و .. بەڕێز عبدو لڕەحمان محمدعوسمان حاکمی گشتی‌ی مۆریشیۆس‌و خاوەن شکۆ محمد رضا پەهلەوی شاهەنشای ئێران‌و .. بەڕێز محمد حسنی مبارك جێگری سەرۆك کۆماری میسری عەرەبی‌و .. خاوەندشکۆ مەلیکە ئەلیزابیث مەلیکەی بەریتانیا .

هەروەها بەڕێز سەرۆك کۆمار بڕووسکەی پیرۆزبایی تری بۆئەنێرن لەم بارەیەوە لەم خزارەوە ..

سەرۆك کۆستاف هۆسیاك سەرۆك کۆماری چیکۆسلۆفاکیای سۆشیالیستی‌و .. سەرۆك کۆرت فۆرکلێر سەرۆکی سویسرای کۆنفیدراڵی‌و خاوەن‌شکۆ خوان کارلوس یەکەم پادشای ئسپانیا سەرۆك تیۆدۆر جیفکۆف سەرۆکی ئەنجوومەنی دەوڵەت لە کۆماری بولگاریاو .. خاوەن‌شکۆ شێخ خلیفە بن حمد ال ثانی میری دەوڵەتی قطرو .. سەرۆك نیکۆلای چاوچیسکۆ سەرۆك کۆماری ڕۆمانیای سۆشیالیست‌و سەرۆك حاجی لیشی سەرۆکی ئەنجوومەنی گەلی کۆماری ئەلبانیا .

هەروەها بەڕێز سەدام حسین بڕوسکەی پیرۆزبایی لە شێخ جابر الاحمد الصباح جێگری ئەمیر جێنشینی کوێت و بەڕێز جورجی لازار سەرۆك وەزیرانی کۆماری هەنغاریای گەل‌و شیخ سعد العبدالله السالم الصباح وەزیری ناوخۆی کوێت و بەڕێز محمد حسنی مبارك جێگری سەرۆك کۆماری میسری عەرەبی‌و .. ئەنجامدان .

پاشماوەی : وڵاتەکەمان ...

جەماوەرمان لەو ئاهەنگانەدا کە بەو بۆنەگەورەیەوەسازکرابوون پشتگیری خۆیان لە ڕێڕەوی شۆڕشە مەزنەکەمان دەربڕی لە پیناوی هێنانەدی ئامانجە نەتەوەییە گەورەکاندا .

لە جیاتی بەڕێز سەرۆك کۆمارو سەکردەی گشتی هێزە چەکدارەکان مهیب احمد حسن البکر بەڕێز طە محیی‌الدین معروف جێگری سەرۆك‌و کۆمار بەیانی ڕۆژی پێنج شەممە چەپکە گوڵێکی لەسەر پەیکەری سەربازی نەناسراو دانا بۆ ڕاگەیاندنی دەستپێکردنی ئاهەنگگێرانی وڵات بەبۆنەی جەژنی شۆڕشە پیرۆزەکانی ١٤ و ١٧ ی تەموزەوە .

لە سەعاتی حەوت‌و نیودا کاتێك نوێنەری بەڕێز سەرۆك کۆمارو سەرکردەی گشتی هێزەچەکدارەکان گەیشتە شوێنی ئاهەنگگێرانەکەفەریق یەکەمی ڕوکن سەرۆك ئەرکانی گشتی هێزە چەکدارەکان‌و بەڕێزان ابراهیم محمداسماعیل ئەمینداری پایتەخت‌و جمیل احمد العداد بەڕێوەبەری گشتی پۆلیس بەخێرهاتنیان کردو پاشان سلاوی کۆماری ئیدارو ئەمجار بەڕێز نوێنەری بەڕێز سەرۆك ئەرکانی گشتی سوپاشی لەگەڵدا بوو پاسەوانانی شەرەفیان پشکنی .

پاش خوێندنی چەند ئایەتێك لە قورئانی پیرۆز بەڕێز طە محیی‌الدین معروف جێگری سەرۆك کۆمارو سەرکردەی گشتی هێزە چەکدارەکانی لەسەر بەیکەری سەربازی نەناسراو دانا .

لە دوای ئەوە بەڕێزان باوەڕپێکراوی دەستە دیپلۆماسیەکان‌و باوەڕپێکراوی باشبەندە عەسکەریەکان‌و سەرۆکی ئەنجومەنی شەرکەرە کۆنەکان چەند چەپکە گوڵیان لە سەر پەیکەری سەربازی نەناسراو دانا ئەمجار بەڕێز نوێنەری بەڕێز سەرۆك کۆمار تۆقەی لەگەڵ وەزیرە بەرێزەکان‌و بەڕێزان سەرۆکانی دەستە دیپلۆماسیەکان‌و نەکرد کە هێزی کەلەکەبار کرد . پاش گوڵدان سلاوی کۆماری ئیدراو بەڕێز نوێنەری بەڕێز سەرۆك تەواوبوونی ڕێکۆشتنی ئەبکە کۆمار شوێنی ئاهەنگگێرانەکە کەی بەجێهێشت‌و لەلایەن بەشدارانەوە بەڕێکرا .

لەو ئاهەنگەدا ژمارەیەك لە وەزیرە بەرێزەکان‌و سەرۆکانی دەستە دیپلۆماسیەکان‌و باشبەندە سەربازیەکان‌و ئەفسەرە گەورەکانی هێزی‌چەکدار ئامادە بوون .

پاشماوەی : سەرهەڵدانی

بێی‌بەسەرچاوەی بنەڕەتی لەبڕیارەکان‌دا ، یانەو لایەنەی کە ئەنجومەن بڕیاری لەسەر ئەدا ودەسەلاتێکی مەعنەوی‌و سەربەخۆی هەیە کە ئەبێتە مایەی چارەسەرکردنی کارو بارەکان‌و لادانی کرفتەکان ، کە لە ڕۆژانی کۆنا هەڵئەخرا ، چونکە لایەنی‌نا بەپێر خەریکی‌بوو .

★ سەڵماندنی دەوری یەکێتی جوتیاران لەپەرەپیدانی کشت‌وکاڵ ، ئەمیش لەپەنای بەشداری‌کردنی ڕاست‌وکاڕیگەرانەی لەمەسەلەی ئەخشەو چاودێری‌و بەشداری‌کردنی قانونی .. چونکە کومەڵەی جوتیارەکان لە ئەنجومەنی باڵای‌کشت‌سازی‌دا ئەندامە ؟ هەروا مادەی (٣٣)ی قانونەکە بڕیاری‌داوەلەسەر دامەزراندنی لیژنەیەك لەهەر کەرتێکی ئیداری‌دا، بەشێوەیی نوێنەری جوتیارانی تیدا بێی بەئەندام‌و چاودێری کاروبارەکان بکا . ئائەلێرەوە دەوری کۆمەڵەی جوتیاران لەنێو قانونەکەدا ئەبنیرێ ، ئەمیش بەبەشداری کردنی لەبیناداناتی دیهات لەسەر بنچینەیەکی پێش‌کەوتوانە .

چاککردنی کشتوکاڵ لە بەرنامەی کاری نیشتمانیدا

بەرنامەی نیشتمانی دوباتی مەسەلەی کشت‌سازی‌کردوە، چونکە بەبەشێکی هەرەگرینگی ئابوری نیشتمانی ئەژمێردرێ، لەم بارەیەوە لەخواستی‌شۆڕش ئەدوێ‌و ئەڵێ :

« شۆڕش ئەرکی مەسئولیەتی بەرباکردنی گۆڕانێکی شۆڕشگێرانەی لە هەموبنچ‌و پەیوەندی‌یە سیاسی‌و ئابوری‌و کۆمەڵایەتی‌و ڕوشنبیری‌ی ، لەپێناوی بزوتنەوەی ڕزگاری بەخش‌و پێشکەوتن خستۆتە سەرشانی خۆی .. دیهات‌و کەرتی کشت‌وکاڵ لەسەروی هەمو کەرتەکانەوە دێن ، کە پێداویستیەکی زۆری بەگۆڕانێکی بنەڕەتی هەیە ، چونکە لە نێو بارودۆخێکی بەکجار دواکەوتەوناهەموارا ئەژێت ، لە کاتێکا خۆی گەورەترین کەرتی ئەم میللەتەیە » .

شۆڕشێکی تێکڕایی

دیهاتی وڵاتی ئێمە پێویستی بە شۆڕشێکی تێکڕایی هەیە ، تاکو هەمو پەیوەندیەکانی عەشیرەتگەری‌و تایفەگەری‌و هەموو جۆرە بەهایەکی بۆکەن باکۆدات ، کە لەئەنجامی سەدەکانی بەندایەتی‌و ڕزێمی دەرەبەگایەتی جەوسێنەر ماوەتەوە.. چاککردنی بنەڕەتی کشت‌وکاڵیش کە شۆڕش لە دیهاتا ڕایهێناوە سەرەتایە کە بۆ شۆڕشێکی کشت‌سازی تێکڕا ، کە دیهات لەبارو دۆخە نامەمواریەکەی ڕانەپسکێنێ .. چاککردنی کشت‌وکاڵیش لەپێناوی گەیشتن بەشۆڕشێکی کشتوکاڵی ، پێویستیەکی زۆری بەپاکۆدانی دەرەبەگایەتی‌و بە دابەشکردنی زەوی‌یەسەر جوتیاران‌و بەدەس‌خستنی تۆو بەین وقەرز هەیە بۆ جوتیاران ، سەرباری تەواوکردنی پرۆژەکانی ئاودێری‌و داشۆڕگەگەورەکان‌و بەبەکارهێنانی ئامێرو پەینی چاندن‌و خۆبەندکردن بە گەشەپێکردنی شاقولی لەکشت‌وکاڵدا ئەمیش بەبەکارهێنانی ئامێرو پەینی پاکراوو بەرنامە دانان بەدەسگیرکردن‌و گەیاندنە بازاڕ . هەروا پێویستیەکی زۆری بەبڵاوکردنەوەی وریاکردنەوەو هەڵخستنی باری مەترباڵی بۆ ڕاگرتنی کۆچکردنی جوتیاران لە گوندەوە بۆ شار، سەرباری هاندانی جوتیاران بۆ گەڕانەوە بۆ نێو دیهات لەپێناوی پێویستیەکانی گەشەکردن‌و پێشخستنی دیهات .. هەروا قەڵاچۆکردنی نەخوێندەواری لەنێو جوتیاران‌و کردنی دەرسی کشت‌سازی لەخوێندناو زۆرکردنی قوتابخانەو ئامۆژگای کشت‌سازی‌و دامەزراندنی ئامۆژگاو موختەبەرانی پێژر لەزانستەکانی کشتوکاڵدا .

« سەرکردایەتی شۆڕشی ئەموز توانیویەتی لەم ئۆسانەدا پشتی دەرەبەگ بشکێنێ‌و کە لەلای بکات ، وای لێبکا بەناچاری لەسەر پاشماوەی پەیوەندیە عەشیرەتگەری‌و خانەوادەیی‌و بەهاگەندەکۆمەڵایەتیە گەندەڵەکان بژیت .

لەژێر سایەی شۆڕش‌و سەرکردایەتی حزب‌و ڕاهێنانی چاکردنی کشت‌وکاڵدا ، کاری دیموکراتیانە پەرەی سەندوەو بەر فراوانتربوە لەدێهاتی عیراقدا .. جوتیارانیش لەژێانی سیاسیانەی ئەم وڵاتەدا بەشداری ئەکەن‌و ئێستا کۆمەڵەی جوتیاران دەورێکی سیاسیانەو ئابوریانەی دیاری هەیە لەهەڵخستنی گەلێ ڕێبازی تازەی بەرهەمدا.

پاشماوەی : سەرۆکی فەرمانده چاودێری ..

سۆشیالیستی‌دا .

لەپاشا قوتابیەکی عەرەب لەجیاتی هاوڕێیانی خۆی لەدەورەکەدا وتارێکی خوێندەوەو بەوپەڕی ڕێزەوە پیرۆزبایی لەسەرۆکی فەرمانده احمدحسن‌البکرو بەڕێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش فەریق اول‌روکن صدام حسینی کرد .

لەپاشا دەستوری تەسلیم‌کردنی ئاڵای کۆلێج لەدەوری دەرچوو بۆدەورەی پێشوو دەس پێکرا .. ئینجا بەرتوەبەری دایەرەی قانونی لەوەزارەتی بەرگری سوێندی بەدەرچوان خوارد . لەپاشا بەڕێز بەرتوەبەری کاروباری ئەفسەران فەرمایشی کۆماری تایبەتی خوێندەوە ، کەمیش بە دانی پلەی مولازم بۆ قوتابیانی دەورەی دەرچوو .

لەپاشا بەڕێز سەرکۆمارو سەرلەشکری هێزی‌چەکدار مهیب احمد حسن البکر خەڵاتەکانی بەسەر ئیهاتوانی دەورەکە دابەش کرد .. ئینجا بەسلاوی کۆماری ئاهەنگەکە کۆتایی‌هات‌و لەپاشا سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکر لەسەعات دەی بەیانی کۆلێجەکەی لەگەڵ ڕێزلێنان‌و شان‌وشکۆدا جێهێشت .

پاشماوەی : لەبڕوسکەیەکدا .. بۆ ..

عەرەب کە تەرکی حزبی بۆ یەکێتی‌و ڕزگاری‌و بیناکردن بگرێتە ئەستۆ .. ئەمەش لەو بەردەبازەوە کە ئێمەی لاوانی عەرەب ، بۆ کزمەکای نوێی عەرەب ، کۆمەنگای یەکێتی‌و ڕزگاری مزدەبەری بەئێنین .

ئێمەی لاوانی عەرەب کە لەهەموو وڵاتە عەرەبیەکانەوە هاتوین‌و لەبەغدا کۆبوینەتەوە .. ستایشی سەربەشتی‌کردنی میهرەجانەکەو پشتگیری‌کردنی بەردەوامتان ئەکەین بۆ سەرخستنی میهرەجانەکەو کردنی بە بەردەبازێك بۆ یەیەك گەیشتنی لاوانی عەرەب کە یەك نیشتمانی‌ی عەرەب دروستبکاو وەك شووزەیەکی یەمینز دژی دوژمنەکانی بوەستێ .

بۆی ئەتەوەی عەرەبمان بەیەکگرتوویی .

سەرشۆڕی بۆ ئیمپریالیزم وزایۆنیەکان ، دوژمنانی ئەتەوەی عەرەب .

لاوەعەرەبیە بەشدارەکانی سێیەم میهرەجانی لاوانی عەرەب لەبەغدا

پاشماوەی : لەژێر چاودێری..

لێپرسراوە ئەوزەکان وەرگرت .

لەدواییدا ئەی کۆلێج لە دەورە دەرچووەکە درا بە دەستەیەك لە ئەفسەرەکان لە ئاسمانەوە مەشقیان کرد‌و یەکێك لە هەڤێرە بەرزەکان بە مەشق‌کردن بەفڕۆکە سەروی لە نوێنەری بەرز سەردەك کۆمارکردو لە ئاشدا عەمیدی فڕۆکەوان بەرزەبەری سەرکردایەتی هێزی ئاسمانی‌و بەرزی ئاسمانی مەرسوومی کۆماری کە بریتیە بەدانی پایەی ملازمی فڕۆکەوانی هەمیشەیی لەهەزدەکارەکان بۆ دەرچووانی دەورەکە خوندەوە .

لێرە دەرچووان سوێندی سوپاییان خوارد .. دا بە دوای ئەوە بەڕێز نوێنەری سەرەك کۆمار خەڵاتەکانی بەسەر یەکەمین قوتابی کە لە کۆلێجەکە دەرچووەو بەسەر ئەو قوتابیانەی کە بەیەکەم دەرچوون دابەش‌کرد .

لە سەرەتای دەستپێکردنی ئاهەنگەکەش عەقیدی فڕۆکەوان فەرماندەی کۆلێجەکە ووتەیەکی‌داوسوپاسی سەرۆکی بەرێزی کرد بۆ چاو دێری کردنی ئاهەنگەکەو ووتەی سەرکردایەتی حزبی جەماوەری عەرەب‌و شۆڕشی حەقدەی تەمەوزی پیرۆزو لەسەر تەکیەکی دوای ئەو . ئینجا احمد حسن البکر تۆڕانکاریە مێژوویە بۆ هێزە چەکدارەکەمانیان خولقاند ئەوەش بە پێی ئەو بڕیارە شورشگێریە ئەمەبوو کە پێویستە هێزە چەکدارەکانمان لەسەر بناغەیەکی تازە دروست بکرێت بە پێی پێداویستیەکانی پاراستنی ئاسایشی ئەتەوەیی‌و قوتری‌و .. لە چوارچێوی بیروباوەڕی شۆڕشگێری حزبی فەرماندەدا .

لە دواییدا هەڵاوێنی کاربەدەستی سیاسی لە گوڵێجەکە ووتەیەکی داو تیادا ستایشی ئەو بڕیارەی کرد کە ئەلایەن سەرکردایەتی سیاسی‌و لەسەر هەمووپاڵەوە مهیب احمد حسن البکر بە گوڵیجەکە ئەدرێت .

ئاهەنگەکە بە سلاوی کۆماری کۆتایی هات‌و لەدواییدا نوێنەری بەڕێز سەرەك کۆمار گوڵیجەکەی بەجێ هێشت‌و لەلایەن هاوڕێ جعفر قاسم حمودی‌و فەریقی یەکەمی ڕوکن سەرۆکی ئەرکانی گشتی‌و ئەفسەرە گەورەکان‌و کاربەدەستانی کۆلێج بەخۆشی‌و شادیەوە خوا حافیزی لێکرا .

پاشماوەی : سەرۆکی فەرمانده

سوپاسی ..

ڕیزی قوولی خۆی بۆ بەڕێزان سەرۆك‌و پاشاکان دەربڕیوەو هیوای ئەوەی خواستوە کە بەیوەندی نێوان عێراق‌و ئەم وڵاتانە باش‌تر بۆ بێشەوە بڕوات بەمەبەسی چاکەی بەرژەوەندی‌یە هاو کێی‌یەکان‌دا

ئەمەش ناوی هەندێك لەو زاتانەیەکە بڕووسکەیان ناردووە . سەرکردەکانی سۆڤیەت .. بەڕێز لیۆنید بریژنیف سکرتێری گشتی حزبی شیوعی ، سەرۆکی دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی باڵای سۆڤیەت‌و بەڕێز ئەلکسی کوسیگن سەرۆکی ئەنجوومەنی وەزیرانی یەکێتی سۆڤیەت‌و .. سەرۆك محمد انور سادات سەرۆك کۆماری میسری عەرەبی‌و .. ئەنەرال سۆهارتۆ سەرۆك کۆماری ئەندەنۆسیاو .. سەرۆك فیلیس هوافین سەرۆك کۆماری ساحل العاج‌و .. سەرۆك فضل الهی جۆدری سەرۆك کۆماری پاکستانی ئیسلامی‌و .. بەڕێز عبدو لڕەحمان محمدعوسمان حاکمی گشتی‌ی مۆریشیۆس‌و خاوەن شکۆ محمد رضا پەهلەوی شاهەنشای ئێران‌و .. بەڕێز محمد حسنی مبارك جێگری سەرۆك کۆماری میسری عەرەبی‌و .. خاوەندشکۆ مەلیکە ئەلیزابیث مەلیکەی بەریتانیا .

هەروەها بەڕێز سەرۆك کۆمار بڕووسکەی پیرۆزبایی تری بۆئەنێرن لەم بارەیەوە لەم خزارەوە ..

سەرۆك کۆستاف هۆسیاك سەرۆك کۆماری چیکۆسلۆفاکیای سۆشیالیستی‌و .. سەرۆك کۆرت فۆرکلێر سەرۆکی سویسرای کۆنفیدراڵی‌و خاوەن‌شکۆ خوان کارلوس یەکەم پادشای ئسپانیا سەرۆك تیۆدۆر جیفکۆف سەرۆکی ئەنجوومەنی دەوڵەت لە کۆماری بولگاریاو .. خاوەن‌شکۆ شێخ خلیفە بن حمد ال ثانی میری دەوڵەتی قطرو .. سەرۆك نیکۆلای چاوچیسکۆ سەرۆك کۆماری ڕۆمانیای سۆشیالیست‌و سەرۆك حاجی لیشی سەرۆکی ئەنجوومەنی گەلی کۆماری ئەلبانیا .

هەروەها بەڕێز سەدام حسین بڕوسکەی پیرۆزبایی لە شێخ جابر الاحمد الصباح جێگری ئەمیر جێنشینی کوێت و بەڕێز جورجی لازار سەرۆك وەزیرانی کۆماری هەنغاریای گەل‌و شیخ سعد العبدالله السالم الصباح وەزیری ناوخۆی کوێت و بەڕێز محمد حسنی مبارك جێگری سەرۆك کۆماری میسری عەرەبی‌و .. ئەنجامدان .

پاشماوەی : ئاوچەی ئۆتۆنۆمی

سازی‌یە وە لەناوچەکەداو بەپێی ئەهمیەت‌و بوونی پۆویستیەکانی پیشەسازی وەك کەرەستەی خاوو ڕێگای هاتوو چۆو توانای کارگێری چەندان کارگەو فابریقە بەدەستەوەن کەبکرێتەوە لەمانە .

ـ لە پارێزگای « دهوك » کارگەیەکی بەرهەمی میوەهات ئەکرێتەوە . هەر لە « دهوك » کارگەی‌دروست‌کردنی قوماشی گوردی ئەکرێتەوە .

ـ لە سلیمانی کارگەیەك بۆ چاککردن‌و ئامادەکردنی بەردی خانوو ، ئاخشەی‌کردنەوەی کارگەیەکی‌تری شەکر داڕاوە هەروەها لەسەر ئاوی بەستی « دوکان » ئیستگەیەکی ـ کەرومانی ـ ئەکرێتەوە .

ـ لە هەوڵێر ئەخشەدانراوە بۆ کردنەوەی کارگەیەکی میوەهات‌و کارگەیەکی‌تری مەرەپەرو کارگەیەکی تری‌چنین‌و ڕسمن ئەکرێتەوەو ئەخشەی کردنەوەی کارگەیەکی‌تری فەرشی دەسکرد لە هەوڵێر بەدەستەوەیە .

بەم جۆرە ئەبینین ، ناوچەی ئۆتۆنۆمی ڕۆژ لەدوای ڕۆژ هەنگاوی بەرەو ناوەدانی ئەنێ هەنگاونان بەرەو ناوەدانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ، هەنگاو نانە بۆ چەسپاندنی مافی ئۆتۆنۆمی گەلی کوردمان لە چوارچێوەی کۆماری عیراقی سەربەستو ناوەدان‌و پێشکەوتودا .

سەرباری کەلێن ڕۆژەو دەسکەوتی‌وا ، کە وەزارەت‌و دەزگا ڕەسمیەکان لەپێشاوی بەرژەوەندی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ئەخشەی بۆ ئەکێشن‌و ملیۆنەها دینار لەبڕدجەی تایبەتی خۆیان بۆی ئەرخان ئەکەن .

● فێرکردنی حزبی هێناوەتەدی‌و گەلێ شتی‌تر .

لەبەرهەموو ئەمانە ئەگەمان لەکاتێکدا ئاهەنگی جەژنی ئۆهەمی شۆڕش دەگێڕی ئەو بایەخە بەم جەژنەدەدا کەشیاویەتی . ئەم جەژنە بۆ جەماوەر لەپێشمەوەی هەمو جەژنەکاندایەو عەقی هەموو هاونیشتمانیکە کەئاهەنگ بگێڕی‌و سلاو لەم شۆڕشەو حزبە سەرکردەکەی‌و ڕابەری ئەلەکەمان خەباتگێڕ سەرکردەکەی‌و ڕابەری خەباتی ، صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بکا .

با ئەم بیرەوەریە بکەینە هاندەری خۆمان بۆ خەبات لەڕێگای بنیاتنانی کۆمەڵی نوێداو بەیەمان بۆ سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش تازە بکەینەوە لەسەر بەڕێکردن لەڕێزەوی شۆڕش دژی پیلانەکانی ئیمپریالیزم‌و کۆنەپەرستی‌و زایۆنیزم هەر چەندی لەو ڕێگایەشدا قوربانی بدەین .

پاشماوەی : وەزارەتی کشتوکاڵی‌و دەسەڵاتداری کۆنەپەرست هەوڵی دەدا ناوەڕۆکە پێشکەوتووانەکەی ئەو بسەپێنێتەوە تایبەتە چەکێك بە دەستی دەرەبەگ‌و خاوەنەکەکانەوە دژی جووتیاران ، چینی کرێکار تووشی چەرەها چەوسانەوەو ناهەقی هاتبوو و مەسەلەی ئەملی کوردمان بەبێ چارەسەرێکی بنەڕەتی دیموکراتی‌و دادپەروەرانە مایەوەو ڕایەڵەکەکانی جاسووسی‌و خەرابکاری چالاکیەکی ئەوەیان لەوڵاتەکەماندا دەست پێ کردبوو ، ڕژێمی ئۆرکراو سیاسەتی سەرەتا‌ئی‌و سووکی ئەمەی دوماییا نیحتیکاریەکانی ئەوتدا گرتبوە پێش‌و ئەوکومپانیانە بەردەوام سامانی وڵاتیان بەتاڵان دەبرد .. بە هوی هەمووی ئەوانەوە وڵات لەسەر ڕواری ئەندازیکی سامانێك وێستابوو .

لەبەر ئەو هۆو هەڵ‌و مەرجانەو زۆر هۆی تریش حزب لە ١٧ ـ ٣٠ ئەموزدا شۆڕشی ئەقاندەوە و دوایی بە قۆناخێکی سیاسی پاشکەوتوو لە مێژووی سیاسی تازەی عیراقدا هێناو ڕێڕەوی شۆڕشی ١٤ ی ئەموزی ١٩٥٨ ی گرتەوە بەر بەرەو بەجێهێنانی ئەرکە نیشتمانی‌و دیموکراتیەکانی شۆڕش لە چوارچێوەی چەسپاندنی پێویستەکانی گوازتنەوە بەرەو سۆشیالیزم‌و بیناکردنی کۆمەڵی سۆشیالیستی یەکگرتوودا .

چاوخشاندنێکی خێراو بەپەلە بەدەسکەوت‌و سیاسەتەکای شۆڕش لەهەموو مەیدانێکدا هەستی ئازایی‌و خۆشحالیمان تیدا پێك‌دێنێ‌و بڕەوی ڕژدەدا کە سووربین لەسەر ئەواو کردنی ڕێڕەوی شۆڕشگێری ئەلەکەمان‌و لەبەرامبەر پیلانی نیمپریالیزم‌و کۆنەپەرستی‌و زایۆنیزمدا بەرەری لێبکەین .. چونکە ئەم شۆڕشە ...

● ئەوتی خزمالی‌کردوە .

● یاسای چارەسەرکردنی کشتوکالی بەچەشنێکی بنەڕەتی چاك‌کردوە .

● یاسایەکی کاری داناوە کە لە مێژووی یاسادانانی کرێکاری جیهاندا بەبازدانێك دەژمێردرێ .

● هێرشێکی نیشتمانی کردوە بۆ پاکژدانی جاسووسان .

● بناخەی پیشەسازی نوێ‌و پیشەسازی پیترۆکیمیاوی داناوە .

● لەسێبەریدا بەرەی نیشتمانی‌و ئەتەوەیی پێشکەوتنخواز دامەزراوە .

● ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی جێبەجێ‌کردوەو بەم کارە دوایی بەیەکێك لەو گیروگرفتە هەر سامناکانە هێناوە کە لەرێگای ئەلەکەمان‌و بزووتنەوە شۆڕشگێریەکەیدا هەبوون .

● ئەخشەکانی بەرەپێدانی ئامادەکردوون‌و بڕۆژەکان بەهەموو ناوچەکانی وڵاتدا بڵاوبوونەوە بۆ بنیاتنانی عیراقێکی نوێ .

Institut kurde de Paris

بۆیە شۆڕشی ١٤ی تەموز لەعیراقا بەرپابوو ، چونکە سوپای عیراقی باوەشی بۆ ڕۆلەی جوتیاران و هەمو ڕۆلەیەکی کەل کردبوەوە .. گەرتەشکیلاتەکانی تەسك بوایە شۆڕش بەرپا نەنەبوو .. بەلام ئێمە نەتوانین سوپاکەمان بکەین بە دە ملیۆن چونکە بشتمان بەهیچ هاوسوێندێکی تایبەتی نەبەستوە ، بەلکو بەوسیاسەتەی کە بڕوامان پێ هەیە .. ئەو سیاسەتەی کە فەرمانبەرو کوڕەقوتابی و کچەقوتابی و نافرەت و کابانی ئەومال بڕوایان پێهێناوە .

ئا ئەمە دەستەبەرەکانە .. ئەمەیش بۆ چوون و حسابگرتنمانە .. ئێمە لەو بڕوایەداین ئەوا کەسانەی نەیانەوێ بە پێچەوانەی ئەم بۆچوونەوە بچن ، بەردەوام نووچ نەخۆن و گرەو نەدۆڕێنن .

« صدام حسین »

ئەموز بشتگیری کردن و ڕوشن کردنەوەی ڕۆشنبیری کوردی یە

ئەوەی کە دووکەس لەسەری ناکۆك نین ، ئەوەیە کە ڕۆشنبیری کوردی دوای هەردوو شۆڕشی تەموزی ٥٨ و٦٨ بەرەسەندنێکی گەورەی لە رووی چەندوچۆرا بەسەردا هاتوە ، کاتێ ڕۆشنبیرانی کەلەکەمان لەو ڕۆژانەدا ناهەنگ بە بۆنەی جەژنەکانی تەموزەوە ئەگێڕن، لەناخی دلیانەوە سلاو ئاراستەی هەردوو شۆڕشەکە ئەکەن .

شۆڕشی یەکەمیان ڕابەڕێنێکی هۆشمەندو قولی خستەناو ئەو بێنوسە کوردی یەوە کە لەوانەبوو بەخشیشێکی زیاتر بنشکەش بکا ئەگەر شۆڕش لە بیروباوەڕە بەرزەکانی خۆی لای نەدابایە ، بەلام ئەو بڕشنگەی تەموزی ١٩٥٨ بەسەر ڕۆشنبیری کوردیدا پەخشی کرد ، بەفیڕۆ نەڕۆیشت ، بەلکو کاری خۆی لەدڵا ئەگێڕاو لە کپبوونێکی داهێنەرانەدا نردنەبزوو خەست ئەبۆوەو بە بەندکراوی کۆتی ڕژێمە دیکتاتۆریەکان مایەوە ، تاوەکو شۆڕشی حەفدەی تەموز لە سالی ١٩٦٨ دا تەقاندنی و وزە داهێنەرە شاراوەکانی ئازادکردو دەزگاو ڕۆژنامەی ڕەسمی هاتنە مەیدانەوە . ئەکەل ڕۆژنامەی حیزبەنیشتمانیەکان و ڕێکخراوە دیموکراتیی یە بیشمەیی یەکاندا ، بشتگیری ی شۆڕش بۆ وشەی بیرۆزی کوردی لە دامەزراندنی زانکۆی سلێمانی و بەڕێوەبەرایەتی خوێندنی کوردی و دەزگای شنبیری و ئیمپریالیزم و زایۆنیزمی دوژمنی گەلەکەمان بتۆقێنن و یەکێتی تێکۆشان و چارەنوسی نێوان هەردوو گەلی عەرەب و کوردی براو هەموو کەمایەتیە نەتەوەیی یە براکان پتەوبکەن . هەروەها ئەدیب و هونەرمەندو ڕۆشنبیرانی کورد بانگ ڕاهێنراون بۆئەوەی بێنوس و بیری پێشکەوتنخوازانەو روناکی خۆیان بۆ هێنانەدی سەرکەوتن ودەسکەوتی زیاتر بۆ گەلەکەمان بخەنەگەڕ ، هەروەها بۆ چەسپاندنی ئۆتۆنۆمی و ئاراستنی دەسکەوتەکان و پەرەسەندنیشان بە چەشنێك کە بەختیاری و خۆشگوزەرانی تیابێ گەلەکەمان بڕەخسێ .

بغداد ٩-٧-١٩٧٧

وشەیەکی بۆ حزب

نیشتمانێکە لە دڵما ئەوەرەنەبێ
نیشتمانێکی بچووکەو لێك دابراوە وەك دڵك
منیش وەکو نافرەتێکی نەشمیلانە خۆشم ئەوێ !!
نای خۆشەویستی کەچوانی
وەك لێوو مەی لە پیالەیەکدا تێکەڵی بەکتری بن ئەوها جوانی
حەزی دڵ بێش خەونەزڕەکان ئەکەوێ
دوعای نزای ئەلیش باوەش
بەئیانی ئاسمانانەکا
من تاوەکو ئەمبینی وانیشتیمانەلە سێدارە دراوەکەم
بەیکەرەکە
بار بە کراسەکی لەسەر شۆشەکانا بەجیماوە
گرنۆشم ئەبردو نوێژم بۆ کەس نەکرد
ئەی لەو ئینجیلە پیرۆزەی لەئاو دی ئاسمانەوە
سەردەردەمێ
دەستیکم بێ درێژبکەو
چاوەکانتم وەکو چرا بۆ هەڵبکەو
لەم بیابانەدا بە فریادەرەسم
دەسا ئەی تاریکایی ئاو بەندیخانەی مەرگ بڕۆ
چاوەکانی بەعس ئاسمانێکە بەرین
جەژنەو .. دەبا بەناوی ئەوە ئەی بەعس
هەموو ئاوەکان نەمرین ؟؟

علی جاسم الزیدی
بغداد

کێ حەزناکا

کێ حەزناکا ، هەموخەونی پێغەمبەرو سەرکردەو زاناو فەیلەسوف و شاعیرەکان نەتیتەدی ؟ کێ حەزناکا سەرانسەری ئەم خاکە پاکەی ئێمە ، بەئوڵو ئەنفەل و شیعرو جوانی ئەچێندرێ ؟ کێ حەزناکا هەموکانیاوەکان لە ئاوتاف بدەن و تاقگەکان بێبکەنەو و ڕوبارەکان دارژێن و ڕەشبەلەکەکان چەمەر بەبەستن و مناڵە ڕوحسوکەکان ئیان تۆڕێژن بکەن ؟

کێ حەزناکا بزوتنەوەی بە جەرگی چینی کرێکاران سەرنەکەوێ ؟ جوتیارەکان بەزەوی و تراکتۆرو روناکی و نانو ڕۆژنامە شادەمەرگ ئەبن ؟؟ بەرەی سەرفرازی نیشتمانی ڕۆژ دوای ڕۆژ پتەرەگ دانەکوتێ ؟

کێ حەزناکا بەتای نەخۆشی و بەدبەختی و بێ دەرەتانی و خەم بنەبڕنەکرێ ؟

کێ حەزئەکا ، دروشمی دژینەی نیشتمانپەروەران لەنێو دڵو دیدەکانانە بریسکێتەوە ؟ هەمو بستێکی ئەم خاکە نەکرێ بە نارنجۆك و لەژێر پێی دژەوزەی ئیمپریالیزم و ئۆکەرەکانی دانەتەقێتەوە ؟ کێ حەزئەکا هەمو سیخوڕێکی کلکەنەقتینە ، لە سێدارەی ئەل نەدرێت ؟

کێ حەزئەکا ستراتیجیەتی ئەشەکردن و پەروەردەو ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن نەئاتە ئەوبەری ئامانجەکانی خۆی ؟

کێ حەزئەکا دیموکراتیەتی مەرکەزی پتەوترنەبێت و گیانی بیرۆکراتیەت و هەڵبازی و چاوچنۆکی ، ڕێگا لە هەنگاوە بیرۆزەکانی مرۆڤی ئەم مەڵبەندە دلگیرەبگرێت ؟ کەلو هێزی کەل هەرەبەرش و بلاوبێت ؟

کێ حەزئەکا ، هەزاران شۆڕشی کشت سازی و پیشەسازی نەکرێ بە خەلاتی ئەم میللەتە چاونەترسە ..؟؟ کێ حەزناکا ، برایەتی و خۆشەویستی و یەکسانی ئشت مرۆڤە دڵپاکەکانی ئەم هەوارەلە هەمێز نەکرێ ؟

کێ حەزناکا ، نەوت و بانق و داوو دەرمانی ئەم نیشتمانە ئەئمیم نەکرێ ؟ چارەسەرێکی پیاوانەو هاوچەرخانە بۆ مەسەلەی کورد هەلنەخرێ ؟ ئۆتۆنۆمی ڕۆژ دوای شەو ئالاکەی بەرزنەکرێتەوە ؟ ئەم ولاتەیش نەبێتە چراوئێك و ڕێگا بۆ میللەتانی دەرو دراوسێ و دور روناك نەکاتەوە ؟ کێ حەزناکا ، لەسەر تاوتێرە بەردی یەکێتی کوردو عەرەب پلانەکان وردوخاش نەکرێت ؟

کێ حەزناکا بەرەو عیراقێکی سەربەخۆو سوشیالیست نەکەوینەرێ ؟

ئەی کێ حەزناکا ، کوردستانی جوان پڕنەبێ لە کارگەو چاپخانەو نانو ماچو پێکەنین ؟

کێ حەزئەکاو کێ حەزناکا ..؟

ئەوەی حەزناکا گەر توانی ، با سەرێ لە مزەخانەی مێزرود بدات !!

محمد زاهد

وشەیەکی بۆ حزب

نیشتمانێکە لە دڵما ئەوەرەنەبێ
نیشتمانێکی بچووکەو لێك دابراوە وەك دڵك
منیش وەکو نافرەتێکی نەشمیلانە خۆشم ئەوێ !!
نای خۆشەویستی کەچوانی
وەك لێوو مەی لە پیالەیەکدا تێکەڵی بەکتری بن ئەوها جوانی
حەزی دڵ بێش خەونەزڕەکان ئەکەوێ
دوعای نزای ئەلیش باوەش
بەئیانی ئاسمانانەکا
من تاوەکو ئەمبینی وانیشتیمانەلە سێدارە دراوەکەم
بەیکەرەکە
بار بە کراسەکی لەسەر شۆشەکانا بەجیماوە
گرنۆشم ئەبردو نوێژم بۆ کەس نەکرد
ئەی لەو ئینجیلە پیرۆزەی لەئاو دی ئاسمانەوە
سەردەردەمێ
دەستیکم بێ درێژبکەو
چاوەکانتم وەکو چرا بۆ هەڵبکەو
لەم بیابانەدا بە فریادەرەسم
دەسا ئەی تاریکایی ئاو بەندیخانەی مەرگ بڕۆ
چاوەکانی بەعس ئاسمانێکە بەرین
جەژنەو .. دەبا بەناوی ئەوە ئەی بەعس
هەموو ئاوەکان نەمرین ؟؟

علی جاسم الزیدی
بغداد

لایەنەکانی سەرکردەتی تیپی هەڵبژاردەی سوپایی

سەرکردەتی تیپی هەڵبژاردەی سوپایی کە لەقارەمانێتی سوپایی جیهانی کە لەدیمەشقی ئازیزلەسازدرا ، کەتی نیشانەی نیشتمانی و نەتەوەیی هەبو .. هەمو وەرزش ناسانی سوپاییمان هەستیان بەمتمانەی کۆمەڵانی خەڵك کرد کە چەند دوای سەرکەوتنی لەقارەمانێتی لاوانی ئاسیا دا بەرەو تیپی لاوان لاربوەوەو ویستیان ئەو متمانەبەرفراوانە دوبارەبکەنەوە .

بێ وچان و بەپاڵپشتی سەرکردایەتی سیاسی کۆلیان نەدا ، سەرکردایەتیش بایەخێکی یەکجار گەورەی پێدان .. بەیەك ئەشتنەمان لەئەڵ هەڵبژاردەی سوپایی ئەلەمانیا ، باشترین بەنگەی ئەوکۆلنەدان و ئارامو لەخۆبوردنەیە .. بەشۆوەیە ئەوتیپە لەبەردەم تیپەکەی ئێمەدا دودل سەرسام ببوو ، هەرگیز لەو بڕوایە نەبوو کە تۆپی عەرەبی لەم ڕادە بەرزەدا بێ .

ئەو لایەنە مەزنانەی کە جێبەجێبوو لایەنی نەتەوەیی بوو .. چونکە بۆ یەکەم جار لەم مەیدانەدا بەهێزترین تیپی ئەوروپایی لەبەردەم تیپی عەرەبیدا ڕانەکاو بۆ دوا قۆناغە سەرەتایی و ئاوەندی و ئامادەیی یەکانیەوە ، وشەیەکە گەلێ لەوە کەم مەوداترە کە بتوانێ ئەم بوارە هەڵسەنگێنێ .

ماوە بزانین ، کە بەڕاستی مرۆڤ توانای بەسەر ژماردن و سەرژەمێر کردنی ئەو هەموو دەسکەوتانەدا ناشکێ ، کە حکومەتی نیشتمانی لەبەرای بیروهونەرو ڕۆشنبیریدا بۆ گەلی کوردمانی بەدیهێناوە ، ئەستناش ئەو بشتگیریە هاوئەنداز ئەیە هەربەردەوامو لەدوا ڕۆژیشدا هەربەردەوام ئەبێ .

هەروەها بێنوسی پشکەوتنخوازی کوردیش هەر نیشانەیەك لە بزاڤی بیشکەوتن و پیاکردنی کەلەکەمان لەچیاو دەشت و شیوەکانیدا ، لە نوسینەکانیدا دەرئەخا .

ئێمە لە کاتێکدا لە ڕۆژانێکی گەشی ئەوتۆدا ئەژین کە لە مێژوودا بیرناچێتەوە ، (جەژنە پیرۆزەکانی تەموز) ، هیوادارین ئەو دەزنا ڕۆشنبیرانەی بەتەنگ کاروباری ڕۆشنبیریو بیری کوردیەوەن لە بارستایی ئەو ئەرکانەدا بن کە ڕێڕەوی پێشکەوتنخوازو نازادیخوازی سۆشیالیستی بۆچەماوەرانمانی نەخاتە ئۆڕێو ئەو دەزگایانە ببنە هۆیەکی یارمەتیدەرو کاریگەر بۆ بە ئوڕکردنی ڕەوڕەوەی پێشکەوتن و بینا کردن بەرەو پێشەوەو هەموو بێنوسە لاوەکان بکرنە خۆیان و زیاترئەو بەرهەمانە بلاوبکەنەوە کە خواست و هیوای گەلەکەمان و خەونی ڕەنجدەرەکانی دەرئەبڕن ، تاوەکو ئەو بێنوسانە بینە چەك و شەقام و ناومالان و ئەسەر زمانی پیرو منال بوو .. گشتیان هاواریان بە ژیانی عیراق و بۆیەکیتی و سەربەستی و سوشیالیستی ئەکرد .

ئەشبوایە عیراقی تەنەیم سەرکەوتبێت ، لەو شوێنەی کە ڕژێمی سوریا دژی یەکێتی قەلات بەندی کردوە .. خەباتی عیراقیە قارەمانەکان تێکەلی خەباتی کۆمەڵانی بزەیەشی سوریا بوو .. هەندێ لەیاریکەران ووتیان : ئێمە ئەمان توانی فرمیسکمان ڕاگرین کاتێ دیمان کۆمەڵانی سوریا بەر لە یاری و بەچەندسەعاتێ ئالای عیراقی بەرزکردبوەوە .. هاتینە مەیدان و خۆشەویستی ئەو کۆمەڵانە دڵمانی داگرتبوو .. یاریمان کردو باسەوانیمان لەو خۆشەویستی یە قەدەغەکراوەی نێو سوریا ئەکرد .. لە ولاتی بێدەنگی و ترس و ڕۆقاندنا گرەومان بردەوە .. خەڵاتی سەرۆکی بەرزیش بەلگەی بایەخدانی سەرکردایەتی سیاسی بوو بە تۆپی عەرەبی .

ئەمە بەرەپای ئەوەیش ، کۆمەڵانی خەڵکی عەرەبی سوریا بەتەواوی و بەوبەری کاتی یەکێتی تەقیەوە .. بانگەوازی بۆ عیراق هەڵئەداو زوبەڕوی ئەو ئەمتەمە دژوارانە ئەبوەوە کە ڕژێمی نزەکەری سوریا مەلی ئابوو .. هاواری عەرەبەکانی سوریا تەنیا هەر لەنێو یاریگاکەدا نەبوو ، بەلکو هەڵپەڕەی شادمانی لەسەر دەورەکان هەر دوتیپی عیراق و کۆنت ئەبالێوێ ، بەجۆرێ وای لەرەخنەگران کرد . لەبەردەم هێزی یاری گەرانی عەرەبدا بکەونە دەمەتەقێ .

کێ حەزناکا

کێ حەزناکا ، هەموخەونی پێغەمبەرو سەرکردەو زاناو فەیلەسوف و شاعیرەکان نەتیتەدی ؟ کێ حەزناکا سەرانسەری ئەم خاکە پاکەی ئێمە ، بەئوڵو ئەنفەل و شیعرو جوانی ئەچێندرێ ؟ کێ حەزناکا هەموکانیاوەکان لە ئاوتاف بدەن و تاقگەکان بێبکەنەو و ڕوبارەکان دارژێن و ڕەشبەلەکەکان چەمەر بەبەستن و مناڵە ڕوحسوکەکان ئیان تۆڕێژن بکەن ؟

کێ حەزناکا بزوتنەوەی بە جەرگی چینی کرێکاران سەرنەکەوێ ؟ جوتیارەکان بەزەوی و تراکتۆرو روناکی و نانو ڕۆژنامە شادەمەرگ ئەبن ؟؟ بەرەی سەرفرازی نیشتمانی ڕۆژ دوای ڕۆژ پتەرەگ دانەکوتێ ؟

کێ حەزناکا بەتای نەخۆشی و بەدبەختی و بێ دەرەتانی و خەم بنەبڕنەکرێ ؟

کێ حەزئەکا ، دروشمی دژینەی نیشتمانپەروەران لەنێو دڵو دیدەکانانە بریسکێتەوە ؟ هەمو بستێکی ئەم خاکە نەکرێ بە نارنجۆك و لەژێر پێی دژەوزەی ئیمپریالیزم و ئۆکەرەکانی دانەتەقێتەوە ؟ کێ حەزئەکا هەمو سیخوڕێکی کلکەنەقتینە ، لە سێدارەی ئەل نەدرێت ؟

کێ حەزئەکا ستراتیجیەتی ئەشەکردن و پەروەردەو ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن نەئاتە ئەوبەری ئامانجەکانی خۆی ؟

کێ حەزئەکا دیموکراتیەتی مەرکەزی پتەوترنەبێت و گیانی بیرۆکراتیەت و هەڵبازی و چاوچنۆکی ، ڕێگا لە هەنگاوە بیرۆزەکانی مرۆڤی ئەم مەڵبەندە دلگیرەبگرێت ؟ کەلو هێزی کەل هەرەبەرش و بلاوبێت ؟

کێ حەزئەکا ، هەزاران شۆڕشی کشت سازی و پیشەسازی نەکرێ بە خەڵاتی ئەم میللەتە چاونەترسە ..؟؟ کێ حەزناکا ، برایەتی و خۆشەویستی و یەکسانی ئشت مرۆڤە دڵپاکەکانی ئەم هەوارەلە هەمێز نەکرێ ؟

کێ حەزناکا ، نەوت و بانق و داوو دەرمانی ئەم نیشتمانە ئەئمیم نەکرێ ؟ چارەسەرێکی پیاوانەو هاوچەرخانە بۆ مەسەلەی کورد هەلنەخرێ ؟ ئۆتۆنۆمی ڕۆژ دوای شەو ئالاکەی بەرزنەکرێتەوە ؟ ئەم ولاتەیش نەبێتە چراوئێك و ڕێگا بۆ میللەتانی دەرو دراوسێ و دور روناك نەکاتەوە ؟ کێ حەزناکا ، لەسەر تاوتێرە بەردی یەکێتی کوردو عەرەب پلانەکان وردوخاش نەکرێت ؟

کێ حەزناکا بەرەو عیراقێکی سەربەخۆو سوشیالیست نەکەوینەرێ ؟

ئەی کێ حەزناکا ، کوردستانی جوان پڕنەبێ لە کارگەو چاپخانەو نانو ماچو پێکەنین ؟

کێ حەزئەکاو کێ حەزناکا ..؟

ئەوەی حەزناکا گەر توانی ، با سەرێ لە مزەخانەی مێزرود بدات !!

محمد زاهد

Institut kurde de Paris

سەرنووسەر
محمد أمین محمد

رۆژنامەیەکی لەفنانەی گشتی یە
لە دەر گای رۆشنبیری وبلاوکردنەوەی
کوردی دەردەچێ

هاوکاری

١٢ لاپەڕە — ٢٥ فلس

کانونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

ئەو هەنگاوە مەزنانەی شورشەکەتان هێناویەتە دی ، کە مایەی شانازی هەموومانە ، ئەنقەی بەیەکەوە بەستراون بەرەو دروستکردنی ئەو بنکە شورشگێرییەی کە هەشتەمین کۆنگرەی فوتری حزب رەنگی بۆ رشت و ئەرکەکانی دەستنیشان کرد .

سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البکر

● چوارشەممە ٢٧ی تەموزی ١٩٧٧ ژمارە ٣٧٨ ●

● الاربعاء ٢٧ تەموز ١٩٧٧ العدد ٣٧٨ ●

نوێنەری سەرۆکی فەرماندە بۆ میسر و لیبیا گەیشتە قاهیرە

سەرۆکی فەرماندە نامەیەک ئاراستەی کۆری جیهانی لێکۆڵینەوەی شوێنەواری روخێنەرانەی بۆمبای ئەتۆم ئەکا

دووپات کردنەوەی پشتگیری عیراق بۆ تەقەلای دوورخستنەوەی مەترسی بەکارهێنانی چەکی ئەتۆم

دووپات کردنەوەی پشتگیری عیراق بۆ تەقەلای دوورخستنەوەی مەترسی بەکارهێنانی چەکی ئەتۆم .

سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکر دووپاتی کردەوە کەعیراق ئەرکی خۆی بۆ دوورخستنەوەی مەترسی بەکارهێنانی چەکی ئەتۆم و بەرگری کردنێکی چالاکانە لەهەسەلەی سەربەستی و ئاشتی جیهاندا بەجێ ئەهێنێ . ستایشی خۆی بەرامبەر بەشداری کەرانی کاروباری (ئەو کۆڕە جیهانی یەی بۆ لێکۆڵینەوەی شوێنەواری روخێنەرانەی چەکە ئەتۆمیەکەی سەر هیروشیما و ناکازاکی تەرخان کراوە) و ئیستا لە زاوندا ئەبەسترێ دەبڕێ و . سوپاسی ئەوتەقەلا بیرۆژە مرۆڤایەتیەشی تێکرای مرۆڤایەتیدا بەیدەن .

ئەمە لەو نامەیەدا هاتبو کە سەرۆکی بەڕێز بۆ کۆڕەکەی تاردبوو بەڕێز عامر عبدالە ئەندامی دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی ئیشتمانی ئاشتی و هاوکاری کردنی کۆماری عیراق، ئەوزیری دەولەت خوێندیەوە ، ئەمەش دەقەکەیەتی :

بۆ ئەو کۆڕە جیهانیەی کە بۆ لێکۆڵینەوەی شوێنەواری روخێنەرانەی چەکی ئەتۆمی سەر هیروشیما و ناکازاکی تەرخان کراوە . بەناوی ئەل و حکومەتی عیراقەوە سلاو ئاراستەی هەموو بەشداری کەرانی کۆڕەکەتان ئەکەم . ئەو بەڕی ستایش بەرامبەر ئەو تەقەلا بیرۆژە مرۆڤایەتیەتان دەربڕیم کە لەپێناوی تێکرای مرۆڤایەتیدا ئەیدەن . بەسەرکردنەوەتان بۆ ئەنجامەکانی ئەو تاوانەی دژی ئەلی ژاون کراوەو تەوەلاتان بۆ رابەڕینی وریایی و تێکۆشانی گەلان لە ئینتاو دوورخستنەوەی مەترسی بەکارهێنانی چەکی ئەتۆم ، هاوبەشی کردنێکی نوێیە بۆ پاراستنی رەچەلەکی نادەمیزادو دەسکەوتەکانی شارستانیەتی مرۆڤایەتی .

رەنجی داهاتوتان سەبارەت بەو مەسەلە بەهاوکاری لەتەل هەموو هێزەکانی سەربەستی خوازو ئاشتی خوازی جیهاندا دەورێکی بەپایەخی ئەبێت لەچەسپاندنی مەسەلەی ئاشتی و ئاسایشی جیهاندا .

ئەوەی گومانی تێدا نییە ئەوەیە کۆبونەوەکەتان کە لەلەرکی ئاکادارکردنی جیهان ئەدوێ ، سەبارەت بە شوێنەوارە فەوتێنەرەکانی چەکی ئەتۆم و هەڕەشەی بەکارهێنانی بەمەبەستی دەستدرێژی کردن ، وەستانێکی بەربرسیارانە بەرامبەر ئەو مەترسییانە ئەوەستێ کە لەتەقەلای قەوارەی زایۆنی رەکەزپەرستەوە بۆ دروستکردن و دەستگیربوونی چەکی ئەتۆم پەیدا ئەبن ، ئەمەش لەو رێبازە شەڕانییە سەرفراوانەو ئەو سیاسەتەوە کە لەسەر زەوت کردن و دەست درێژی بنیات نراوە ، هەنگاو هەڵ ئەهێنێ ، لەهەمان ئەو هێزانەشەوە پشتگیری نەکری کە تاوانی ئاگر تێبەردانی هیروشیما و ناکازاکییان بە ئەتۆم کێڕا .

حکومەتی عیراق کە چۆتە پال ئەو کۆمەڵە دەولەتانەی پەیمانی قەدەغەکردنی بلاوبوونەوەی چەکی ئەتۆمیان مۆرکردووە لە کۆڕی دەولەتاندا هەلوێستێکی ئەتۆڕی بەرامبەر ئەو تەقەلایانە گرتۆتەبەر کە بۆ ئەهێشتنی بەکارهێنانی چەکی ئەتۆم و وەستانی تاقیکردنەوە لەسەرکردنی دراون ، پشتگیری خۆی بۆ ئەو دەستپێشخەرییانە دەرئەبڕێ کە کۆڕەکەتان سەبارەت بەچەک داماليني ئەتۆم و پێناسینی جیهان بەشوێنەوارە روخێنەرەکانی ئەیگرێتەبەر .

هەروەها بەرنامەی ئیشی داهاتوتان ، لەبارەی ئامادەکردنی رای گشتی جیهانەوە سەبارەت بەو مەسەلە جەوهەریە ـ وەك رێخۆشکردنێك بۆ بەستنی دەورەی تایبەتی کۆمەڵەی گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان سەبارەت بەداماليني چەك لەسالی ئایندەدا ، بەبەشداری کردنێکی چالاکانە لەقەڵەم ئەدرێ .

ئەتوانن دڵنیابن ئەوەی کە عیراق بەحکومەتو بەتەلەوە پشتگیری رەنجی بیرۆژتان ئەکاو ئەرکی خۆی لەدوورخستنەوەی ئەو مەترسیانەی لە بەکارهێنانی چەکی ئەتۆم دائەکوێتو لەبەرگری کردنێکی چالاکانەی مەسەلەی سەربەستی و ئاشتی جیهانیشدا رائەپەڕێنێ .

ماوەم بدەن بەو بۆنەیەوە سلاو ئاراستەی گەلی ژاپۆنی دۆستو حکومەتەکەی بکەم ، خواستم سەرکەوتنی کۆڕەکەتان و سەرکەوتنی هەوڵ و تەقەلاتانە لەپێناوی چاکەو پێشکەوتنی مرۆڤایەتیدا .

احمد حسن البکر
سەرکۆماری عیراق

سەرۆکی فەرماندە جاوی بەفەرماندەری کەنارکەوت

بەڕێز سەرەك کۆمار سەرکردەی گشتی هێزەچەکدارەکان المهیب احمد حسن البکر دووپاتی بەردەوامی کارکردنی کردەوە بۆ داهەزراندنی هێزی دەریایی و بەرگری کەنار لەبەر رۆشنایی ئەرکی ئەتەوەیی و ئەو توانایانەی لەدەستدان ، لەئەنجامی بەروەردەکردنی کارگوزارانیان و ئامادەکردنیان لەروی سەربازی و کۆمەڵایەتیەوە .

ئەمە لە کاتێکدا هات کە سەرۆکی فەرمانده دوێنێ بەیانی لە مەکتەبی رەسمی خۆی پێشوازی سەرکردەی هێزی دەریایی و بەرگری کەنارکرد ، کە بۆ پێشکەش کردنی دیاریەکی یادگاری بەسەرۆکی بەڕێز بە بۆنەی یادی چلەمینی دامەزراندنی هێزی دەریایی و کردنەوەی قۆناغی یەکەمی ئەکادیمی کەنداوی عەرەبی بۆ خوێندنی دەریایی و دانانی بەردی بناغەی دووەم قۆناغی ئەکادیمیەکە کە لە یەکەم رۆژی ئەومانگەدا دانرا ، سەری لەسەرۆك داوە .

بەڕێز سەرکۆمار سەرکردەی گشتی هێزی چەکدار داوای سەربەرشتی کردنی کارگوزارانی هێزی دەریایی و بەرگری کەناری کرد وداوای کرد بەیوەندی یەك لەنێوان سەرۆك فەرمانبەرانیدا بەرەخسێنرێ کە لەسەر رێزگرتنی بەرامبەر دامەزراوی و بایەخ و بەمەشق کردن بەردو بەرزکردنەوەی رادەی توانای جەنگی بدرێ .

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە ستایشی ئەو رەنجەی کرد کە کارگوزارانی هێزی دەریایی و بەرگری کەنار ئەیدەن و هیوای پێشکەوتن و سەرکەوتنیانی خواست لە ئیشەکانیاندا بۆ خزمەتکردنی نیشتمان و نەتەوەکەیان .

عەقید روکن وەکیلی سەرکردەی هێزی دەریایی و بەرگری کەنار لەکاتی

بروانە : ل ١١

دوا هەوڵی دوخی نیوان لیبیا و میسر

رادیۆی طرابلس کەوتەوە بلاوکردنەوەی بەرنامە ئاساییەکانی .

بەیانیکی مصری : هێزەکانی صاعقە هێرشیان بردەسەر ناوچەیەکی لیبیا قاهرە ـ طرابلس ـ ٢٥ ـ ادع ئینسگەی طرابلس دوای ئەوەی کە لەبەرەبەیانەوە سرودی نیشتمانی بلاو ئەکردەوە دەستی کردەوە بەبلاوکردنەوەی بەرنامە ئاساییەکانی .

لە لایەکی ترەوە باسەوان لەسەرشەقامە کشتیەکان و ناوچەگرنگەکان تازەکرایەوەو هێزی بەرگری میللی بەشەقامو مەیدانەکاندا بلاوبونەوە .

جەماوەری عەرەبی لیبیا دوو نامەی بۆ ئەنجومەنی ئاسایشی دەولەتان ناردوەو لەم دوونامەیەدا بەدرێژی دەربارەی ئەو بە یەکا هەڵپژانەی نیوان مصرو لیبیای ڕونکردۆتەوە .

وتراویشە کە کۆماری لیبیا پێشنیاری بەستنی کۆبونەوەی ئەنجومەنی نەکردوە بۆ وتوویژکردنی ئەوەی لەهەردوو نامەی ناوبراودا نوسراوە .

سەرۆکی مصر أنور سادات نامەیەکی لەشێخ جابر الاحمد صباحەوە جێنشینو جێگری میری کوێتەوە وەرگرتوو نامەکە بەیوەندی بەوروداوانەوە هەیە کە لەنێوان مصرو لیبیادا لەم دواییدا ڕویان داوە ئەم نامەیەش شیخ صباح الاحمد صباح وەزیری دەرەوەی کوێت لە کۆبونەوەکەیدا لەگەل سەرۆکی مصر لەنەسکەندەریە ئەمشەو پێشکەشی کردوە .

شیخ صباح الاحمد صباح وەزیری دەرەوەی کوێت ئەمشەو بەرەو طرابلس قاهرەی جێهێشت بۆ ئەوەی کەنامەی شیخ جابر الاحمد جابر جێنشینو جێگری میری کوێت پێشکەش بەسەرۆکی لیبیا معمر قذافی بکات .

قسەکەرێکی سوپای لیبی وتویەکە « هێزە میلیەکان لەناوچەی جغبوب توانیوانە قەلاچۆی ئەو هێزەی مصریکەن کە دوێنی هێرشی بردۆتە سەرناوچەکەو لەهێزە قەلاچۆکراوەکە سێ زابت گیراون کە رائید ابراهیم احمدو ملازم اول عادل عبدالسلام سعیدو رقیب اول ابراهیم دسوقی شعراوین .

ئاژانسی دەنگو باسەکانی لیبیا لەراپۆرتێکا کەشەوی رابوردو بلاوی کردۆتەوە وتی کە ١٤ فڕۆکەی سەربازی مصری لەیەیەك هەڵپژانەکەی دوێنیدا کەوتونەتە خوارەوەو ڕونی ئەکاتەوەکە دوافڕۆکە دوێنی شەو سەعات شەش و نیو لەخواروی فڕۆکەخانەی الکفرە کەوتوونەتە خوارێ هەر لەو بارە خۆیەوە لەدوا بەیانی سەربازی مصرەوە لەبارەی بەیەك هەڵپژانەکاندا ئەنێت تیپەکانی صاعقەی

بروانە : ل ١١

بیگن ستایشی سەرۆکی ئەمریکا کارتەر دەکات و کیسینگەر ئیش زۆر شادمانە بە پێشنیازەکانی دوژمن دەربارەی ساز اندن

پایتەختەکان ـ ٢٥ ـ ئاژانسەکانی دەنگو باس : حافظ اسد سەرۆکی ڕژێمی سوریا ئەوەی دووپات کردەوەکە پێویستە کۆنگرەی جنیف بەزووترین کات پێکبهێنرێت بۆ ئەهێشتنی دۆخو باری جەنگ لە ناوچەی عەرەبیداو پشتگیری ئەوەش دەکات دەولەتی فەلەستینی پێشنیازکراو بخرێتە سەر ڕژێمی ئەردەن .

لەلایەکی ترەوە مەناحیم بیگن سەرەك وەزیرانی کیانی ئەم دواییەی دوانەکانی سەرۆك کارتەر دابمەزرێت .

حافظ اسد ئەوەشی دووپات کردەوە کە ڕژێمەکەی پشتگیری لەوەدەکات کە دەولەتی فەلەستینی پێشنیازکراو ببەسترێت بەڕژێمی ئەردەنەوە ئەویش لە چوارچێوەی بەدی هێنانی (سازاندن)ەوە .

چاودێرەکان ئەوەش ڕوون دەکەنەوە کە وونەی (هێنانەوەی ئاشتی) کە سەرۆکی ڕژێمی سوریا باسی کردووە بەچەشنێکی ئاشکرا ئەوەدەکەیەنێت ڕژێمی ناوبراو ئامادەیە بەیوەندی لەواو لەگەل دوژمنی سەهیۆنیدا ببەستێت ، چونکە دوژمن زیاتر لە جارێك دووپاتی کردووەتەوە (ئاشتی بەڕێ بەیوەندی لەواوەتی بەدی نایەت) .

لەلایەکی تریشەوە ئەمڕۆ ناوبراو بەگوێرەی بۆچوونەکانی ئەم دواییەی دوانەکانی سەرۆك کارتەر دابمەزرێت .

بیگن لەم سەردانەیدا گفتوگۆی لەگەل سەرۆکی ئەمریکی جیمی کارتەرو لیپرسراوە ئەمریکییەکانی تردا کردووە سەبارەت بە (سازاندن و پاکژدان) لەگەل ڕژێمە عەرەبییە بەیوەندداراکاندا .

بیگن لەکاتی گەیشتنەوەیدا بەنجەشی بۆ ئەوە ڕاگێشاوە کە لە گفتوگۆی ئەم جارەیدا لەگەل کارتەر گەیشتوونەتە چەند (دەستکەوتێکی) نوێ بەڵام بەردەی لەسەر دانەماڵیوە .

هەروەها ووتوویشیە بریار لە سەر ئەوەش درا کە پێویستە ئەمڕۆ ڕژێمی (سازان) کۆتایی بێ هێنانی جەنگو ئاڵو گۆڕکردنی باڵیۆز لەگەل ڕژێمە بەیوەندداراکان بە سازانەوەو بەستنی بەیوەندی ئابووری لە گەڵیاو سنووری دانێدانراو بۆ دوژمنی سەهیۆنی ئەیدا بێت .

هەروەها بیگن لە ووتەکەیدا کەئیستەکەی تەلەفزیۆنی (ئین . بی . سی) بلاوی کردووەتەوە ستایشی سەرۆکی ئەمریکی جیمی کارتەری کردووە .

هەروەها ئەوەشی دووبارە کردووەتەوە کە قایل نابێت ڕێکخراوی ڕزگاریخوازی فەلەستینی بەشداری کۆنگرەی جنیف بکات لەچوارچێوەی وەفدی ڕژێمی ئەردەندا ئەبێت .

بیگن ووتوویشیە بلانەکەی گەیشتانی لیپرسراوە ئەمریکییەکانی داوە ئەوەشی ئەیدایەیان دەبێت کۆنگرەی جنیف لەتشرینی یەکەمی

بروانە : ل ١١

لەچیلەی سەرنووسەری کۆچکردوی ئەم رۆژنامەیدا

سەرلەنێوارەی رۆژی دووشەمە ، چلەیەکی فراوانو ئەورە بۆ گیانی رەوانی هاوڕێ عثمان محمد فایقی کۆچکرو لەهۆڵی (ابن الندیم)و سەربەکتیبخانەی نیشتمانی ـ گیرا ... یادی چلرۆژەی کەئەم هاوڕێ نازیزەمان بەدەس تاقمێکی دەسرەشو بەدنیهادو نۆکەری ئیمپریالیزم کوژرا .. بەو مەبەستەی کەئەگەر رۆلە دڵسۆزەکانی شۆرش لەناوبەن ئەتوانن کۆستو کۆسپ بخەنەبەردەم ڕەورەوەی شۆرشە مەزنەکەمانو بیسلەمێننەوە .. !! بەڵام خەیاتی خاوەن پووچ دەرچوو .. هەر لەرۆژی ناشتنی تەرمی مامۆستای عثمانی شەهیددا پەیمانی دڵسۆزی دەهاپتر تازە ئەکرایەوە . . لەپرسەی سێ رۆژەیدا پەیمان تازە تر ئەبووەوە . . ئەکرایەوە .. لە چلەشیدا ئەوپەڕی پەیمان . . ئەمرویشو بەردەوام ئێمەی دڵسۆزانی گەل پەیمانو یادی بۆ تازەتر ئەکەینەوە ..هەموو هەلوێستو کارە بەنرخەکانی ئەم هاوڕێ دڵسۆزە لەبەرچاو ئەگرین و ئەو ڕێگایەش ئەگرینەبەر کە مامۆستای شەهید گیانی خۆی لەپێناویا بەختکرد .. ڕێگای سەربەرزی گەلو باشەرۆژی گەل . چونکە دڵنیاین لەوەی کە تێکوشەرێکی سەرڕاست ورۆشنبیرێکی داڤایم و نوسەرێکی نازاو رۆژنامەنوسێکی چەلەنگ ومرۆڤێکی دڵپاکو وەفادار بوو . . هەوڵێکی بێشومارو بیاوانەی ئەدا بۆ پەرەپێدانی چاپەمەنیەکانی (بەیان)و (رۆشنبیری نوێ)و (هاوکاری)و دەسگرتنی هەمو ئەدیبێکی رەسەنو لێهاتوو . . سەرباری هەلسەنگاندنی مەوزوعیانەی هەمو دلسوزێك و کارکەرێك و بەرهەم هێنەرێك . . لەدەرفەتی کارکردنی لەئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی کوردستانا گشت هێزو توانای خۆی تەرخان کردبوو بۆ رەگ بێداکوتانی دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی و جێبەجێ کردنی ئامانجەکانی شۆرشی مەزنو حزبی سەرکردە لەم بوارەدا . . سلاو لەگیانی پاك و لەچلەی هاوڕێ عثمان فایقی شەهید .

« هاوکاری »

بەرگری کەنار کەوت

سەرەتای ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

Institut Kurde de Paris

سەرویتار

ڕۆشنایەك لەسەر وتارەکەی سەرۆکی فەرماندە

وتارەکەی سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکر کەلە شانازی تەمەوژدا ئاراستەی ئەلی کرد ، لەوەنەریتە شۆڕشگێڕیانەیە کە گەل شانازیان پێوە ئەکا ، چونکە ئەو بەیەك گەیشتە ماناو نیشانەی خێری هەیە لەکۆتایی ساڵێکی پڕدەسکەوتی تەمەنی شۆڕشدا چونکە ووتارەکە دەست نیشان کردنو بیروڕای ئەوتۆی تێدایە کە بیری فراوانترین کۆمەڵانی خەڵك روناك ئەکاتەوە ، لەکاتێکدا کە لەرێبازی بیناکاریو پێشکەوتنو چونە ناوچەنگی نیشتمانیو ئەتەوەییدا پێشوازیی ساڵێکی تر ئەکەن .

وتارەکەی سەرۆکی فەرماندە بەتێروانینێکی بەباوەڕو شۆڕشگێڕانە لە مەسەلەی نیشتمانیو نەتەوەیی یەکانی دوا ، ئەو سەرکەوتنانەی بەسەرهێنده دوژمنکاری یەکاندا بەدیمان هێناو ئەو دەسکەوتەشۆڕشگێڕی یە مەزنانەش کە دروستمان کردن وای لەقەڵەم ئەدا کە مەنگاو ئانێکە لەورێگایەداو بێویستمان بەقولکردنو دەولەمەندکردن هەیە ، بۆ ئەوەی ئامرازو بیداویستی بەردەوام بوونی شۆڕش بۆ هەنگاونانی ترلەرێبازی بیناکردنی سۆشیالیستیدا بڕەخسێنرێ .

لەبەرئەوەی شۆڕشی بروانە : ل ٧

رژیمی حافظ أسد هەوڵی چارەسەرکردنی باری ئاڵۆزی سوریا ئەدات.

دیمەشق ـ ۲۵ ـ ئا.د.ع :

وەزیری ئاوخۆی رژیمی فەرمانڕەوا لەسوریا ، لەوداوایەدا هەندێ کرداری توندوتیژی بۆ سنوردانانی سەربەستی هاوڵاتیانو بۆ ئەوشتەش کە بە رنگختنی کاروباری دانیشتنی عەرەبو بنگانە لەسوریادا ، ناونەبرێ ، بەهەوڵی ئەوەی باری ئاڵۆزی وڵاتەکەی چارەسەربکا ، دەرکرد .

هەواڵی رۆژنامەکانی دیمەشق وائەکەن کە بنزاربی هەموو کۆمەڵانی گەل عەرەبی سوریای کرژتەوە دژی ڕەفتارەکانی تاقمی فەرمانڕەوا واو کوتایی هاتنی ترساندنو تۆقاندنی خەڵکی ، بۆ ئەوەی لەوگیروگرفتە ئابوریەی خنکێنەرانە دەربچن کە کۆمەڵانێکی زۆر لەسایەی ئەو رژیمە پێوەیان ئەناڵێنن .

هێزەکانو پارتە سیاسییەبەرهەڵستی کەرەکانی سوریا هاوەدەنگی خۆیان لەگەڵ هەستی هاووڵاتیاندا دەربڕی، بەوەی کە بەشداربی ئەو هەڵبژاردنە ناکەن کە بەهەڵبژاردنی ئەنجومەنی گەل ناونەبرێو ئەو رژیمە داوای کردوە لەیەکی مانگی داهاتودا بکرێ .

سەرچاوە سیاسیەکان لەدیمەشق وایان لێهاتووە بەرەندی رووداوەکان لەسوریادا وادەرنەکەوێ کە ئەو یاری هەڵبژاردنەی رژیمی فەرمانڕەوا ویستی گەل بێوە خەریك بکاو رووی بێ لەگیروگرفتە راستەقینەکانیو ئەو واقیعە خراپەی کۆمەڵانێکی زۆر تێیدانەژین ، وەربگێڕێ ، لە رەفتارێکی ساختەچیانە بەدەرنی یەکە لە دوخێکدا ئەکێڕرێ سەربەستی تێدانی یە .. بۆ ئەوەی ئەو تەکینەوە جەماوەریو سیاسیەی ئەو رژیمە تێیدا ئەژی دابپۆشێ ، دەرکەوتوترینی ئەو کارەش بەشداری نەکردنی هەڵبژاردنە وەك دەربڕینێك بۆ رەفزکردنی رژیمو دەزگاکانی لەلایەن گەلەوە .

ئەو سەرچاوانە بەنجەیان بۆ ئەوە دریژکرد کە رژیمی سوریا دوای ئەوەی کارلەکارتراژاوە هەوڵئەدا بەبزوتنەوەیەکی نوێ بەرەو لوبنانو بە رەفتارکردنێك کە سەرزاری جۆرەنەرمیەکی تێدابێ سەبارەت بە گیروگرفتی بەرگری فەلەستینی ،بەتایبەتی دوای ئەوەی مەودای دەورە خیانەتکاریەکەی لەرووداوەکانی لوبنانو لەپێشیەوە بزوتنەوەی لوبناندا کەوتۆتەروو ، لە گیروگرفتە یەك بەدوای یەکەکانیدا رزگاری بێت .

ئەو سەرچاوە سیاسیانە ئەوە ئەسەلمێنن کە ئەو بەتەنکەوە بوونە سەرزاری یەی کاربەدەستانی ئەورژیمە لەقسەو بەیوەندی یە راستەوخۆکانی لەو دواییە لەگەڵ بزوتنەوەی هێزی بەرگری فەلەستینیو بزوتنەوەی نیشتمانیدا کردویەتی ، راستی رەوتی ئەو رژیمە ئاشارتنەوە کە رووداوی نوێ لەخواروی لوبناندا دروستئەکا ، بۆئەوەی سەرنجی ناوخۆیو عەرەب سەبارەت بەو دۆخەگرژە دووربخاتەوە کە چ لە بواری داڕوخانی ئابوری یاخود تەنگوچەڵەمەی ئایش یاراستندا تووشی هاتوە . ئەو رژیمە بەوهەلوتستە تاکتیکیەی کە لەگەڵ بەرژەوندو ئامانجەکانیدا یەکناکەوێ ، لەبەخشەی فرتوفێڵ کردن دەرنەچوە کەجێزی وایشانئەدا بەتەنگ ئەتەوەیەو کەچی کاتێکیش دەرفەتی بۆرێك ئەکەوێ لەپشتەوە لێئەدا .

هەروەها ئەو سەرچاوانە ئەڵێن ، ئێستا رژیمی سوریا دوای دووسال بەدوای چوونە ناولوبنانو دەستوەردان لە رووداوەکانی لوبناندا نەیتوانی هەموو ئامانجەکانی ئەو خۆتێهەڵقورتانە بەجێبهێنێ ئەمەش لەبەرئەمانەی خوارەوە:

۱ ـ مەترسیی بەردەوام بوونی خۆتێهەڵقورتاندنی رژیمی سوریا لەلوبناندا ، بەهۆی ئەو گژڕانەی لەوهەلوتستو دۆخەدا پەیدابوو کە ئەو کارەی تێدا دەستپێکرد ، لەگەڵ ئەو کارەی کردیە سەر لایەنگیری سوپای سوریا بۆ کاربەدەستانو سەربەکێتی ئەو سوپایەش وەك دەزگایەکی سەربازی .

۲ ـ ئەو سەرنەکەوتنەی هاتەرێی نەخشەکانی ئەو رژیمە لەلوبناندا کەبۆ هاتنەوەیەکی بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنانی بوو ، هەتاوەکو دوای کوشتنی پیشەوای نیشتمانی کمال جنبلاطو ئەو هێزە فراوانە سەربازیو موخابەراتە تۆقێنەرەشی کە هەیبوو ، ئەو رژیمە نەیتوانی ئەوە بەدی بهێنێ کەبەناوی ((بەرەی فراوان))ی ناونەبرد .

۳ ـ ئەو تێوەگلانەی هێزە راستڕەوە گژشەگیرەکان تێوەیان گلاند کەئەو رژیمە لافی نیشتمانیەروەریەتی لێئەدا و کەچی ئەو هێزانە بەیوەندی یەکی بەهێزیان لەگەڵ زایۆنی دوژمندا پێکهێنا .

ئەو رژیمە زۆری بەوهێزانە بەخشی ، بەڵام تائێستا ئەو هێزانە هیچ شتێکیان پێنەبەخشیوەو نیکەرانیان کردوە بەوەی کە بڕوای پێناکەن بتوانێ ئەو نەخشەیە بەجێبهێنێ کەلەسەری رێك کەوتون . کەچی لەگەڵ ئەوەشدا هێشتا « بلیت » لەسەر هاوبەیمانیەتی کردن لەگەڵیانا ئەبڕێو یارمەتیان ئەدا ، لەگەڵ تەنها قسەوتێکی زۆر دەربارەی دەولەتایەتی لوبنان .

هەموو ئەو گیروگرفتانەی لەگەڵ تەگینەوەی خەڵکی لەورژنەوە ئاربەدەستانیدا بەرێ کەوتونو تێکچوونی بەیوەندی کاربەدەستانیان بەبەکتریەوەکە ئەبشتۆتە پلەی یەکتری کوشتنو ئاژانسەکانی دەنگوباس رایان ئەگەیەنێ هەتا ئەوانەی بۆماوەیەکی درێژیش لەگەڵیاندا بوون ،هەموو ئەمانە حافظ اسدو پیاوەکانی حافظ اسد یان خستۆتە بەردەم داهێنانی فرتوفێڵێکی نوێ کە لەرەوتە ناشکراکەی دابڕابێ ، بۆ ئەوەی دەرفەتێکی بۆداپۆشینو هەڵمژینی بێزاری جەماوەران بێبەخشێ ،تاوەکو سەرلەنوێ بگەڕێتەوە سەر رەفتارکردنی دەورە خیانەتکاریەکەی .

فرانس چاوی بەباڵوێزەکانی میسرو سوریاو لوبنان کەوت

واشنتۆن ـ ۲۶ تەموز ـئا.د.ع : پێری سایروس فانس وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا لە گەل باڵوێزەکانی میسرو سوریاو لبنان لەواشنتون گۆ بووە .

ئەم چاوپێکەوتنانەدا باسی زیارەتەکەی بیگن سەرەك وەزیرانی دوژمن بۆ واشنتون وەباسی کەرانی ئایندەی فانس بۆ ناوچەی عەرەبی کەمەبەسی چارەسەرکردنی سازاندنە .

هەروەها باسی گۆنگرەی جنیف لە نێوان دوژمنو رژیمە عەرەبیەکانی سازاندنداگراوە .

فراوان کردنی حکومەتی لوبنان

سلیم الحص سەرەك وەزیرانی لوبنان بڵاوی کردۆتەوە کە لەوە ئەچێ لە ماوەی دو هەفتەی داهاتودا حکومەتی لوبنان فراوانتر بکرێ .

ناوبراو پێرێ لە بیروت بۆ رۆژنامە نوسەکان دواوە وتویە ! لە ماوەی دو هەفتەی داهاتودا جمو جوڵێکی سیاسی گەورە روئەدات .

بەڵام الحص لە بارەی سروشتی ئەم گۆڕانکاریو جموجولە سیاسیەوە هیچی نەدرکاندوە ، هەروەها ئەنجومەنی وەزیرانی لوبنان پێرێ بە سەرۆکایەتی ئەلیاس سەرکیس سەرۆکی لوبنان کۆ بۆتەوەو باسی گەلێك باسو مەسەلەی ناوخۆو دەرەوەیان کردوە .

بەم زوانە بۆتۆ لە بەندیخانە دەردەچێت

ئیسلام ئاباد ـ ۲۶ تەموزئا.د.ع : ذو الفقارعلی بۆتۆ سەرەك وەزیرانی پێشووی پاکستان رای گەیاند کە بەم زوانە لە بەندیخانە دەردەچێت . دوێنێ ئەمەی لە گفتوگۆیەکی تەلەفۆنیدا بۆ رۆژنامەنووسەکان راگەیاندو ووتی قەدەغەکردنی هەڵسوکەوتی ئێستا سووك دەکرێتەوە .

هەروەها ووتوویشە دوای بەردانی یەك رۆژ لە ڕوالبەندی دەمێنێتەوە بەر لەوەی بەرەومالی خۆی بکەوێتە رێ لە هەرتمی سند . ئەوەی ئاشکراشە کە ئێستا بۆتۆ لە شاری موری ئالدی بەندکراوەکە سی میل کەوتۆتە باکووری رۆژهەڵاتی ئیسلام ئابادەوەلەو کاتەی کودەتای سەربازی یەی رۆژی پێنجی تەموزی ئەم دوایی یە حکومەتەکەی لە سەر کار لابردووە .

سەرۆکی بەنگلادیش سەر لە سعودیە ئەدات ..

دەکا : ۲۶ تەموز ئا.د.ع :ـ ئەمرۆ سەرۆکی بەنگلادیش ضیاء الرحمن دەکای بەجێهێشت بەرەو سعودیە لە سەردانێکدا کە سێ رۆژدەخایەنێت .

لەم سەردانەدا ضیاءالرحمن لەگەڵ مەلیك خالید بن عبدالعزیز پادشای سعودیەداگفتو گۆ دەکات سەبارەت بەپەیوەندی دوو قۆڵیو ئەوەمەسەلانەی هەردوو لا بایەخی پێدەدەن .

یەشداری نەکردنی جەماوەری سوریا لە هەڵبژاردندا نابووتی رژیمی حافظ أسد دەرئەبڕێ

دەنگو باسەکانی دیمەشق دووپاتی ئەوە ئەکەنەوە کاربەدەستانی رژیمی ناوبراو گەلێ فرمانیوای هێناوەتە پێشی بەشێکی زۆری جەماوەری سوریایان بێ بەش کردوە کە مافی ئەوەیان هەبێ ئەم کاری هەڵبژاردنەیان نەوێت .

ئەم کاربەدەستانە هاتوەنیەچە دانیشتنی ناچاریان لە مەنبەندی دەستیشان کراوی هەڵبژاردندا بەسەر هاونیشتمانیەکاندا سەپاندوەو نایەلن بچنەوە شوینەکانی خۆیان .. ئەلێ داخوازیش لەلایەن ئەوانەوە پێشکەشکراوە کەدژی رژیمی ناوبراون بەڵام بە بیانوی و شتی هیچو بوچەوە لەلایەن ئەو لێژنانەوە پەسەند نەکراون کە ئەندامەکانیان لەدەزگا جاسیوسیەکانی رژیمەکەن .

ڕاپۆرتە رۆژنامە ئەریەکان دووپاتیان کردۆتەوە کە هێرشێکی فراوانی رێکخراو هەیەو بزوتنەوەسیاسیەکان سەرکردایەتی ئەکەنو پێش هەموویان سەرکردایەتی فوتری کانی حیزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی سوریاو ئەلێ نیشتمان بەرەوەری ناسراون بۆ بەشداری نەکردنی هەڵبژاردن .

لە گەڵ ساختەو دۆزودە لەسەو کوشتنو برینو هێز بەکارهێنانی ئەم رژیمەدا بۆ بەرێوە بردنی بەرژەوەندی خۆی ئەم ڕاپۆرتانە واچاوە نواڕ ئەکەن کە رژیمی ناوبراو لەکردنی هەڵبژاردندا سەرنەکەوێ .

هەڵبژاردن لەژێرسایەی رژیمێکی گومان لێکراوی دژی گەلەکەیدا نەکرێ کە پشتلە رژگارکردنی زەوی دا گیرکراوێتی بکاو لەناوخۆدا رێگەی سیاسەتێکی چەوتی نەوتژی گرتوەکە بەرژەوەندی زیاتری دەستەی کۆنەپەرستانو دواکەوتن نەپارزێو لەدەریشەوە باشترین پەیوەندی لە گەڵ ئیمپریالیزمی ئەمریکادا پەیدانەکاو ئەك هەرئەوە بەڵکو بۆچارە سەرکردنی مەترسدارترین بارەی نەتەوایەتیو چارەنوسی دیارە هەر هەڵبژاردنێکی ڕوکەشیەو خزمەتی نەخشەکانی ئەورژیمە ئەکات بۆ ساختەچێتی کردن لەگەڵ خواستە میللیەکانداو دروستکردنی بەرکرێ گیراوی تازەیە بۆ جێبەجێکردنی ئەخشەو پرۆژەکانی خۆی لەسەر رێگەی خزمەتکردنی نەخشەکانی ئیمپریالیزم .

ئەمرۆش کەهێزە سیاسیەکانو جەماوەری سوریا کە لەڕوی باڵاوتنود دەنگدانەوە پشت ئەکەنە ئەم یاریەی هەڵبژاردن ، دوبارە نارەزایی خۆیان بەرامبەر رژیمازی ئەو رژیمەو ئەو سیاسەتانەی کەهەیەتیو باوەڕی نەکردنیو دەنگ دەربڕین دژی ئەم کردەوە تاوانباریانە دوویات ئەکەنەوەو بەرەنگاری ئەوە ئەوەستێ کەبچنەپاڵ دەزگاڕەوا لەتیەکانی .

گەلی سوریا بەهەست بەرزیو هێزوی پیرۆزی تێکۆشانیەوە ڕوبەڕوی ئیستعمارو بەکرێ گیراوەکانی ناسراوەو نوشوستیەکانیشی کەتوشی ئەبێ زیاتر هۆشی بێبەیدا ئەکاتو زیاتر لەسەرخەبات سوری ئەکات بۆ وەدەست هێنانی سەربەخۆیی و ئازادی بۆئەوەی بۆ پێشخستنی کاروانی ئازادیخوازی عەرەب جێگەیە بۆ خۆی بگرێو بەشداریەکی ئەرمی شەری ئەتەوایەتی بیرۆزدژی ئیمپریالیمەتو زایۆنیزم بکات .

پشت کردنە هەڵبژاردنی ڕوکەش هەڵویستێکی نیشتمانیەو لە گەڵ تێکڕا هەموگەلدا ئەگونجێو پێویستیەکانی بەرتە گرتنو بەرەنگاری کردن بۆڕوخاندنی ئەو رژیمە ناپاکە ئەرەخسێنێ .

کاروباری جیهان

ـ جزا صالح ـ

نوێنەرانی ژمارەیەك لە دەوڵەتە بێلایەنەکانو وڵاتە سۆشیالیستەکان پشتتێکردنی دەوڵەتە ئیمپریالیەکانیان بەرامبەر بریاری سەربەخۆیی یەکانی وڵاتانو گەلانی ژێردەستە تاوانبارکردو ئەو دەوڵەتانە لەبەنگەنامەیەکدا کە پێشکەشی لیژنەی سەر بە نەتەوەیەکگرتوەکانی نەهێشتنی ئیستیعماریان کردوە ، داوایان کردوە بەبەلەو بێ هیچ جۆرە کۆسپو مەرجێك ، بنکەو نوردوگای سەربازی یە ئیستیعماری یەکان پاکبکرێتەوەو نەهێڵرێ بنکەونوردوگای نوێ دابمەزرێنرێن .

دروست بوونی لیژنەیەك لەناو نەتەوە یەکگرتوەکاندا بە ناوی « لیژنەی نەهێشتنی ئیستیعمار »ەوە ئەوە ئەنوێنێ کە تەرازوی باری نێو دەوڵەتانبەشێوەیەکی ئاشکرا بەلای تێکۆشانی گەلاندا دانەشکێ ، ئەو دەسکەوتە گرنگەش لە ناو رێکخراوی دەوڵەتاندا دەستگیرخراوە .

ئەونوختە گۆڕانەش لە دۆخی دەوڵەتاندا ، لە قوربانیدانو بەدادی تێکۆشانو بەرەوایی ئەو مەسەلەیەی بەرگری لێ ئەکرێ ، جیاناکرێتەوە ، مەسەلەی مافی ئاشکرای سەربەخۆیی تەواووچارەنووس هەروەها بێکهێنانی لیژنەی نەهێشتنی ئیستیعمار لەوەش جیا ناکرێتەوە کە ئەو مەسەلەیەی ئیمپریالیەت بەرگری لێ ئەکا ، مەسەلەیەکی نارەوایە . بەم چەشنە دەوڵەتە ئیمپریالیەکان بینیان بەتەواوی لاکەوتونو دابراون .

لەکاتێکدا هەموو ئەو هۆزیانەبوونەتەمایەی بێکهێنانی لیژنەی « نەهێشتنی ئیستیعمار » لەچوارچێوەی رێکخراوی دەوڵەتاندا ، دەوڵەتە ئیمپریالیەکانو بەکرێگیراوەکانیان لە ناو رێکخراوی دەوڵەتانودەرەوەیدا هەمیشە تەقەلای گەمارۆدانی بریارەکانی ئەو لیژنەیان داوە بۆ ئەوەی بەکیبخەن یاخود بیبوکێننەوە .

ئالێرەوە ئەو بەڵگە نامەیەی کۆمەڵێ دەوڵەتانی بێ لایەن لە ناورێکخراوی دەوڵەتاندا پێشکەشی کرد ، بایەخی خۆی وەرنەگرێ ، بەوەی کە بەردە لە رووی هەوڵی گەمارۆدانی بریارەکانی لیژنەی نەهێشتنی ئیستیعمار لەلایەن ئیمپریالیەتەوە ، هەڵئەمالی ، ئەو بریارانەی مافی چەسپیوی هەموو گەلانی ژێر دەستەیان لە چارەنووسو سەر بەخۆیی خۆیاندا سەلماندوە .

هەرچەند ئیمپریالیەت هەوڵی گەمارۆدانی بریارەکانی رێکخراوی دەوڵەتان ولیژنەکانی سەر بەورێکخراوە بدا ، دەنگی گەلان لە ناو رێکخراوکەو دەرەوەیدا هەر بەهێزترە لە هەوڵی ئیمپریالیەکان . راستیەکانی ئەو چەرخە ئەوە دەرئەخا کە رۆژی ئیستیعمار لە ناوابوندایە وچەرخ چەرخی گەلانە ، ئەو چەرخەی کە هەموو وێنەیەکی ستەمکاری و چەوسانەوەی تێدا لە ناو ئەچێت ..

ئەم ئەنجامەش لە کەلێ سەرچاوەوە هەڵئەقوڵێ ، لە پێشی هەموویانەوە سەربەخۆیی گەلێ لەدەوڵەتانی جیهانی سێیەم ، بێ هەڵخلیسکانی دەوڵەتە ئیمپریالیەکان لە زۆر پایەوشوێنی خۆیان ، هەتا لە ناو رێکخراوی دەوڵەتانیشدا ، تاوەکو زیاتر لەجارێك ناچاربوون مافی هەڵوەشاندنەوە (ڤیتۆ) دژی بریارەکانی نەتەوە یەکگرتوەکان بەکار بهێنن .

بەهەمو دڵنیاییەکەوە گەلانی خەباتکەر وەك گەلی فەلەستینو گەلانی ئەفریقاو هەموو ئەو گەلانەی بەدەستی ئیستیعمارو دەسەڵاتداریەتی رەگەزایەتیەوە ئەناڵێنن ، بەقوربانی دانیان وپشتگیری کردنی تێکۆشانیان لەلایەن رای گشتی جیهانەوە ئەتوانن ئیمپریالیەتو سەهێونیەتو رژیمە رەگەزپەرستەکان بەزێنن .

شۆڕش و ڕێڕەوی ئۆتۆنۆمی

بەبۆنەی بەرەوەری نۆهەمی شۆڕشی ۱۷ی تەموزەوە

عادل عبدالجلیل

چارەسەری مەسەلەی کورد لەباری مێژووییەوە بە تاقاندنەوەی شۆڕشی حەدەی تەموز بەسەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەوە بەستراوە کە لە چارەسەری ئەو مەسەلەدا هێندێ بنەمای مەبدەئی و ستراتیژی گرتە پێش کە پێوەندیان بەبیروباوەری نەتەوایەتی و مرۆڤایەتی و دێموکراتی حزبەوە هەبوو .

سەرکردایەتی حزب و شۆڕش لە تێکۆشانیدا بۆ چارەسەری ئەو مەسەلەیە تووشی زۆر دژواری و گرێ کوێرەی جۆر-بەجۆر بوو ، ئەویش بەهۆی زۆر شتەوە بەتایبەتی بەندو بەستی نێوان تاقمێ بەکرێگیراوی ناوبزووتنەوەی کوردو هەزە ئیم ریالیستی زایۆنیستی و کرنە هەرستەکانی ناوچەکە دەیاوانەویست بۆ بەتەنگ هێنان و گەمارۆدان و هەڕەوەها بە امانجی ڕووخاندنی شۆڕشە سەرکەوتووەکەمان کەکی لێوەربگرن

.. بەڵام شۆڕش بەئیرادەی دڵسۆزانەو خواستی شۆڕش-گێرانەو نەخشەکێشانی زانستی ووشیارانە توانی بەسەر هەموو ئەو کەندو کۆسپانەدا باز بدا کە خرابوونە ڕێگای و چارەسەرتکی ناشتیخوازانەو دیموکراتی یانەی هێنایەکایەوە کە نیشاندەری ناوەڕۆکی بیروباوەڕو امانجەکانی حزبی فەرمانڕەوایە بوو و ئیلهامی لە پێداویستیە ستراتیژیەکانی خۆڕاگرتنی شۆڕش و قووڵکردنی ڕێرەوە سۆشیالیستیەکەی وەرگرتبوو

بەجی هێنانی شۆڕش بۆ ئەو ئەرکانەی بەیاننامە مێژوو-ییەکەی ئازاری ۱۹۷۰ خستبوونە سەرشانی و دەرکردن و جێبەجێ کردنی یاسای ئۆتۆنۆمی و پێك هێنانی دامەزراوە تەشریعیە-کانی و خولقاندنی هەڵو مەرجی دێموکراتی و نیجابی بۆ پێشخستنی دۆخی ناوچەکە دەریانخست کە شۆڕش بەتوندی سوورە لە سەر لە ناوبردنی کۆسپەکان و پێك هێنانی زەمینەیەکی پتەو بۆ گەشەکردن و چەسپانی یەکیەتی نیشتمانی و بۆ ئەوەی ئەم مەسەلەیە چی تر لەلایەن هێزە کۆنە پەرست و ئیستیعمار یەکانەوە کەلکی لێ وەرنەگیرێ بۆ ئەوەی ئەهێڵن عیراق بەرەو بنیاتنان و پێشکەوتن بڕواتە پێش .

لەبەر سوور بوونی شۆڕش و بایەخ پێدانی لە ڕادەبەدەری بەدۆخی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و بۆ ئەوەی قەرەبووی ئەو ساڵانەی بۆ بکرێتەوە کە بە هۆی هەڵو مەرجی ناتاسایی و لەئەنجامی یاخی بوونی تاقمی بەکرێگیراودا لە دەستی چوون .. ڕێرەوی ئۆتۆنۆمی زۆر ئالۆگۆڕی نیجابی و قووڵکردنێکی بەردەوامی بەخۆیەوە بینی بۆ چەسپاندنی دامەزراوە دەستوورییەکانی و کردنی بە تاقیکردنەوەیەکی پێشڕەو کە بەشدارین لە قووڵکردنی پێوەندی برایەتی و خەباتی ناو کۆیی و جارەنووسی هاوبەشی نێوان ڕۆڵەکانی گەلی عیراقدا وخزمەتی ئەو ئامانجانە بکا کە لەڕێگای شۆڕش و پێشکەوتندا دیاری کراون .

سەرکردایەتی حزب و شۆڕش هەوڵو تەقەلایەکی بێ وچانی داوە بۆ پێشخستنی دۆخی ناوچەکە بەئامادەکردن و ڕایەڕاندنی نەخشە مەرکەزیەکانی دەولەت بۆ پێك هێنانی گەشە کردنێکی هاوتای هەموو ناوچەکانی عیراق و بۆدابین کردنی پێداویستیەکانی گەشەپێدانی تەواوی کردەوە شۆڕشگێریە کەو بەتەواوی جێبەجێ کردنی ئامانجە نیشتمانی و نەتەوەییەکانی وەن سروشتی دێموکراتی بە مەبەستی ڕیکاخۆش کردن بۆ گوازتنەوە بۆقۆناخی بیناکردنی کۆمەڵی سۆشیالیستی .

تخصیصاتی ناوچەکە لە ماوەی ساڵەکانی ۷۰-۷٤دا کەیشتۆتە زیاتر لە ۳۵۰ میلیون دینار کەبۆ پرۆژەی پیشەسازی و دامەزراندنی پرۆژەی ئاوو کارەباو کەرتی کشتوکاڵو پرۆژەی ئاودێری و گەشتو گوزار وخزمەتەتەندروستیەکان خەرج کراوە ، زۆر مەبلەغی کەورەی تریش بۆ کاروبنیاتنان دانراون و بەرنامەی سەرمایە-دانانی ساڵی ۷۷ بیش بایەخێکی زۆری بە دۆخی ناوچەکەداوە بۆ زیادکردنی بەرهەمی نەتەوایەتی و وەدی هێنانی خۆشکوزەرانی وژیانی سەربەرزی .

چەند پرۆژەی پیشەسازی

لە مەیدانی سەنعەتی کردندا کارگەی شەکری سلیمانی لە پێشەوەی ئەوپرۆژە پیشەسازی یانە دایە کە لەناوچەکەدا جێبەجێ کراون .

ئەوکارگەیە لە ٣ی حوزەیرانی ۱۹۷۵ دا کراوەتەوە و ۱۵ میلیون و ٤۵۰ هەزار دیناری تێچووەو توانای بەرهەم هێنانی ۷۵ هەزار تەن شەکری سپی هەیە ونیزیکەی ٦۰۰ کرێکار تیشی تیدا دەکەن .

ئەم پرۆژە گەورە یە بێجگە لە کرێکارەکانی زیاتر لەسێ هەزار جوتیار کەلکی لێوەردە گرن لە ڕێگای چاندنی چەوەندەری شەکرو فرۆشتنی ئەو بەرهەمەوە .. ئەمەش مانای ئەوەیە کەکارگەکە پاڵ بە جووتیارە کوردەکانەوە دەنێ کە چەوەندەری شەکر بچێنن و کەلك لە توانای ئەوزەوی یانە وەربگرن کە لە سەریان دەژین .

بێجگە لەو پرۆژەیە زۆر چالاکی پیشەسازی ترین هەن کە وەکو بەرەپێدانی کارگەی چیمەنتۆی سەرچنار بۆئەوەی توانای بەرهەم هێنانی زیاتر بکرێ ، وپرۆژەی پارافینی سلیمانی وسێ کارگەی بوختە کردنی تووتن لە سلیمانی و هەڵەبجەو کۆیەو بەرەپێدانی کارگەی جگەرەی سلیمانی و بیناکردنی چەندەزگایەکی کارەبا بۆگەیاندنی کارەبا بە لادێکان و پرۆژەی مەرمەری هەولێرو کارگەی تەنینی خوری و کارگەی بەرهەمە کۆنکریتیەکان . ئەم چالاکی وکارانە کە لەمەیدانی پیشەسازیدا جێبەجێ کراون هەموو بۆ دابین کردنی پێداویستیەکانی هاوڵاتیانان بوون و بوونە هۆی خستە سەرکاری بەشێکی زۆر لە هاوڵاتیانان و کەمارۆدانی دیاردەی بێکاری .

پرۆژەکانی کشتوکاڵ

لەپێناوی ڕاپەڕاندنێکی سەرانسەری کەرتی کشتوکاڵ شۆڕش بایەخێکی تایبەتی داوە بەپرۆژەکانی ناودان و بەستدروست کردن وبنیاتنانی عەمباری ئاو ، چونکە ئەم پرۆژانە کۆڵەکەی بنەڕەتی نونکاری کشتوکاڵن و یارمەتیدەری بەرەسەندنی بەشی کەرتی کشتوکاڵن لە بەرهەمی نەتەوایەتیدا وهۆی ڕزگاربوونی لەو ناکامە سەلبیانەی کە لە ئەنجامی پشتبەستان بەباران وەکو تاقە ڕێگەی ئاودان ، دێنە بەر .... نموونەی هەرە لەبەر چاوی ئەم پرۆژانە پرۆژەی ناودانی ئەسکی کەلەکە لە هەولێرو بەستی کەوتۆسە لە سلێمانی و بەستی خازەر کۆمەلە لە دهۆك ، سەرەڕای پرۆژەیەکی زۆری تر .

شۆڕش ، بۆ ئەوەی چارەسەری باری دواکەوتوی کەرتی کشتوکاڵ بکات و شۆڕشگێرانە دەستبکرێ بەلابردن و پاکژدانی بەیوەندیە دەربەکیەکان لە لادێکانی ناوچەکانی ئۆتۆنۆمیدا یاسای ژمارە (۹۰)ی دانا بۆ سنووردانان بۆ مولکیەتی زەوی کە بۆ خۆی بوو بەهۆی دەولەمەندکردنی تاقیکردنەوەی چاککردنی کشتوکاڵ لە هەموو وڵاتدا .

بابایی ئەو زەویانەی کە لە بارێزگاکانی ناوچەکەدا دەستی بەسەردا گیراوە بەگشتی کەبشتە (۱) ملیۆن و (۹۱۸) هەزار و (٤٤) دۆنم ، لەمە ۸۲۷٫۵۲۵ دۆنمی لە هەولێرو ٦۸۵٫۸۵۱ دۆنمی لە سلێمانی و ٤۰٤٫٦۵۸ دۆنمی لە دهۆك دابەشکراوە، هەروەها ژمارەی بارەیەکی زۆر بۆ ئەم مەبەستە ڕەخساو زۆرترین لەوەی کە لەبەیاننامەکەدا هاتبوو ، بەگوێرەی ئەو ئیلتیزامەی کە سەرکردایەتی حیزب و شۆڕش جاڕی دابوو ..

بۆیەکەم جاریش لەوڵاتێکی گەشەسەندودا چارەسەرێکی زانستیانەو کارامانە بۆ مەسەلەی نەتەوایەتی هەڵئەخرێ . برایەتی کوردو عەرەب بەندە بە بناغەیەکی پتەوو پێشکەوتوو ڕەگ داکوتانی مافی نەتەوایەتی گەلی کوردی ئێمەوە .. ئەم تەجرەبەیە یەکێتی عیراقی میللی و نیشتمانی پتەو تر ئەکات و ئەیخاتە سەرە ڕێگای گۆڕان و بنیادنانی شۆڕشگێرانەی بنەڕەتی، دوای لابردنی هەمو ئەو کۆسپانەی کە باری برا کوژی و خوێنماوی چکەر بری چاران لە بەردەم لیستی و بڕوای بتەوی بەپێداویستی چارەسەرکردنی مەسەلەی کورد بەشێوەیەکی ئاشتیخوازانەو دیموکراتیانە لە پێناوی بتەوکردنی دەسەڵاتی نیشتمانی و قۆلکردنی ڕێبازی دیموکراتیانەی ڕێرەوی نیشتمانی و ڕەنگدانەوەی خواستی میللەتی کورد لە وەدی هێنانی مافە نەتەوایەتی و دیموکراتیەکانی دا . لە ڕێساو دەستوری شۆڕش و ستراتیژیەتی نەتەوایەتی دا . وانەبو بەیاننامەی ئادار دواسیفەیەك بۆ بۆ چارەسەرکردنی ئاشتیانەو دیموکراتیانەی مەسەلەی کورد بەلکو خۆی لەخۆیدا هەنگاوێ بوو لەسەر ڕێگای چارەسەر-کردنی تێکڕا و بنەڕەتی دا .

بەیاننامەی نادار دەروازەیەکی گرینگ بوو لە سەرەڕێی ئەو چارەسەرە بنەڕەتی ، بۆیە دوربینی شۆڕش سەلماند ، ئەو خێزانە جوتیارانەی کە لە دابەشکردنی زەوی کەلکیان وەرگرتن کەیشتە (۹۰) هەزار و (٦۰۸) خێزان ، لەمە ۲۷٫۸۲۱ خێزانی لە هەولێرو ٤٤٫۰٤۲ خێزانی لە سلێمانی و ۱۸٫۷٤۵ خێزانی لە دهۆك .

لە ئەنجامی بەجێهێنانی یاسای ژمارە(۹۰)دا جۆلانەوەی هەرەووزی کشتوکاڵی جەو-جۆلی تێکەوت و (۳۱٤) کۆمەڵەی هەرەوەزکاری ناوخۆیی و (٤۱) هەرەوەزی هاوبەشی و (۳) هەرەوەزی کە یەك جۆرە بەرهەم بە ناو ئەهێنێ و (۲) کێڵگەی هەرەوەزی دروستکران ، لە پاڵ ئەمەشدا ((۱٤٤۳)) کۆمەڵەی جۆتیاری لەهەموو بارێزگاکانی ناوچەکەدا دامەزرێنرا .

پەروەردە کردن و فێر کردن

لەم مەیدانەدا ، نەخشەی نزیك نامانج و دوور نامانج دانران ، کە تێیدا قوتابخانە ڕووخاوەکان چاك کرانەوە پێدا-ویستەکانی تری دەستکردن بە خوێندن تیایاندا ئامادەکرا و بارەیەکی زۆر بۆ ئەم مەبەستە دانرا .

هەروەها ، هەوڵێکی زوردرا بو بەرەنگار بوو ئەوەی کەمی ی مامۆستا لە هەر سێ پلەی خوێندندا ، ئەم هەوڵانەش بوونە هۆی ئەوەی کە زیاد-کردنێکی زۆر لە میلاکی ماموستادا بکرێ بۆ هەموو قۆناغەکانی خوێندن چ بۆ کچان چ بۆ کوڕان هەروەها ژمارەی قوتابخانە سەرەتایی و ناوەندی و ئامادە-ییەکان و باخچەی منداڵان لە هەموو پارێزگاکانی ناوچەکەدا زیادکران بەجۆرێك کە لەکەل پێویستی پیشخستنی پەروەردەکردن لەوێدا بکونجێ .

زانکۆی سلێمانی بایەخێکی زۆر فراوانی بەخۆیەوە دی و (۵۰) ملیۆن دینار تەرخان کرا بۆ ئەو فراوان کردنەوانەی کە پێویستە و بۆ دروستکردنی بەشی ناوخۆیی و نەخۆشخانە-یەکی فێرکردن کە (۹) ملیۆن دیناری تێ ئەچێ .

جگە لەمە ، ناوچەکە زیاد کردنێکی زۆری بەخۆیەوە دی لە مەلبەندەکانی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواریداو (۳۰۹) مەلبەندی لەمجۆرەی لێ کرایەوە کە زیاتر لە (۱٦۷۲٫) کەس تیدا فێری خوێندنەوەو نووسین دەبن .

گەشت و گوزار

ناوچەکە جۆلانەوەیەکی زۆری بەخۆیەوە دی لە بواری چاکتر کردنی هاوینە هەوارەکان وشوێنەوارەکانی گەشت کردندا ئەگەر بێت و وەزعی پێش شۆڕشی حەفدەی تەموزو وەزعی ئیستای کەرەستەی دانراو بۆ ئەوانەی بۆ هاوینە هەوارەکان ئەچن لەگەل یەکدابەراورد بکەین ، ئەبینین ئەم کەرەستەیە نزیکەی (۸۰٪) زیادی کردوە .

ئەم بوارە گرنگە ئابووری وشارستانیەدا چەندین ئوتیل و دەوارگەی گەشتکردن و گازینو دروست کراون هەر وەها کۆڕانکاریەکی باش بەرەوپێشەوە لەبابەتی ڕابواردندا کراوە .

ڕێگاو بان

ڕێگاوبان بایەخێکی گەورەی درایە چونکە جێگایەکی گرنگی لە پەرەسەندا هەیە وناکرێ پیاو بیر لە پیشەسازی و کشتوکالیکی پێشکەوتوو یاخۆ بەرین کردنەوەی خزمەتگوزاری تەندروستی و فیرکردن بکاتەوە بێ ئەوەی ناوچەکە بە کۆمەڵێك ڕێگاوبان بەئێتەوە ، هەر وەها ژمارەیەکی زۆری ڕێگاو برد لە بارێزگای ناوچەکەدا دروستکران تا بینە کۆڵەکەیەکی پتەوی کۆڕانکاری سەرانسەری .

خزمەتگوزاری تەندروستی

هەوڵێکی زۆر فراوان دراوە بۆ وەدەس خستنی خزمەتگوزاری تەندروستی و لەپاشاندا تەواو کردنی دەیەها نەخۆشخانەو مەلبەندی تەندروستی لە قەزاو ناحیەو لادێکاندا پرۆژەکانی خۆبارامستنیش بایەخێکی تایبەتیان دراوەتی چونکە ئەم پرۆژانەش بەشێکن لە نەخشەی وەدەسخستنی باشترین شێوەی خزمەتگوزاری تەندروستی و خۆباراستنی ، و لەم مەیدانەدا (۱۰۰) تیپی قەلاچۆکردنی مەلاریاو دەیەها تیپی دەستنیشان کردنی جۆری خوێن پێك هێنراون بۆ ئەوەی دەرمانی تەواوو بەدایم بۆ هاووڵاتیان دابین بکرێ .

هەوڵێکی زوریش بۆ کوتانی هاووڵاتیانی ناو چەکە دژی پەتا دراوە هاووڵاتیانی ناوچەکە بەئەشتی (اشعە)یان بۆ گیراوە .

شۆڕشی حەفدەی تەموز کە ئەمڕۆ ئاهەنگی نۆیەم ساڵی ئەگێڕین بەردەوامە لە پێشکەش کردنی دەسکەوتی جەماوەری وشۆڕشگێرانەدا بەرەو بنیاتنانی نیشتیمانی نیشتیراکی گەشە کردوو کامەرانی بۆ هەموو گەلی قارەمانی عیراق .

نۆیەم ساڵەی شۆڕشی ۱۷ی تەموز
ڕێڕەوی خەبات و بەدخشێکی بێ وچان

لەم ڕۆژە نەمرانەدا ، کۆمەڵانی عەرەب یادی دوو ڕوداوی شۆڕشگێرانەی مێژوی شۆڕشی هاوچەرخی عەرەبی ئەکەنەوە ، کە خۆی لەخۆیداوەرچەرخانێکی چەشنەکی یە لە ڕێرەوی خەباتی شۆڕشگێرانە پێشەنگە شۆڕشگێرەکانی وڵاتی عیراق .

ئەوژمێکی شۆڕشگێرانەو خەباتگێرانەی قایمە لە ڕێرەوی خەباتی عەرەبدا .. هەروەکو چۆن شۆڕشی ١٤ تەموزی (۵۸) دەورێکی دیاری هەبو لە ڕابەرایەتی خەباتی جۆلانەوەی نیشتمانی و پێشکەوتنخوازانە بەرەو قۆناغی بنیادنان و گۆڕینی بنەڕەتی ، ئەوا شۆڕشی (۱۷) تەموز دەورێکی مەزنی هەیە لە قووڵکردنی خەباتی شۆڕشگێرانە وتەخت کردنی ڕێگای قۆناغێکی تازەو پڕشنگدارو پێشکەوتوو .

شۆڕش لەدەسکەوتە شۆڕشگێرانە بێوچانەکەیدا ، هەر لەیەکەم ڕۆژی سەر-هەڵدانیەوە تا ئەمڕۆ ، وێنەیەکی زیندوی شۆڕش ئەنوێنێ لە پڕواهێنانی بەمەسەلەکانی کۆمەڵانی خەڵکی میللەتو وەدەس خستنی کشت پێداو-یستیەکی پێشکەوتن وگۆڕان .

شۆڕشی ۱۷ی تەموز لە سای چەند بارێکی عەرەبی و ناوخۆیی بەکجار ئاڵۆزدا سەری هەڵدا ، کە ڕوبەڕوی دواروژی نیشتمان و مەسەلە چارەنوسیەکانی عەرەب ئەبووەوە .. کۆمەڵانی خەڵکیش بەدرێژایی وڵاتی عەرەب لەنێو بارێکی ئاڵەباری سایکۆلۆژیا ئەژیان لەئەنجامی توچدانی حوزەیرانی ۱۹٦۷ کە ببوە مایەی هەڵنانی گەلێ دۆخو باری ناهەمواری ڕوخان و دامرکان . بێگومان ئەو بارودۆخانە نیشانەیەك بوون بۆ سەرەتای قۆناغێکی تازە لە ژیانی میللەتو پاشە ڕۆژی مەسەلەکەیدا ..

شۆڕشی ۱۷ تەموز سەری هەڵداوو بو بە تەوژمێکی تازەو شۆڕشگێرانەی بنیادنان و پێشکەوتن و گۆڕینی بنەڕەتی ، چ لەمەفاهیمو چ لەشێوازە گەندەڵەکانی ئەوسای باو ، کە بەرەنگاری ڕێرەوی پێشکەوتن و گۆڕانی شارستانی ئەبووەوە .

ئاڵەلێرەوە شۆڕش ، تەنکیشانێکی ڕاستەوراستی ئارەزوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستبوو بۆ خولقاندنی چەند سیفەیەکی تازەی شۆڕشگێرانەی سەرەڕێی ڕێك خستنی کشت توانایەك لە پێناوی جێگیر کردنی بنکەی .

سەرکەوتن و دەسکەوت و گۆڕانە شۆڕشگێرانەو سوشیالیستانەو لەپێناوی جێبەجێ کردنی ئامانجە نیشتمانی و نەتەوەییەکان و بنچ داکوتانی بنکەی ڕاپەڕینی سیاسی و ئابوری و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی لەعیراقدا ، هەروا خولقاندنی چەند سیفەیەکی تازەی وا کە لەکەل بارەی عیراق لەنێوان دەوڵەتانی دنیادا بگونجێ مانای نۆسالەی شۆڕشی ۱۷ی تەموزی هەڵئنابوو .

ئەم تەجرەبەیە گوشە سەرنجی دوربینی شۆڕشی سەلماند ، **کە حزبی ئێمە حزبی شۆڕش عەرەبی هەیە تی و ئازایانە ڕوبەڕوی هەموو جۆرە سیاسەتێك و دەمار گرژیەکی شۆڤێنی و ڕەگەز بازی نامرۆڤانە ئەبێتەوە .**

وەکو یەکالا کردنێکی ڕێبازی دیموکراتی لەئاستی پراکتیك دا گەلێ وەرچەرخانی دیار لە مێژوی تێکرای عیراق و میللەتی کوردیش بە شێوەیەکی تایبەتی ڕویدا ..

ئەمڕۆکە میللەتی کوردی ئێمە ، لە جاران پتر ڕیزەکانی پتەو تر و دەستە یەکدە پێشکەوتوخوازەکانی کورد ، دەورێکی دیار لە کاری ڕەخساندنی دیموکراتیانەی لیستی و بڕوای بتەوی بەپێداویستی چارەسەرکردنی مەسەلەی کورد بەشێوەیەکی ئاشتیخوازانەو دیموکراتیانە لە پێناوی بتەوکردنی دەسەڵاتی نیشتمانی و قۆلکردنی ڕێبازی دیموکراتیانەی ڕێرەوی نیشتمانی و ڕەنگدانەوەی خواستی میللەتی کورد لە وەدی هێنانی مافە نەتەوایەتی و دیموکراتیەکانی دا . لە ڕێساو دەستوری شۆڕش و ستراتیژیەتی نەتەوایەتی دا . وانەبو بەیاننامەی ئادار دواسیفەیەك بۆ بۆ چارەسەرکردنی ئاشتیانەو دیموکراتیانەی مەسەلەی کورد بەلکو خۆی لەخۆیدا هەنگاوێ بوو لەسەر ڕێگای چارەسەر-کردنی تێکڕا و بنەڕەتی دا .

بەیاننامەی نادار دەروازەیەکی گرینگ بوو لە سەرەڕێی ئەو چارەسەرە بنەڕەتی ، بۆیە دوربینی شۆڕش سەلماند ، ئەو ئاکامە سەلبیانەی کە لە ئەنجامی پشتبەستان بەباران وەکو تاقە ڕێگەی ئاودان ، دێنە بەر .... نموونەی هەرە لەبەر چاوی ئەم پرۆژانە پرۆژەی ناودانی ئەسکی کەلەکە لە هەولێرو بەستی کەوتۆسە لە سلێمانی و بەستی خازەر کۆمەلە لە دهۆك ، سەرەڕای پرۆژەیەکی زۆری تر .

شۆڕش ، بۆ ئەوەی چارەسەری باری دواکەوتوی کەرتی کشتوکاڵ بکات و شۆڕشگێرانە دەستبکرێ بەلابردن و پاکژدانی بەیوەندیە دەربەکیەکان لە لادێکانی ناوچەکانی ئۆتۆنۆمیدا یاسای ژمارە (۹۰)ی دانا بۆ سنووردانان بۆ مولکیەتی زەوی کە بۆ خۆی بوو بەهۆی دەولەمەندکردنی تاقیکردنەوەی چاککردنی کشتوکاڵ لە هەموو وڵاتدا .

بابایی ئەو زەویانەی کە لە بارێزگاکانی ناوچەکەدا دەستی بەسەردا گیراوە بەگشتی کەبشتە (۱) ملیۆن و (۹۱۸) هەزار و (٤٤) دۆنم ، لەمە ۸۲۷٫۵۲۵ دۆنمی لە هەولێرو ٦۸۵٫۸۵۱ دۆنمی لە سلێمانی و ٤۰٤٫٦۵۸ دۆنمی لە دهۆك دابەشکراوە، هەروەها ژمارەی بارەیەکی زۆر بۆ ئەم مەبەستە ڕەخساو زۆرترین لەوەی کە لەبەیاننامەکەدا هاتبوو ، بەگوێرەی ئەو ئیلتیزامەی کە سەرکردایەتی حیزب و شۆڕش جاڕی دابوو ..

بۆیەکەم جاریش لەوڵاتێکی گەشەسەندودا چارەسەرێکی زانستیانەو کارامانە بۆ مەسەلەی نەتەوایەتی هەڵئەخرێ . برایەتی کوردو عەرەب بەندە بە بناغەیەکی پتەوو پێشکەوتوو ڕەگ داکوتانی مافی نەتەوایەتی گەلی کوردی ئێمەوە .. ئەم تەجرەبەیە یەکێتی عیراقی میللی و نیشتمانی پتەو تر ئەکات و ئەیخاتە سەرە ڕێگای گۆڕان و بنیادنانی شۆڕشگێرانەی بنەڕەتی، دوای لابردنی هەمو ئەو کۆسپانەی کە باری برا کوژی و خوێنماوی چکەر بری چاران لە بەردەم

ئەم تەجرەبەیە گوشە سەرنجی دوربینی شۆڕشی سەلماند ، کە حزبی ئێمە حزبی شۆڕش عەرەبی هەیە تی و ئازایانە ڕوبەڕوی هەموو جۆرە سیاسەتێك و دەمار گرژیەکی شۆڤێنی و ڕەگەز بازی نامرۆڤانە ئەبێتەوە .

وەکو یەکالا کردنێکی ڕێبازی دیموکراتی لەئاستی پراکتیك دا گەلێ وەرچەرخانی دیار لە مێژوی تێکرای عیراق و میللەتی کوردیش بە شێوەیەکی تایبەتی ڕویدا ..

ئەمڕۆکە میللەتی کوردی ئێمە ، لە جاران پتر ڕیزەکانی پتەو تر و دەستە یەکدە پێشکەوتوخوازەکانی کورد ، دەورێکی دیار لە کاری ڕەخساندنی دیموکراتیانەی میللەتا ئەبینن .. بەکانگیر بوونی کۆمەڵ لەگەل تەموزی نەتەوەیی و پێشکەوتو-خواز ، لە پێناوی بارازتنی ڕێرەوی شۆڕش و بارازتنی ئۆتۆنۆمی و بەرەنگار بوونی شۆڕشی ١٧ ی هێزەکانی دژی گەل یەکێکە لە دیاردەکان . شۆڕش فێری کردوین کە بەردەوام لە ژێر سایەی سەرکەوتن و دەسکە-وتەکانا بژین ..

بڕیاری شۆڕش لە گۆڕینی بنەڕەتی دێهات و بنیادنانی دێهاتێکی گەشەداردا کەجوتیار هەمو توانا کانی خۆی لە پێناوی گەشە پێکردنی ئاستی کشت سازی وڵات دانەنێ ، لەگەل دەرچوونی قانونی چاککردنی کشت و کالی - ۱۹۷۰ - دا ساغ بوەوو تیایا هەمو پێدا-ویستیەکی میکانیزمی کشت سازی بۆ جوتیاران چەسپا .

سەبارەت بە کرێکارانیش ، ئەوا یاسای تازەی کار دەرچوو کە تیایا بایەخێکی زۆر دراوە بە بەدی هێنانی گشت هۆیەکانی سەرکەوتن و پێشکەوتنێ ، بۆ کرێکار لە کەلێنی هۆیەکانی بەرهەم هێنانەوە .

لە دەرفەتی پیشەسازی ئەوتیشدا ، ئەو بڕیارە بەجەرگ و شۆڕشگێرانەیەکە بۆ خۆمالی کردنی سامانی نەوت درا ، لەبەکی حوزەیران و شان بەشانی خۆمالی کردنەکانی تر ڕاستەقینەترین ڕەنگدانەوەی خواستی شۆڕشە لەجەنگ و خەباتی دا لەپێناوی سەندنی مافە ڕەواکانمان لە چنگڕۆکی مۆنۆپۆلە بێگانەکان . . جەنگی خۆمالی کردن هەنگاوێکی بەجەرگ و شۆڕشگێرانەی شۆڕش بوو لە ڕوبەڕوبوونی لەگەل دۆژمنە-کانی دا لە شوێنی دڵازایانەی ئەو ڕوبەڕوبونەدا .

دەرچونی یاسای سەر بەمیللەت و لەبەرژەوەندی میللەت و جێبەجێ کردنی نەخشەی گەشەپێکردن و دامەزراندنی پرۆژەی گەورەی وەکو دەربەندی البکرو هێڵی ستراتیژی ، ئەبێتە مایەی گەلێ دەسکەوتی قووڵو گرانبەها ، لەپێناوی گەشە-پێکردنی وڵاتدا ،

لەهەمان کاتا چەند نیشانەیەکە سەرکردەکەی ، حزبی بەعسی بۆ خواستی شۆڕش و حزبە عەرەبی سوشیالیست ، بۆ دەس خستنی هەمو پێدا-ویستیەکی ڕابەرین و پێشکەوتن لەسەرانسەری وڵاتدا .

لە نێوان ١٧ی تەموزی ساڵی ۱۹٦۸ و ١٧ی تەموزی ساڵی ۱۹۷۷ ، سەدەها کارو دەسکەوت خۆی خەملاندوەو بوەتە مایەی کاری بەردەوام و خواستی شۆڕشگێرانەی حزبی سەرکردەو شۆڕشە سەرکەوتوەکەی .

★ ★ ★

Institut kurde de Paris

چەپکە گوڵێک بۆ گیانی نەمری هاوڕێ عثمان محمد فائق

اکرم محمود

چل ڕۆژ بەر ئەمڕۆ ، کاتێ کە لقوپۆپی درەختی ژیانت لە کۆڕی خەباتا هەڵوەری و خۆت کردە فیدای نەو بیروباوەڕەی کە بڕوات پێهێنابوو .. ناوت .. نیشانت بەووشەی ئاگربنی ئەو دڵی هەمو خزم و برادەرو دۆستەکت نوسرا .. مۆمی ژیانت کوژابەوە .. بەڵام مۆمی گیانی پاکت ڕێگای خەباتی درێژخایەنمان بۆ ڕۆشنتر ئەکاتەوە .. ئەوەدروازەی دڵسۆزی و وەفاو لەخۆبوردنت بۆ سەراوەڵەکردین .. هێزو بەرگەگرتنت فێرکردین .. بۆیەو هەمیشە ئەبیت بەچراوگی ڕێگای خەباتو ئامانجەکانمان .. !!

تۆ ڕۆیشتی .. بەڵام دوای خۆت گەلێ مۆمت داگیرساند .. لەمەودوا هەر مۆمێکی داگیرساوەمان دی تۆمان ئەکەوێتەوە یاد .. !!

ڕۆیشتی .. کۆچت کرد کاتێ کە جەژنەکانی شۆڕش لەدەرگای دڵەکانی ئەدا . . بەڵام هێشتا . دەردەنگی قسەو .. باسو بێکەنین و تۆڕەیت و ئاشتبوونەوەت لە ناخی ئاخماندا ئەزرنگێتەوە .. تۆ تەنیا ڕابەر نەبووی و بەس ، ئا بەڵکو براوڕابەرو مامۆستا بوویت .. سەربەرزو بەرگەگربوویت . . ئەی هاوڕێی قارەمان .. دەنگی تۆ .. ڕەنگی تۆ ، وێنەی تۆ ، لە کێڵگەی دڵو لە گوڵشەنی تامەو سۆزماندا ئەبریسکێتەوە .. !!

سڵاو لەگیانی پاکت . هەزار چەپکە گوڵی ڕەنگاورەنگیش بۆ سەرگۆڕی غەریبت !! .

اکرم محمود
ڕۆژنامەی هاوکاری

حەمالە بچکۆلەکە
لە ژێرکۆڵی قورسی بەزەییدا

حەمەکریم عارف

لە ژمارە ٣٧٦ی ڕۆژنامەی هاوکاریدا ڕۆژی ١٣ـ٧ـ ٩٧ چیرۆکێک بلاو کرابۆوە بەناوی « حەمالە بچکۆلەکە » .

چیرۆکەکە یەکێکە لەو چیرۆکانەی کەخەریکە هێزی ئەوەی ئەمێنێ لەبواری چیرۆکی تازەماندا بپەڕێتەوە .

نامەوێ بەهیچ جۆرێ هەستی خاوەن چیرۆک بڕوشێنم بەڵام پیاو حەقەبێ ئەم چیرۆکە ناتوانێت لەدەرگای فراوانی ئەدەب بدات و هەروا بەئاسانی بچێتە ژوورەوە ، کە دەیخوێنیتەوە ، هەست بەوە ناکەیت کە بەسەر ئەسکڵدا تێئەپەڕێ و گیانت مێروژانە دەکات ، ئەو ژانو گروفتو سۆزو کودازرە هەناسەو بۆکڕوزەی ئەگرتۆتە خۆی کە چاوەڕوان دەکرێ ، نووسەر ئەهاتووە دەستی پاڵەوانە چکۆلەکە بگرێ و بیخاتە ناو سەنگەری هەڕەشەو تەقینەوەی خەباتی چینایەتی یەوە ، بەڵکو هاتووە لەسەردەمی چارەسەر کردنی راستەقینەو بنەڕەتیدا خێرەتی بەزەیی پیاهاتنەوەی بۆ ئەو بەستەزمانە هەڵداوەو بەرەڵای کردووە ..

ئەدەب یەکێکە وەکو هەمو هونەرەکانی دی و بریتییە لەدەربڕینی هەست لەوێنەیەکی ناسک و دڵبزوێندا وادیارە نووسەر ئەو راستی یەی فەرامۆش کردووەو بۆیە هاتووە ڕاپۆرت کاریانە کەوتۆتە لاپەڕە پڕکردنەوەو ووشە ڕیزکردن و خەیال بە جاری شار بەدەرکراوە کەمەرجێکی یەجکار گرنگی ئەو بابەتە هونەرییە کە ئەم دەستی داوەتێ ..

چیرۆک ئەوەنی یە تەنیا کردنی راستەقینەو بنەڕەتیدا خێرەتی بەزەیی پیاهاتنەوەی بۆ ئەو بەستەزمانە هەڵداوەو بەرەڵای کردووە ..

ئەدەب یەکێکە وەکو هەمو هونەرەکانی دی و بریتییە لەدەربڕینی هەست لەوێنەیەکی ناسک و دڵبزوێندا وادیارە نووسەر ئەو راستی یەی فەرامۆش کردووەو بۆیە هاتووە ڕاپۆرت کاریانە کەوتۆتە لاپەڕە پڕکردنەوەو ووشە ڕیزکردن و خەیال بە جاری شار بەدەرکراوە کەمەرجێکی یەجکار گرنگی ئەو بابەتە هونەرییە کە ئەم دەستی داوەتێ ..

چیرۆک ئەوەنی یە تەنیا بیرتک چەپەتەروو یان هەواڵتک تۆمار بکەیت وئیتر بەی بەچیرۆک نووس خۆ ئەگەر وابێ ئەوا خوێنەریش چاوی هەیە وژیان لەبەردەستی دایە ئیتر بۆخۆی بەهەمان شتەوە خەریک بکات کە تۆکوت و مت بژیت خستۆتە سەرکاغەز .

چیرۆکی تازە ئەمڕو زیاتر ڕوو لەوە دەکات کە ئاراستەوخۆشتەکان بنوێنێ ، جاچەندە نووسەر لەم ڕووەوە شارەزابێتو هەستو واتاکانی بخاتە ڕوو ئەوەندەدە سەرکەوتووتر دەبێ ، دیارە پێچەوانەش پێچەوانەیە ، کە ئەمەیان بە ئاشکرا لە چیرۆکەکەی سامانداا دیارە .. ئاشکرایە کە چیرۆکیش بۆ ئەوە نانووسرێ کە خوێنەر وەختی خۆی پێرابوێرێ ، بۆیە دەبێ ئاگاداری ئەوەبین کە ئەو هەستو ئەستەی هەمانە خەستی بکەینەوەو بەپوختی بیخەینە بەردەم خوێنەر ئەوەك سامان ئاسایی هەواڵ بەخوێنەر ڕابگەیەنین و ..ڕاستە هونەری ڕەسەن مەتەڵو گرێ کوێرە نی یە بەڵام دەبێ مەودایەکیش بۆ ڕەوتی بیرکردنەوەی خوێنەر بهێڵینەوە .

لەڕووی زمانو چنینی هونەریشەوە ئەو سفتیو بتەوی یە لەچیرۆکەکەدا بەدی ناکرێ کە دڵخۆشکەر بێت .. بابەتەکەی باشە ، بەڵام هەرگیز خێر چارەسەر نی یە بۆ گرفتەکانی کۆمەڵ .. ئیتر بەهیوای سەرکەوتنی کاك سامان .

سەرچاوەکان : النقد والنقد الادبی د . رشاد رشدی التفسیر النفسی للادب د . عزالدین اسماعیل .

جووتە ناو بەدم شێوەیە ساغ ناکرێتەوە !

فیصل مصطفی

لە ژمارە (٤٠ـ٤١)ی ڕۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ)دا کاك مکرم رشید ووتارێکی دەربارەی (جووتەناو) بلاوکردەوە .. کاك کریم احمد حسین هەندێك بیروڕای دەربارەی ووتارەکە لە ژمارە (٣٧٣)ی ڕۆژنامەی (هاوکاری)دا بلاوکردەوە .. لە ژمارە (٣٧٥)ی هەمان ڕۆژنامەدا کاك مکرم وەڵامی نووسینەکەی کاك کریم دایەوە.

بێگومان وەڵامو وڵامدانەوەو لێکۆڵینەوەو بگروبەردە لەسەر هەر بابەتێك بکرێت سوودی خۆی هەیەو دەبکەیەنێتو گۆشە تاریکەکانی بابەتەکە ڕوون دەکاتەوە .. بەڵام بەمەرجێك بە دڵو نیازێکی پاکو شێوەو ڕێگایەکی ڕەوا بکرێت .

بەداخەوە .. وەڵامەکەی کاك (مکرم) کەمێك لەم سنوورە چووبووە دەرەوە .. ئەوەندە توندو تیژ قەتەمی (وەشاندبووبەوە)و بیروباوەری تایبەتی (باراندبووبەوە) . . وەکو (بردنە مێشکی برادەر ـ کریم ـ وە) ، (من نازانم ئەم زانیاری یە سەروبۆتەلاك تکاوانەت لە کوێوە هێناوە؟!)، (لە بێ خەبەران گەشکەك سەلەوات) ، (لێناگرم لە گەرەکی تەیراوەی شاری هەولێر دادەنیشێتو مال دەکات بە مار ..) ، (.. ئەوانەی ئەو دەستوورە نازانن فێریانبکاتو «بەرائەی ئیختیراع » پش بۆ ئەم داهێنانە دەربهێنێت . تا بە ناوی ئەوەوە تۆماربکرێت.) .. تد . وەکو بڵێی کاك (کریم) بە دەربڕینی بیروڕاکانی خۆی تاوانێکی گەورەی کردبێت !!

کاکی (مکرم) ئەوەی تۆ نووسیوتە (وەڵام) ئەمەو (ڕەخنە)ش نیە ، بەڵکو شتێکی‌ترە (خۆت ناوی‌لێ‌بنێ). تکام‌وایە جارێکی‌تر دڵت فراوانبێت بەرامبەر بیروڕای خەڵك ، چونکە بزانە : ئەوەی تۆ نووسیوتەو دەی‌نووسیت.. بۆ ئەو خەڵکەیە بەرلەوەی بۆ خۆت بێت . کەواتە هەر کەسێك مافی دەربڕینی بیروڕای خۆی هەیە ، وە بشزانە هەر کەسێك لە ڕاسی‌ئەی خۆی دانیاو مسۆگەر بێت ئەم جۆرە هەڵناچێت !

دوایی بە کاکی (مکرم)ی خۆم بڵێم : بەداخەوە هەندێ‌ی نووسینی دووەمت (وانە وەڵامەکەت) زۆر گەورەترە لە هی یەکەم !

فەرموو :

لە خاڵی دووەمدا : « بەقسەی خۆت » :

(لەبەرئەوەی زمان هەمیشە بەرەو ئاسانی ڕۆیشتووەو دەڕوات بۆیە (ب)ی بێژ بووەتە «و») .

من دەڵێم ئەمە مەرج نیە ! چونکە کەیێن توانیت ساخی‌کەیێوە کە (و) سووکترە یان ئاسانترە یان کورتترە یان خۆشترە یان باشترە یان جوانترە لە (ب) ئەوکاتە هەقی ئەم قسەیەت هەیە . ئەگینا کێ دەڵێت (ب) ئاسانتر نیە لە(و) ؟

ئەگەر ڕاستە ئاسانی زمان وای‌کردووە (ب) ببێت بە (و)، ئەی ئەو ژمارە زۆرە (ب)انەی هێشتا لە زمانەکەمان و زمانانی جیهاندا هەن بۆچی نەبوون بە (و) ؟

لە خاڵی سێیەمی نووسینەکەتدا : ڕای لێژنەی زمانو زانستەکانی کۆڕی زانیاری کورد (کۆتایی بە ـ انی ـ دێت) بە ڕایەکی تایبەتی بۆ ناوچەیەکی تەسك دادەنێیتو ، ـ بە قسەی خۆت ـ: (نابێت بێتە دەستوورێك و لەسەری بڕۆین چونکە ئەو جووتە ناوانەی کە باسیان کردووە لە دەوروبەری ناوچەی شاری هەولێر بەکاردەهێنرێن بەڵام نابێت بچنە ناو زمانی ئەدەبی یەوە ..) .

کاکی بڕا .. خۆزتو هەموومان دەزانین جارێ هیچ زمانێك(مان) بە ناوی زمانی ئەدەبیەوە (مەبەست زمانی ئەدەبی کوردی) بەڵگەنامەی دامەزراوان و خۆسەباندنی وەرنەگرتووە . بەڵکو ئەوەی تۆ بە زمانی ئەدەبی دەزانی زۆر کەسی تری کوردی ڕەسەنو بنەبان هەن کە بە زمانی ئەدەبی دای‌نانێن !! جگە لەوەش بە چ هەقێك تۆ شێوەی دەوروبەری ناوچەی هەولێر لە سنووری زمانی ئەدەبی دەردەکەیتە دەرەوە ؟ ئایا گومانی تێدایە کە زمانی ئەدەبی کوردی‌یە ؟

تۆ دەڵێیت چی ..ژمارەیەکی زۆری (جووتەناو)انی یارەکان لە ناوچەی بادینان‌دا کۆتاییان بە (انی) دێت ؟ بۆنموونە : کۆتك‌و مینتکانێ ، مال مالانی ، کێڵو بەرانێ (کێڵ قەنانێ ، کێڵ قیلانێ) ، دار بلینتکانێ ، شەڕ دیکلکانێ ، بەرە بەیتانێ ، مل ملانێ ، چاف زنکانی ... تد .

لە هەمان خاڵدا دەڵێیت : (لێی ناگرم .. لە گەڕەکی تەیراوەی شاری هەولێر دادەنیشێتو مال دەکات بە مار .. هەر بە قودرەتی خوا هەموو لامێکی قەلەوی لا دەبێتە (ڕا)یەکی بچووك « سووك » !) .

لێرەشدا دەوایە کەمێك بە هێواشی نۆکی قەلەمت داگرێتە سەر کاغەز . چونکە .. تەیراوەی شاری هەولێر ناوچەیەکی کوردی‌یە . . دوایی : بە قسەی کێ (مار) بە (را)ی لاواز چەوتەو (مال) بە (لا)ی قەلەو ڕاستە ؟ ! کێ دەتوانێت ساخی‌بکاتەوە کە بە قودرەتی خوا لامی قەلەو دەبێتە ڕای بچووك (سووك) ؟ بەڵکو من دەڵێم : بەپێچەوانەوەیە .. برا . .

تۆ مەلێ وانیە .. چونکە لێرەدا وەکو باسەکەی مریشك‌و هێلکەیە ؛ مریشك پێشتربووە ، یاخود هێلکە ؟ !

ئیتر لە کۆتایی‌دا تکام‌وایە هەرکەسێکمان کە شتێك دەنووسینەوە مەبەستمان خزمەتکردنی ئەو نامەو بەیامەیێت کە ئەرکی سەرشانمانەو ، لام‌وایە دەستی بەکتر بگرین باشترە لەوەی بەسەر شانی یەکتر بکەوین .

لە ئاسۆی کەدەبیدا

بیانوو زۆرە ..!

ئەگەر لە مێژووی ئەدەبی هەر وێژاخێکی تەشەدداری هەر میللەتێك وردبینەوە،دەبینین خۆتەرخان کردنو ژیان لەناو ئەدەبدا نیشانەیەکی ئاشکرای ئەدیبانی ئەو قوناغە ئەدەبییە گەشەداڕەبووە .

ئەدەبو ، ئەدەبایەتی‌کردن ئەرکێکی ئاسان‌نییەو ، کارێك نییە بۆ فیز ، یان بۆ کات‌بەسەربردن خۆمانی پێوە خەریك بکەین .

بۆ ئەوەش نییە زوو زوو ، یان بەیناوبەین ، یان جاروباو ناومان بکەوێتە بەرچاو خەڵکی‌و ناوبانگی پێدەربکەین .

شوکور لەم وڵاتەی ئێمەدا هێشتا وایشی لێشەهاتووە بڵێین بۆ گیرفان پڕکردنو دەولەمەندبوونیش نییە ـ وەك هەندێك کۆڕی‌تر ـ چونکە جارێ ئەدەب لە ڕووی مادییەوە بازاڕی زۆر کزە .

بەڵێ ...!

ئەدەب هەڵبژاردنی ڕێگایەکە لەم ژیانەداو ، ئواندنی هەڵوێستێکە بەرامبەر بە دنیاو ، بە ژیان ، کە لە زوربەی هەڵوێستەکانی‌تر ئاشکراو ڕووناکترەو ، هەموو ئەوانی‌تر دەتوانن ڕەنگی تیا بدەنەوەو ، ڕەنگیان تیا بدانەوەو ، چەوهەرەکەی خۆیشی لە داهێنان‌و ڕوناککردنەوە لەدەست ئەدات‌و بەبارێزێت .

ئینجا ئەگەر خودامان بە هەق بێت‌و ، بڵێین : ڕاستە ئەرکی ژیان‌و نان‌بەیداکردن ڕێگا لە زوربەمان ـ ئەگەر ئەڵێین هەموومان ـ دەگرێت کە نەتوانین بە ئەواوی بۆ ئەدەب ،ئەفەروغ،بکەین ، بەڵام ئەمە هیچ لە مەسەلەکە ناگۆڕێت‌و ، واڵە ئەدیبی ڕاستەقانی ناکات کە ئەدەبەکەی بەڵاوە بێت بە هیوایەت !

چونکە عەشقی داهێنان ئەوەی لە دڵدا ئاگر دەکاتەوە ، کە هەزار ساڵ ئاوی بڕژێنرێتە سەر ، قەت گروکڵپەو بڵێسەی تا ئەبەد نەکوژێتەوە .

ئەگینا چی‌بوو وای لە « جۆیس »ی قەرزدارو چاو کوت‌وکوێر کرد کە دە ساڵی ڕەبەق هیچ تێپینییەك لەدەست ئەدات‌و تا ئەگەر کاغەزی دەست نەکەوتایە لەسەر قۆڵی کراسەکەشی بوایە هەر دەینووسی ، چونکە « یۆلیسیس »ی بەدەستەوەبوو ، با لە ناو ژمارەکانی بارەی بانکەکەدا تا بینە قاقاشی نوقوم بوویتو خۆیشی ئانی شەونی نەبێت ؟!

هەر ئەم سەودایی‌و کۆششەیە وا لە ئەدیبێك دەکات لە ناو زوربەی ئەوانی‌ترەوە پەڵبهاوێت‌و لق‌وپۆپ بەرەو هەتاوی ئەمری دەربکات .

هەر ئەمەشە وا لە ئەدەبی میللەتێك دەکات بتوانێ مەبەسەر زۆر گیروگرفتی تردا زاڵ‌ببێت‌و ، ڕوو لە مەزنی‌و پێشکەوتن بکات‌و ، چنگای شیاوی خۆی لەم جیهانە پڕ کێشمەکێشەدا بکاتەوە .

ئەگەر یەکێك مەبەستی بێت بیانووی دەستکورتی بۆ خۆی بهێنێتەوە ، هەمیشە بیانوو زۆرەو .. دوورترین شتێکیش لە داهێنانەوە هەبێت : بیانووە .

کورد دەڵێت : ئێمە تا قووڵتربێتەمەلەی خۆشترە.

ئینجا نازانم ئەم بەندە چەند بۆ ئەم جێیە دەشێت ؟!

بەڵام دیارە ئەمی قووڵو ئاوی خوێ بۆ مەلەوان خۆشەو ، بۆ مەلە نەزان دەست نادات‌و ، هەقی خۆیشییەتی خۆی لە قەرەی‌نەدات ..

بەڵام با ئەوەندەش بڕو بیانوو نەهێنینەوە .

صلاح احمد

هەواڵی ڕۆشنبیری

« ئەیوگینو مۆنتالی » شاعیرێکی ئەوەرەی ئیتالیایە ، ساڵی ١٩٧٥ لە ئەدەبدا خەڵاتی نوبڵی وەرگرتوە . . لەگفتوگۆیەکدا کە گۆڤاری « نیوزویك » لەگەڵیدا کردوە .. وتویەتی .. بەڕوای من شیعری هاوچەرخ لەگیانە ئالدایە ... هەروەها وتویەتی .. ڕۆمانو کورتە چیرۆکیش حالیان لەشیعر چاکتر نی‌یە ، وەبەڵکو هەمو ئەو شتانەی پەیوەندیان بەدنیای ئەسینەوە هەیە بەورێگایەدا دەڕۆن . . لەم ڕۆژانەدا زۆربە زەحمەت کەسێکمان بەرچاو دەکەوێت کە خۆی بە خوێندنەوەوە خەریك کردبێ .. هەمو هونەرەکانی تریش وەك وێنەو مۆسیقا بەندی ئەو چوارچێوەیەن ..

مۆنتالی ئەڵێت : تاوەکو هەنەر خۆی لەژێر باری ئەخفەخەوشوفزلیدا ڕۆژبەڕۆژ بلەی نزم دەبێتەوەو بەوەی خەریکە دەبێتە کەرەسەیەکی بازرگانی ، ئەمەش وەك پێشکەوتنێك وایە بۆ خۆ لەناوبردن ..

مۆنتالی زیاتر وەك پیاوێکی گۆشەگیرو تەریك ناسراوە ، بیروباوەڕەکانی لیژنەی خەڵاتی ڕەش‌بینەکانی لیژنەی خەڵاتی نۆبل وەك شتێکی جیهانی هەلیسە نگداندوە لەبەرئەوەی نۆبل وەك شتێکی جیهانی قوڵترین کوێرەوەریکانی مرۆڤی لە شیعرەکانیدا توانیویەتی چەرخی بیستەم دەربڕێت . لەهەفتەی داهاتودا « هاوکاری » ئەوگفتوگۆیە بڵاودەکاتەوە دەکاتەوە .

پۆستەی ڕۆشنبیری

خوێنەرانیش بیروڕای خۆیان هەیە ..

● کە سەیری ڕۆژنامەی هاوکاری ژمارە (٣٧٠)م کرد تەماشام کرد لە لاپەڕە (٥)ی دا شیعرێك بە ناوی (خۆشەویستیت کاری تێ کردم) بلاوکراوەتەوە کە تێیدا دەڵێت :

ئەو دڵە پاکو پیرۆزەت
ئەو دڵە پڕ هەستو سۆزەت

لێرەدا من شیعری (ابراهیم عثمان رشید)م هاتەوە یاد کە لە ژمارە (٥٤)ی ڕۆشنبیری نوێ بلاوکرایەوەو تێیدا دەڵێت :

ئەم دڵە پاکو پیرۆزەم
ئەم دڵە پڕ هەستو سۆزەم

لێرەدا بۆمان دەردەکەوێ کە کاك (یاسین محمد حمە خان) ئەم دوو دێرەی دەرهێناوەو وشەی ، (ئەم)ی گۆڕیوە بۆ (ئەو)و وشەی (پیرۆزەم ، سۆزەم)ی گۆڕیوە بۆ (پیرۆزەت ، سۆزەت) . جگە لەوەی نیو دێری شیعری (وەفایی) دەرهێناوە کە دەڵێ (تووشی داوی زولفت بووم) .

کامەران بێ باك
هەولێر

● چەند بڵێی دڵودەروونم ڕاکێشەری هەموو جۆرە ئاوازێکی جیهانە خۆشم دەست نووسی کۆرانی‌و عەلبەستو چیرۆکو پەخشام دەکەم بەڵام لەبەر کۆسپی ژیان جاری نەناسراوین . جا پرسیارەکەم : دەڵێم چەند بڵێی دەنگم ناسازو نائەمواره نازانم ئەم نەخۆشی‌یەم چ دەرمانیەتی تا چارەی بکەم ؟

نەناسراو هەولێر

دەرمانێکی تایبەتی بۆ ئەم مەسەلانە نیە بەڵام ، دوور نیە، بە هۆی عەمەلیەکی (جراحی)ی گەروو چارە بکرێ . سەر لە دکتۆرێکی گوێو لووت و گەروو بدەو بروانە چی دەڵێت .

ـ وتارو لێکۆڵینەوە ـ

● کاك ئاسۆس عزالدین ـ هەولێر :

بابەتی چڕ ، بابەتی زانستی بابەتی مەوزوعی ، ئەو بابەتەیە کە ئەوەندەی ئێ بکرێ هەوڵدەدا بۆ ڕاکێشانی سەرچاوەی هەرە فراوان لە کتێب‌و ئۆڤارو نەخشەو ڕاپۆرت‌و تیۆر کەڵکی تۆ لە تێبینی‌یەکەی خوتدا دەڵێی : « سوود لە هیچ پەراوێزێك وەرنەگیراوە » شانازی لەوەدا نیە کە سوود لە هیچ سەرچاوەیەك وەرنەگرین بەڵکو شانازی ئەوەیە بابەتێك بنووسین ، کەس نەتوانێ کەمو کورتی‌یەکی تێدا بدۆزێتەوە ، ئەمەش بە هۆی سەرچاوە دەبێ بۆ نموونە ئێستا دوا ژمارەی ئۆڤاری « الاقلام »م لە لایە ، باسێکی تێدا بلاوکراوەتەوە بە ناوی (الروایه المغربیه المکتوبه بالعربیه » لە نێوان لاپەڕەکانی ٢٥ ـ ٣٤ ، نووسەرەکەی (٧٤) پەراوێزی بۆ ئامادە کردوە !

کاك فەرهاد پیربال ـ هەولێر :

لە ڕاستیدا ، ئەم جارەیان باسەکەت « ئواندن .. لە هونەرو زیان » باسێکی مەوزوعی بوو ، بەڵام ئەمەیان یەکەم بابەت نیە دەربارەی شانۆگەری « هونەرو زیان» نوسرا بێ کە تیپی هونەرو وێژەی کوردی ـ لقی هەولێر پێشکەشی کرد بەڵام ئەوەی ئێم سەیر بوو ئەوەبوو کە ئەمەیان یەکەم جارە نوسەرێك شانۆگەری « هونەرو زیان » بە (زیندوو بوونەوەیەکی شانۆی کوردی) دابنێت .

ـ بۆ ئەم برادەرانە ـ

● جواد زینل کاکەی (کەرکووك) ، یاسین محمد حمە خان (ئامادەی هەڵکەوت)، فاروق فیدا جان (قەلادزێ) احمد حمید (دووز) ، ماهۆستا هادی ڕشید (هەڵەبجە) ، کەریم بێ ماف :

لە سەر یەك دیوی کاغەزەکە بنووسن .

● دلشاد عمر (هەڵەبجە) ابراهیم علی ابراهیم (دهۆك) ، طاهر گۆران :

تۆزێ بایەخ بدەنە خەتەکەتان .

وردبوونەوەیەك لە بارەی «کاتێك مردن ئەبێتە پارە»

ژیان لەسەر ئەم زەمینەی ئێمەو بەرەو پێشەوە چوونی ، هەموی ئەنجامی ئەو کێرمەو کێشەو بەیەکاچوونەی دیاردە دژوارەکانن بە یەك ، دیارە سەرکەوتن و پیرۆزی هەر بۆ لایەنە باشەکەیەو ئیتر ئەمە هەر لە بچوکترین دیاردەوە بیگرە هەتا گەورەکان ، بە مانایەکی تر ، روزانبازی دژوارەکانی ژیان مایەی بەردەوامی و پێشکەوتنە .

ئەمە تیوریکە کە زانستی سەردەمو نوێ ترین بیروڕای فەلسەفی ئەم کاتە چەسپاندویانەو ناتوانرێ نکولی لێ بکرێ .

هەر ئەم روانگەیەشەوەیە ـ وابزانم ـ کاك (جیهان عومەر) بابەتی چیرۆکەکەی هەڵ بژاردووە کە لە هاوکاری ٣٧٣ دا بەناوی (کاتێك مردن ئەبێتە پارە) بڵاو کرایەوە .

لەم چیرۆکەدا نوسەر وەك زانایەکی شارەزا لە زانستی زینەوەراندا گروپ (خلیە)ی یەکێ لە روداوەکانی ناو کۆمەڵی هەڵ بژاردووەو خستوویەتی یەژێر میکرۆسکۆپی یەکالا کردنەوەو بە شێوەیەکی توانیو قۆشمە لە یەك کاتدا دایڕشتووەو هێناویەتە دی ، تا کۆمەڵ لە ڕێگای ریالیزمێکی ڕەخنەگرانەوە ئاگادارکات لێی .. بەڵام بێ ئەوەی دەستنیشانی چارەسەرەکەی بکات یا هیچ ئەبێ چارەیەکی کاتی بۆ بدۆزێتەوە .

لەمەیاندا بەرهەمەکە دور کەوتەوە لە ڕیبازی ڕیالیزمی سۆشیالیستی و بەڵام هێشتا هەر ئەمەندە حاسیەتی وای تێ دایە کە ببێتە چوزەرەی سەرکەوتوویی بۆی .

لەژیاندا جاری وا هەیە لەپڕ کاتی وامان بەسەردا دێ کە کۆمەڵێ روداوی دژ بەیەکو بەرپەرچی یەکترمان لێ قوت دەبێتەوەو ئەمانەوێ لە نێوانیانەوە هەناسەیەکی سەرفرازی بدەین و (وەك ئادەمیزادێ) کەسایەتی ـ شخصیە ـی خۆمان بسەلمێنین .

باسەکە ، باسی تەعزێو چوونە پرسەی مردووە کە بیاو لە پرێکا خۆی بە دەمو دەست بەستراو ئەبینێو پێ بەندی رەزو خەمو بەشداری ئەهامەتی خاوەن پرسە ئەبێو کەچی لەو ساتە کەمانەشدا کە تیادا ئەمێنینەوە هێشتا واز ناهێنین و ئەمانەوی ئەمەر لەژێر لێوێشەوە بووە ببینە خاوەنی هەندێ سەربەستی خۆمان .

هەرچەندە ئەمەی دوایی یان وەك (چەمۆنەی ناو گیرفان)ی لێ دێ کابرای جولەکە وتەنی .

بە کورتی کاك جیهان ئەیەوێ ئەمەمان بێ بڵێو باری سەرنجی خوێنەر بۆ ئەم لایە راکێشێ .

چیرۆکەکەو باسو بابەتەکەی بە مەزندەی ئەقل کوت و مت ئەو ئەبینی یەی کاك (صلاح شوان)ی بەسەردا ئەچەسپێ کە لە هاوکاری ٣٧٤ دا لە ژێر ناوی (دەردێکی کورتە چیرۆکەکانمان)دا نوسیبووی کاك صلاح داوای ئەوە دەکات کە بابەتی چیرۆکی کورت ئەبێ هێجکار وافراوان ئەبێو فرەلایەن ئەبێ کە کۆمەڵێ روداوو کێشەی جۆربەجۆرو کاتێکی دوورو درێژی تیا کۆ ببێتەوەو ئیتر بابەتەکە سیمای خۆی ون بکاو ناوەڕۆکەکە کورت ببێتەوە کە هیچی بەسەر هیچەوە نەبو پڕ دەبێ لە کونو کەلەبەرو یەرتو بڵاوی و .. بە کورتی بابەتێکی نیفلیح دەردەچێ .

هەرچەندە لەسەر هەندێ لایەنی ئەم باسەی کاك (صلاح)یش ئێبینیم هەیە بەڵام باسەکە بەکشتی سەرنجێکی وردی جوانە بەرامبەر کورتە چیرۆکی ئێستای کوردیو لەجێی خۆیدایە . جا وەك لەسەرەوە وتمان ئەم چیرۆکە وابزانم پڕاو پڕی ئەو باسەیە ، ئەویش بەوەدا کە چیرۆك نوس هاتووە یەك لایەنی ژیانی هەڵ بژاردووەو بەدەوریا دەخولێتەوە ، ماوەیەکی کورتیشی داوە بە روداوو کات هیچ پەلی بەم لاو لادا نەهاویشتووەو نەچووە بۆ باسی لاوەکی تر کە خوێنەر وەرس بکات .

ئەمە لەگەڵ چەند دەربڕینو رستەیەکی سەرکەوتووی تردا کە تامو چێژێکی تایبەتی ئەدا بە خوێنەرو راکێشانی سەرنجی توندتر دەکات .

ـ سەیری نیمۆکی ئەکرد .. گوایە ئەڵێن پێکەنین قوت ئەدانەوە بۆ چوونێکی وردو جوانە ، باوە لە گوردەواری دا کە بۆ لەبیر بردنەوەی پێکەنین سەیری نیمۆك کردن باشە ، مەسەلەکەش خەریك کردنی مێشك و لابردنیەتی لە بیر کردنەوەکەی پێشوو کە بۆتە هۆی پێکەنینەکە .

ـ بێ دەنگی لەئەلفاتیحایەکی کەدا خۆی شاردەوە .

چیرۆك نوس بە وردی بۆ ئەوەشیان چووەو [illegible] شایستەی دۆزیوەتەوە بۆ دەربڕین لەو ساتە کەمەی کە بە دوای فاتیحاکەدا ئێ .

ـ ئەڵ زیاتر خۆی راکێشایە دوواوە . .. ئەویش زیاتر لێی ئەهاتە پێشەوە ..

لەجوار چێوەی ئەو بارەی کە نالەبارو دژوارە بە بەسەبەت هەردوو پاڵەوانەکەوە ئەم وردە دژایەتیەشی دروست کردوو کە وەك دیمەنێکی پێکەناوی شەفاف خۆی پیشان دەدات .

بەڵام لەگەڵ ئەمانەشدا بەرهەمەکە وەنەبێ لە هەندێ لایەنی لاوازو سستی بەدەر بێ ، ئەم لاوازیەش بە زۆری لە (شێوە) کەیدا خۆی دەردەخا نەك لە ناوەرۆك)دا .

وابزانم پەلە کردن لە نوسینی بەرهەمەکە هۆریەکی سەرەکی بووە ، بۆ لە دایك بوونێکی ناتەواوی ئەو جۆرە دەربڕینو رستەو وشانەی کەوا دەستنیشانی دەکەین .

ـ کاتێك مردن ئەبێتە پارە سەرناوی چیرۆکەکە کەلێ .

دورە تە ئەسڵی مەسەلەکەو ئەوەی ئەیبینێ بیری بۆ لایەکی تر دەڕوا ، خۆ ئەگەر بشوترێ کە ئەمە مایەی سەرکەوتنی سەرباسەکەیە (مەبەستم لەو یاری کردنەیە بە بیری خوێنەر) ، وانیە ، چونکە هەرچۆنێ بێ ، ناونیشانی بەرهەم پەیوەندی یەکی سەرەکی بە کارەساتو ئەنجامەوە هەیە سا لە دورەوە بێ یا نزیك .

ـ ریزی کورسیەکان .. ڕێك کراوێت .

ئێمە ئەڵێین (ریز کراوێت) .

ـ هەرکە سڵاوت رانەخست .

رستەیەکی لاوازەو باشتر وابوو بیوتایە : هەرکە سڵاوت ئەکرد .

ـ بەرداخێك ئاو خۆی ئەهاویشتە دەرگای قورگتەوە .

ئەگەر کەسێکی کە ئەمە وادەربڕێ نابێ کاکی چیرۆك نوس لێی رازی بێ ، بەرداخەکە خۆی نا هاوێژێتە دەرگای قورگەوە ، بەڵکو ئاوی ناو بەرداخەکە .. هەروەها (گەرو)ی بەکار بهێنایە باشتر بوو لە (دەرگای قورگ) .

ـ مەڵا شووە وشك بووەکەت .

کە هیلاکو ماندو ئەبین قورگمان وشك ئەبێ .. ئالێین مەڵاشومان وشکە .

ـ لێوە لەرزە دەستی پێ ئەکردو ..

(لێو جولاندن) زۆر چەسپاو ترە .. هەرواشە چونکە باش کەمێ بەکاری هێناوە ، کە ئەڵێ : ئەمانیش چەند لێوێکی کەیان جولاند .

ـ تا دوێنێ بو کێچی ئانی ئەدا بۆ عانەیەك .

لێچوونێکی سەرنەکەوتوو لاواز ، دروستکراوە ، کەسێ لەوەبەر نەیبووبێ پێی ئەوترێ :

تا دوێنێ بوو سوالی ئەکرد، تا دوێنێ بوو ئەسپێ لە باخەلیا سەوزەلە کیانمی ئەوت .. ئیتر تا لەم بابەتانە .

ـ قاچی لە دەرەلنگی پانتۆلەکەی ئەو توند کردو .. ئەمانە لەسەر ریزەکورسییە دانیشتون کە ئەڵێی (بە ئەنافی کرێکار ریز کراوە)ئەی ئیتر چۆن توانی قاچی لە دەرەلنگی پانتۆلەکەی کیرکا ؟. ئەگەر بۆ رەمزیش بێ هەر ئەو .

ـ دوکەلی جگەرەکەی رشتە ناو پێلوی چاوی یەوە . راستتر وا بوو : دوکەلی جگەرەکەی کردە ناو ..

ـ تۆپەلێك وردە تف ... خۆیان لە روی مەلاس دا .

راستتر وابوو : خۆیان هاویشتە سەر روی ئەو .

ـ ئالەتوو سروشی لێ نێ .

واوی پەیوەست نانوسێ بە وشەکەی پێشی یەوە ، ئەمەش بە دوو واو نانوسرێ، وابزانم ویستویە بڵێ (سرئش) نەك (سروش) کە ئەوە ئەچێ هەڵەی چاپ بی .(١) جا رستەکە ئەبێ بە نالەتو سرئشی لێ نێ) .

ـ چومە نانەوا خانەیەك بۆ یەك گۆنك هەویر .

رستەیەکی زیادەیەو پەیوەندی بە پاش و پێشی یەوە نیە ، ئەنوسینی گەلێ باشتر بوو .

ئەمە هەندێ لەو سەرنجانەم دەربارەی ئەو چیرۆکە ، وە لە ئەنجامی خستنە روی هەردوو لایەنە باش و لاوازەکەیو هەڵ سەنگاندنی ئەگەینە ئەو ڕایەی بەرهەمێکی سەرکەوتووەو هیوادارین کاك جیهان لە بەرهەمەکانی ئایندەدا رەچاوی ئەو لایەنە گرنگە بکات کە مەبەست لە نوسینی چیرۆك و بەرهەمە هونەریەکان بەگشتی تەنها پیشاندانی وێنەی ڤۆتۆگرافی نیە ، بەرهەم ئەبێ بەرەو ئامانجو مەبەستێ تەکان بداو رێگاکەش و دیاری کردنیشی گرنگە بە گرنگی بەرهەمەکە خۆی .

(١) هەڵەی چاپ نیە بەڵکوو خۆی وای نووسیوە . (هاوکاری) .

چیرۆك

ئێستگەیەکی بۆ ئەمەندەفەر

فاروق جوێدە

وەرگێڕ : صەدیق

دەتوت ژوانمان هەبوو . رەنگە لەکاتی خۆشی تێپەڕی کردبووبێت . تێپەڕبوونی دەسان تەمەنێکی درێژە . خەڵکە کە بەرەو فارگۆنەکانی شەمەندەفەرەکەی روەو باکوور شەپۆلیان دەدا . ئەگەرچیش دژستایەتییەکی گۆنم لەگەڵ شەمەندەفەردا هەیە بەڵام ماوەیەکی درێژە سەفەرم پێی نەکردووە . ئەمجارەیان دەمویست چاوم بە باکوور بکەوێت ، لەوە دەچوو ئەویش هەندێك دواکەوتووبێت . جانتاکەمم هەڵگرتو لەئەگەڵ پاڵەپەستۆکەراندا دەستم کرد بە پاڵەپەستۆکردن . ژیانمان یەکپارچە بووە بە پاڵەپەستۆ ـ بگانە چێگاکەی خۆی لە دەبەویست بە ناو خەڵکەکەدا کردن . ئەویش وەکو من شەمەندەرەکەدا . هیچ ئامام لە خۆم نەبوو کە خەڵکەکە بەم لاو ئەولادا چۆن دەمبەنو دەمهێنن ،هەر چەند هەنگاوئکم بۆ پێشەوەدەنا هەستمدەکرد یەکێك بەرەودوا رامدەکێشێت .. چ دەردێکە ! بەڵام لەگەڵ هەموو ئەم گیرمەو کێشەیەشدا هەستمدەکرد چاوم لەسەر یەك شت رواوە ، ئەویش وێنەکەی ئەوبوو کە لە دەرگای فارگۆنەکە نزیك دەبووەوە . رەنگە ماوەیەکی دوورودرێژ بێت نەمبینیوە . دوا جارمان ئەو تەوقەی خواحافیزی کردنەبوو کە لەبەر دەرگای دانشگادا لێکمان کردو هەر یەکەمان هیوای دوا رۆژێکی باشی بۆ ئەوی تر خواست .. چوار ساڵی رێك پێکەوە دڵداریمان کرد ، رەنگە هێمنییەکەی بێت وای لیکردم لێی نزیك ببمەوە . ئەو ساکە ئێجگار ناسکۆئەو بێگەردبوو ، زۆریش حەزی لە شیعرو مۆسیقا دەکردو زۆر جاریش لەسەر پارچە شیعرێك یان رای نووسەرێك لێمان دەبوو بە مشتومڕو گفتوگۆیەکی گەرم . ئای چەند ناخۆشە ! ئێستا کە دەتوت ژوانمان هەبوو . رەنگە لەکاتی خۆشی تێپەڕی کردبووبێت . تێپەڕبوونی دەسان تەمەنێکی درێژە . خەڵکە کە بەرەو فارگۆنەکانی شەمەندەفەرەکەی روەو باکوور شەپۆلیان دەدا . ئەگەرچیش دژستایەتییەکی گۆنم لەگەڵ شەمەندەفەردا هەیە بەڵام ماوەیەکی درێژە سەفەرم پێی نەکردووە . ئەمجارەیان دەمویست چاوم بە باکوور بکەوێت ، لەوە دەچوو ئەویش هەندێك دواکەوتووبێت . جانتاکەمم هەڵگرتو لەئەگەڵ پاڵەپەستۆکەراندا دەستم کرد بە پاڵەپەستۆکردن . ژیانمان یەکپارچە بووە بە پاڵەپەستۆ ـ بگانە چێگاکەی خۆی لە دەبەویست بە ناو خەڵکەکەدا کردن . ئەویش وەکو من شەمەندەرەکەدا . هیچ ئامام لە خۆم نەبوو کە خەڵکەکە بەم لاو ئەولادا چۆن دەمبەنو دەمهێنن ،هەر چەند هەنگاوئکم بۆ پێشەوەدەنا هەستمدەکرد یەکێك بەرەودوا رامدەکێشێت .. چ دەردێکە ! بەڵام لەگەڵ هەموو ئەم گیرمەو کێشەیەشدا هەستمدەکرد چاوم لەسەر یەك شت رواوە ، ئەویش وێنەکەی ئەوبوو کە لە دەرگای فارگۆنەکە نزیك دەبووەوە . رەنگە ماوەیەکی دوورودرێژ بێت نەمبینیوە . دوا جارمان ئەو تەوقەی خواحافیزی کردنەبوو کە لەبەر دەرگای دانشگادا لێکمان کردو هەر یەکەمان هیوای دوا رۆژێکی باشی بۆ ئەوی تر خواست .. چوار ساڵی رێك پێکەوە دڵداریمان کرد ، رەنگە هێمنییەکەی بێت وای لیکردم لێی نزیك ببمەوە . ئەو ساکە ئێجگار ناسکۆئەو بێگەردبوو ، زۆریش حەزی لە شیعرو مۆسیقا دەکردو زۆر جاریش لەسەر پارچە شیعرێك یان رای نووسەرێك لێمان دەبوو بە مشتومڕو گفتوگۆیەکی گەرم . ئای چەند ناخۆشە ! ئێستا کە هیچ جۆرە رایەك نییە لە ژیانماندا ببێتە هۆی ئەو گفتوگۆ مشتومڕەی جارانمان.

لەبەر ئەوەی نەیدویست بمخەڵەتێنێت بەئاشکرا پێی وتم ئاتوانین بۆ یەکتر بین . چونکە ئەو لە خێزانێکی دەوڵەمەندبوو کە مێردێکی دەوڵەمەندیان بۆیی دەویست .

منیش لاوێك بووم لە کوێرە دێیەکەوە هاتبووم و لەنانی رۆژم زیاترم نەبوو . خۆ دانشگاش کێڵگەیەکی بەپیتە بۆ خەونو خەیاڵات ، خەونی رەنگاورەنگی تیا دەبینیتو ، حەز لە زۆر کەس دەکەیت . بە خۆڕایی خوێندن وامان لێدەکات لەهەرە کوێرە گوندەکانەوە بێین و خزمان بهاوینە ناو حەرەم سەرای ئەو دانشگایانەوە کە نەتلی روناکیو هەراوهوریایە . لەگەڵ لێدانی سەعاتەکەی دانشگاشدا فێری خەون بینین دەبین .

بەڵام پاشان بۆمان دەردەکەوێت کە مەسەلەکە جیاوازەو هەرچی خەونی شیرینمان هەیە هەمووی لە شەقامەکانی ژیاندا دەڕەوێتەوەو هیچی لێنامێنێت .. ئیتر ئاوەها کچۆلە ناشقەکان دەزگیرانەکانیالەیەکەم ئیستگەی دوای تەواوکردنی خوێندن بەجێ دەهێڵنو شوو بەو کەسانە دەکەن کە ژیانێکی ئاسوودەیان بۆ سازدەکەنو وایان لێدەکەن لە گەڵیاندا بحەسێنەوە . چونکە ئافرەتی ئێمە حەز بە مێردی ماڵداری کەر دەکەنو ئەوەندەش خۆشەویستیی رووتیان بەلاوە مەبەست نییە لە ژیانیاندا .

کە چاوم پێکەوت لە دەرگای فارگۆنەکە نزیك دەبێتەوە ، هەموو ئەم بیرانەم بە مێشکدا هات . هیچی لێنەگۆڕاوە . هێشتاش وەکو ئەوسا رێکوپێك و لەسەرخۆیەو .... باریکەلانە . لەدوورەوە چاوی پێم کەوت . ئەویش وەکو من خەریك بوو بەڕوبال دەریکات و بفڕێت . وردەوردە لەناو قەڵەباڵغیەکەدا لێنك نزیك بوونەوە . شەپۆلی باڵەپەستۆکە بروینیە ناو فارگۆنەکەوە ، جێگایەکی دوونەفەریان پێکەوە دۆزیەوە .

ئیتر دەستی کرد بەقسەکردنو مێشی هەر حەزم دەکرد گوێی لێبگرم . وتی : ئامام لە گشت نووسینەکانت هەیە ، بووی بە نووسەرێکی ناودار .. ئەمەدزانی چی بۆ باس بکەم ،بۆیە هەر بەخامۆشی دەمڕوانییە تیشکی چاوەکانی . هەستێکی قووڵی دە ساڵە هەموو ناخمی ورووژاندبوو . کە تینووم ببوایە ئەو کانیی سازرگاری رۆژانمبوو . هەرچەندە تووشی نارحەتییەك بهاتمایە ئەو مەیخانەی خەونەکانمبوو . پێم وت : ئەدەبوو زەمانە ئەو رۆژەی لێکی کردین پێکیشی بگەیاندبنایە . بەڵی ، دوای تۆ زۆرشتم بەدیهینا ، بەڵام هەمیشە هەستدەکەم ئەوەی لەهەموو شتێك زیاتر بەلامەوە گرنگبوو بەدیی بهێنم لە دەستمچوو . دلدارییەکەمان لەگشت ئاواتەکانم گەورەتربوو .. پەشیمانییەکەشم لەو لەهەموو شتێك گەورەترە چونکە تیایدا دۆرام ، ئەگەرچیش زۆر شتی ترم بردەوە .

شەمەندەفەرەکە یەکەم جاربوو وا خێرا بڕوات ، هەستو سۆزیشمان لە گشتوشەکانی ئەم دنیایە گەورەتر بوو . زۆر شت هەیە بۆ یەکتری بگێڕینەوە ، بەڵام

بڕوانە ل : ١١.

خەونی بەهاران

عبدالکریم دەشتی

١ ـ عەشق :

چوار پەپولە ...
بۆ مژینی شیلەی گوڵی کەوتنە جووڵە
ئەوەندە دەمیان لەدەمی ئەم گوڵەنا
پاش ئەوەی هەر پەپولەیێ بە باڵ کەوتو دەمی سڕی
گوڵیش بوو بە پەپولەیێ
لە شەفقەی باڵیدا فڕی ..!!

٢ ـ بەراووردێ :ـ

لەتەك شاخێکی بجوکا کانیێ چاوی هەڵێنا
کچێ هەروەك پەری خوایی
قژی زەردی دانەهێنا ..

★ کچ ئەڵێ : ئای ئەم کانیی یە چەند بێ گەردو ڕووونو جوانە !.
ـ ئاخۆ ئەبێ ئەم کانیی یە جوانتربێ ...
یا ئەم کچە خانەدانە ...!؟

٣ ـ دووری :

ئەی کچی دوور هەرچەند ئەشزانم ئەستێرە
هەوارنکە وەکو دارو بەردو زەوی !
وەکو خاك و خۆڵی ئێرە ...!
بەڵام دووری شەو ئاریکی پڕ لە ژانە
بەڵام دووری ... ئاخ بۆ دووری
کە چاوئەی خەمی ژیانە ...!

دەنگی

محمود زامدار

موناقەشەو .. موناقەشەچی ..

● موناقەشە ، لایەنێکی هەرەدیاری هونەرە بەتام وچێژ بەخشو ناسکەکانی ئەدەبیاتە .. بەشێکی هەرە گرینگی ژیانی رۆژانەو شۆڕشگێڕیمانە .. کەوتۆتکەو وردەئاردی هەست وتاسەو لێکدانەوەو چێژەکانی تێدا ئەرژێتە گەروی ئاسیاوی ژانەوە .. گەرمە برینی مێژووی تێدا لەزاخ ئەدرێ ..! موناقەشە ، پردێکەو تاڵو کۆمەڵ بەیەك ئەلکێنێ .. نەخوازەللا لەئەمرومانداا ، کەلەنو شۆڕشێکی مەزنی تەکنیکا شان ئەکوتین .. شۆڕشێکیوا کە هەمو روویەکی ژیانی داگرتوە .. شۆڕشی ئەدەبو هونەرو زانستو خەونەکان .. بۆیە کە دەوری موناقەشە لە ژینوڕیواری شارستانی وکۆمەڵایەتیماندا ، رۆژ دوای رۆژ قوونترو بەقیمەتر ئەبێت ..!

● زمانو موناقەشە جمکانەیەکنو دابڕبوونیان بۆ نیە .. هەر وەکو چۆن زمان قەوارەو ئاستامەی ئەتەوە ئەپارێزی ، رەخنەو موناقەشەیش ئاوا فیکرو ئەدەبەکەی لەباوەش ئەکات .. لەموناقەشەدا هەمو جوانی ی فۆنیمی ووشەو قسەکردن بەو پەڕی چەلەنگی یەوە خۆی ئەنوێنێ .. فەرهەنگی زمانیش تا دێ قەبەترو فراوانتر ئەبێت .. زمانی موناقەشە چەند نیشانەیەك نیە بۆ جۆری بیرکردنەوەو بەس .. لەوزمانەدا دڵو دەرونەکان ئەو روژێ ، راستیەکان شیلاوکەیان لێ ئەنیشێ ، رێگای دۆزینەوەی بنەماکانی سەربەرزیو بەختیارو پاشەڕۆژی مەرف تەختتر ئەبێت .. هەر بۆیەشەزمانی موناقەشە ، چی وای لە دەورو کاریگەری ی زمانی شانۆو سینەماو گۆڤارو تەلەفزیۆنو ئێزگەو رۆژنامە کەمتر نیە ،کەر زۆرترو فراوانتریش نەبێت ..!

● موناقەشە هەروەکو چۆن خۆی لەخۆیدا ، فریشکی گشت دەرەنجامو نوقلانەلیدانو مزگینیەکە .. ئاوایش سەرچاوەی وێنە بەداوودلەکانە ..لەموناقەشەدا بیر تادێ فوولترو هەلوێست زەقترو هەلسوکەوت پاکتر ئەبێت .. رەخنە بەرگوشادترو زمانی دڵو دیدەکان سەرپەڕتر .. لەموناقەشەدا پلەی دلازایی و سەربڵندی تاکەکەس و زەمینەو لێکدانەوەی ئەو تاکەکەسە بەراشکاوی خۆی رەپێش ئەکاو هەئئەڕوانێ .. لەنێو موناقەشەدا مازەی پشتی فیکرو فەلسەفەو راستی راستتر ئەبێتەوە ..! لەنێو موناقەشەدا ، مرۆڤ زۆر بەئاسانی دەرك بە تواناو گزوفتو ئارەزوەکانی خۆی ئەکات .. زۆرباش ئەزانی چی لەباردایە .. چەند دلکرمنەو چەند دڵپاك .. چۆن لەرازی موعادەلەکانی ژیان ئەئات .. لەسەر چ زەمینەیەکی فیکری دا ، وەستاوە .. رەشوسپی ، راستی لە درۆ هەلوێست لە خۆفەرزکردنو موزایەدات ، زەوقی زاخدراوی رەسەن ، لەزەوقی پەککەوتە جیا ئەکرێتەوە ...!!

لەنێو موناقەشەدا ،لەزەریاوئاژەنی موناقەشەدا ، ئەتوانیت دەرك بەپاکی مرۆڤی بەرامبەرتو بەگەورەیی ئەو مرۆڤە بکەیت .. مرۆڤی پیش خواردوی دڵرەشو گەلۆر لەمرۆڤی دنگەرمو ژانکر تووبەکالا بکەیتەوە ...!!

● موناقەشە ـوەکو دیاردەیەکی فیکری و شارستانی ـ تواناو بەشێکە هەروا بەئاسانی دەسازۆ ناکرێت .. موناقەشە فێربوون ، زانی ئەوێ ، شەونخونی ئەوەی ،ژانی ئەوێو هەلجوونو عەشق .. ئەمەو گوێگرتنی سەرازادانە،گوێگرتنی لە باریش ،کەلێ لەقەو موناقەشەی لەبار قورسترە ..!!

● ژیانو رژێمی ئەمرۆی رۆشنبیری و ئەدەبیمان پێداویستیەکی یەکجار زۆری بەهونەری موناقەشەو بە موناقەشەکاری هەیە .. موناقەشەی لەبارو مەوزوعیانەو سەر بەرزانەیش .. چەکێکی زاخدراوەو دەورێکی ئاشکرا لەبەرەپێدانو زاخدانوقوولکردنی ژیانی فیکریمانا ئەگێڕێ .. کۆڕەکان ئەڕازێنێتەوە .. تواناو بەهرەکان ئەبوژێنێتەوە .. موناقەشەیەك دور بێ لە دیماگۆگیەتو دوگماو بیروکراتیەتو گردەنشینیو سەرەتاو ئەنجامی حازر بەدەسو بۆردراو .. دور لەتانەوتەشەرو کینەو بوختانو درۆ هەلبەستن ، دور لەهەرزە بێژیو لابوازی .. نزیك لەخۆشەویستیو دۆستایەتیو راستگۆییو سەربەستی .. چونکەو بێگومان بەقەد جیاوازی ئاسمانو رێسمان ، جیاوازی نێوان ((موناقەشەچی وموناقەشەباز))ی دڵپیسو بەدنیهادو ئەو کەسەی کەموناقەشە بەبەشێ لەم ژیانەو لەپرسیارو رازەکانی ئەم ژیانە ئەئات ... هەیە !!

Institut Kurde de Paris

چله‌ی ماته‌مینی مامۆستا "عثمان فائق"ی شه‌هید

« هاوڕێ عوسمان ڕێگای خۆ به‌ختکردنی هه‌ڵبژاردبو »

« عوسمان فایق نمونه‌ی مرۆڤی خه‌باتکه‌رو کۆڵنه‌دان بوو »

« به‌وپه‌ڕی دڵسۆزیه‌وه هه‌وڵی جێگیر کردنی ده‌زگاکانی ئۆتۆنۆمی ئه‌دا »

« هونه‌رمه‌ندێکی مه‌لته‌زیم‌و ئه‌دیبێکی دڵازاو رۆژنامه‌نووسێکی دڵقایم‌و مرۆڤێکی پاك بوو »

« ئه‌م شه‌هیده خه‌باتکه‌ره شۆڕشی گرتبوه باوه‌ش »

ـ مه‌کته‌بی نه‌ته‌وه‌یی ـ ناصیف عواد ـ

ـ وه‌زاره‌تی راگه‌یاندن ـ

ـ ئه‌نجومه‌نی یاسادانان ـ

ـ نه‌قابه‌ی رۆژنامه‌نووسان ـ

ـ ئه‌نجومه‌نی راپه‌راندن ـ

سۆشیالیستی دیموکراتی .. ئه‌لێمن که خه‌بات بۆ ڕیشه‌کیش کردنی ئه‌م لایه‌نانه‌ ئه‌رکێکی سه‌ره‌کی‌و قورسه که نه‌بێ ڕۆشنبیره کورده‌کان‌و هه‌موو ڕۆشنبیره عیراقیه‌کان ده‌ست نیشانی ئه‌و زروفه بکه‌ن که بۆم مه‌سه‌له‌یه‌وه به‌نده که‌ بۆم ڕاڤه ئه‌دۆزینه‌وه که‌ شه‌هیدی تێکۆشه‌ر خوایای‌بوو. کارئه‌رانی ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردی‌و هه‌موو ئه‌وانه‌ی که له مه‌یانی ڕۆژنامه‌ـ ـه‌ری کوردیدا کارئه‌که‌ن دووباتی ئه‌وه ئه‌که‌نه‌وه که له‌سه‌ر پڕۆگرامی نیشتمانی‌و ئه‌ته‌وایه‌تی‌و یێشکه‌وتنخوازی مامۆستای شه‌هید به‌رده‌وام‌بن .. وه به‌یمان تازه ئه‌که‌نه‌وه که هه‌وڵی خولقاندنی ڕۆشنبیریه‌کی کوردی ڕه‌سه‌ن بدەن که زاده‌ی بیرکردنه‌وه‌ی ڕێبازی گه‌له‌که‌مانه . . که‌ئه‌مه‌ش مه‌رجێکی سه‌ره‌کیه له مه‌رجه‌کانی یه‌کێتی نیشتمانی بۆ که‌لی عیراق‌و چه‌سپاندنی ڕێبازی ئۆتۆنۆمی .. وه‌مایه‌ی لایه‌نگیری کردنی شۆڕشی (۱۷)ی ته‌لاوێژ له پێناوی بنیاتنانی عیراقێکی سۆشیا‌ـ لیستی که ده‌ورێکی باڵای هه‌یه له بڕوتنه‌وه‌ی ڕزگاری نیشتمانی عه‌ره‌بی‌دژی ئیمپریالیزم‌و کۆنه‌په‌رستی‌و سه‌هیۆنی .

له کۆتاییدا به ناوی کارئه‌رانی ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردی زۆر به ڕیزه‌وه یادی گیانی پاکی شه‌هید ئه‌که‌مه‌وه .. وه له‌ناخی دڵه‌وه پرسه له خێزان‌و هه‌ڤاڵانی شه‌هید ئه‌که‌م .. به‌یمان تازه ئه‌که‌ینه‌وه بۆ سه‌رکردایه‌تی شۆڕش که به‌رده‌وام بین له خه‌باتدا له پێناوی به‌رگری کردنی ده‌ستکه‌وته‌کانی که‌لی عیراق‌و ئامانجه‌کانی‌و بته‌وکردنی یه‌کێتی‌یه نیشتمانیه‌که‌ی له ته‌ك هێزه‌کانی تردا کاربکه‌ین له پێناوی بنیاتنانی کۆمه‌ڵێکی تازه‌دا .

وته‌ی نه‌قابه‌ی ڕۆژنامه‌نووسان که‌له‌لایه‌ن مامۆستا ضیاء حسن خوێنرایه‌وه .. وتاری یه‌کێتی نووسه‌رانی کوردیش ـ لقی هه‌ولێر ـ له‌لایه‌ن مامۆستا مفید سۆران بوو .. کاك عبدالامیر یوسفیش وتاری نه‌قابه‌ی هونه‌رمه‌ندانی عیراقی پێشکه‌ش کرد .. ئینجا له‌نێو جاوه‌ڕوانی‌و به‌زاره‌و هه‌ستێکی پڕله‌ئێش‌و ئازاربوو ، به‌ڵام ئه‌وه‌ی دڵنیامان ئه‌کاته‌وه که‌هاوڕێ عوسمان وه‌کو هه‌زارانی‌تر ڕێگای خۆبه‌ـ ختکردنی هه‌ڵبژاردبوو ...)

ئینجا مامۆستا عبدالجبار محسن ووتاری وه‌زاره‌تی ڕاگه‌یاندنی هه‌ڵخست‌و تیایا ووتی : (گه‌ڕان به‌شوێن باشترین نمونه له‌ئه‌نجامی ڕاژێکی گه‌وره‌وه سه‌رهه‌ڵده‌دات له عوسمان فایقیش یه‌کێ‌بوو له‌و نمونه باشانه) ..

ئینجا مامۆستا احمد عرفتی ووتاری ئه‌نجومه‌نی ڕابه‌رایه‌تی خوێنده‌وه ، دوابه‌دوای ئه‌م کاك صنعان احمد قه‌ساب‌و وته‌ی ئه‌نجومه‌نی یاسادانان .. له‌باشا له‌لایه‌ن کاك سه‌ربه‌ست بامه‌ڕنیه‌وه ووتاری ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بڵاو کردنه‌وه‌ی کوردی خوێنرایه‌وه .. ئه‌مه‌ش ده‌قی ووتاره‌که‌یه :

به ناوی خوای گه‌وره‌و میهره‌بان

« ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله امواتا بل احياء عند ربهم يرزقون »

صدق الله العظيم

گوێگرانی به‌ڕێز

ئیمڕۆ بیره‌وه‌ری چل ڕۆژ به‌سه‌ر شه‌هیدبوونی مامۆستاو هاوڕێی تێکۆشه‌ر هه‌ڤاڵ عثمان محمد فائق تێپه‌ڕ ده‌بێت .. که به‌ده‌ستی غه‌دری به‌کرێگیراوان له (۱٦)ی مانگی حوزه‌یرانی ڕابردوودا کوژرا.. به‌و خه‌یاله چه‌وته‌ی که توانای کپ‌کردنی ده‌نگی ڕاستی . . ده‌نگی سه‌ربه‌ستی‌و یه‌کێتی نیشتمانی‌و برایه‌تی چاره‌نووسی ئه‌ته‌وایه‌تی که له نیشتمانه‌که‌ماندا هه‌یه . . ئه‌وه‌یان له یادنه‌ماوه که گیانی شه‌هید له مێشك‌و بیری هه‌زاره‌ها ڕۆله‌ی گه‌له‌که‌مان جێگای خۆی کردۆته‌وه‌و چه‌سپاوه . . وه‌سوورن له‌جێ به‌جێ کردنی ئامانجه به‌شه‌ره‌فه‌که‌ی . ڕۆژنامه‌و ڕۆشنبیری کوردی به‌کێکی له پاکترین‌و دڵسۆزترین له ده‌ستچوو که هه‌میشه هه‌وڵی بڵاوکردنه‌وه‌و پێشخستن‌و چه‌سپاندنی ئه‌دا له چوار چێوه‌ی نیشتمانیدا .

ئیمه‌ش له ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردی ناسیبوومان به وه‌ی که دڵسۆزێکی بێ هاوتابوو به‌گیانێکی به‌رزو له خۆبوردنه‌وه کاری‌ئه‌کرد .. هه‌روه‌ها مامۆستاو باوك بوو هه‌وڵی خه‌ملاندنی که شێتێکی ئاسایی بۆ هه‌ڤاڵانی له ده‌زگاکه‌دا له هاوکاری کردنیان‌و چێ به‌جێ کردنی گیرو گرفته‌کانیان .. وه‌لایه‌نگیری ته‌واوی ڕۆشنبیران‌و دانه‌رانی کوردی ئه‌کردو به‌رهه‌میانی بۆ بڵاوئه‌ـ کردنه‌وه .. ده‌نگی ئومان لێکراو ناتوانێ له ترخی مامۆستای شه‌هید که‌م‌بکاته‌وه له‌و خزمه‌ته‌ی که پێشکه‌شی ئه‌کرد ..

یادکردنه‌وه‌ی لایه‌نه‌کانی کورد له‌م قۆناغه‌دا له پێشخستنی شۆڕش‌و کۆمه‌ڵ ئه‌بێ ئه‌وه بێ که به‌بێ قوربانی‌دان نابێت .. ئه‌مه مه‌سه‌له‌یه‌کی سه‌ره‌کیه له خه‌باتی گه‌لی کورد له‌پێناوی چه‌سپاندنی ده‌ستکه‌وته‌کانی‌و پاراستنی ئۆتۆنۆمی .. چونکه زانیاری ئه‌بێ له پێناوی به‌رژه‌وندی خواستی جه‌ماوه‌ردا بێت له قۆناغێکی مێژووییی دیاری‌کراودا .. وه‌خه‌بات کردن له مه‌یانی ڕۆشنبیری دژی لایه‌نه‌کانی شۆڤینی‌و کۆنه‌په‌رستی‌و ئیمپریالیزم‌و کۆنه‌په‌رستی‌و سه‌هیۆنی .

له کۆتاییدا به ناوی کارئه‌رانی ده‌زگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردی زۆر به ڕیزه‌وه یادی گیانی پاکی شه‌هید ئه‌که‌مه‌وه .. وه له‌ناخی دڵه‌وه پرسه له خێزان‌و هه‌ڤاڵانی شه‌هید ئه‌که‌م .. به‌یمان تازه ئه‌که‌ینه‌وه بۆ سه‌رکردایه‌تی شۆڕش که به‌رده‌وام بین له خه‌باتدا له پێناوی به‌رگری کردنی ده‌ستکه‌وته‌کانی که‌لی عیراق‌و ئامانجه‌کانی‌و بته‌وکردنی یه‌کێتی‌یه نیشتمانیه‌که‌ی له ته‌ك هێزه‌کانی تردا کاربکه‌ین له پێناوی بنیاتنانی کۆمه‌ڵێکی تازه‌دا .

وته‌ی نه‌قابه‌ی ڕۆژنامه‌نووسان که‌له‌لایه‌ن مامۆستا ضیاء حسن خوێنرایه‌وه .. وتاری یه‌کێتی نووسه‌رانی کوردیش ـ لقی هه‌ولێر ـ له‌لایه‌ن مامۆستا مفید سۆران بوو .. کاك عبدالامیر یوسفیش وتاری نه‌قابه‌ی هونه‌رمه‌ندانی عیراقی پێشکه‌ش کرد .. ئینجا له‌نێو جاوه‌ڕوانی‌و به‌زاره‌و هه‌ستێکی

بڕوانه : ل ۷

کاروکرده‌وه‌کانی .. هه‌وڵ‌ست‌و ئه‌رکو ره‌نجه‌کانی ڕه‌وشت‌و هه‌ڵسوکه‌وت‌و بیرو باوه‌ڕو گۆشه‌سه‌رنجه‌کانی .. هه‌مو ئه‌مانه له ڕۆژی چله‌ی خواڵێخۆشبوو مامۆستا عثمان فایقا دوباره ئه‌کرایه‌وه ..

سه‌ر له ئێواره‌ی ڕۆژی دوشه‌مه‌ی ڕابردو ، له هۆڵی ابن الندیمی سه‌ربه‌کتێبخانه‌ی نیشتمانی کۆڕێکی گه‌وره‌ی ئاهه‌نگی ماته‌مینی مامۆستای کۆچکردوو له‌لایه‌ن مه‌کته‌بی ڕاگه‌یاندنی‌ئه‌ته‌وه‌یی‌و وه‌زاره‌تی ڕاگه‌یاندنه‌وه سازدرا .. حه‌شاماتێکی زۆر له‌گه‌وره‌ـ بیاوانی‌ده‌وڵه‌ت، له‌سه‌روبازه‌وه وه‌زیری ڕاگه‌یاندن مامۆستا طارق عزیز ئامادەبوون .. هونه‌رمه‌ندان ، ئه‌دیبان ، ڕۆژنامه‌نووسه‌کان هۆڵه‌که‌یان پڕکردبوو له‌خاوه‌شی‌و بنده‌نگی ... دوسته‌کانی کۆچکردوو ئه‌ندامانی هه‌ردوو ئه‌نجومه‌نی یاسادانان‌و ڕاپه‌راندنی ئۆتۆنۆمی ناوچه‌ی کوردستان‌ڕیزی پێشه‌وه‌ی وه‌فاداری‌و دۆستایه‌تی کۆڕی ماته‌مه‌که‌یان گرتبوو ..

ئاهه‌نگه‌که به‌سوره‌تێکی باکی ئه‌ته‌وه‌یی له‌لایه‌ن مامۆستا قورئانی پیرۆز کرایه‌وه ئینجا ناصیف عواده‌وه خوێنرایه‌وه ووتاری مه‌کته‌بی ڕاگه‌یاندنی ووتی : (به‌ڕاستی کاره‌ساتێکی به‌ڕێز له باروی یارمه‌تیدانی پزیشکانه‌ی عیراق بۆ وڵاته براو دۆسته‌کان وتویه‌تی : ئه‌مه‌یان له ئه‌نجامی ڕێبازی ته‌ته‌وایه‌تی‌و مرۆڤایه‌تی‌یه‌وه هه‌ڵقوڵاوه .. ئێستا عیراق یارمه‌تی سێماڵ‌و یه‌مه‌ن‌و ئێتیریاو موریتانیاو لوبنان ئه‌دات‌و بۆ ئه‌م مه‌به‌سته ئه‌ڵێ نێرده به‌رده‌وامی پزیشکی یان بۆ ئه‌نێرێت .. هه‌روا ووتی : له‌م نزیکانه‌دا نێرده‌یه‌ك له‌گه‌ل داوو ده‌رمان بۆ سودانی‌برا ئه‌نێرین.. هه‌روا خه‌سته‌خانه‌ـ یه‌کێش بۆ قه‌ڵاچۆکردنی مه‌لاریا له ئه‌فغانستان‌دا ئه‌که‌ینه‌وه .

له‌ووتارێکی وه‌زیری ئه‌نده‌روستی‌دا :
ئه‌خشه‌ی ته‌نده‌روستی ئاینده‌ بایه‌خێکی تایبه‌تی به‌لایه‌نی خۆپاراستن داوه .

بێری دوکتور ریاض ابراهیم‌حسن وزیری ته‌ندروستی گفت‌وگۆیه‌کی له‌گه‌ڵ ئاژانسی عیراقی له‌باره‌ی ئه‌خشه‌کردنی ئه‌ته‌وه‌یی له کۆڕی ته‌ندروستی‌دا کردوه وتویه‌تی : ده‌زگا خۆپاراستنه‌کانی ئێمه ئێستا خاوه‌ن‌ته‌جره‌به‌یه‌کی به‌رزن‌و ئه‌توانن هه‌موکارێکی ڕاهێنانی ئه‌خشه‌ی‌خۆپاراستن جێ‌به‌جێ بکه‌ن به‌تایبه‌تی‌و دوای که‌م‌بوونی ڕاده‌ی ئه‌خۆشیه‌کان له‌سه‌رانسه‌ری وڵاتدا .

هه‌مو شتێ ئێستا ئاماده‌ـ کراوه بۆ دامه‌زراندنی مه‌ڵبه‌ندو ئاموزگای له‌م بابه‌ته وچاککردنه‌وه‌ی بینا کۆنه‌کان تا له‌گه‌ڵ ڕه‌وتی پێداویستیه‌کانی ئه‌مڕۆدا بگونجێت .

له‌باره‌ی ده‌ره‌انیشه‌وه وه‌زیری به‌ڕێز وتی : ئه‌خشه‌ی واهاتوه‌ان باری سه‌رشانی هاووڵاتیان له ترخی ده‌رمان که‌م‌ئه‌کاته‌وه‌و ئێستا خه‌ریکین به‌ڕێی توانا سنووری بۆ ترخی ده‌رمان دابنێین ودەرمانی کۆمیانیای گشتی‌ی پیشه‌سازیه‌کانی داوودەرمانی سامراء له‌هه‌مو ئه‌خۆشخانه‌و ده‌زگاـ یه‌کی ته‌ندروستی وڵاتا به خۆرایی جێگه‌بکه‌ونت ، ئه‌میش له‌دوا ساڵی ئه‌خشه‌ی گه‌شه‌ـ کردنی ئه‌ته‌وه‌یی (۱۹۸۰)دا .

ئێستایش کار بۆ نوێـ کردنه‌وه‌ی ئامرازه‌کان به‌رده‌وامه تا له‌گه‌ڵ ڕه‌وتی پێشکه‌وتنی زانستی‌و ته‌کنۆلۆژی‌دا بگونجێت ئه‌میش به‌ده‌س خستنی ژماره‌یه‌کی زۆری ئه‌و ئامرازانه له کۆتایی ئه‌م ساله‌دا . له‌باره‌ی دێهاته‌وه‌یش دوکتور ریاض ابراهیم ووتی : دێهات له ئه‌خشه‌ی داهاتودا به‌شێکی زۆری چاودێری کردنی به‌ر ئه‌وتوه .. هه‌روا وزیری به‌ڕێز له باروی یارمه‌تیدانی پزیشکانه‌ی عیراق بۆ وڵاته براو دۆسته‌کان وتویه‌تی : ئه‌مه‌یان له ئه‌نجامی ڕێبازی ته‌ته‌وایه‌تی‌و مرۆڤایه‌تی‌یه‌وه هه‌ڵقوڵاوه .. ئێستا عیراق یارمه‌تی سێماڵ‌و یه‌مه‌ن‌و ئێتیریاو موریتانیاو لوبنان ئه‌دات‌و بۆ ئه‌م مه‌به‌سته ئه‌ڵێ نێرده به‌رده‌وامی پزیشکی یان بۆ ئه‌نێرێت .. هه‌روا ووتی : له‌م نزیکانه‌دا نێرده‌یه‌ك له‌گه‌ڵ داوو ده‌رمان بۆ سودانی‌برا ئه‌نێرین.. هه‌روا خه‌سته‌خانه‌ـ یه‌کێش بۆ قه‌ڵاچۆکردنی مه‌لاریا له ئه‌فغانستان‌دا ئه‌که‌ینه‌وه .

میواندارى کۆشکى کۆمارى

دوێنێ به‌یانى سه‌رۆکى به‌ڕێز احمد حسن البکر له نوسینگه‌ى خۆى له کۆشکى کۆمارى‌دا چاوى به به‌ڕێز حامد علوان وه‌زیرى ده‌وله‌ت بۆ کاروبارى ده‌ره‌وه‌و جێگرى وه‌زیرى ده‌ره‌وه که‌وت .. له دیداره‌که‌دا له‌باره‌ى ڕۆشتنى وه‌کو نوێنه‌ڕێکى سه‌رۆك بۆ لاى هه‌ردو سه‌رۆکى میسرى محمد انور السادات و سه‌رۆکى لیبیا معمر القذافى دوا .

دوێنێ به‌یانى سه‌رۆکه‌کانى ئه‌و وه‌فده عه‌ره‌بیانه‌ى که له کۆنگره‌ى به‌یوه‌ندى ته‌ل‌و بێ‌ته‌لى وڵاته‌کانى خه‌لیجى عه‌ره‌ب به‌شداریان کردبوو ، له کۆشکى کۆمارى‌دا ئامادەبوون‌و له ده‌فته‌رى‌میوانداری‌و به بۆنه‌ى سه‌ردانیان له وڵات ، ناوى‌خۆیان نووسى .

هه‌روا له کۆشکا به‌ڕێز فاروق داود سلمان به‌ڕێوه‌به‌رى گشتى‌ى به‌یوه‌ندیه‌ ئابوریه‌کانى ده‌ره‌وه‌ى مه‌ر به وه‌زاره‌تى ده‌ره‌وه ئامادەبوو و بۆنه‌ى ڕۆشتنى بۆ ده‌ره‌وه‌ى وڵات ناوى خۆى‌نووسى ..

هاوڕێ صدام پیرۆزبایی (دیمیریل) ئه‌کات

هاوڕێ صدام حسین‌بروسکه‌یه‌کى پیرۆزبایى ناردوه بۆ سلیمان دیمیریل سه‌رۆك‌وه‌زیرانى تورکیا به‌بۆنه‌ى هه‌ڵبژاردنیه‌وه بۆ سه‌ره‌ك‌وه‌زیرى ئه‌مه‌ش ده‌قى بروسکه که‌یه :

به‌ڕێز سلیمان دیمیریل

سه‌ره‌ك وه‌زیرانى تورکیا ـ ئه‌نقه‌ره: شادمانین دڵسۆزترین پیرۆزبایتتان لێ بکه‌ین به‌بۆنه‌ى هه‌ڵبژاردنتانه‌وه بۆ سه‌ره‌ك وه‌زیرى ئاواته خوازین هه‌میشه له‌ش ساغ‌و شادمان بیت‌و که‌لى تورکیاى دۆستیش هه‌میشه له‌پێشکه‌وتن‌و گه‌شه‌کردندا بێت‌و ، به‌یوه‌ندى هه‌ردوو وڵاتى دۆستى دراوسێشمان هه‌ر له گه‌شه‌کردندا بێت .

صدام حسین
جێگرى سه‌رۆکى ئه‌نجومه‌نى سه‌رکردایه‌تى شۆڕش

له بڕیارێکى ئه‌نجومه‌نى سه‌رکردایه‌تى شۆڕشدا :

زیاد کردنى پشوى ئافره‌تى سك پڕ

ئه‌نجومه‌نى سه‌رکردایه‌تى‌شۆڕش یاسایه‌کى نوێ‌ترى ده‌رکردوه به‌پێى ئه‌م یاسایه‌برگه‌ى ((آ)) ى ماده‌ى چل‌و سێى یاساى خزمه‌تى مه‌ده‌نى‌ژماره ۲٤ى ساڵى ۱۹٦۰ى چاك‌کردوه .

به‌پێى ئه‌م چاك‌کردنه نوێ‌یه‌ئافره‌تى فه‌رمانبه‌ر پشویه‌کى تایبه‌تى ئه‌ڕێته‌درێت‌له کاتى منداڵ بوندا ، له‌وپش ماوه‌ى مانگێك‌به‌له‌منداڵ‌بونه‌که‌ى پشوى ئه‌درێتى‌و دواى منداڵ‌بونه‌که‌شى شه‌ش‌هه‌فته‌و له‌ماوه‌ى پشودانه‌که‌یدا موچه‌ى ته‌واوى خۆى‌ئه‌درێتى ..

جێگرى سه‌رکۆمارچاوى به بانۆیزى نوسترالیاو مه‌مله‌که‌تى یه‌کگرتو که‌وتوه

به‌ڕێز طه محی‌الدین معروف جێگرى سه‌رکۆمار دوێنێ به‌یانى له نیشته‌جێ‌ى‌ره‌سمى خۆى له ئه‌نجومه‌نى نیشتمانى پێشوازى له‌به‌ڕێزان (هورس نیل ترسکوت) بانۆزى نوسترالیاو ئه‌لکسنده‌رجون دکون سسترلنگل بانۆزى مه‌مله‌که‌تى یه‌کگرتوله به‌غدا هه‌ریه‌که به جیا کردوه به بۆنه‌ى ده‌ت کردن‌به کاروبارى تازه‌یان .

لیژنه‌ى به‌ره له‌دهۆك ..
باسى بارى ئاڵۆزى عه‌ره‌ب ئه‌که‌ن ..

بێرى لیژنه‌ى به‌ره‌ى‌نیشتمانى‌و ئه‌ته‌وایه‌تى پێشکه‌وتنخواز له پارێزگاى‌دهۆك به سه‌رۆکایه‌تى هاوڕێ مزهر مطنى ئه‌میندارى‌نه‌ینى سه‌رکردایه‌تى شوعبه‌ى حزبى به‌عسى سوشیالیستى‌عه‌ره‌ب له دهۆك‌و سه‌رۆکى لیژنه‌که کۆ بونه‌ته‌وه .

لیژنه‌که له‌ماوه‌ى کۆبونه‌وه‌که‌یانا باسى بارى ئاڵۆزى عه‌ره‌ب‌و ئه‌و دۆخه‌ى‌لوبنانیان کردوه که جۆن ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزمه‌کان‌دژى جوڵانه‌وه‌ى نیشتمانى‌و به‌رگرى فه‌له‌ستین پیلان سازئه‌که‌ن . هه‌روه‌ها باسى ئه‌و ده‌وره تاوانباریه‌ى ڕژێمى به‌کرێگیراوى دیمه‌شقیان کردوه که ئه‌و پیلانانه جێ‌به‌جێ ئه‌کات .

دیسانه‌وه لیژنه‌ى ناوبراوزۆر بایه‌خیان به‌و هه‌ڵوێسته ئه‌گۆڕاوه‌ى سه‌رکردایه‌تى سیاسى حزب‌و شورش داوه که جۆن پشتگیرى جوڵانه‌وه ئازادیخوازیه‌کانى جیهان ئه‌کات .

به‌شدارانى کۆبونه‌وه‌که له‌باره‌ى ڕێکخستنى کاروبارى به‌ره‌یه‌وه دواون له ئێوان‌هاووڵاتیه‌کانا .

Institut Kurde de Paris

دێهاتی تازەی گەشت وگوزاری کردن

دەزگای گشتی گەشت کردن لە شەش دێی تازەدا ئەلێك خانوی گەشتی دروستکردووە کە بریتین لە(۲۷۲) خانووکە جێی (٤٠٠) قەرەویلەی لێنەبێتەوە وە ٣٠ کەژاوەی گەشتی (کارڤان)لەگەل هەموو پێویستیەکانی دابەش کردۆتە سەر هاوینەهەوارەکانی حاجی ئومەران وشەقلاوە بۆ بەرەنگاربوونی ئەو خەلکە زۆرەی کە لەم وەرزدا رووئەکەنە هاوینەهەوارەکانمان .

هەروەها کۆمەلێك خانووی پلاستیکی رەنگاورەنگی لە لوتکەی چیای پیرمام کە سێ کیلومەتر لە هاوینەهەواری سەلاحەددینەوە دوورە دروست کردووەو هەموو پێویستەکی تیادا زامن کردووە ..

هەروەها خێوەتگەی گەشت گوزاری لە هاوینەهەواری زاویتە لە پارێزگای دهۆکو ٣٩ خانوو لە هاوینەهەواری سوارەتوکە خێوەتگەی تر لە هاوینەهەواری بەیاد دروستکراوە .. و کەژاوە (کارڤان) لە هاوینەهەواری ئەنشکی و (٣٠) تر لەهاوینەهەواری سولاڤو سێهەمین خێوەتگەی سەرچنار سەرەرای چایخانەو خانووی گەشت گوزاری لە بەلیکانو بینجوینداو وە میوانخانەیەکی پلەی یەکەم لە سەرچنارو یەك لە بنجوین دروست کردووە .

وە لە هاوینەهەواری سەریرەش لە پارێزگای هەولێردا پرۆژەی جێبەجێ نەکرێن بۆ دروستکردنی ٦٦ خانووی گەشت گوزاری کە جێی ٤٠٠ قەرەویلەو چێشتخانەیەکو یانەیەکی یاریو حەوزێکی مەلەوانیو ٣٥ ژووری پلاستیکیو بازارو خزمەت ـ گوزاری تری لێنەبێتەوە .

وە لە هاوینەهەواری سەلاحەددین ٣٠ خانوو دروستنەکرێت سەرەرای ئەوەی کە ١٠٠ خانوو وە حەوزێکی مەلەوانی تازەو بازارێکو شانۆیەکی لێدروست کراوە .

هەروەها دەستکراوە بە دروستکردنی بەشێکی تازە لە میوانخانەی (خانزاد) لە هاوینەهەواری شەقلاوەو کاریش بەردەوامە بۆ تەواو کردنی چایخانەیەك لەگەلی عەلی بەگو گۆڕەپانێك بۆ وەستانی ئوتومبیلو دروستکردنی خێوەتگەی گەشت گوزاری لە هاوینەهەواری سەلاحەددینو شەقلاوەو جوندیان ..

لە هەمان کاتدا کار بەردەوامە بۆ جێبەجێ کردنی شارێکی گەشت گوزاری لە کەنار گۆمی حەبانیە کە (٣٨) ملیون دیناری بۆ دانراوە .. وە ئەم شارەی کە بریاروایە لە ئاوەراستی ساڵی داهاتوودا دروستی بکەن چەند دەزگایەکی گەشت گوزاری تیا دەبێت لەپێش هەموویانەوە میوانخانەیەکی گەورە کە جێی ٦٠٠ قەرەویلەی تیادەبێتەوە نهۆمی خوارەوەی بریتی دەبێت لە هۆلێکی تایبەتی بۆ کۆنگرە وەسینە مایەکو شوێنی مەلەوانیشی لێ دەبێت لەوکاتەی لە سەرەوەشی یانەیەکی شەوانو ٥٠٠ خانووی لێ دەبێت .

کۆچی دوایی « مامۆستا گیو »

رۆژی دوشەمەی رابردو دە ئەورەکەی مامۆستای ناسراو (گیوی موکریانی) کە لەدان کەوتو ئەمیش لەپان (حوزنی) نەمردا تیایانی پاکی بەخاکی نیشتمان سپارد .. ئەم مرۆڤە ئەمرە .. یەکێ بوو لە شاسوارانی چەلەنگی رۆژنامەو چاپەمەنی کوردی .. سەر لەبەری ئەمەنی درێژی لە پێناوی پەرەپێدانی ووشەی کوردیدا بەسەر بردوەو و رۆژێ لە رۆژان ووچانی نەداوە شەیدایەکی سەرئەرمی پیرە چاپخانەکەی (کوردستان) بووو دەیەها کتێبو فەرهەنگ نامیلکەی چەشناو چەشن و ئەلی ئۆفاری بەنرخی بەچاپ گەیاندوە .

سلاو لە ئیانی پاکی مامۆستای نەوەمان گیوی موکریانی بێت .

لەسی وسێیەمین بیرەوەری رزگاربوونی پۆلۆنیادا .

لە بیست و دووهەمین رۆژی مانگی تەممووزی هەمو ساڵێکدا ئەلی پۆلۆنیای دۆست بەبۆنەی بیرەوەری رزگاربونی نیشتمانی یەوەی لەدایکبونی تازی ئازادەنگ نەبێت ، ئەتەرپی چارەکەسەدەیەك بەسەر ئەم بیرەوەریەدا تیپەر بوە ، بەلام ئەو تێکۆشان و قوربانیە ئەورانە دەخاتەوەبیر کە ئەلی پۆلونیا لەپێناوی رزگاری و سەربەستی خۆیدا پێشکەشی کردن ، وەك ئاشکرایە پۆلونیا هەر لە سەرەتای شەری جیهانی دووهەمەوە بوە قوربانی داگیرکردنی نازیکان ، لەبەرئەوە یەکێ بو لەو وڵاتانەی لەهەمو وڵاتێکی تر زیاتر زیانی لێکەوت داگیرکەری نازیکان زیانیان لێدابو .

ئەو داگیرکردنە خەست و چڕەی نازیکان پۆلونیایان بێداگیر کردبو بوە هۆی ئەوەی کە هەمو لایەنێکی ئابوری و ئاوەدانی ئەو وڵاتە کاول و شەرزەبێ ، بەو هویەوە سەدەها هەزار کۆیلەی کەوتە کەوتە ئەوروپاو سەرچەمی وڵاتیش کاول ببو ، بۆیە کە ئەخێشرو پەتاو برسیتی بەناو کەڵدا بلاو بووە ئەو ئەلەی سەری بۆ داگیرکارەی نازیکان شۆرنەدەکردو تا سەرکەوتنی بەدەست هێنا لە خەباتی ئەکەوت ، وە کە شەر بە خواستی سەرکەوتنی ئەلە تێکۆشەرەکان و رەنجو قلەپ بونەوەی نازیە داگیرکەرەکان کۆتایی هات ، گەلی پۆلونی خۆی لەبەردەم وڵاتێکی کاول ویراندا بەدی کردەوەسەرەرای ئەوەی کە رژانی شەرکارێکی تەواوی وتران کەری کردبوە سەر دەرونی ئەلی پۆلونیا .. لەبەر ئەوەپێویست بو ئەلی پۆلونی هەنگاو بەرەو بنیات نانو ئاوەدان کردنەوە بنێت بۆ رابەراندنی وڵات .

هەردوای چەند ساڵیك لە کۆتایی شەڕی وڵات گیرانێکی تەواوی بەخێرایەوە دی لەمەیدانی نەهێشتنی شوێنەواەکانی شەردا وبیشەسازیەکی گەورە لە وڵاتدا دامەزرا . بەوەو گەیشتە رێزەی وڵاتە پێشکەوتوکان ..

وە لە مەیدانی بەیوەندیی نیو وڵاتاندا ، بەیوەندی وڵاتانی تێکوشەرەمان لەگەل پۆلونیا ئاشکرا وبەرەکی جیاوازی بوەهەیە ، کە بەویش ئارەزوی کەسی راستەقینەیە لە بەتین کردنی بەیوەندی دۆستایەتی بە چەشنی هەردوو گەل شۆرشی ١٧ی تەممووزی ساڵی ١٩٦٨ بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەبە کە لەبەرژەوەندی ئەتەوایەتی بە تەیبریالیزمو زایونیزمی رەتەزبەرست هەنگاو ئەنێت ، هەرلە ئەل بەربابوی شۆرشەدا بناغەی دوستایەتی و هاوکاری لەگەل کۆمەڵە وڵاتێکی سۆشیالیستیکاندا هەڵداوی بەرەو پەوبون دەدا ، لەگەل وڵاتانی بێلایەن و هەمو ئەو ئەلانەدا کە بۆ پارەنوس و سەربەستی خۆیان لەخەباتدا بون .

وە لە ماوەی نۆ ساڵی رابوردودا لە نیوان هەردوو وڵاتی دۆستدا گەلی هاتوچۆ کراوە لە هەمە جۆرەی بلەکاندا کە بریتی بوە لە چاوپێکەوتنی وەفدی حزبی و رسمی و میللی ، ئەو سەردان و چاوپێکەوتنانەی ئارەزوی هەردوو وڵاتی ساغ کردۆتەوە کە پال بەرەوروەوەی دۆست یەتیانەوە بنێن بۆ هاوکاری کردنێکی پڕ بەرو بەسور لەسەر بنچینەی چاکەی هەردولا وە لەم مەیدانەداکەلی هەنگاوی فراوان نیردراوە بۆ چارەی هەردوو وڵات و چاکەی بزوتنەوەی رزگاری خوازی لەجیهاندا .

ئەو سەردانەی سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکر لە ساڵی ١٩٧٣دا دای لە پۆلونیا رۆڵێکی ئیجگار ئەورەی هەبو لە بەشداری کردن و پتەوکردنی ئەو پەیوەندی دواستایەتیەی نیوان حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب و حزبی کاری پۆلونیدا ئەوەبو وەفدی حزب ساڵی ١٩٧٥دا بە سەرکایەتی هاوری زید حیدر بەمداری لەحەوتەمین کۆنگرەی نیشتمانی حزبی کاری پۆلونیا کرد .

عیراقی ١٧ی تەممووز لە سەرکردایەتی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب کە چاوی لەبوەتەپتەوکردنی دۆستایەتی و یەیوەندیەکی هاوشانە لەگەل کۆماری پۆلونیادا ، ئەوە لە گیانی تێکۆشانیکی هاوبەشەوەهەڵوەوە درێی ئیمپریالیزم و زایونیزم رەتەزبەرستی وە لە بنیادی بەرەوەندیی هەمەلەی رزگاری لە دنیادا . سڵاو لەگەلی پۆلونیای دوست لە بیرەوەریی جەژنی نیشتمانیکەدا .

ئۆردوگای مەشق کردنی پێشمەرگەکان

مەکتەبی رابەراندنی یەکێتی گشتی لاوانی عیراق بریاری دا سێ ئوردوگای مەشق کردنی قوتری بۆ پێشمەرگەکانی ئەینەواو هەولیرو ئەنبار لەماوەی ١ تا ١٧ئابی داهاتوودا دابەزرێنرێت .

● ئەمەش سەرچاوەیەکە لە مەکتەبی رابەراندنی یەکێتی گشتی لاوانی عیراق بۆ توێژینەوەی رۆژنامەی (النوره) رایگەیاندوە ووتویەتی ئەم ئوردوگایانە کە ئەوا دانەمەزرێنرێت لەژێر دروشمی ئەوجەوانان بکەینە لایان ئەمان ، دوا رۆژ بەبەینەوە) زیاتر لە هەزار پێشمەرەوی کچو کوڕ لەهەموو پارێزگاکانی وەلات بەشداریان تیاکردووە وبەسەر ئەم سێ ئەردوگایەدا دابەش ئەکرێن .

هەروەها ووتی دامەزراندنی ئەم ئوردوگایانە بەرزکردنەوەی توانای پێشمەرەوەکانە کە وا بەشداریان کردوەو ئامادەکردنیان بەجۆرێك لە زیادی سەرکردایەتی پێشمەرەوەکان لەباشە رۆژدا بخەنە ئەستۆی خۆیان . چکە لەمەش ئامادەکردنی رێکەوتی چاوپێکەوتنی پێشمەرەوەکانو کارگیرانی دەستەی لقەکانی یەکێتی تاکو زیاتر لەگەل یەکتردا بکونجین و لەیەکتر باشتر بگەن .

● لەهەمان کاتدا دوێنێ ئوردوگای کچە لاوەکانی هەرێم کەوا مەکتەبی رێکخستنی کچە لاوەکانی مەلبەند لە خێوەتگەی دیدەوانی لە بەعقوبە پێکی هێنابوو دوایی پێهێنرا . ئەمەش بۆ ماوەی پێنج رۆژ بەردەوام بوو .

لەو خێوەتگەیە کەوا ناوی نافرەتی شەهید (خوصە العمری) هەنگرتبوو زیاتر لە ١٥٠ کچ لە پارێزگاکانی وڵات بەشداریان تیا کردبوو .

ئەم کچانە جۆرەها مەشقی سەربازیو چەند تەلەکاریەکیان لە کارگەکاریەکیان لە کارگەو کێڵگەکانی پارێزگاکە کردووەو چەند ووتارێکی بیریو ئەمەش چالاکی وجموجولی هونەریو وەرزشی کراوە .. لەگۆتایی ئاهەنگی ئوردوگاکەدا دیاریو خەلات پێشکەش ئەو کچانە کراوە کەوا لە گرەوەکانی وەرزشی وچالاکیەکانی زانیاری وهونەریدا سەرکەوتوبون .

ئەسەدری

عبدالقادر خلیل

فیتەری چاك !

هەر سەر شەڤامێك دەبینیت دروشمێکی ئەورەو هەڵواسراوە بە ئەنگلیزی بەکوردی بەعەرەبی . ئامادەین بۆ چاك کردنەوەی هەموجۆرە ئوتومبیلێك سەریکمان لێبدە ئەوساکە ئەیدەئەیت چەستێکی شارەزامان هەیە لەچاك کردنەوەدا . لە ئەل هاوری کەمەدا دەرویشتین روی تێ کردمو - ئوتی کاکە ئەخەنەتیت بەمقسمانە هەموی بەشمە هیچیان شارەزایانی بەلەهیچشتیکدا روم تێ کردو ئوتم ئەی ئوایە ئەم هەموخاوەن ئوتومبیلانە شینتبون ریزیان بەستوە بو چاك کردنەوەی ئوتومبیلەکانیان هاوری کەم دیاربو زۆر دلی بربو بەدل ئوتی بەلی شینن ئوتم چون ؟ ئوتی . خوتەدزانی بەچ کوترەوەریەك پارچە زەویەکەی باوکم کەبوم جێمابو فروشتم ئەو ئوتومبیلەم پێ کری بەرتیکەوت کەناوەکانیان راکێشا ناوم دەرچو منیش پارەی زەویەکەم یەکجا بە ئوتومبیلەکە . قسەی خومان بێت خاوەن پێشانگاکان ١٠٠٠ هەزار دینار سودیان دامێ ئەمفروشت سەرت ئەیەشێنم وەك بیلبیلەی چاو پاراسەتم رۆژێك یەیانی هەرچەند هەوئەدا ئەکەوتەکار بەلێ بەپال بردەە لای یەکێك لەم فیتەرەچاکانە کە بەسێ جۆر زمان لەسەر دەرئاکەی نوسیوە .

جاری بەوورگێکی زلەوە لێمهاتە پێشەوە ئوتی کێ دەستکاری کردوە ؟ ئوتم کەس . سەریکی باداو ئوتی چۆن باوەرناکەم . ئوتم بروات بێ کەس دەستکاری نەکردوە سەرکەوتەسەر ئوتومبیلو ئوتی ئێوە کەلەمەکینەنازانن بۆ دەستکاری دەکەن . دیاربو بەهیچ جۆرێك باوەری پێ نەدەکردم . منیش سەرم بۆ لەقانو ئوتم ئیستا چارە چی یە ئوتی کاکە مەکینەکەت جامبوە ؟ ئزیکەی ١٤٠ سەدوچل دنیاری تێدەچیت جگە لەمەقدەستمەخلەس بەدوو رۆژی تر سرەت دەگاتێو هەفتەیەکی پێدەچیت لەدلی خومدا ئوتم قوربەسەرم چاهەقدەست ئاخو چەندبیت . روم تێ کرد ئوتم وەستا ئەی هەقدەست ئوتی نەوە دەکەوێتە سەرجۆری کارەکە شەست هەفتا ئوتم دەباجاری بالی بیوەبنیم بیبەمە مالەو نەوسا قسەیەکی لێدەکەین بەفیزێکەوە ئوتی ئەوەش بزانە زۆرکەم بێ ئوتوی . منیش روم تێ کردو ئوتم وەستا سوباست دەکەم هەرئیوارە رێکەکەوتم لە ئەل هاوریەکەمدا کە ئوتومبیلەکەم بۆ رابکێشیتە شەریکە بەلکو لەوێ چارەیەکم بۆبکەن .

ئوتومبیلەمان بردە شەریکە کرێکارەکان لیم کوبونەوە بەزیان پەمدادەهاتەوە ئوتم نکاتانلێ دەکەم بەلکو بوم تاقی بکەنەوە بزانن چی یەتی بەوەش بزانن دەستم کورتە . کورێکی لاوی بیستو پێنج ساڵەم لێ بەیدابو کوتی فەرمو چی دەویت ئوتم ئەمە بەسەرهاتمە . سەرێکی راوەشاند ئوتی کاکە ئوتومبیلەکەت هیچی نی یە ئانیستا بوت چاك دەکەینەوە خواتلە ئەل لەخوشیدا ئەمدزانی بی بکەنم یابکریم . سێ چوار کرێکارو ئەو ئەندازیارە چونە سەر ئوتومبیلەکە ئەوەئەندەی بایت یەك ودوو ئوتومبیل کەوتەکار . دەتکوت دنیم لەکاروسناوو کەوتوتەوە کار . روم تێ کرد ئوتم ئەری چی بو کاکە ئوتی ئەوە فیوزی ـ ا ری سفەکت بسوتابو لجیمەمان کردوە هەموی دەکاتە چوارسەدفلس لەخوشیدا ئاهەرچواریانم ماچ کردو ئوتم خوزە لەهەموشوێنێکی عیراقدا کارتەی ئاناوا دادەمەزرا تا ئەم فەریکەوەستایانە لەسەر حیسابی فەقیروهەژار جگەرەی روسمانو بیرەی ساردو ویسکیو قەلی قەلەویان نەدەخواردو نەدەبون بەچوالو ؟

پاشماوەی سەروتار

حەقدەی تەموز شۆرشی بیروباوەڕو دەسکەوتو هەڵوێستی دیارە .. بیروباوەڕەکانی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست کە بەگەلان کرداری بنچینەیی و بڕیاری مێژوویی دەری بڕین ..

زەبرێکی توند دژی بەرژەوەندەکانی ئیمپریالیەکانو کۆنەپەرستەکان پێك ئەهێنێو مەترسیەکی گەورەش ئەخاتەبەر داهودەزگاکانیان لەم ناوچەیەدا .

لەبەر ئەوە ئیمپریالیەکانو دەستو پێوەندەکانیان بەردەوام چیلان دژی شۆرش ئەکێڕن ، بۆ ئەوەی لەرێبازی بڕواداری خۆی لای بدەن ، یاخود رێڕەوە کەشەسەندوەکەی بوەستێنن .

لەبەرئەوە سەرۆکی فەرماندە ئەوە دووپات ئەکاتەوە کە (ئەو قۆناغەی ئیستدا لەهەموو یەکێکی ئەو کرمەڵەیە ئەکا ، جۆرە رەفتارێکی تایبەتی هەیە ، جووتیار لەکێڵگەکەیداو کرێکار لە کارگەیداو ئەندازیارو پزیشك و مامۆستاو هەموو هاوولاتیان لە رۆژەکانی ئەو گەلە ، لەسەریانە ئەوپەڕی رەنج بۆ بەرەسەندنی چەندو جۆری ئیشو کارەکانیانو بەرهەمەکەیان بدەنو بەئەنگ هەموو ئەو شتانەوە بن لە کەلوپەلو کەرەسەو مەکینە کەمی نیشتمانو گەلە) .

چونکە بلندبوونی قەلای بیناکاری پێشکەوتنخوازانەمانو بەدەست هێنانی سەرکەوتنی نوێ لە رێبازی بیناکردنی سۆشیالیستیدا کە هۆشمەندی یەکی بەرزی شۆرشگێڕانەو بەشداری کردنێکی فراوانی جەماوەرانو هەست کردنێکی گەورەی بە ئەرکی نیشتمانیو شۆرشگێڕی پێدەوێ .. ئارادەیەکی زۆر بەشداریی لەدوایی پێهێنانی خەونی ئیمپریالیەکانو دەستو پێوەندەکانیان ئەکا کە ئەیانەوێ دەست لەشۆرش بوەشێنن ، بەلکو هێزی شۆرشو فراوانبوونی بنکەو بەردەوامی سەرکەوتنی ، شۆرش ئەخاتە بایەیەك کە هەمیشە لەهێرش بردندابێتو بەتاقیکردنەوە کاریگەرو بەکارە کەشی هاندانو تەکانێك بۆ هەموو گەلە تێکۆشەرەکان بێك ئەهێنێ کە تێکوشانیان سەختتر بکەن بۆ وەدەست هێنانی سەرکەوتن .

لەبەرئەی سەرۆکی فەرماندە ئەوە دووپات ئەکاتەوە کە (قۆناغی ئیستای بەرەسەندنی شۆرش شوورەیەکی بیروبارەڕەبەرزی بیرو رەفتارکردنی لەهەموو یەکێك و گەرتێك و دەزگایەکی گەرتو دەزگاکانی ئەوێ) .

چونکە بوونی شوورەیەکی بەباوەڕانە لەژیانی شۆرشگێڕیماندا ، پێویستی یەك نی یە کە ئەنها پێداویستەکانی یاراستنی شۆرشو بەرەسەندنی دەسکەوتەکانیو کەلەبەرپێ کردنەوەی بیناکردنمان بەرزی دەوێ ، بەلکو بارێ نوێی شۆرشگێڕانەشمان کەلەسایەی شۆرشو لە ساڵانێکی پڕدەسکەوتو تۆڕانکاری ئیجابیدا ئەژیو بەدەوری خۆی رادەیەکی نوێی تێڕوانینی کاروبارو رەفتاری شتی ئەسەپێنێ . دووبارە ئەو شوورەیەی بێدەرێ .

دەربارەی ئەخشەی ئەتەوەیی کە بەرهەمی کارێکی گەلی فراوانو تاقیکردنەوەی هونەریو لێکۆڵینەوەی راستەقینەیە ، سەرۆکی بەڕێز دەری خست کە بەجێهێنانی پێویستی بەرەنج و تەقەلایەکی گەلێ فراوانو هەست بەئەرك کردنێکی بەرزە بەرامبەر شۆرشو نیشتمان ، بەتر ڕێکخراوەکانی حیزبی سەرکردەو دەزگاکانی دەولەتو هێزەکانی بەرەی نیشتمانیو ڕێکخراوە گەلیەکانو هەموو هاوولاتیان ، دەورێکی بنچینەیی بۆ خێرا ڕابەراندنی بەرنامەو پرۆژەکانی ئەخشەکە داناوە کە تا رادەیەکی دوور بەشداری ڕەخساندنی گۆڕانکاریەکی بنەڕەتی لەلەشی کرمەڵگای عیراقیداو لەدروستکردنی خزمەتوزەرانیو بەختیاری بۆتێکرای گەل ئەکات بەڕێز سەرۆکی فەرماندە سەرلەنوێ رێبازی سۆشیالیستی سەرکردایەتی حیزبو شۆرشو رەفزکردنی شێوازی سەرمایەداریو (اصلاحی) رانەگەیەنێ بەوەی کەرێبازی سۆشیالیستی رێبازێکی یەسەندو بنەڕانەی بەرەسەندنی وڵاتو زامن کردنی بەختیاریو سەربەرزیو ژیانێکی خۆشەگوزەرانی هاوولاتیانە ، سەرۆك پەوراگەیاندنەی هەموو ئەوهێزانە بیر ئەخاتەوە کە بەرژەوەندیان لەگەل شۆڕشداهەیە ، زیاتر ڕەنجبدەنو زیاتر ئەرکی ئیمنی رۆژانەیان بگرنە ئەستۆو رۆشنبیریی خۆیان بەرەپێ بدەن ، بۆ ئەوەی ئامرازی گونجاوی ئیستاو داوارۆژ بن لەگەل پێداویستەکانی بەرەسەندنی داهاتوو بیناکردنی کۆمەڵگای سۆشیالیستیدا .

سەرۆکی فەرماندە باری تێکچووی ناوچەی عەرەبی ئەخاتەروو ئەوە دووپات ئەکاتەوە کە (ئەو سیاسەتو رێبازە چەوتو هەڵانەی داوای وریاییمان کرد لە ئەنجامو مەترسی یەکانیان بۆ سەر ئەتەوەو کاروبارە چارەنووسی یەکانی ، بەداخەوە هێشتا لەگەڵ لاکانی سیاسەتی عەرەبیدا هەن ، لەگەل ئەوەدا کە تاقیکردنەوەو راستی یەکان یەنجە بۆ ئەنجامی ناهەموارو نەگونجانی لەگەل بەرژەوەندی ئەتەوەدا رانەگەیشتن و ئەوە دەرئەخەن کە پێویستە واز لەو سیاسەتە بهێنرێو رێبازێکی راستی ئەتەوەیی بگردرێتەبەر)

پرۆژەکانی سازاندنەو خزمەتدەستەوەدانو ئەوەش بەسەر دۆخوباری عەرەبیداهات لەئەنجامی رەفتارەکانی رژێمەکانی سازاندنەوە هەو لە لێدانی هێزی بەرکری فەلەستینیو هێزە نیشتمانی یەکانی لوبنانو لادان لەسیاسەتی دەرەوەو ناوەوەو قولکردنی پەیوەندی کردن بەئیمپریالیەتی ئەمەریکاو قبول کردنی ئاشتبوونەوەو بەیەکەوە ژیان لەگەل زایۆنی دوژمن دا . . هەموو ئەو رەفتارو رێبازانە دژخێکی ناهەواری ئەوتۆی دروستکرد کەخزمەتی ئەو ئەخشانە ئەکا کە دوژمنایەتی بەرامبەر دوا رۆژی عەرەب ئەئوێنێو زیانی پێ ئەگەیەنێ ، (بەتایبەتی دوای ئەوەی گەلێ لای ئیستیعمارو ناوخۆو لاناسراوی عەرەبی بۆ هەلگیرساندنی ئاگری شەڕ لەلوبنانو بۆ لێدانی هێزی بەرکری فەلەستین یەکیان گرت ، (ئیرادەی ئەو وڵاتە لەلایەن رژیمی سوریا پێشێل ئەکرێ ، ئەو رژیمە بڕوا پێ نەکراوەی ناقیکردنەوە دژی تاقیکردنەوە نیازو مەبەستە نانەتەوەیی و ئەو شێوازە پێچاوپێچانەی ئاشکرا کرد کە ئەگەل بەرژەوەندو رەوشتی ئەو ئەتەوەیەدا ناگونجێن) .

لەبەرئەوە تورەیی ئەو سیاسەتەو قبول کردنی ئەو بڕۆژە خەباتگێڕەی عیراقی شۆرش بۆ پێهێنانی بەرەی جەنگاوەرو کردگردنەوەی وزەکانی پێشنیاز کردوە کە بەپێی بەرنامەیەکی تێکۆشانی دوورە مەوداو پشت بەستن بەتێکۆشانی جەگداراتەی گەل بێ ، چارەسەرکردنێکی راستەقینەی دژخوباری ئیستای عەرەبە .

سەرۆکی فەرماندە بیروباوەڕەکانی سیاسەتی دەرەوەمان لەوتارە مێژوویی یەکەیدا دیاری ئەکاو (رەچاوکردنی رێبازێکی بەباوەڕو نەگزڕ لەپەیوەندی دەولەتاندا کەلەسەر بنچینەی سەربەخۆیی ئەواو وهاوشانی بەرژەوەندی وەك یەکو خزمەتکردنی کاروبارە مرۆڤایەتی یەو ناوگزیی یەکان دابەزێ) دووپات ئەکاتەوە .

سیاسەتی دەرەوەی عیراق لەبەئەنگەوە بوونێکی تەواو بۆ سەربەخۆیی ئیستمانیو لەلادانێکی ئاشکرا لەئێوان ئەو دەولەتانەی لەبیناکردنی کۆمەڵگای نوێماندا پشتمان ئەگرنو یارمەتی مەسەلە رەواکانمان ئەدەنو لەئێوان ئەو دەولەتانەشدا کەپشتی دوژمنەکانمان ئەگرنو هەول ئەدەن سەربەخۆیی و سەربەستی و بەرژەوەندی ئەتەوەییمان بخەنە مەترسی یەوە هەنگاو هەڵئەهێنێ .

لەوچوارچێوەیەوە عیراق لەسەر شانی بوو وێنەیەکی راست بۆ ئەو پەیوەندی یە پێشکەش بکا کەپێویستە لەگەل دەولەتانی بێگانەدا هەبێ و لەچوارچێوەی بەرژەوەندە ئەتەوەییەکانیشەوە پێت .. لەکاتێکدا هەندێ دەولەتانی عەرەب سیاسەتی ئەتەوەیەر کەزیان بەبەرژەوەندی ئەتەوەیی بگەیەنێو یارمەتی دوژمنان بداو توانای خۆڕاگرتنمان بەرامبەر ئیمپریالیەتو زایۆنی لاوازبکا . ئەبینین عیراق نموونەی ئەو وڵاتە عەرەبی یە ئەخاتە سەرێ کە سیاسەتێکی بەبارەوە پێشکەوتنخوازانە ئەنوێنێ .

هەروەها عیراق کە بەرگری لەماف و بەرژەوەندی ئەتەوەکەی ئەکاو لە هەلوێستێکی بەباوەڕەوە بەردەوام بشتی هەموو گەلانی تێکۆشەر ئەکاو لایەنگیریی هەموو مەسەلەیەکی دادپەروەزانە ئەکا کەخزمەتی بەرژەوەندی یەکانی گەلان بکاو بەشداریی لەبەزاندنی ئیمپریالیەتو زایۆنی دەستنێژیدا بکات .

Institut Kurde de Paris

لەرجارەی دیاریەك لەپیشانگای یاریەك

فوزیە فرج نامادەی کردوە

لە کرنکی بابەتەکانی یاری منال ماوە فراوان کردنە لە بەردەم منالەکانماندا بۆ ئەوەی بتوانن بەوپەری سەربەستی و لە خۆرازی بوونەوە ، یاریەکانیان بکەن و ئەنجامی سەرکەوتوو ، پرسود لەو تاقی کردنەوانەدا بەدەستبهێنن کە لە رۆژئاری منالی و تەمەنی منالیاندا ئەبینەسەر . منال هەتاوەکو رێگای بۆ خۆش کرێ زیاتر لە کاروبارەکانی دوارۆژیدا سەردەکەوێت و ژیری و هۆشمەندی بەیدادەکات . بۆ نموونە منالێك لە سەرەتادا کە دەیەوێت بەسەر داریکا سەرکەوێت ، پێویستی بە جۆرە بیرکردنەوەیەکە کە لە یاریەکانی پێشویدا نەبوە وە نەی دیوە ، ئەوەش بیری هەڵکەران و چۆنێتی چونە سەرداریکەیە .. ئەمەرواز مان لێ هێناو لەلاوە ئامادارییان کرد بۆ ئەوەی نازاری خۆی نەدا ، دەبینن منالەکە بەهەموو شێوەیەك هەوڵدەدات تاوەکو دەکانە پۆبەی دارەکە . لێرەوە ئەو منالە بروای تەواو بۆ خۆی بەیدادەکات و جارێکی تر دەتوانێ بەئاسانی بەسەر دارەکەدا سەرکەوێت بەبێ ئەوەی نازاری بگات ، یان بەبێ ئەوەی بترسێ ، کە وانە بە ماوە خۆش کردن لە بەردەم منالەکەماندا ، توانیمان تواناو لێهاتووی منالەکەمان فرە زیادبکەین و رۆژانی داهاتوی پڕکەین لە ئازایەتی و کوڵنەدان لە کارو نیش کردن . هەروەها ئەگەر رێگامان لە بەردەم منالەکانماندا سازاند ، تاوەکو بە یاریەکانی مالۆچکەیەکی خنجیلانە دروستکات . وکەل و پەلەکانی بەپێی پێویستی و لێکدانەوەی بیری خۆی دانێ لەناو ئەو مالەدا . ئەم کارە دەبێتە هۆی ئەوەی ، دەتوانین منالەکانمان لە گۆشەیەکی مالەوە دانین ، تاوەکو بۆخۆیان یاری بکەن بەبێ ئەوەی مەترسیمان هەبێت لەوەی نازاری خۆیان دەدەن یان هەڵەدەکەن لەبەکارهێنانی یاریەکانیاندا . بەو رەنگە زۆرشت فێری منالەکانمان دەکەین . وە منالەکانمان لەزۆر شت دەکەن لەژیانیاندا . کەواتە با بۆ پێویستی گەشەکردنی منالەکانمان و فراوانی وزەی مێشك و توانایان با هەموو شتێکیان بۆ سازکەین و یارمەتیان بدەین بۆ ئەوەی بەسەربەستی و بێترس لەگەل خۆیان و منالانی دەوروبشتیاندا یاری بکەن .

لەگەل کرێکارە بەرهەم هێنەرە بەرزەکاف

دلیلە بنیامین

لەکۆمپانیای ئشتی جکەرەی نیشتمانی هەولێر چاومان بە وەکوو پیاو ئەبێ کاریکات و خوشکی کرێکار (دلیلە بنیامین) کەوت کە یەکێك بوو لەو کرێکارانەی بەرهەمیان زۆر بوو لە یەکەی نایلۆنداو بادامتیان وەرگرت :

× بۆ هاتیە کۆزی ئیش کردن ؟

ـ لەبەر ئەوەی ئافرەتیش هەلسەنکاندە .

× ئەی بۆ یلەی بەرهەم هێنانی نیشتمان توانایکی زۆر سەرف کرد .

ـ نەء بەڵکو لە توانامدا هەیە کە پلەی بەرهەمم هێشتا زیاتریش بکەم .

× هەستت چی بوو کە زانیت تۆ بەرهەمت لەوانی تر زیاترە :

ـ هەستم بە خۆشی کرد چونکە ئەقایە کاری ئێمەی هەلسەنکاندە .

× ئەی بۆ یلەی بەرهەم هێنانی نیشتمان توانایکی زۆر سەرف کرد .

ـ نەء بەڵکو لە توانامدا هەیە کە پلەی بەرهەمم هێشتا زیاتریش بکەم .

جوڵانەوەی ئافرەتانی عیراق

مەسەلەی ئافرەت لەلایەن بزوتنەوە رزگاری خوازو پێشکەوتوخوازو سۆشیالیست خوازەکانداا زۆر بایەخی پێدراوە ، بەو سیفەتەی مەسەلەی ئەو مرۆڤەیە کە توشی تۆقاندن هاتوەو بۆ ماوەیەکی درێژ تواناکانی گرژ کردوەو لە ئەنجاما ، ئەنجامەکەی بەخەرابی کەوتۆتە سەرشانی کۆمەڵو پێشکەوتنی کۆمەڵ ..

حکومەتی شۆرشی ئەم وڵاتە ئازیزەیشمان ئاوری لەم لایەنە داوەتەوەو چۆتە بنچو بناوانی و ژانی ئافرەتانەوە تا چارەسەرێکی بنەڕەتی بۆ هەڵبخات و تا ئەمیش وەکو پیاو بەشداری بکا لەبنیادنان و پێشکەوتنا .. ئافرەتانی وڵاتی ئێمە بەکشت شێوەیەك هەوڵیداوە مافەکانی خۆی وەدەس بخات .. بۆیە زۆر سانا نەبوو بۆ ئافرەتی عیراقی کە لەو راستیە تێبگات کە . بەشداری کردنی لەخەبات تاقە رێگای رزگار بوونیتی شان بەشانی کەرتەکانی تری کۆمەڵ .. بۆیە شتێکی زۆر نارەوایە گەر ئەمرۆ بڵێین: شوێنی ژن تەنیا نیو مەتبەخە ، چونکە ئەم باری سەرنجە لەگەڵ دەوری دیاری ئافرەتا ناگونجێت چ لە دەرفەتی ئابوری و چ لە دەرفەتی کۆمەڵایەتی و سیاسی و رۆشنبیری ، حزبی بەعس ، حزبی زەحمەتکێشان ، ئافرەتی بەبنکەیەکی هەرە دیاری داناوە لە مەسەلەی پێشکەوتن دا .

حزب لەرێگای رێکخراوەکانی سەر بەئافرەتانەوەی خۆی ، لەرێگای بەرنامەکانی یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق و یەکێتی ئافرەتانی کوردستانەوە ئامانجی رزگارکردنی ئافرەتی لە نەخوێندەواری ساغ کردۆتەوە ، نەمیش لەرێی فێرکردنی خۆرایی وبەزۆرەوە.

ناشلوێ خوێنەر بەئاسانی دەرك بەگرینگی ئەم ئەمانجە بکا گەر بەوردی لەمەسەلەی نەخوێندەواری تێنەگات .. هەر بۆیەشە بەو پەری توندوتیژیەوە ئەم مەسەلەیە لەبەرچاوگیراوەو گەلێ نەخشەی کارامەی بۆ دانراوە ، سەرباری فێرکردنی ژنە تازە شوو کردوەکان بۆ چاودێری منال ، چونکە منال نەوەی باشە رۆژو هیوای نەتەوەیە .

« گولانە »

زگ پڕ بون سێ قۆناغە :

گیروگرفتەکانی زگ پڕبوون

١ ـ مانگی سێیەمی یەکەم : ژن لە دڵە راوکێ نەبێ ، ئایا زگی پڕە یانا .. لەپاش شەش حەفتە دیارەدەی بێزووکردنی لێدیار ئەداو سەرلەبەیانیان ئەرشێتەوەو حەز لەگەلی بۆن ناکا .

٢ ـ مانگی سێیەمی دوەم : لەم قۆناغەدا ژن مەعیدەی ئەترشێ ، ئەمەیش بە ژەمی بچوك بچوك چارەسەر ئەکرێ ، هەروا دەماری لاقی شۆڕ ئەبێتەوەو نازاری پێ ئەدا .. بۆ ئەمەیش ژن ئەبێ شتێکی بەرزبخاتە ژێر پێی لەکاتی نوستنا لەگەل بەکارهێنانی گۆرەوی پزیشکی بەتایبەتی دوای ئەوەی لەخەو هەڵئەستێ .. هەروا لەم قۆناغەدا ژن توشی مایەسیری ئەبێ ، بۆیە ئەبێ ماوەی قەبزبوون نەدرێ .. بێگومان ئەم قۆناغە یەکجار گران و قورسە .

٣ ـ مانگی سێیەمی سێیەم : لەم ماوەیەدا ژن حەزئەکا منالەکەی خۆی ببینێ و ئەکەوێتە پرسیارکردن ئایا بە ئاسانی ئەبێ یا بە نازار ؟ کوڕە یاکچە ؟.. لەم ماوەیەدا ئەبێ قورسایی ژن لە ١٠ـ١٣ کلغم نەبێت .. کە ئەمەیش قورسایی ئاسایی ژنە بوونە .

عفاف عبدالرحمن

لاوان وقوتابیان

یاری وپیاساکانی لەبۆپی دەستیدا

وەرزش ئەندروستی و لەشی ساغە لەبەر ئەوە پێویستی بەیکەڵو بون هەیە .. بەڵاهەندی لەیاری کەرەکان پیاوەتی و بەزبری جوڵانەوەتیکەلاوەکەن .. لێرەوە دەبێت بکەوینە نیوانیانەوەو لە رێگای سزادانێکی پڕ بە پێست بۆ هەڵەکردن لە یەکتریان جودابکەینەوە ..

یاسای تۆپی دەستی بە یاکراوی هەسەلەی زیر جوڵانەوە لەیاریدا دەخاتەرو بەجۆرێك بە هەستکردن بە بونی ئەو زبرجوڵانەوە لە ئەمەکەدا بەوپێیەی لە یاریدا رێکای نادرێت ، ئەوەی ئەوسەر پێچی یەی کردبێت سزادەدرێت .. وە بۆ ئەوەی ماوەی ئەوەندات کەسانی تر لە یاریکەرەکان بە ئاسری ئەوەوە بسوتێن ، ئەو خالانە دەستنیشان کراون کە رێکایان ادرێت ، ئەویش ئەمانن :

١ ـ کرتنی تۆپەکە بەدەستێك یا هەردوو دەست فریدانەوەی .

٢ ـ راکرتن بە هەردووباڵ یا هەردوو دەست .

٣ ـ کرتن یا ئاڵوگۆڕدان بەباس یا هەردو دەست .

٤ ـ باڵ بوونانی کەسێکی لیبەکەی تر بە ناو ناوچەی وڵەکە .

لەسەر هەریەکی لەم هەڵانە یاریکەرەکە بە هەڵدانێکی سەربەست پاداشت دەدرێتەوە .. بەڵام هەڵەکانی لەش کە بەدەستی نالفەست دەکرێن و دەبێتە مایەی مەترسی بۆ بەرامبەرەکە ، ئەوەی بیکات بە فریدانێکی « جەزا » سزادەدرێت ، بەڵام حەکەم ئەوەش هەڵدەسەنگێنێ . مەبەست لە یاریکە ئەوەیە کە تۆپەکە بخرێتە گولی تیپەکەی بەرامبەرەوە لەبەر ئەوە ئاڵوگۆڕ لە حیساب کرێت لە ئەوهاوشتنانەوە دەکرێن کەراستەوخۆ لە لاتەنیشتەوە تۆپەکە فری ئەدرێت ، بەکودرووباره یارێکە لە مانەتیکی وادا دەستپێدەکرێتەوە ، بەوەدەبێتە مانی گول بۆ تیپەکەی تر .

بە پێچەوانەی ئەوەوە ، ئەو کوڵە حیساب دەکرێت کە لە هاویشتنی راستەوخۆی کورنارەوەبێت . بەمەرجێك یاریکەرەکە بە ریکایەکی یاسایی هاویشتبی . بەڵام مانی گول ئەنیا گولچی لێی ئەدات ، لەناو ناوچەکەیدا فری دەدات بۆ دەرەوەی بۆلەکەی وەئابێت راستەو خۆ ئاراستەی گولی تیپەکەی تری بکات .

جاری وا هەیە کە گولچیەکەباش یاری ناکات ئەوە مەشقەوانی تیپەکە دەیکەورێت بە چیپەکی تر ، لەم کاتەدا زیرسە مەشقەران بۆ ئەم ئاو رە حەنەم ئامادابکات ، لەبەر ئەوەی نەکرد ئەوەو بەنارتیەکیان لەسەر حیساب لەگرێت « حەوت مەترە دوورلە ئۆلەکەوە » وە ئەبێت مەشقەوان لە ورندا بەرەوی ئەویاسایە بکات کە لەویاریەدا دیاریدەکرێت .. « واتە لەزیك هیلی ناوەراستەوە ٣ مەترە بەی راستەاو ٣ مەترە بەی چەپدا » بەمەرجێك ئەو ئاراستەی دەگوردرێت پێش هاتنە ناوەوەی هاریەی بۆیتە دەرەوە .

پەیامی قوتابیان

پەیامی ئەمجارەمان لەلایەن برادەری خۆشەویست کاکە (شەمال)ەوەیە لەسلێمانی کاکی ناوبراو دەپرسێ دروشمی یەکێتی قوتابیانی کوردستان کەی بریاری لەسەردراوەو مانای رەمزەکانی ئەودروشمە چی یە ؟

بەرێز کاکە شەمان : سو اسی هەستی خاوێنت دەکەم ، هیوادارم وێنەی رۆژەی وەکو تۆ لەناو رێزی قوتابیان زۆربێت ، وە زۆر سوپاسی هەستە جوانەکەت دەکەم بەرامبەر رەوتی تەجربەی تکۆشانی چەند ساڵەی یەکێتی .

وا بەپێی توانا بەوپەری شانازیەوە وەلامی پرسیارەکەت دەدەمەوە .

ئەم دروشمەی یەکێتی لەکۆنگرەی شەشەمی ساڵی ١٩٧٠ بریار .

لەسەر هەڵگرتنی درا ، ئەو دروشمەی کۆنگرەی شەشەم وەکو هینەکەی ئێستامان نەبوو بەڵکو بەجۆرێکی تردا پڕژرابوو ، دروشمەکە بریتی بوو لەدووبازنەی لەناویەك ماوەی نێوان درو .

بازنەکە ئەوەندە زۆر نەبوو ، ئەم دروشمەی ئێستامان کەوتبوە ناو بازنەی دووەم « واتە بازنە بچوکەکە » دەوربەری ئەم دروشمە .

پێنج لایەی ئێستا هەتا بازنەی دووەم رەش بوو ، لەلای راستیەوە سەری کوڕێك و لەلای چەپیەوە سەری کچێك وێنە کرابوو ، لەنێوان دووبازنەکەش دروشمی کۆنگرەکە نوسرابوو « العلم ـ السلم ـ الاخوة » .

لەکۆنگرەی حەوتەمی ساڵی ١٩٧٢ کۆڕانێکی ساده بەسەر دروشمەکەداهات ئەوەبوو بازنەکان لابران و تەنیا پێنج لایەکە مایەوە ، واتە تەمەنی ئەم دروشمەی ئێستامان پێنج ساڵە . ئەم دروشمەی ئێستا پێنج لای هەیە دوولای راستوچەپی بەقەد یەك درێژن و لەهەرسێ لاکانی تریش درێژترن ، دوولای سەرەوەی کەشێوەی قوچەکی هەیە بەقەدیەکن ، بنکەکەشی لەهەرچوارلاکانی تر کورتترە .

واتە بەشێوەیەکی گشتی دروشمەکە لە پنجەپۆپتیەی ئەندازەیی دەچێت . لەچارەکی سەرەوەی کۆمەڵە چیایەك هەیە کەهێمایە بۆ سرووشتی نیشتمان و رەسەنیەتی گەلەکەمان هەروەك نیشانەیە بۆبارچەکانی وڵاتەکەمان ، رۆژێکیش لەنێو چیایەکاندا تیشکی خۆی پەخش و بلاوکردۆتەوە کەهێمایە بۆ بەیانە مژووییەکەی یازدەی نازارو دابین کردنی ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستانمان . ئەو دوو دەستەش کەلەبنکەکەوە بەرزبوونەتەوەو لەناوەندی دروشمەکە کتێبکیان کرتووە ئەوە نیشانەیە بۆ یەکگرتنی ئەمانمانجە هەرەبەرزەکانی یەکێتیمان کەبریتی یە لە « تێکۆشان لەپێناوی بەرزکردنەوەی ئاستی رۆشنبیری و بالادەستی زانیاری قوتابیانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی » .

لەنێوان دووبازووەکەش « کەشێوەی سێ گۆشەیەکی وەرگرتووە » چوار حەرف بەئینگلیزی نوسراوە « کەی ، ئیس ، یو ، ئای » کە هێمایە بۆ ناوی یەکێتی « کوروستەن ، ستیودنتس ، یۆنیەن ، ئیرەك » واتە یەکێتی قوتابیانی کوردستان کەبەکوردی پیتەهێماویەکانی (ی.ق.ك.ع) دو بەعەرەبیش (ا.ط.ك.ع) .

هیوادارین کە برای قوتابیمان کاکە شەمان سوودی لەم وەڵامە کورتەکەمان وەرگرتبێ .

کەلای بۆسیە مین چارەف دەهێنێت

محەمەد عەلی کەلای رایکەیاند کەلە ١٩ حوزەیران داهاتوو بۆجاری سێهەم ژنبهێنێت .

ئەویش ئافرەتیکە ناوی (فیرونیکابورش)ە ، کە پشماندەری جل وبەرگی رەنگاو رەنگە وە ئەم ئافرەتە یەکەمین جارێتی شووبکات .

وە محەمەد عەلی رایکەیاند کەپاش وازهێنانی لەیاری بەرەو کۆپی سینەما دەچێت ، وە هەفتەی رابردوو یەکەم فیلمی کە ناوی « کەورەترین » بوو وە لە (لوس ئەنجلوس)ی (نیورك) پیشاندرا وە بۆ پاییزی داهاتوو لە (پاریس) پیشان دەدرێ .

کۆبونەوەیەکی فراوان

کۆبوونەوەیەکی فراوان بۆ بەربرسیارانی رۆشنبیری و راگەیاندنی هەرسێ لقی یەکێتیمان تیپردراو هاوڕێ (فرید حسن حمد) بەربرسیاری رۆشنبیری و راگەیاندنی لەمەکتەبی سکرتاریەت سەربەرشتی کۆبوونەوەکەی کرد ، وە تە پێشەکی کۆبوونەوەکەدا هاوڕێ ئەندامی مەکتەب دەربارەی راگەیاندن و دووری راگەیاندن و شتوازی بەخش کردنی رۆشنبیری شورشگێڕانە لەناو رێزی قوتابیانەوە دوا ، وەلە کۆبوونەوەکەدا لێژنەی رۆشنبیری و راگەیاندنی مەلبەندی لەمەکتەبی سکرتاریەت رێکخرا کە لەم هاوڕێیانە پێکدێت :ـ

١ ـ فرید حسن حمد ـ ئەندامی مەکتەب ـ سەرۆك

٢ ـ صباح میرزا احمد ـ لقی سلێمانی ـ جێگری سەرۆك

بروانە : ل : ١١

لەپێناوی باڵاستنی وەرزشەواندا

بێگومان وەرزشەوان (لەهەرچ بەشێکی وەرزشدا کاربکات) تووشی چەند نازارێك دێت کە راستەو خۆ کاردەکاتە سەر لەشی و هەستی .. جا برای وەرزشەوان لێرەدا ئەم ووتارە بخوێنەرەوەو بەپێی پێویست بەجێی بهێنە ..

لێرەدا هەندێ لەو رووداوانە ئەخەینە روو کە لەکاتی یاریدا بە سەرت دێ و هۆکانی و نیشانەکانیت بۆ دەخەینە روو ..

★ خۆت بەربوونی لووت .

لەئەنجامی بەریەك کەوتنی دووباریزان یان کەوتنی یاری زانەکە بەسەردا یان بەرکەوتنی تۆپەکە بەدەمو چاودا دروستدەبێت .. ئەمرواڵەتە بەزۆری لەیاری (بۆکسێن)دا رووەدەدات . چارە :

١ ـ پاڵەپەستۆی بەردەوام خستنە سەر ئەملاو ئەولای لووتو (بەهۆی پەنجە)وە . بۆماوەیەك لە (٥ ـ ١٠) خولەك کەمتر نەبێت ..

٢ ـ دانانی بارچە (شاش .. شەقاف)ێکی بچووك لەناو لووتدا پاش ئەوەی لە ماددەی (ئەدرینالین)ی هەلئەکێشی .

٣ ـ بەستنی (شاش)ێك بەهۆی (پلاستەر)ەکەوە بەلووتەوە .

★ شکان :

لە ئەنجامی کەوتنی یاری زانەکەوە دروست دەبێت ئەم شکانەش بەتایبەتی شکانی یەکەرەکانی هەردوو دەستو هەردوو قاچ دەگرێتەوە ..

نیشانەکانی :

١ ـ نەمانی جووتەی یەکەرەکان ..

٢ ـ نازارێکی زۆر دروست دەبێت لەناوچەی شکاودا .

٣ ـ کورت بوونەوەی ئەندامی شکاو (دەست و قاچ) .

٤ ـ هەستکردن بەئەندامی شکاو لەکاتێکدا بمانەوێت لاکانی بجوڵێنین .

چارە :

١ ـ پێویستە ئەندامەشکاوەکە بەهۆی تەختەی درێژەوە بەند بکرێت بۆ ئەوەی نەجوڵێت .

٢ ـ گەیاندنی وەرزشەوانی تووش بوو دەساو دەس بۆ نەخۆشخانە .

★ بورانەوە :

وون کردنی هەست لای مرۆڤ زۆر هۆی هەیە بەڵام ئەوەی ئەمە مەبەستمانە لێرەدا ئەو بورانەوەیە کە لەکاتی وەرزشدا رووەدەدات ، بەتایبەتی لەئەنجامی بەرکەوتنێکی توندی توپ یان یاری زانێك بە شوێنێکی هەستیاری یاری زانێکدا وەك (دڵ .. سەر .. گەدە) کەئەمەش بەزۆری لەیاری

بروانە : ل : ١١

Institut kurde de Paris

لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا :

دەسکەوتی گەورەی .. ڕۆشنبیری وئابوری وکۆمەڵایەتی پێشڕەو

● چارەسەرکردنی مەسەلەی کورد . چارەسەرکردنێکی شەتیانەو دیموکراتیانە بە نموونەیەکی ئەوتۆیە باوەڕی مەبدەئیانەی سەرکردایەتی حیزبو شۆڕش دەرئەبڕێو لەگەڵ ئەو راستیەدا ئەگونجێ کە خەباتی گەلی کوردمان بەشێکە لە خەباتی جیاوازی خەباتی هەموو ڕۆڵەکانی گەلەکەمان لە عیراقدا .

ئەو مەسەلەیە جێگایەکی ئاشکراو ودەرکەوتووی لە ئەرکە گەورەو پێویستەکانی شۆڕشی مەزنی حەفدەی تەموزدا داگیرکردووە .

● راپۆرتی سیاسی هەشتەم کۆنگرەی قوتری حیزب ئەمەی لە ئەرکی قۆناغی داهاتودا دەربڕیو دووپاتی کردەوە کە مەسەلەی کورد پەیوندیەکی توندو تۆڵی هەیە بە مەسەلە بنەڕەتیەکانەوە وەکو بەکێتی نیشتمانیو بەرەی پێشکەوتنخوازو گردکردنەوەو ئامادەکردنی جەماوەران، سەربەخۆیی سیاسیو سەقامگیری ڕژێمی شۆڕشگێڕیو سەرکەوتنی نەخشەی بەرەپێدان بەپێی ئەو بەرنامەیەی پێی کێشراوە ، لەو بەردەبازدوە سەرکردایەتی سیاسی رەنجی خۆی خستە سەر دەستگیرکردنی هەموو پێداویستەکانی چارەسەرکردنی ئاشتیو دیموکراتیانەی مەسەلەی کوردو زامنکردنی مافە رەواکانی جەماوەری گەلی کوردمان لە چوارچێوەی برایەتیو بەکێتی نیشتمانیدا .

● لە گەرمەی ئیشی راستەقینەداو بە ئامۆژگاری سەرکردایەتی حیزبو شۆڕش ، یاسای ئۆتۆنۆمی لە بانزەی ئازاری ساڵی ۱۹۷٤دا بلاوکرایەوەو دوای ئەمیش هەردوو ئەنجومەنی یاسادانانو رایەڕاندنو ئەو لیژنە لقیانەی لەو دوو ئەنجومەنە بوونەوە پێکهێنران ، بۆ ئەوەی رادەیەك بۆ ئەو حالەتی ئازاوەو ناسەقامگیریە دابنێ کە ماوەیەکی گەلێ درێژ بانی بەسەر باکوری خۆشەویستماندا کێشابوو تاوەکو بۆ یەکەمجار لە مێژوودا گەلی کوردمان لەرێی دەستە نیشتمانیەکانیو لە چوارچێوەی بەکێنیشتماندا وەك یاسای ئۆتۆنۆمی دیاری کردووە .. و بەپەوەندی هاوولاتیەتیو مێژووی برایەتی نێوان ڕۆڵەکانی گەلی عیراق بە کوردو عەرەبو کەمایەتیە براکانەوە سەلماندویەتیو بۆ هاوگونجان لەگەڵ بیروباوەڕە دیموکراتیەکانی شۆڕشی حەفدەی تەموزو ئەمەگداریی پەیمانی شۆڕشەکەو بۆ بەجێهێنانی بەیاننامەی بانزەی ئازاری ساڵی ۱۹۷۰ ، و هەموو ئەو شتانەی لە کارنامەی نیشتمانیدا هاتووەو بۆ بتەوکردنی خەباتی ناوکۆیی و بەرژەوەندە هاوبەشەکانی هەموو ڕۆڵەکانی گەل .. وهەموو ئەو شتانەش کە گەل لەپێناویانا خەباتی کردوەو هەموو هێزە نیشتمانیو نەتەوەییەکانو پێشکەوتنخوازەکان بانگیان بۆ راهێشتوە دەستبکا بە بەڕێوەبردنی کاروباری خۆی .

★ ڕێبازی کۆرانکاری سۆشیالیستی

● رەفتارکردنی تەواوی گەلی کوردمان لەناو دەستە نیشتمانیەکانداو زامنکردنی مافی ڕژێمێکی بۆ کەمایەتیە براکان ، بەپێی ئەو یاسا دیموکراتیانەی شۆڕشی حەفدەی تەموز داینان ، لەسایەی بیروباوەڕو دەزگا دیموکراتیەکانەوەو لە چوارچێوەی کاری نیشتمانی ناوکۆیی بەردی نیشتمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخوازدا ، هەموویان مەبەستیان لابردنی ئەو زیانانەیە کە تووشی گەلی کوردمانو کەمایەتیە براکان هاتوە لە سەردەمی دیکتاتۆریەتو کۆنەپەرستیدا ، لەگەڵ دروستکردنی راپەڕینێکی ئابوریو کۆمەڵایەتیو ڕۆشنبیری سەرانسەر لە ناوچەی ژوروداو کردنەوەی ئاسۆیەکی فراوان بۆ هەموو ڕۆڵەکانی گەل تا بە بروایەکی چەسپیوو بە گیانێکی ئاسودەو کارێکی بینائارانە بەرەو ڕێبازی کۆرانکاریە دیموکراتیەکانو پێشکەوتنخوازەکان هەنگاو بنرێ بۆ ئەوەی کۆمەڵگایەکی یەکگرتووی سۆشیالیستی دابمەزرێنرێ .

★ پیشەسازی کردنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی

● لە بواری پیشەسازیدا ، کارگەیەکی نوێی شەکر لە بارزگای سلێمانی دامەزراوە ، ئەو کارگەیە پشت ئەبەستی بە بەروبوومی چەوەندەری شەکر ئەمەش ئەوە ئەگەیەنێ کە ئەو کارگەیە ئەبێتە هێزێك بال بە جۆتیارو هاوولاتیە کوردەکانەوە ئەنێ ، روویکەنە چاندنی چەوەندەری شەکرو ڕەتیوهێنانی ئەو زەویانەی لەسەری ئەژین کە بۆ تیاروانەنی ئەو بەروبوومە قازانج بەخشە دەستئەدەن .

ئەو بارەیەی لە سەرەتای دەستپێکردنی پرۆژەکەشدا تەرخانکرابو ، (۹) ملیۆن دینارە ، کارگەی شەکری سلێمانی وادارێژراوە کە ساڵی ۷۵ هەزار تەن شەکری سپی بەرهەمیهەبێ .. ئیستیشی بۆ (۵۰۰) کرێکار زیاتر کردوە ، سەرەڕای ئەوەش کە ئاسۆی ئیشکردن لەبەردەم هەزارەها هاوولاتیتر لە کێڵگەکانی چاندنی چەوەندەری شەکردا ئاوەڵا ئەکاتەوە .

★ فراوان کردنی وزەی بەرهەم هێنانی کارگەی چیمەنتۆ

● مەبەس لە دامەزراندنی کارگەی چیمەنتۆی سەرچنار ، پەیداکردنی چیمەنتۆبوو بۆ بەکارهێنانی ناوخۆ ، کارگەکە بەهۆی دروستکردنی گۆرەیەکی تر کە وزەکەی لە ساڵێکدا (۱۲۰) هەزار تەنە ، فراوانترکراو لە ئایاری ساڵی ۱۹۷۳دا بەرهەمی لێهاتەبەر ، لە ساڵی ۱۹۷٤دا وزەی بەرهەمهێنانی زیادکرا تا گەیشتە (۲٤۰) هەزار تەن لە ساڵێکدا ، ئەو پارەیەی دوای فراوانکردنیشی تێیچوو گەیشتە (۲) ملیۆن دینار .. کارگەی ناوبراو دوو جۆر چیمەنتۆی (پورتلاندی) بەرهەمئەهێنێ ، جۆرێکیان چیمەنتۆی ئاسایی یە ، جۆرەکەی تریشیان ئەو چیمەنتۆیەیە کە بەرئەی خوێ ئەگرێ ، هەروەها لە پێشتریشدا ئەو کارگەیە چیمەنتۆی گەرمی پلەنزمی

لە نوسینێی پێشودا دیرو جۆرگەپێك ئەهێنن زەوی و ڕودك ناو ئەدەن .

بۆ بەخشینی وینەیەکی وردو جوانتری هاوینە هەواری سەرسەنگ بە کاك احمد رشیدی بەڕێوەبەری ئەشتو گوزاری کەبشتینو دەربارەی هاوینە هەواری ناوبراو باسی بۆ کردین .

خانوبەرەو خزمەتگوزاری

بەڕێز بەڕێوەبەری ناو براو وتی :

لە هاوینە هەواری سەرسەنگ ئوتێلێك هەیە ٥٤ ژورەو لە ناوەوەی شانۆیەکو مەلەگەو بارێك و هۆلێکی گەورە هەیە .. بەلام ئوتێلی کۆشکی سەرسەنگی ئەشتو گوزاری کەوتۆتە سەر لوتکەیەکو ٨ ژورو مەلەگەیەکی تیایە .

بێجگە لەم دوو ئوتێلەش « ۱۰۱ » خانوی ئەشتو گوزاری لێیە کە هەمو پێویستیەکی دانیشتنو نیشتەجی بونیان تیایە بە جۆرێك هەمو خانوێك هۆلێکی گەورەی ئەکەلو بەلە بڕگەلو بەلەلونێکی گەشتو گوزارینە کە بریتین لە سەلاجەو ئەباخی غازو کەرەسەی چێشت لێنانو شتی تر کە هامۆشتر کەر پێویستیان بێی ئەبێت .

بەلام خانوە پلاستیکیەکان کە « ٥٨ » خانون شوینی ۳۰۰ پێخەفنو ئەم خانوانەش لە ئەنجامدا لەبەر ئەوەی هامشۆی ئەشتو گوزار کەر بەتایبەتی ئەمسال زۆرە ڕولە زۆر بون ئەکەن .

بەڕێز احمد رشید بەڕێوەبەری هاوینە هەواری سەرسەنگ وتی :

هاوینە هەوارەکە خزمەت گوزاری تریشی هەیە ، وەك بونی پرسکەیەك لە دەروازەی هاوینەهەوارەکەوە ئەکەم بیلاردو یاری تریش هەیە ، پرسکەیە هەمو ڕێ نیشانەکان لە ئەیلولی ئەمساڵەوە ئەکەن ، ئەشتو گوزارەکەران ئەکات ، هەروەها سینەمایەکیش هەیە هەمیشە فار ئەکاتو فلیمی نوێیوا نیشان ئەدات کە لەوەو پێش نیشان ئەدراوەو تازینەو چێشتخانەی سەرسەنگیش بالەولاوە بوەستێ کە ئاهەنگی گزرانیو سەمای لەلایەن تیری ڕۆژهەلاتیو ڕۆژئاواییەوە تیا ئەگێڕدرێ .. بەلام شانۆی کەرەکی شۆڕش وەرزی هاوینەیی بەپشکە شکردنی ئەلێ شانۆگەری دەست پێ کردوەو بە درێژایی هاوین کاری خۆی هەر دای پۆشیوە ئەمەش بێجگە لەوەی کە درەختی گوێزو هێی تری تیایە ..

ئەشتو گوزار کەر لە هاوینە هەواری سەرسەنگدا لە بارەشی سروشتی رازاوەو گەژی فینكو زیانی هێمنیدا خۆشترین ڕۆژانی ژیانی ئەباتە سەر .. ئەم سروشتەش بریتیە لە شاخی بەرزو دۆلی سەوزو لەوەی کە سروشت دوانتی بەخاری هونەرمەندکی سەلیقەدار .

پێش ئەوەی بگەیتە سەرسەنگ .. لەو ڕێگەیەوە کە لە بارزگای دهۆکەوە بۆی ئەچێت زنجیرەیەك چیای دێتە بەرچاو کە تا بێت ڕو لە بەرزی ئەکاتو تا ئوت لە هەور ئەدەن .. بە درێژایی ڕێ کەبە زاوتەو سوارەتوکە دا تێ ئەپەڕی ئەوەی بەرچاومان ئەکەوێت ئاودان کردنەوەو دروست کردنی خانو و کۆمەڵگای نیشتەجێبونەکانی جۆتیاران و ڕاکێشانی ئەلی کارەباو بۆری ئاوە . لەگەڵ ئەوەی سروشت بێ زمارە ئاوی بەخشیوە ، سەرچاوەو کانی خوری دەم پۆبەی شاخەکان خورەیان زۆر کە هەمو کەلو پەلێك و گەرەسەبەکی خواردنو بەکار هێنانیان تیا دەست ئەکەون .. هەروەها هەزێکی یاری تریش هەیە ، لە ئەیلولی ساڵی تەموزی ۹۷۷ دا لە ئەنجامی کەوەرەی زۆر ئەنجام کرابەوە ..

پرۆژەی نوێ

بەگوێرەی ئەنجامەی کێشراو بۆ پێشکەوتنو فراوان کردنی هاوینەهەوارەکان بەشێوەیەکی کشتی هاوینەهەواری سەرسەنگ بەشێوەیەکی تایبەتی دەستە بڕۆژەیەکی نوێ هەیە وەك دروست کردنی خانوە ئیتالیایی و فەرەنسایی و ئەلمانیاییەکان هەروەها لەگەڵ کەلی شوینی داکردنی جۆر بە جۆری تر ئەمە بێجگە لەوەی کە باشکری خزمەت گوزاری تری جۆر بە جۆریش دروست ئەکرێن .

جوانی سروشت ، ئەوەی کە بەبەخشین ، ئاوانرێ ستایش کرێن کەژی هاوینە هەوارەکانی باکوریمان ئەوەی باشە بزانە ، گەشتو گوزارکەر لە هیچ جێیەك هەمو کەرەسەی خزرناکات ، زۆر کاتیان لە ناو درەختو دارستانو دۆلەکاندا ئەبەنە سەر ، شادمانو دل خۆش و لە گونی سەرچاوەو کانیەکاندا کۆ ئەبنەوەو خەریکی مەلەو ڕەرزش و گورانیو سەما کردن هەروەك هەموکات لە ئاهەنگدابن .. ڕاستە چونکە لە شایەکی هەمیشەیی دان ، ئەوە ئەمەوزو شۆڕش ، ئەویش سروشتی ئەلیسماوی و کەژی سازنارو بێدەنگی دەرون .

بەشی لیکۆلینەوە

بەرهەمهێناوە .

★ مەلبەندێك بۆدروست کردنی مافور

● لە مەرکەزی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا (هەولێر) حکومەتی شۆڕش دەستپێشکەری کرد بۆ دامەزراندنی کۆمپانیایەکی گشتی پیشەسازی مافور دروستکردن، هەموو مەلبەندە دەستیەکانی تری مافور دروست کردنی لەولاندا پێوەبەستن ، وەزارەتی پیشەسازی مەلبەندێکی زۆری تری بۆ پیشەسازی ئەو جۆرە مافورە لە ناوچەی باکوردا کردەوە ، کە ئیستاکە بەسەر شارەکانی (هەولێرو کۆیەو رەواندزو دهۆك و ئامێدی)دا دابەش کراوە .

★ کارگەی جگەرەی هەولێر

● کارگەی جگەرەی هەولێر (۳) ملیۆن دیناری تێچوەو بۆ ئەوە دامەزراوە کە ئەو پرۆژە پیشەسازیە پەیوندیەکی توندوتۆڵ لەگەڵ بەروبوومی توتنی زۆری ناوچەکەدا بگرێ ، بەمە ئەو پرۆژەیە فرۆختو گەشەسەندنی مسۆگەرکردو وزەی بەرهەمهێنانی ئەو کارگەیەی دوای دەرچوونی یاسای ئۆتۆنۆمی دامەزرا بەیەك ژەمە کارکردن ، گەیشتە (۱۰) ملیۆن جگەرە لە ڕۆژێکدا ، واچاوەڕێ ئەکرێ وزەی بەرهەمهێنانی ئەو کارگەیە زیادبێت ، بۆ ئەوەی بە دوو ژەم ئیشکردن دوو ئەوەندەی ئیستا بەرهەمبهێنێ .

★ شیرەمەنیو قوتوداگرتن

● لە مەیدانی بەرهەمی شیرەمەنیشدا ، کارگەی شیرەمەنی هەولێر فراوان کراوەو کارگەی لە قوتوداگرتنی میوەو بەرهەمەکانی لەناوچەی حەریری سەر بە قەزای شەقلاوە دامەزراوە .

ئیستا ئەو کارگەیە میوەی بە شیلە شەکر هەلگیراوو دۆشاوی تەماتەو شەربەتی میوە بەرهەم ئەهێنێ .

● هەروەها کارگەیەکی تری قوتوداگرتن لە بارزگای دهۆکدا دامەزراوەو زیاتر لە (ملیۆنێکو ۱۰۰ هەزار دینار)ی تێچوە ، ئەو کارگەیەش شەربەتی میوەو شتی تر بەرهەم ئەهێنێ ..

هەروەها کارگەیەکی تایبەتیش بۆ بەرهەمهێنانی دۆشاوی تەماتە لە بارزگای هەولێردا دامەزراوەو ڕۆژی ۲٦۰ تەن دۆشاوی تەماتە بەرهەمئەهێنێو (۲٥۰) هەزار دیناری تێچوە .

★ کارگەی خوری چنین

● لەشاری هەولێردا ، کارگەیەکی خوری چنین دامەزراوە ، ئەو کارگەیە لەو پرۆژە پیشەزیە گەورانەیە کە ناوچەی ئۆتۆنۆمی بەخۆیەوە ئەبینێ ، ئەو پرۆژەیە بانی بەهاوولاتیە کوردەکانەوە نا زیاتر روویکەنە بەروەردەکردنی مەریومالات ، تاوەکو سوود لە خوری ناوچەی باکور وەربگیرێ ، کارگەیەکی دروستکردنی قوماشی کوردیشی تێدایە کە وزەی بەرهەمهێنانی ساڵانەی (۱٦۰) هەزار مەتر قوماشو (۸٦) تەن ریسی شانەکراو .

ئەو بارەیەی بۆ ئەو کارگەیەش تەرخانکراوە لە (٦۰۰) هەزار دینار تێپەڕیوە .

★ زۆر کردنی وزەی کارەبا

● حکومەتی شۆڕش (۱۲) ملیۆن دیناری تەرخانکردووە بۆ دروستکردنی ئیستگەیەکی کارەباناو بۆ پەیداکردنی وەزەیەکی کارەبایی بەهێز بەو ئاوە بەئەژمەی کە لە بەربەستی دوکانەوە دێتە دەرەوە .. هەروەها حکومەتی شۆڕش ئەرکێکی بەردەوام ئەدا بۆ مسۆگەرکردنی وزەی کارەبا کە بۆ دوارۆژ بەشی ئەو ناوچەیەبکات .. بەشێوەیەکی وا کە ئەم وزەیە بتوانێت ئەو کارگە زۆرانەی کە لە زەمانی شۆڕشدا بنیاتزاوەو ئەو کارگانەی کە ئیستا شەو ڕۆژ هەوڵئەدرێت بۆ تەواوکرنیان بخانە گەڕ . لە هەمان کاتیشدا بتوانێت ئەو کارەبابەی هاونیشتمانیان لەبوارەکانی تری ژیاندا بیویستیانە مسۆگەربکات .

★ پەرەپێدانی ئابوری

● ئیستاکە ناوچەی ئۆتۆنۆمی بەرەسەندێکی خێرا لە هەموو کەرنەکانی ئابووری لەمانە کەرتی پیشەسازیو کشتو کاڵو ئاوو کارەباو گەشتو گوزارەوە بە خۆیەوە ئەبینێت .. سەرئەکەی حکومەتی شۆڕش زیاتر لە (۳٥۰) ملیۆن دیناری تەرخان کردووە بۆ ڕابەڕاندنی پرۆژەکانی ناوچەی ژوروو دوا بە دوای دەرکردنی بەیاننامەی ۱۱ی ئازاری ساڵی ۱۹۷۰دا ئەویش بۆ ئەوەی ناوچەی باکور وێنەیەکی تازە وەرگرێ کە رەنگدانەوەی ئارەزووی راستەقینەی سەرکردایەتی شۆڕشیێت بۆ پێشکەوتن و خۆشیو شادی ئەو ناوچەی ووڵات ئەمە وبێجگە لەو بارە بە ئاسایەیەتر کە بۆی تەرخانکراوە هەروەکو هەموو ناوچە جۆربەجۆرەکانی تری عیراق. ئەمەش کورتەیەکی ئەو پرۆژانەیە کە لەلایەن وەزارەتو دەزگا تایبەتیەکانی وولات لە ساڵی ۱۹۷٥-۱۹۷٦دا تەواوکراوە .

★ ژمارەی قیاسی

خەرجی ئەو پرۆژانەی کە لەلایەن وەزارەتی ئیش وخانەسازیەوە جێبەجێکراون لە ۱۱ی ئازاری

بڕوانە ل : ۱۱

Institut Kurde de Paris

نارینامن

(١)
چراکێ شەڤێ وتاریێ
هزرا ناف بالکێت خوشمێن
خەلەکا خەونێت هیڤیێن
نارینا من
بویکا هیڤیا بتنێ هێلام ...
بو کوڤان و ژانان
بو ئاخو ناخینکا
بو ڕوندکا ...
بو دلەکێ ڕ هیڤی و کەسەر
نارینا من
تە ئەز هێلام ....

(٢)
نارینا من
تە ئەز هێلام
دەمێ جان و بەدەنێ من
ژدل تو بخودبەراستی ....
تە ئەز هێلام
دەمێ ددلدا من بخو
تو ئەد کژهاستی ....
تە ئەز هێلام
دەمێ من بخو
تو ژ جوداین دلداران دخازتی
ژ جافێت ئەیارو دوژمنان
من بخو
تو دبارامی
تە ئەز هێلام
یارێ تە هێلام ...

(٣)
نارینا من
هندی نازی تە دکەم
هیڤی ژ باو هۆرا دکەم
من دگەل پێلێت خو
برەڤینن ....
بکاروانێ دۆست و دلداران
یان بیارێ را ب گەهینن
دەنگێ من ....
بشاخو چیا د کەڤیت
بێ بەرسف
لجوتێ گوهێت من
دزفریت .. .. ..

(٤)
نارینا من
دەنگێ شفان و بێریا
دگەل دەنگێ پەزی
ماکەنگی تێکەل دبیت ....
قەپ قەپا خورتە کەوا
شرا شرا تافکە و ڕیبارا
کەنگی ماتێکەل دبیت
دگەل دەنگێ بولبولا ...
دەنگێ تە نارینا من
دێ کەنگی لێ زفریت
داد گەل دەنگێ دلداران و من
تێکەل ببیت .....

فرهیل ئامیدی

هەستێ بەرپسیاریێ

هەکە هەر کەسەك هەستێ ببەرپسیاریا خۆ نەکەت .. ئەو کەس ناهێتە هژمارتن ئەندامەك ژ ڤی ملەتی .. دڤیت هەر ئێك ژمە ببەرپسیاریا خۆ بحەسیت .. ئەو ڕۆژ چۆ ئەوا هەر کەسەکی دەستێ خۆ بکولافێ خۆ قەدنا دا بای زەبەت .. دگۆت سەرێ ئەئێشیت حەوجەی چ دەرسێ کا نینە ..

ئەخێر .. ئەو ڕۆژ چۆ ناهێتەڤە .. ملەت یێ هشیار بۆی .. چاڤێت خۆ ڤێت ڤەکرین .. نارازی بیت بچ کێم و فسیرەکا ببینیت چنکی شۆرش شۆرشا ملەتی یە وبێتڤیە سەر ملەتی سامانێ خۆ بیارێزیت و بەرەڤانێ ژێ بکەت .. شۆرشی چەند هەول یادای هەتا کو شیای ڤی سامانی بۆ ملەتی بەردەست بێمنیت ..

هەروەها .. دەم .. بێتڤیە لسەر هەر نیشتمانیەکێ دلسۆز بۆ شۆرشێ .. دەمێ خۆ ژدەستێ خۆ نەبەت و نەهێلیت دەمێ شۆڵی و بەرهەم ئینانێ زەعێ ببیت دڤیت ئەم هەر ئاڤەکێ و هەر دەڤیقەکێ ژ شۆلی کاری تێدا بکەین .. ڕەنگە گەلەك ڤێت هەین بێژن کو دەڤیقەك ژکاری نەکێم دکەت نە زێدە دکەت ..

بەلێ ئەم دبێژین .. زخێر .. وەخت گەلەکێ گرنگە و بەرکەفتی یە وبلا هەر درویشێ حزبێ لبیرامە بیت :

« بەرزەکرنا دەڤیقەکێ
زشۆلی .. بەرزەکرنا دەلیفە و فرسەتەکێ یە ژ بێش کەفتنێ » .

● بەرپەرێ دەهێ ●

ستڕانا کوردی

هەمی ملله تێن جیهانێ کەلەپیرت وسامانێ خو ب ڕێهەری نەخاسمە ژ نالێ ڕەوشەنبیری فە .. بەلێ ئەو ملەت کێمن ڤێت شیاین هەمی کەلەپیرتێ خو فە گوهێزنە سەر بەرپەرا و بکەنە نفشتیك وکتیب .

موخابن هەتا ڤێ کافێ کەس لناف دەئەرا بەهدینا ڕانەبویە شوانێ خو بکەتە ئەفسینا هوزانێن ستڕانا . هەرچەندە ملەتێ کوردە بەلێ ڕە ژ هوزانانا .. بەلێ کەسێ پیتیە نا مازن وخەمکارانێ لێ نەکریە .. بو ی؟ ئەز دبێژم .. هەتا ئەفرو ژی کەسێ بەرسڤێ پرسیارێ زەدایە !

دڤیت ئەم بزانین کو گەلەك هوزانێن هوزانڤانێن کورد ڤێت بوینە ستران .. بەلێ .. هوزانڤانا وەکی ئەف هوزانە فەهاندین ئەدزانین دێ بنە ستران .. بەلێ هەکە ئەم بەرێ خو بکەینە ملله تێن جیهانێ دێ بینین کو گەلەك هوزانڤان بیرو هزرێن خو هەر دیسا تێکە هشتنا خو وهوزانڤانیا خو تەرخان دکرن ژبو فی ڕەنگێ توری یێ کو جهێ خو ئرنی دناف هەمی وەنگێت دی ڤێت تەوری و ڕەوشە بنیری و بو بنگەهەکا موکم وئەنەرەکا بێ ڤی ژبو ڕێش ڕخستنا ملەتاو وهۆرینا لایێت کوەلایەتی ورامیاری و نەهلانا ڕەوشەت و بەرەت کەفن .

هوزانێن ستڕانا .. ژبەرێ فی چەرمی ڤێت پەیدابویە دەستە .. وبرینا فی وهۆرینێ کەنە دناف ملەتێ مەدا .. چمکو ڕاستی وهۆرین نێخستە دناف ملەتێ مەدا تو بهاو نرخی لێ هەژاندنێ نەهاتە زانین زوی بزوی .. بەلێ پشتی وریا چەند سالەکا هاتە سەزانین نوبز رك بەرامبەر هندەك هوزانڤانێن ملەتی مە .. وکانێت هوزانا پەیدا دەمەژیادا .. دائو ڕێ تە ڕوونەکا نوی دەرهەق هوزانێن ستڕانا دەستێ بکەت ورنکا فو بارت بو وهو هالێ خەنکی .. و بەهرا بتر باوەری هاتە سەر فولکلورێ کوردی ..

● سەگمان ●

دەرچوویێت تایێ کوردی ل دهوکێ

پشتی سالا ١٩٥٨ هندی هندی نفیسینی و خویندن ب کوردی ل پارێزگەها دهوکێ بەلاڤبو . هندەك شاگردێت پارێزگەهێ بەرێ خودا تایێ کوردی تاکو نۆهۆ دەستەکەك ڤێت ژێ دەرچوین . هەلبەت دلێ ڕەوشەنبیرا بێ خۆش بۆ بدەرچۆنا فان برادەرا چۆنکی وەسا هزردکر هەرئێك ژفان شاگردا دێ بیتە عەگیدێ مەیدانا تورەو ئەزمانێ کوردی ، گەلەك دەفتەرکێت گەفێ ڤێت زاناو تورەڤانا نفیسین دێ تۆزێ ژێ داقتن هیڤی و نومێدێت وان دێ ڤەژێتن نۆ گونجێت پارێزگەهێ دێ زوی خبنو پالدەن بەرێ وان دێ دەنە ڕێکاراست . بەلێ موخابن هەمێ کەسەرێت مە وەکی خزمان . ئەو شاگردێت دەر چوین نەشیان پابوراخو دگولا ئەزمانێ تورەیدا دەرباز کەن ل بەردانکا نقزبۆن سەر هندێ را ژ گەلەك شوان ئەز ئەزمانی چونکی دزانم ئاخفتنا وان ڕەخنەکا زانستی نینە شەمالکاوان بفابجیکێ دچاکێدا دێ قەمرێت . ڕەخنێ جانکاو جهێت گشتی دکەن هەلبەت مەراماوان ژفی کاری ئەوە دەساخو دیارکەن کۆزاناو ئیهرسن بزانن دکەفن وەرە کوردایی کوکی تورەی و ئەزمانی چونکی دزانم ئاخفتنا وان ڕەخنەکا زانستی نینە شەمالکاوان بفابجیکێ دچاکێدا دێ قەمرێت . ڕەخنێ جانکاو جهێت گشتی دکەن هەلبەت مەراماوان ژفی کاری ئەوە دەساخو دیارکەن کۆزاناو ئیهرسن بزانن دکەفن وەرە کوردایی کوکی دیسکێ گوتی ئەزا زێرێ هیسکی بێ کوتی ئەزادینێ تەگەرپایم . هەمێ ئاخفتنێت وان بفلسەکێ سۆتی ناهینن خەلکێ کاروبەرهەم دڤیت . خشەکا مەزنە ئەف برادەرە خۆ ئەلقلفینن ئەخوینن ئەنفیسن شەڤ ڕاوەستن وەکی نۆبەدارێت بەردەرگەهێ سەربازگەها جارەکێ ووتارەکی سەربابەتەکێ زانستی ئەنفیسن . کەسێت خۆب کۆتەکی فری نفیسۆ خویندنا کوردی کری بنفیسن ئوبکرێت جابەمەنێت کوردی بێ هەلبەت ئەدویرە کێ مانی دنفیسنێت وان دا هەین بەلێ ئەخشە چونکی زانیناوان هندە هیڤی دکەم زەهەمی برادەرێت ژتایی کوردی دەرچوی . هویرك هەکو سپێدێ ژ خەورابن بەرێ خۆیدەنە شهادا دایەوا تاکو بزانن بیراوان بهێتەڤەکا بەکالریوس پچی وەرکرتی یە ئاخافتنێت مەزنبێت وان کرین هەکو هێشتا شاگردەکا چی ژێ جێ بەجێ کرینە . بەلکی بیتە ئەگەرەك چەند برادەرەك ژوان هەست بلێ پرسینێ یکەت بێ کۆلێ بکەت تشتەکێ کێم ژزەڤیا تورەو ئەزمانی کوردی فەوژێریت وەکی هەڤالێت خۆ خەلکێ پارێزگەهێت دی بێت کوردی چۆنکی گەلەك ژ دەرچوێت تایێ کوردی خەلکێ وان پارێزگەها توژینەرو نفیسەڤان و تورەڤان بێت ژێ دەرچوین بێت مەژی دەمێ کاخەزەکی بۆ هەڤالێت خو دنفیسن بوکوردی نانفیسن نزانن بۆچی یانەکەو دووهەوا . برادەرین بەسە جافێت خۆ ژخەوا ئەزانینێ فەمالن ، ئەزدزانم گەلەك کەس فی گووتاری دێ ڕەخنێ لێ گرت بەلێ یافەرە ئەف ڕەخنە بێتەسەر پەرپەرێت ڕۆژنامان .

صدیق علی

ستڕانا کوردی

هەمی ملله تێن جیهانێ کەلەپیرت وسامانێ خو بێ هەری نەخاسمە ژ نالێ ڕەوشەنبیری فە .. بەلێ ئەو ملەت کێمن ڤێت شیاین هەمی کەلەپیرتێ خو فە گوهێزنە سەر بەرپەرا و بکەنە نفشتیك وکتیب .

موخابن هەتا ڤێ کافێ کەس لناف دەئەرا بەهدینا ڕانەبویە شوانێ خو بکەتە ئەفسینا هوزانێن ستڕانا . هەرچەندە ملەتێ کوردە بەلێ ڕە ژ هوزانانا .. بەلێ کەسێ پیتیە نا مازن وخەمکارانێ لێ نەکریە .. بو ی؟ ئەز دبێژم .. هەتا ئەفرو ژی کەسێ بەرسڤێ پرسیارێ زەدایە !

دڤیت ئەم بزانین کو گەلەك هوزانێن هوزانڤانێن کورد ڤێت بوینە ستران .. بەلێ .. هوزانڤانا وەکی ئەف هوزانە فەهاندین ئەدزانین دێ بنە ستران .. بەلێ هەکە ئەم بەرێ خو بکەینە ملله تێن جیهانێ دێ بینین کو گەلەك هوزانڤان بیرو هزرێن خو هەر دیسا تێکە هشتنا خو وهوزانڤانیا خو تەرخان دکرن ژبو فی ڕەنگێ توری یێ کو جهێ خو ئرنی دناف هەمی وەنگێت دی ڤێت تەوری و ڕەوشە بنیری و بو بنگەهەکا موکم وئەنەرەکا بێ ڤی ژبو ڕێش ڕخستنا ملەتاو وهۆرینا لایێت کوەلایەتی ورامیاری و نەهلانا ڕەوشەت و بەرەت کەفن .

هوزانێن ستڕانا .. ژبەرێ فی چەرمی ڤێت پەیدابویە دەستە .. وبرینا فی وهۆرینێ کەنە دناف ملەتێ مەدا .. چمکو ڕاستی وهۆرین نێخستە دناف ملەتێ مەدا تو بهاو نرخی لێ هەژاندنێ نەهاتە زانین زوی بزوی .. بەلێ پشتی وریا چەند سالەکا هاتە سەزانین نوبز رك بەرامبەر هندەك هوزانڤانێن ملەتی مە .. وکانێت هوزانا پەیدا دەمەژیادا .. دائو ڕێ تە ڕوونەکا نوی دەرهەق هوزانێن ستڕانا دەستێ بکەت ورنکا فو بارت بو وهو هالێ خەنکی .. و بەهرا بتر باوەری هاتە سەر فولکلورێ کوردی ..

● سەگمان ●

تورێ کلاسیکیێ کوردی و لدویچوونەکانوی

سەربەستاغر

کەفنترین نفیسینەکا کوردی ژمەرا مابت و ژلایێ بەهرا بتر ژ مێژوزان و ڕوژهەلاتناس و ئەفێن د تورو کەلتورێ کوردیدا شەهرەزایی هەی ، باوەر بێهاتی ، چارمالکێن شاعرێ هێژاو بلیمەت و فەرمەسون ، خودێ ناس و خرقەپوش و بیرتیژ ، سپەهی و ژێهاتی و هوشمەند ، حەق بەرست و ئولدار ، دێوانەو ئەفیندارێ مەزن .. بابەطاهرێ عوریانە ، ئێ وەکو لسەددێ چاری هیجری بەرامبەر ١٠-١١ زاینی ژیای و پشکەکا کێم ژ فەرێزا وێ ، بومەو بو پشتێن داهاتی مای .

بێ گومان ، ئەز ڤی شاعری وەکی نموتەکی دئینم بو وێ ڕەنکە لدویچوونا نوی یا مە لگوتارێن بوورید لسەر ئاخفتی و یاوەکو لجەم من ڕاستترین و دروستترین ڕەنگەکێ لدویچونێ یەو پێدڤی یە نفیسەڤانێن کورد لپەی هەرن .

دیارە « بابە طاهرێ عوریان » لسەردەمەکی بێهاتی کو نایین و ئولداری . دەزرو بیرێن مروڤی دا ڕەهێن خو کویر بربوونە خارێ و ژ خودێ ترسین و ڕێزکرتن ، دکویراتی یا دل و جانێ مروڤاندا دژی یاو هەرچی یا قەنجو خراب بیا ، خەلکێ سەرێ خو بلند دکرە ئەسمانی و ژێ را سوپاس دکر ئان گلور تازندێن خو دکرن . وەلێ نە ئەف تنێ مەیسیم و ڕەنگ و ڕوخسارێ وی چەرخی بووە ، ژبەرکو هەروەکی مە دگوتارێن بوورید دیتی ، مروف دکومەل و جفاتەکێدە دژیت و ژبو مسوکەرکرنا ژیانا خو کاردکەت و دکارکرنێدا هندە پەیوەندی و هاقلبێن نوی دروستدبن و کاردکەنە سەر بیرو هوش و تێکەهشتنا مروڤی و جفاتا وی و ژبو هندێ ئەم بزانن ژیانا مروڤێن سەردەمێ بابەطاهرێ چتۆف بوویە ، ئەمێ فەکەرێینە سەر چارمالکێن وی ، بابەطاهر دبێژت :

موو کەز سووزەدلانم چون نەنالم
موو کەز بی حاصلانم چون نەنالم

وەکی ئەز ژوانابم ئەفێن دلسۆتی و بێدەرامەت ، ئەز چەوا نەکەفمە ئاخ کێشان و نالینان و دیسان دبێ :

مو کە ئەفسودە حالم چون نەنالم
شکستە پەروبالم چون نە نالم

دیارە لسەردەمێ وی خەلکی « سووزەدلان » و « بی حاصل » و « ئەفسودە حال » و « پەروبال شکستە » هەبوینەو ئەفەنە دبارودوخەکێ نەخۆش دا دژیان و هندەکێن دێژی هەبوینە دلێ ئەفانا سۆتیت و حاصلێ وان خاربیت و حالێ وان ئەفسودە کربیت ، ئەگەرنە شاعری ئەفەنە هەمی ژکوفە نانین و ئەگەر وەنەبا بابەطاهری نەدکر هەوارودادوبێ داد ...

چە گەردی بە کوهو دەشت و سەحرا
بە جانی تە نە دارەم تیختیاری

کابرایەکی هوسابت کو منەت بچیاو دەشت و سەحرا نەبیت ژبەرهندێ کو « تیختیار » نینە ... « سەربەستی » نینە ، کو سەربارا هەمی یانەو پێتەرە ژهندێ کو خودانێ دەشت و چیابیت ، ڕەنگە ئێك بێژیت : ئەف چەند بیروباوەرە بنایی فە دگرێداینەو شاعر کابرایەکی خودێ ناس و صوفی بوویەو ڕامانا وی ژفێ مالکێ بابەتێ (جەبرییەت و تیختیاری یەتێ) یە ..

براستی کو ئەگەر ئەفژی بت ، مەسەلە هەر دزفریتەفە سەر هندێ کو ئەو نالین و ئاخ و فیغان ژبو هندێ بوویە کابرایەکێ بێدەستو (بێ تیختیار) بوویە ، پێدڤی سەربەستی و ژیانا خوش بوویە ، دڤی یا ژوێ مەژاری و خێزانێ قورتال ببیت یاوەکو دەستنیشان دکەت ..

مو ئان ڕەندەم کە نامەم بی قەلەندەر
نە خون دیرەم نە مون دیرەم نە لەنگەر
چو روز نایە بگەردەم گەردی گیتی
چو شەو نایە بەخشتن وانە هەمسەر

دیسان دبێژیت ..

سەری دارەم کە سامەنەش نەمی بو
غەمی دارەم کە پایانەش نەمی بو
نەگەر باوەرنەداری سویی من نایی
بوین دەردی کە دەرمانەش نەمی بو .

« بابەطاهر » دبێژت مە کو بریندارو هەزارو بەروەریایەو چو « تیختیار - سەربەستی » نینە دژیانا خودا ، لێ بەلێ ژبەرکو گوهرینا ژیانێ و پێشقەچوونا جفاتا مروڤایەتیێ نەگەهشتبوو وێ پەیسکا کو هزرا نینسانیەتێ چارەکی ببینیتو بزاقەکا تێکرا بێتەکرن ژبو سەربەستی یا مروڤی ، ژبەر هندێ دبێت (بوین دەردی کە دەرمانەش نەمی بو) و هەر ژبەر هندێ ژی هاوار دکەت :

جیهانی بی وەفا زیندانی مابی
خاری نەمم قەمەتی دامانی مابی

ژبەندێن وێ بونینەو لەورادگەهتە کلوفاندکا (معاناه) و بێ گەهشتنێ دوی دەمی داو چو جاران نابینیت ژبلی هندێ هەواربکەت :

ئەگەر دەستەم ڕەسەد بەر جەرخی گەردون
ئەزنان پرسەم کە نین چونەستو نان چون
یەکێ را قورصی جو نالودە دەر خون
یەکێ را دادەیی سەد نازو نیعمەت

جیهان لنك وی ، زیندانەکا بێ وەفایەو جو ڕزگاری ئەف چار مالکی یا هە خۆیا دکەت کو شاعیر دکویراتی یا

بروانە : ل : ١١

چیرۆکەکا کورت :

دیاری

عبدالقادر علی مردانی

خۆ قەپسانده دناك گیلەشۆکا مرۆڤاراو ، بەری هەمیا سیاری تومبێلێ بوو .. ڕوینشتە پشت شۆفێری و بوخچکا بەرۆکا دانا سەر پێیێت خۆو .. بەرێ خۆ دا بالبێرانانا خەلکی ددەرێ تومبێلێ . تومبێل بخۆژی هند! ترێ بووی ، جیهـ نەمایە . شۆفێری گوت :

ـ براینە .. یێ زێدە بلا بچیتە خارێ .

پاس بڕێکەفت .. دانێ ئیقاریە .. بایەکێ زیك یێ دبەنجەرکا نێزیکی وی را دهێت و ل سەروچانا ددەت . ئەفرێت ئەسمانا ترێ کژشیت خۆ دلۆپێت بارانێ پێت کرین .. ب ڕۆژێ هەر گەفا وان بوو .. نوکە یا دەستپێکرێ و ، جامێ سینکێ تومبێلێ وەسا یێ دایە بەر شیلکا دلۆپا .. فرچە بکوتەك فێرا دگەهن یاقژکەن ! براستی کافەکا گەلەکا خۆشە .. روناهیا لایێت تومبێلێت بەرامبەر یالدلۆپێت بارانا سەر جامی ددەت و ، وەکو پلۆرێت بچویك پێت بەلاندبن و فرچە یێ زێدبەتەنە .

جافێت « ئافدەلی » لگەل فرچێ تومبێلێ ڕاستوچەپ بوون .. بیراوی چوو سەر ڕاستو چەپیا بیروباوەرا .. هەروەها لگەل ئینا تومبێلی دچوو پێشو دهاتە باش ... بیرا وی ل پێشکەفتنخازیێ و کەفنە بەرنسیپ هات .. دەمێ ل دۆر خو دزفری بیراوی ل دوروی یێ دهات ..!

بیرێت وی مشەبوون ... ناخینکەك ژ دلێ وی دەرکەفت و چوو د هناڤێت وی دا .. دێ تۆ بێژی شەڤەکا ئرانە دسینگێ کابرایەکێ نەساخدا .

« مرۆڤێ زیرەك نەوە یێ ژسەرهاتێت خۆ هوی دبیت .. بەلێ یێ ژوی زیرەکتر نەوە یێ ژ سەرهاتێت خەلکی هوی دبیت » .

کوخکەکا تیژو کورت ژگەروی یێ دەرکەفت ... جهێ خۆ خۆشکر . وەسا خۆ ددیت یێ بەرێ فرچەی فە هەلاویستیەو یێ لسەر جامی دهێت و دچیت !

حەزدکەت ژبنێ یێ یاهەوارکەت .. بەلێ هندی دەنگێ خۆ بلندکەت ، دێ دڤێ بژشایێدا بەرزەبیت و ..

دلۆپێت بارانێ دێ شرێن و .. هەوا دێ بەت .

حەزدکەت خۆ ڤەشێرێت .. حەزدکەت وان دەنا ڤەشێرێت و بەرزەکەت یێت هندە تشتێت نە ب دلی تینە بیرێ .

ـ « ئەرما هاڤینێ مرنە .. سەرما زڤستانێ ژانە .. پاییز ژشە .. بوهار مزەکا تاخ ترتی یە » .

« ئافدەل » بۆ هزرێت خۆ دبشکوڤیت و نمنمەکێ بۆ خۆ دکەت :

ـ « با ئەف دنیایە چیە ؟ ..

ـ سیبەرا دارانە بۆ کەسێ نەمایە ..

نەفەرەك دبێژیت : « راوەستە دێ هیمە خارێ » ئەف کوتنە زنجیرا هزرا وی دبچینیت .. سەرێ خۆ بادەت دا برانیت کیە دێ چیتە خارێ .. جافێت وی ب نەینکا بنشیا تومبێلێ دکەفن .. خۆ ئیرا دبینیت .. عەجیب گرتی دبیت .. ئەفە چ جان هەین .. وەسا دسارن دێ بێژی بەفرا نزارایە !

دبێژیتە خۆ .. ما بیرا نەدهێت ؟

ئافدەل .. بیراخۆ لکەفن تینیت .. پەرێت ژبانا خۆیا بەرێ قەدکەت .. ژبانا وی وەکو دارا پاییزا دهێتە بەرباف .. چاوا بەلگەست و ژ دوەرینن . هندەك ڕۆژێت خۆ ژبیرا خۆ دبەتەنە .. بەلێ سەرزنوی جافێت بەفرێ تێنەف بیرێ .

ـ براستی ئەو ڕۆژێت من دیتین « راستی » بوون ، بەلێ براستی نوکە یا تەمل و نەخۆشە !

دەستێ خۆ ب برجا سەرێ خۆدا تینیە خار .. وی ئیت سپی یێت ترێ سەری وی بووین .

ـ « وێ بەفرێ ئەز وەسا تیرا گەهاندم .. ئاگر نەدشیا وە بکەت . ئاگردانا بەفرێ هندەك جارا ئیتوینا ژانا و جیهانا شارەزایی و بژوینیێ یە »

ـ .....!

ـ ما تۆ شارەزای خۆ بووی ؟ تە خۆ بژوین کریە ؟

هەما جارەکێ بتنێ ژی بیت، بلا ...!

ـ .....!

ـ « ئافدەل » متبوو ... چونکی ئەڤە ڕەنگەیێ دی یێ ڕاستیێ یە . چ بیژیت ؟.. چ بەرسڤ بدەت ؟. ئاخر وی گەلەك روی هەبوون .. یانژی بەرامبەر نیاسیت خۆ روی یەك هەبوو بەلێ نوکە گەلەك روی ئیت هەین .. براستی ئەڤە بەرهنگاریەکا ئەنتیکەیە .. یێ بەرهنگاری خۆبخۆ بووی ..

لگەل هندێ دەستێ خۆ کرە دبەریکا کراسێ خۆدا ، دا بزانیت کانێ پارێت وی هێشتا تێدانە یان نە ..

لنك وی ئەڤە ژهەمی تشتەکی فەرترە .. یادی .. بلا وەکو « بەفرەکا ڕەشی بکەفیتە سەر روی یێت وی » بێ خاك و بێ دەف و بێ ژینا بووری بکەفیتە رێ ..

جاف .. دیسا فیك کەفتنەنە .. فرچەی دەروونێ وی هاڤیتەفە .. پشتی گەلەك زفراندی و گیژکری .. مت و

بروانە : ل : ١١

Institut Kurde de Paris

پاشماوەی : لە ناوچـــەی ئۆتۆنۆمیدا ..

**پارێزگای سلێمانی‌داو لەگەڵ بەشی ناوخۆیی قوتابیان (۱۳۰۰)ئەپارتمانی خانەسازیو دروستکردنی (۱۰۰) (۷۵)وە گەیشتۆتە (۲۳) ملیۆنو ۳۹۵ هەزار دینارو ئەوەندە لە ساڵەکانی ۹۷٦ ، ۱۹۷۷دا زیادبکردبێت . هەروەها گەلی پرۆژەی ترەهەیە کە خـــەریکی واش چاوەڕوانئەکری تەمخەرجە دووجار بەقـــەد تەواوکردنیانو (۱۰٫۳) ملیۆن دیناری تێئەچێـــتو دەزگا میریەکانو پرۆژەی پەروەردەیی‌و تەندروستیو خانوو بۆ کرێکارانی کارگەی پوختەکردنی توتن لـــە پرێتین لە دروستکردنی خانوو بۆ موچەخـــۆرەکانو قوتابخانەی پیشەیی‌و مەلبەندی چاوەدێـــری لاوانو خانووبەرەی دادگاکانو زنجیرەیەکی گەورەی ڕێگاوبان. هەروەها پرۆژەکانی وەزارەتی ناوبراو (٤۲۱) پـــرۆژەی خزمەتگوزاری تێدایە کە و (۱۰٫٦) ملیۆن دیناریـــان تێئەچێتو بەسەر پارێزگاکانی ناوچـــەی ئۆتۆنۆمـــی‌دا دابەشکراون و چەند پرۆژەیەکی خانەسازی کە (٦٫۲) ملیۆن دیناریان تێئەچێت لە پارێزگاکانی دهـــۆکو سلێمانی‌و هەولێردا لەگەڵ دروستکردنی (۳۲۰) خانوو لە پارێزگای هەولێرو قیرتاوکردنی چەند شـــەقامێك لەقەزاکانی زاخۆو مەخموورو کویە .. هەروەهـــا وەزارەتەکە (٦٫ ۹) ملیۆن دیناری تەرخانکـــردووە بۆ دامەزراندنی چەند پرۆژەیەکی خانەسازی‌و خانووی جۆر بەجۆر بۆ خزمەتگوزاریەکان لەناوچەکەدا .

★ پرۆژەکـــــانی کشتوکاڵ

● لە پارێزگای هەولێردا ئێستا بینای کۆمبانیای کشتی بەلەوەرو خانوو بۆ نیشتەجێکردنی ئەوانـــەی کە لە کۆمبانیاکەدا ئیش‌ئەکەن دروستئەکرێن هەروەها دەزگای رابەری کشت‌وکاڵ لە عینکاوەو پێنج خانوو بۆ کرێکاران‌و موچەخۆرەکانی پرۆژی (الرائد)و بینای مەلبەندی لێکۆڵینەوەی دارستانەکان . هەروەهـــا ئێستا کار لە دروستکردنی (۲٦) خانـــوو بـــۆ کاربەدەستانی ئێستگـــەی بەکرێدانـــی مەکینـــە کشت‌وکالیەکان‌و دروستکردنی (۲۵) کـــەراج بـــۆ کۆمباین لە ئێستگەی بەکرێدانی مەکینە کشتوکالیەکان لە هەولێردا بەردەوامە .

★ پرۆژەکـــــانی شارەوانیەکان

پرۆژەکانی قیرتاوکردنی شەقامەکانی عینکاوەو قوشتەپەو سەلاحەدین‌و دروستکردنـــی کازینـــۆی نوێی شارەوانی لە هەولێردا . دەستیان‌پێکـــراوە . هەروەها ئێستا کار بەردەوامە لەســـــەر دروستکردنی لۆناپارك (مدینە الالعاب)و ئوتێلێکی گەورەو قیرتاوکردنی شەقامەکانی مـــەخمـــوورو دروستکردنی بازارتکی نوێو زنراب راکێشانی کۆیە..

● لە پارێزگای دهۆکیش ئێستاکار لەســـەر قیرتاوکردنی شـــەقامەکان‌و بەرین‌کردنی یانـــەی موچەخۆرەکان لە زاخۆداو قیرتاوکردنی شەمەکانـــی مەلبەندی پارێزگاکەو ناحیەی سیمێل بەردەوامە .

● لـــە پارێزگـــای سـلێمانیشـــدا گازینۆیـــەك‌و بازارتـــکی نوێ و ئوتێلێـــکی گەشـــتکاری‌و کارگەی بارچەی کۆنکریتی‌و شەقامـــی کارگـــەی پوختەکردنی توتن کۆتایی‌پێهات‌و کرانەوە .. هەروەها کار بەردەوامە لە دروستکردنی باخچەیەکی گشتی لە عەربەت‌و قیرتاوکردنی شەقام‌و زنراب کێشانی لـــە رانیەو دروستکردنی چەند دوکانێك لە بەرەچـــۆو دەربەندیخان‌دا .. بەنیسبەت وەزارەتی ئەوقافیشەوە چەند پرۆژەیەکی گەورەی لەناوچەی ئۆتۆنـــۆمیـــدا تەواوکردووە و بەردەوامە لەئیش‌وکاری‌خۆی‌دا بۆزاربەڕاندنی چەند پرۆژەیەکـــی تـــازە ، خەرجـــی ئەمانە لـــە چەنـــد ملیۆنێك دینار زیاترە ئەوەش هەر لە ســـاڵی ۱۹۷٤دا هەروەها وەزارەتەکە بەم نزیکانەدا دەستپێکات بە دروســـتکردنی ئوتێلکی نوێ لە شەقلاوە کـــە (۱۰۰) هەزار دیناری تێئەچێت .. لەلایەکی ترەوە هەرهەمان وەزارەت دەستئەکات بە دروستکردنی دەزگاکانی میری لە مەلبەندی پارێزگای هەولێرداو لـــە یەك جێگـــا کۆیان‌ئەکاتەوە ئەمەش دیسان (۱۰۰) هەزار دیناری تێئەچێت هەروەها ئەپارتمانێکی نیشتەجێ کردن بـــە (۵۰) هەزار دینار دروستئەکات .

● بەلام پرۆژەکانی وەزارەتی ئەوقـــاف لـــە پارێزگای سلێمانیدا بریتی‌بوون لە دروستکردنی بەشی ناوخۆیی ئامۆژگای ئیسلامی‌و چەند قوتابخانەیـــەك‌و چەند کۆگایەك کە (۸۰) هەزار دیناریان تێچـــووە .. هەروەها دەستکراوە بە دروستکردنی بازارێکـــی نوێو چەند کۆگایەك لە هەلەبجەکـــە (۱۱۰) هـــەزار دیناریان تێئەچێت .

● لە پارێزگای دهۆکیش بازارتکی گەورە بـــە (۱۰) هەزاردینارو مزگەوتی گەورەی دهۆك بە (۳۰) هەزار دینارو ئامۆژگای ئیسلامی کە (٦۰) هـــەزار دیناری تێچووەو لەگەڵ چەند بازارتك‌و هەندێ دوکان‌و چەند مزگەوتێك کە زیاتر لە (۵۰) هەزار دینارییـــان تێچووە دروستکراوە .. هەروەها دەستئەکرێ بە دامەزراندنی چەند پرۆژەیەکی تر کە (۲۸۸) هـــەزار دیناریان تێئەچێت .

● بەلام ژمارەی ئەو پرۆژانەی کە لەلایەن دەزگا تایبەتیەکانەوە دروستکـــراون ئەپشتۆتە (۵۸۰) پرۆژەو زیاتر لە (۵) ملیۆن دیناریان تێچووە لەوانـــە پرۆژەکانی خشتی سوور لە هەولێـــرو کارگـــەی بەرهەمهێنانی تەختەی‌دار لەگـــەڵ (۱۰۰)خانـــووی نیشتەجێکردن کە لەســـەر خاوەن داهاتەکەمەکانـــی پارێزگای سلێمانی دابەشکراون هەروەها چەنـــد مەلبەندێکی تەندروستی‌و (۲۰) قوتابخانەی سەرەتایی‌و (۳۱) پرۆژەی گەشت‌و گوزارو چەند پرۆژەیەکـــی جوراوجوری ئاژەڵو کشت‌وکاڵی تەواوکراوە .

● بەروەردە

★ پەروەردە

● هەر لە رۆژی دەرچوونی بەیاننامـــەی ۱۱ی ئازارەوە تا ئێستاو بۆ ئەوەی گەلی کوردمان مافـــە رۆشنبیریەکانی خۆی چنگ‌بخات .. گەلـــی دەزگای رۆشنبیری دامەزراوە وەکو زانکۆی سلێمانی‌و کۆڕی زانیاری کوردو زمانی کوردی بەزمانێکـــی رەســـمی ناسراوە لە ڕاڵ زمانی عەرەبیدا لـــەو جێگایانـــەی کەبەشی زۆریان کوردن . هەروەها گەلی پـــرۆژەی تر لەکرانەوە بۆ فراوان کردنی بواری زانســـتی‌و زیادکردنی بینایەکانی زانکۆی سلێمانی‌و بەشـــی شارەزایی تازەی تیائەکرانەوەو ســـاڵ بەدوای ســـاڵ رۆژەی وەرگرتنی قوتابیان بەرزئەبێتەوە .. سەرەڕای رۆژەی وەرگرتنی قوتابیان بەرزئەبێتەوە .. سەرەڕای ئەو پرۆژە پەروەردەییە زۆرانەی کە لەپاشە رۆژێکی نزیکدا لەناوچەی ئۆتۆنۆمی‌دا دەستیان‌پێئەکرێت کـــە گرنگترینیان پرۆژەی ئامادەکردنی کادیری فێرکردنـــە بۆ پرکردنەوەی ئەو کەمو کۆڕیەی کە لە فێرکردنـــی ناوەندی‌و ئامادەییدا هەیەو بۆ ئامادەکردنی کادیـــری پێویست بۆ ئەو قوتابخانانەی کە بریاروایە لەو نزیکانەدا بکرێنەوە .

● لەهەمان کاتدا لێکۆڵینەوەیەك ئامادەکراوە بۆ بەرەپێدانی ئامادەیی کشت‌وکاڵی زاخۆو کردنـــی بە کولێجی کشت‌وکاڵ .. هەروەها هەوڵئەدرێ بـــۆ بەرەپێدان‌و زیادکردنی ژمارەی قوتابخانەکانی ئـــەو ناوچەیە لە هەموو قۆناغە جۆربەجۆرەکانی فێرکردندا . کە حکومەتی شۆڕش بەپێی بۆچوونەکانـــی خـــۆی فێرکردنی بە زۆر (التعلیم الالزامی) لەهەموو ناوچەکانی وولاتدا لە ساڵی ۱۹۸۰ دا دەخاتەکار ، جێی گومـــان نیە کە ناوچەی زووروو زیادبوونێکی هێجگار بەخۆیەوە ئەبینێت لە ژمارەی قوتابخانەکانداو بەتایبـــەتی مەلبەندی پێویســـتەکان تـــا بەمەبگاتـــە دووقاتـــی ژمارەی‌پێشوو کە (٤۰۰) قوتابخانـــەیە ســـەرەڕای ئـــەو پێویستیانەی کە لە ئەنجامی ئەم زیادبوونە دێنـــەروو بۆ ڕابەڕاندنی کاروباری فێری‌کردنی خۆی بە چاکترین وێنە ، وەکو ئامادەکردنی کادیری زانستی‌و بینایـــەو تاقیگاو ئامراز کە شۆڕشی لە ساڵەکانی داهاتوودا بـــۆ ئەم ناوچەیە دابینی‌ئەکات .

★ پرۆژەکانی قەلاچۆکردنی نەخێنـــەواری لەناوچـــــــەی کوردەواریدا

● هەندێ پرۆژەی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری ئێستا لە کاردان‌و بەرەبەرە هەموو ناوچـــەکـــەی پێئەئەنرێتەوە هەروەها بریـــاری ئـــەونجـــوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش کە تایبەتیە بە خۆرایی‌کردنـــی خوێندەواری جێبەجێکراوە لەلایەکی‌ترەوە ئەمیندارێتی گشتی بەروەردەو فێرکردنی بالاجل‌و بەرگی گریوە بـــۆ قوتابیە هەژارەکان‌و لەم ساڵەی دواییدا بۆ ئەم مەبەستە (٦۵) هەزار دیناری بەسەرباندا دابەش‌کردووە .

پاشـــماوەی : تـــوری کلاسیکین ..

زۆرداری‌و ستەم هەبوویە یا دەستنیشان کری‌و هەر ژێ دیاردبت کو فەرنژا وی پتر بو چارەسەرکـــرن‌و لدویچونا مەسەلێن جفاکی بوویە ژهندێ کو بتنـــێ ئاینی‌بن ، هەرچەندە ئەف فەرنژاهـــە د بووتەکـــێ ئولی‌دا هاتی‌یە دارشـــتن ،ژبەرکو صەدێ جارێـــی هیجری بوویەو کارەساتەکا گەلەك مەزنە شاعرەك دوی دەمی‌دا سەرێ خو بلندبکەتە ئەسمانی‌و بێژیت بو هندەك بژین دنازو نیعمەتێداو هندکێندی نانێ جەهـــی‌یـــێ دخوینی‌ودر بخون .

دیسان هەر ژێ چەندێ خویادبت کو جفاتا کوردی دوو ئەخێن سەرەکی هەبوینە،ئەخێن (دناڤ صەدنازو نیعمەت)دا دژیان‌و ئەخێن برسی‌و ژاروژویر ... لنك بابەطاهری چو چارە نینن ئەو نەبیت ئەگەر دەستێ وی بگەهشتا فەلەکێ‌و ئەوی وێ بپرسی‌با ، چرا ئەف ژینە هویەو بێدفی بوو بابە طاهر هزار ساڵێن‌دی ژی‌یابا ، دا دیتباو رانی‌با کو ئەف قانوین‌و یاسا بێشکەفتنا جفاتـــا مروفایەتی‌یـــەو چارەسەرکـــرنا گیـــروگرفتیـــن مروفایەتیێ درنکا نەهیلان‌وبن‌برکرنا زۆرداریـــێو خوین‌مژینی‌یەو دیسا وی دیتبا چەوا مرۆڤایەتـــی وا بێتکافتن خرەهـ دڕایت زبو رزگاربوونا ئیجگاری‌یـــا مروفی .

بابەطاهری‌عوریان ، بی ئێك‌ودوو خـــەبات‌و هەڤرکانی‌یا تەخێن جفاتا کوردی‌یا بەری هزار ساڵان ئا تومارکری‌و راستی‌یا ژیبانا ئەڤێن (ئەفسوەدە حال) و (بی‌حاصلان) و خودانین (قورصی جو ئالودە دەخون) ئا خویاکری‌و بابەطاهر لدوی فێ دویچوونا هـــــە ، (مصلح)ەکێ کۆمەلایەتی بوویە پتـــر ژهـــدێ کـــو (صوفی)یەکێ خودێناس بیت‌و شاعرێ مللەتـــی‌و رنجبەرا بوویە نەکو بێ میرو بەگزادەو مەزنان‌و نەگەر ژدەستی بهاتبا دا خول (جەرخـــێ گـــەردون)دەت‌و خەلکێ ژێ ژیبانا بر ستەم قورتال‌کەت‌و .. هـــەتـــا هەفتی‌یەکا دی بەختیار بمینن .

پاشـــماوەی : لە پێنـــاوی بارانستنی ..

(بۆکسێن)ذا رووەدەدات . . وەیان ناوچـــەی (آـــون) بەتایبەتی ئەمەیان یاری‌زانـــی ئۆبی‌پێ دێتە ڕێی ..

چارەی دەست بەجێ :

١ ـ کردنەوەی ئەو بەرگـــە تەسکانەی دەوری ناوچـــەی (سنگ‌و سك)یان داوە ..

٢ ـ بەرزکردنەوەی قاچـــی تووش‌بوو (وەرزشەوانەکـــە) بەرەوسەرەوە .

٣ ـ کردنەوەی دەمـــی (تووش‌بوو) بەردەوام‌بـــوو بەمـــەرجـــێ دەروازەی دەم هاوڕێك‌بێت لەگەڵ ئاراستەی هەوایی‌دا ..

٤ ـ هەڵسان بەکـــرداری (ماچی‌ژیان بەخش) ئەمـــە بەتایبەتی لەکاتـــێکدا کـــە (تووش‌ـبوو) بەردەوام‌بـــوو بورانەوەدا . ئەمەش بـــەوەی یەکێك دەمی بخاتە ناو دەمـــی (تووش‌بوو) وەبـــەردەوام هەناسەی بۆبدات واتە(هەوا بکاتە دەمی‌یەوە .

٥ ـ ئەگەر (تووش‌بوو)ەکـــە هەر بەردەوام بوو پێویســـتە زوو بیگەیەنێتە (ئەخۆشخانە).

★ وەرزشەوانێك ★

ـ ناردوویەتی ـ

پاشماوەی : دیاری

تەنا کەفتەڤ ناڤ دەریا شـــینا هناڤێت وی‌و .. وەســـتدا بوخچکاخـــۆ یـــا پەرۆکاو ب دەنگەکێ نیزنیزیە گوت :

ـــ « راوەســـتە ، دێ چمەخارێ » .

بێهنکەکێ لسەر جـــادێ راوەستیا .. دا توسبێـــل کیم‌بین .. دا بشێت دەربـــاز ببیت .. بەرێ خـــۆ کرە وێ کۆلانا مـــالا وی لێ .. دا فێ دیاریا کو بخوها ئەینا خـــۆ کری بۆ ژنکا خۆو بجوبکیـــت خۆ ببەت .. بێتکاف رانـــان‌و بنەرمی دەرێ دەنێ خۆ فەکر .. دا ستراتەکا خۆش‌و هێدی ژ دلێ وی تێرا دەرکەڤیت :

« خەزالامن ... دەلالا من های هێری‌و .. ســـەد جـــا هێری .

خەزالامن ... دەلالا مـــن ئەز شڤان‌و .. ئـــز بێری »

پاشماوەی : دیاری

داهاتوودا دەستی پێبکرێتـــەوەیاخـــود چـــەند لیژنەیەکی هاوبەشی پێکبهێنرێت بـــۆ ئەفتوگۆ کردن سەبارەت بـــە (سازاندن) لەنێوان ڕژێمـــەعـــەرەبی‌یە پەیوەندداره‌کـــانو (ئیسرائیل)دا بەچاوێری‌کردنی ئەمریکا .

لەلایەکی تریشەوە چاودێرمـــکان وای بۆ دەچن کە گەشـــتی ســـایرۆس فانســـی وەزیری‌دەرەوەی ئەمریکی بۆناوچـــەی عەرەبی مەنگاوی دووهەمە بـــۆڕێ خۆش کـــردنی بەســـتنی کۆنگرەی جنێف کـــە بیگـــن پێشنیاری کـــردووە ، لـــە تشرینی یەکـــەمی داهاتوودابەبەســـترێت . ئـــەویش لەرێگـــەی چاوپێکـــەوتنی‌سەرۆکانی ڕژێمە عەرەبـــەکانی

سەر بـــە (سازاندن)ەوە بـــە ئەنجامی ئەو گفت‌وگۆیانـــەی بیگـــن لەواشنطن لەکـــەڵ کارتەرداکردوونی .

هێری‌کیسنگەری وەزیـــری‌دەرەوەی پێشـــووی ئەمریکاش دڵنیـــایی خـــۆی دەربڕیوەسەبارەت بەوپێشینازانەی بیگن خستوونیە بـــەردەم سەرۆکی‌ئەمریکی‌دەربارەی سازاندن .

کیسنگەر کـــاتێك ئەمـــەی‌ڕاگەیاندووە پاش ئەوەی دوێنێ لەنیۆیۆرك لە گەڵ بیگـــن‌داکۆبووەتـــەوەو چاویان‌بەیـــەك کەوتووە .

پاشماوەی : ئیستگەیەکـــی ..

کات زۆر خێـــرا تێدەپەڕێت . دووکەڵی جگەرە بەسەرمانەوە گەواڵەی کردبوو .

قاوەوچایش لە بەردەممـــان ونەدەبوو . شار لـــە دوای شار ، سات لەدوای ســـات لەگەڵ باڵەبەســـتێی دابەزین‌و سواربوونی خەلکەکەدا دەنگی خواحافیزی گویچکەکانمـــانی دەرزی نازمن دەکـــرد . خەباڵەکانمـــی بڕیی ووتی : ئەرێ زۆر بۆ باکوور دێیت ؟ جاروبار لـــە تەلەفیزیۆندا دەتبینم ، هیجت لێنە‌ئۆڕاوە . گشت کتێبەکانت هەریەکەی دوودانەی لێدەکڕم . یەکێکیان بۆ خوێندنەوەی خۆم‌و ئەوی‌تریان بۆ کوڕەکەم دادەنێـــم . زۆر حەز لـــە کتێب دەکات ، بەلام هێشتا منداڵەو لە تۆسال تێبەڕی نەکردووە . دەمەوێت وەکو تۆ ببێـــت بە نووسەرێکی زانا . ئەو ئاواتانەی من‌و تـــۆ بەدیمان نەهێنا ئێستا کـــە خەریکم لـــە ناخی ئەویدا دەیچێنم .

چونکە مێردەکەم حەز نە لە کتێب‌و نە لـــە ڕۆشنبیریش ناکات ، بیاوێکی کارســـازی گەورەیە تەنها هەقی بەســـەر پارەو ژمارەوە هەیەو هـــەر بیریش لـــە کتێب ناکاتەوە . ئەمەش دەردی بیاوە دەولـــەمەندەکانی ئەمڕۆمانە .

وازم لێهێنا تا بە ئارەزووی خۆی قسەبکات ، چـــونکە حەزمدەکرد دەنگە خۆشەکە بە ناخمدا بچێتە خواری . هـــەر زۆری پێنەچوو دوای ئیستگەی سەمەندەفەرەکە بـــە ئا ای هێنامەوە ، یەکەم جارشە بـــە ئاگایێمەوە بۆیە ناهێڵم ئەمجارە بروات . بۆ جارێکی‌تر پێـــك ئەئەینەوە ؟ هەردوو یەکترمان خۆش دەوێت .

زۆرم بیردەکرد . ئەو جارەم یەکـــەم جاربوو بدرێ‌مو ، گەورەترین دڕانیشـــم بوو . ئەم بیرانەم بە ئەوزمێکی شێتانە بەمیشکدا دەهات ، شەمەندە فەرەکـــەش وردەوردە یەواش دەکردەوە . سەیرێکی‌کـــردر دەستی دایە جانتایەکـــەی‌و شتێکی ســـەیری وت .. تۆ بڵێیت بۆ ئەوە دروســـت بووبێتین تا بـــەم جۆرە ئازار بکشمین ؟ دە ســـاڵ لەمەوبـــەر لێکدابڕاین ، سەیرێکی‌کـــردۆ دەســـتی دایە جانتایەکەی‌و شتێکی ســـەیری وت .. تۆ بڵێیت بۆ ئەوە دروســـت بووبێتین تا بەم جۆرە ئازار بکشمین ؟ دە ساڵ لەمەبـــەر لێکدابڕاین ، ئەوا ئێستا کـــە ئـــەم شەمەندەفەرە پێکمان دەئەیەنێت بۆئەوەی دیسانەوە لێکدابڕێین . لێی‌نزیـــك بوومەوە بۆئەوەی شـــتێکی پێبڵێم .. بەڵام دەنگێکی گـــرە خامۆشییەکەمانی تەفروتونا‌کرد : سەفەر سلامەت هەنـــا خـــان . سوپاس مەحموود .. سەیرێکی‌کردم : مەحمـــودی منردم .. مامۆســـتا .. نووسەرێکی ناوداره .

فاروق جویده

پاشماوەی : کۆبونەوەیەکی فراوان

٣ ـ موسی خضر بلحد ـلقی دهۆك ـ ئەندام

٤ ـ نادر موشی مراد ـ لقی هەولێر ـ ئەندام

٥ ـ نجدت مجید شەنرام

ئەمەو چەنـــد کاروبارتـــکی ئشتی دەربڕا لە :ـ

أ ـ داوەت‌کردنی ئـــەو مامۆستاو وێژەزانـــــەو نووســـەرانەی ســـەلیقەیەکی تەواویان هەیە دەربـــارەی ڕۆشنبیری‌و ڕاگەیاندن بـــۆ بێشکەش‌کردنی چەند ووتارێك لەم دوولایەنە .

ب ـ کۆڕینی چاپەمەنی‌یەکانی یەکێتی‌و ئەوانـــەی دەربارەی ڕۆشـــــنبیری‌و ڕاگەیاندنەوە نووسراون بـــۆ زمانی کوردی .

جـ ـ کردنەوەی چەنـــد دەوریەکی ڕۆشنبیری بـــۆ ئەندامانی لێژنەکانی یەکێتیمان لە کوڕو کچ لە هەرســـێ لقەکانی یەکێتیمان‌و مەکتەبی سکرتاریەت سەریەرشتی ئەم دەورانەی دەکەوێتە ئەستۆ .

د ـ دانانی پلانێك بۆ ئەوەی ئەو پێشانگایەی لەهاوینـــە هەواری سەلاحەددین دەکرێتەوە لە ١٥ـ١٧ی ئەلاوێژسەرکەوتن وەدەسەت بێنێ‌و جـــــزی ڕەزامەندنی‌و ســـەرسوڕمانی نشت لایەك بێ .

ئەمەو لەکـــــــۆتایی کۆبوونەوەکەدا بە چەنـــد بڕیارتك‌و ڕاسپاردەیـــــەك دەرچوون کەخزمەتی ڕۆشنبیری شۆڕش ئیرانە بکات‌و زیاتر جەماوەری قوتابیانمـــــان هۆشیار بکاتەوە بۆ هەوڵدان‌و زیاتـــر خوێندن لەپێنـــاوی بەرزکردنەوەی ناستی زانست لە ناوچەی ئوتونۆمی .

مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتی قوتابیانی کوردستانی عیراق

پاشماوەی : بیگن ستایشی..

داهاتوودا دەستی پێبکرێتـــەوەیاخـــود چـــەند لیژنەیەکی هاوبەشی پێکبهێنرێت بـــۆ ئەفتوگۆ کردن سەبارەت بـــە (سازاندن) لەنێوان ڕژێمـــەعـــەرەبی‌یە پەیوەندداره‌کـــانو (ئیسرائیل)دا بەچاوێری‌کردنی ئەمریکا .

لەلایەکی تریشەوە چاودێرمـــکان وای بۆ دەچن کە گەشـــتی ســـایرۆس فانســـی وەزیری‌دەرەوەی ئەمریکی بۆناوچـــەی عەرەبی مەنگاوی دووهەمە بـــۆڕێ خۆش کـــردنی بەســـتنی کۆنگرەی جنێف کـــە بیگـــن پێشنیاری کـــردووە ، لـــە تشرینی یەکـــەمی داهاتوودابەبەســـترێت . ئـــەویش لەرێگـــەی چاوپێکـــەوتنی‌سەرۆکانی ڕژێمە عەرەبـــەکانی

سەر بـــە (سازاندن)ەوە بـــە ئەنجامی ئەو گفت‌وگۆیانـــەی بیگـــن لەواشنطن لەکـــەڵ کارتەرداکردوونی .

هێری‌کیسنگەری وەزیـــری‌دەرەوەی پێشـــووی ئەمریکاش دڵنیـــایی خـــۆی دەربڕیوەسەبارەت بەوپێشینازانەی بیگن خستوونیە بـــەردەم سەرۆکی‌ئەمریکی‌دەربارەی سازاندن .

کیسنگەر کـــاتێك ئەمـــەی‌ڕاگەیاندووە پاش ئەوەی دوێنێ لەنیۆیۆرك لە گەڵ بیگـــن‌داکۆبووەتـــەوەو چاویان‌بەیـــەك کەوتووە .

پاشماوەی : ئیستگەیەکـــی ..

کات زۆر خێـــرا تێدەپەڕێت . دووکەڵی جگەرە بەسەرمانەوە گەواڵەی کردبوو .

قاوەوچایش لە بەردەممـــان ونەدەبوو . شار لـــە دوای ســـات لەگەڵ باڵەبەســـتێی دابەزین‌و سواربوونی خەلکەکەدا دەنگی خواحافیزی گویچکەکانمـــانی دەرزی نازمن دەکـــرد . خەباڵەکانمـــی بڕیی ووتی : ئەرێ زۆر بۆ باکوور دێیت ؟ جاروبار لـــە تەلەفیزیۆندا دەتبینم ، هیجت لێنە‌ئۆڕاوە . گشت کتێبەکانت هەریەکەی دوودانەی لێدەکڕم . یەکێکیان بۆ خوێندنەوەی خۆم‌و ئەوی‌تریان بۆ کوڕەکەم دادەنێـــم . زۆر حەز لـــە کتێب دەکات ، بەلام هێشتا منداڵەو لە تۆسال تێبەڕی نەکردووە . دەمەوێت وەکو تۆ ببێـــت بە نووسەرێکی زانا . ئەو ئاواتانەی من‌و تـــۆ بەدیمان نەهێنا ئێستا کـــە خەریکم لـــە ناخی ئەویدا دەیچێنم .

چونکە مێردەکەم حەز نە لە کتێب‌و نە لـــە ڕۆشنبیریش ناکات ، بیاوێکی کارســـازی گەورەیە تەنها هەقی بەســـەر پارەو ژمارەوە هەیەو هـــەر بیریش لـــە کتێب ناکاتەوە . ئەمەش دەردی بیاوە دەولـــەمەندەکانی ئەمڕۆمانە .

وازم لێهێنا تا بە ئارەزووی خۆی قسەبکات ، چـــونکە حەزمدەکرد دەنگە خۆشەکە بە ناخمدا بچێتە خواری . هـــەر زۆری پێنەچوو دوای ئیستگەی شەمەندەفەرەکە بـــە ئا ای هێنامەوە ، یەکەم جارشە بـــە ئاگایێمەوە بۆیە ناهێڵم ئەمجارە بروات . بۆ جارێکی‌تر پێـــك ئەئەینەوە ؟ هەردوو یەکترمان خۆش دەوێت .

زۆرم بیردەکرد . ئەو جارەم یەکـــەم جاربوو بدرێ‌مو ، گەورەترین دڕانیشـــم بوو . ئەم بیرانەم بە ئەوزمێکی شێتانە بەمیشکدا دەهات ، شەمەندە فەرەکـــەش وردەوردە یەواش دەکردەوە . سەیرێکی‌کـــردر دەستی دایە جانتایەکـــەی‌و شتێکی ســـەیری وت .. تۆ بڵێیت بۆ ئەوە دروســـت بووبێتین تا بـــەم جۆرە ئازار بکشمین ؟ دە ساڵ لەمەبـــەر لێکدابڕاین ، ئەوا ئێستا کـــە

پاشماوەی : ماتەمینی مامۆستا

باکا کاك (اکرم) گوزەگەورەی مامۆستا عوسمانی شەهید هاتە سەرشانۆو ووتی : (نامەوێ بەم ووشانەم شیوەنی باوکم‌و مامۆستام‌و هاوڕێم بکـــەم .. بەڵکو نیازخوازم هەمیشە دەنگە دلێرانەکەی ببیستم .

کە لەپێنـــاوی بیروبەهـــا بەرزەکانی شۆڕش‌دا گیـــانی خۆی بەخت‌کرد .. »

(لەپاشان ڕێزونوازشـــت‌و سوپاسی خێزانی شەهیدی بۆ سەرکردایەتی سیاسی حزب و شۆڕش پێشکەش‌کرد .. لە ئەنجامی ئەو میهرو دلسۆزیەی کەســـەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش لەگـــەڵ خێـــزانی کۆچکردوا کردویەتی ..

چاەی عوسمانی شەهیـــد تەواوبوو .. ئەو ڕیاوەی کە بەشداریەکی بەکجار زۆری لە بنیادنانی دەزگاکانی ئۆتۆنۆمی‌دا کرد.. هەولکی‌پێشوماریشی‌دا بۆ بەرەپێدانی دەزگـــای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنـــەوەی کوردی.. ووشەی پاکی‌کوردی خستە سەرباری راستەقینەی خۆی لەپێناوی خزمـــەتکردنی ژیانی فیکری و ڕۆشنبیری ئەڵی کوردی ئەمـــە .. لەکۆڕی هونەردا ، لەکۆڕی ئاردا ، لە کۆڕی خامەدا ، لەکـــــۆڕی خەباتدا .. تاما هەر بەپاکی وبەدڵسۆزی خۆی‌نواند .. سلاو لەگیانی‌پاکی مامۆســـتا عوسمانی شەهید .

دوێنی شەو لەجامعـــەی عەرەبەوە لەقاهرە ئاشکراکراکە محمود ریاض ئـــەمینداری گشتی جامعـــەی ناوبـــراو ڕۆژێك لەوەوبێش شکاتـــی حکومەتی لیبیای دەربـــارەی ـ هێرشی مصر بۆ ســـەر لیبیا ـ ی بەسەر نوێنەرانـــی وڵاتەکاندا دابەش‌کردوەکـــە لەجامعەی ناوبراودا ئەندامن.

لەڕۆما وەزارەتی دەرەوەی ئیتالیـــا لـــە لیبیـــاوە بەدرۆخستنەوەیەکی ئـــەو دەنگ‌و باسانەی پێگەیشتووە کە دوێنی وتراوە ژمارەیـــەك کرێکارانی ئیتالیایی لـــەو بۆردومانانەدا کوژراون کـــە مصر لەناوچەی الکفـــرەی لیبیادا کردونی .

وەزارەتی ناوبراو ئەڵێـــت ئەم (بەدرۆخستنەوەیـــەی لەوەزارەتی دەرەوەی لیبیاوە پێگەیشتووە .. ئازانـــی دەنگ‌و باسی لیبیا دوێنـــی بڵاوی‌کردبوەوە کە فرۆکەکانـــی مصر ئەو خانـــوانـــەی بۆردومان‌کـــرد کەســـەر بەکۆمەڵانیای ئیتالیان لـــە الکفرەو چەند کرێکارێکـــی ئیتالیـــایی کوژران .

یەکێتی پارێزەرانی عەرەب داوای لەهەردوو حکومەتـــی مصرو لیبیاکردوە کە بەیەکـــا هەڵبژاندنەکانی سەرسنوری هەردوولا بوەستێنن‌و خوێنـــی عەرەب بۆ بـــەرەنـــگاری دوشمنی زایونی داگیرکـــەر بپارێزرێت .

ئەمەش لەباننامەیەکـــی یەکێتی ناوبراودا بوکـــــە لەقاهرە دوێنـــی شـــــەو بڵاوکرایەوە .

پاشماوەی : دواهەواتی . .

مصری بەبارمەنـــی هـــــزی ناسمانی دوێنـــی شـــەو هێرشی بردۆتە سەر ناوچەی ـ جیغبوب ـ کە لەناوخـــۆی زەوی‌ی لیبیادابەو ماوەی ۱۰۰ کیلومەترێك سەروی شاری ـ سێوە ـ کەوتوە .

بەیانەکە وتی هێرشەکـــە پێش‌دەرکردنـــی بریـــاری تەقەوەستانکراوەو لەکانـــی بڵاوکردنەوەی تەقەوەستاندا کۆتایی پێهاتوە ، هەروەهـــا ڕونی‌کردۆتەوەکە هێزەکانـــی مصر نوشی هیـــچ زیانێـــك نەبون .

لەڕوی ســـیاســـیەوە دەربارەی شەڕ وەستان ئەمڕۆ لەئەسکەندەریەوە سەرۆکـــی جزائر هواری بومدین لەچوار چێوەی ئەو تەقەلایانـــەی ئێستا ئەباندا بۆ تـــەقـــەوەستاندی ئەوان هێزەکانـــی مصرو لیبیا گەیشتە طرابلس.

سەرۆکی مصر انور سادات دوێنی شەو لەگەڵ سەرۆکـــی جزائردا کۆبونەوەیەکی‌کردبـــو تانزیك بەرەبەیان درێـــژەی کیشابو ، هیـــچ شتێکیشـــ دەربـــــــارەی وتـــو وێژی‌کۆبونەوەکـــە ئاشکرا نەبوو دەنگ وباسێکی‌تـــر ئەلێ سەرۆك بومدین گەرایەوە جزائر .

ڕابەری ئـــازانســـی دەنگ‌و باسی عیراق لەقاهرە وتی مصر هەمو کارتکـــــی سەربازی خۆی لەیەکـــەم دەستپێکردنی گفتوگـــۆی نێوان سەرۆکی جزائر هواری بومدین‌و سەرۆکی مصـــری انور ساداتدا وەستاندوە .

پاشماوەی : سەرۆکی فەرمانده چاوی ..

پێشکەش‌کردنی دیاری‌یەکـــەدا بەسەرۆکی بەڕێز ووتی :

مایـــەی ئەوەیەری سەنازی‌ی سەرۆ.رزی‌یە کە ئەو دیاری‌یـــە یادنارە پێشکەش بەسەرۆکمان‌و سەرکردەمان المهیب احمـــد حسن البکر بکەین بۆ سەر‌ـ پەرشتی‌کردنی باوکانەی بژمان و بۆ ئەو پشتگیری‌یە ئەوەریەی لـــە سەرکردایەتی سیاسی حیـــزب‌و شۆڕشەوە ، لـــە سەرویانەوە بەڕێز ســـەرۆکی فەرمانده المهیب احمد حســـن البکرەوە ئەکرێن .

**عەقیـــد روکـــن وەکیلی سەرکردی هێـــزی دەریایی‌و بەرتـــری کـــەتار بـــەلیمی بەسەرۆکی بەڕێزدا کە هێـــزی دەریایی بە بالیشتنکی بتـــەوی دەسکەوتەکانی شۆڕشـــی جەفدەی تـــەموز ئەمنێتەوەو هێزیکی عەرەبی کوشندە ئەبێ بـــۆ هێنانەدی خواستەکـــانی ج

لەچیلەی عثمان محمد فایق شەهیدرا . شەهیدبون ژیانە

ژیان سەر لە نوێ کەوتە جوولە .. چونکە ئەمە یاساو ڕێڕەوی ژیانە ..

کارە ڕۆتینیەکان بەخەمگینیەوە دەس پێ کرایەوە .. دەستە تاس بردەوکان کەوتنەکەڕ .. دلە پاکەکان بەخەمەوە کەوتنەوە کار .. ووشە پاکەکان سەر لە نوێ لەسەر لاپەڕەکان کەوتنە ژان و ژورو خۆنواندن .

شتێکی سەمەرە نیە . . ژیان وایە .. بەلام ئەوان بەهەموو ڕق و داخ و کینەیان لەڕێی ژیان وەستان .. ژیانی ژیانی بەخشی .. بەلام ئەوان چاویان هەڵنەهات و ژیانیان لە ئەو پەڕی گەشانەوەو کاریگەریا کوشت .. ئەو ژیانەی کە کانیاوێکی بێ بڕ و هێزو هانێکی لە بن نەهاتوو بوو .. هێزێ بوو زۆرکەسی خستە سەر داهێنان .. لە هەمان کاتیشا لە ڕووی هەمو چەپەڵەیەکی وەستابوو .

ژیان لە نێو ئەم ژیانەوە هەڵنەقوڵاو ئەوانی هەراسان نەکرد .. ئەو ڕاستکۆیەی کە لە چاوەکانی ئەو ژیانەوە ئەبریسکایەوە ، ئەیترساندن .. دڵاڕاییەکەی ئارامی لێ هەڵگرتبوون .

دەسە ڕەشەکان کەوتنە یلانگێران .. بەلام ئەو دەسرەشانە هەروا نامێنن .. ڕۆژێ ئادێ بەزۆرتەوەو دەمامکی سەر دەمو چاوی ڕەژا فورسیان هەڵدرێتەوە . ئانەوسانە بەو پەڕی هێزەوە ژیان ئەکەوێتە جوولەو سەر لە نوێ خێی ئەسەلێنێ و بەردەوام ئەبێت .

((نادرە))

لەژیر دروشمی : باکاروانی خەباتی ئافرەت لە شۆڕشە مەزنەکەماندا پتەوتر بێ

بە چاودێری بەڕێز وەزیری ڕگەیاندن و خوشکە مەنال یونس سەرۆکی یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق پێشانگەی تابلو بڕێزیەکان کرایەوە کەکەمەکتەبی ڕاگەیاندنی مەلبەندی سەربەیەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق پێکی هێنابوو سەرپەرشتی ئەکرد .

پێشانگەکە ژمارەیەکی زۆر تابلوی بڕۆنزی تیابو ئەم تابلویانە خەباتی ئافرەتانی عیراقیان بەدرێژایی مێژوو دەرئەخست ، هەروەها ئافرەتی عەرەبیش لەو تابلویانە بێبەش نەبوبون کەسەرکوزەشتەی ئەم ئافرەتە عەرەبە تێکۆشەر لەسەرەتاوە لەکۆنەوە تانەمرۆو بەوسەدانەدا کەبیاتیبەریوە ئەگێڕنەوە . تابلوکان تاڕادەیەك زنجیرەیەك ڕوداوی مێژوویین .

چاوێکەوتنێکمان لەگەل هونەرمەند ناجی خضیری دروستکەری ئەم تابلویانە کرد .. کەهونەرمەندێکی زگماکەو لەوەوپێش هونەری وەك خوێندن نەخوێندە ئەڵێت :

لەدەرچوانی فوتابخانەی ((دار المعلمین)) مامۆستایانم لەبەشی فێرکردنا ئیش ئەکەمو ئیستاکەش مامۆستای کۆمەڵایەتیم وهەندك وانەی هونەریش بەبۆلەکانی بەهۆی ئەوەوە ئەڵێمەوە کە منداڵو وێنە نایابەکانیانم خۆش ئەوێ کەدەربڕینی سەروشتیانە .

ئەوەی جێی تێبینی بێ ئەوەیە ئەو ڕێگەیەی ئەم هونەرمەندە بۆ ڕابەڕاندنی تابلوکانی گرتویەتی ڕێگەی واقیعی سایکارانەیەو لەم بارەوە ئەڵێت : من زۆر لەرەمزەوە دورم چونکە من ڕەمز لەم قۆناغەی ژیانی ئێمە تەکەماندا بەڕێویست نازانم چونکە قۆناغێکی وردەو بۆ چەماوەو پێویستی بەڕوون کردنەوەیەکی کەش هەیە .

کاریك لەبارەی ئەوکاتەوە لەهونەرمەندمان پرسی کەبۆ پێشکەش کردنی ئەم پیشانگەیە بردویەتیەسەر ؟ وتی :

ئەوکاتەی بۆ پێشکەش کردنی ئەم پیشانگەیەلوا حەوت مانگ بوو سێ مانگ لێکۆلینەوە کەئەویش لێکۆلینەوەی ئەو باوەڕانەبون هاتبونە کایەوەو لێکۆلینەوەی مێژوی ئافرەتی عیراق و عەرەبو بو دوایی بۆ ئەوەی دەستوبنە کردنی تابلوکان بکەم ئیشەکە بەشی زۆری تابلوکانیش هی بیروباوەری مەکتەبی ناوبراو بون و ئەوەی کەوتبۆە ئەستۆی من ڕابەڕاندنبو ، مەبەستیشم تەنیا هەرمەسەلەی نیشتمانیە

هونەرمەند ناجی خضیر خێی لەبارێزگەی تەئمیمو لەبارێزگەی تەئمیم بۆلقی یەکێتی ئافرەتانی عیراق بەکاری پیشانگەیەك هەڵساوەو لە ناصریە پیشانگەیەکی کەی کردۆتەوە ، بایەخبوە زۆر ئەدات کەلەدیهات و لادێکانا تابلوکانی خۆیشان بدات ، هەروەها بەشداری پیشانگەی هونەرمەندانی وڵاتیشی کردوە ، بەلام ئەم پیشانگەیە بەیەکەم پیشانگە لەبەغدادا دائەنرێ .

لەوەڵامی ئەو پرسیارە ئامانجت چیەو بڕۆژەکانت لەئەنجامدا چین ؟ ئەڵێ :

ئامانجم زۆرە لەهەمویان گرنگتر خزمەت کردنی ڕێکخراوە جەماوەریەکانە ، جاایا ئەم ڕێکخراوە ئافرەتان یان فوتابیان یان کرێکاران یان جوتیارن بێ ، لەبەرئەوە لەبڕۆژەکانم لەئەنجامدا ئەوەیە چوارمانگی خایان و ئەوسا کاتی سکێچ ((ئەڵاڵە)) دێتەپێشەوەو ئینجا تابلوکە بەم شێوەیەی ئیستا دەرئەکەوێ ، هونەرمەند ناجی خضیر دووپاتی ئەوەو ئەکاتەوە کە هەر مەکتەبی ڕاگەیاندن لەم پیشانگەیەدا چاکەی بوەو کەرەسەو ئەو سەرچاوانەی بۆ پەیدا کردکە ئەم زانیاریانەی لێ هەڵینجرا بۆ پێشکەش کردنی ئەم تابلویانە چوارمانگی خایان و ئەوسا کاتی سکێچ ((ئەڵاڵە)) دێتەپێشەوەو ئینجا تابلوکە بەم شێوەیەی ئیستا دەرئەکەوێ ، هونەرمەند ناجی خضیر دووپاتی ئەوەو ئەکاتەوە کە هەر مەکتەبی ڕاگەیاندن لەم پیشانگەیەدا چاکەی بوەو کەرەسەو ئەو سەرچاوانەی بۆ پەیدا کردکە ئەم زانیاریانەی لێ هەڵینجرا بۆ پێشکەش کردنی ئەم تابلویانە

پیشانگەیەك دابنێم کە گێڕەکەی یەکێتی ئافرەتانی عیراق بنوێنی لەئەل ئەوەی کەبایەخ بەکەلەبور ئەدەمو هەمیشە دووباتی ئەکەمەوە .

بەلام لەبارەی نیازەکانیەوە ئەڵێت : نیازم تەواوکردنی خویندنی هونەریە کەپێویستم پێی هەیەو ئەوەش دووبات ئەکەمەوە کەهەمیشە لەسەرکاری هونەری خۆم بڕۆم کە بەئامانجێکی ژیانی خۆمی دائەنێمو ڕەنگئینیە دەستی لێ هەڵبگرم و قوربانیم لەڕێگەی زۆرداوە هیچ هۆیەکیش نانوانی دەستم پێی لێ هەڵبگرێ .

هونەرمەندی ناوبراو بۆ بەڕێز ئەو وەزیرەی کەتێبینی خێی دەربڕی و ڕای خۆی بەرامبەر بەشی زۆری تابلوکانی دەربڕی کەوتە شی کردنەوەی یەکەیەکە لەتابلوکانی .

تابلوکان بریتیبون لەمێژوی عیراق و بایەخدانی بەئافرەتی خەباتکەری عیراق لەسەردەمی بابلیەکانەوە تاسەردەمی شۆڕشە بەرزەکەمان و هەمو دەولەتی ئەمەوی و چاخەتاریکەکان و سەردەمی عوسمانیەکان و شۆڕشی سالی ١٩٢٠ و شۆڕشی بەرزی بەعسی گرتۆتەوە . هەروەها لەومەش دەربارەی سوپای میللی و بەشداری کردنی ئافرەت تیایاو بایەخدانی ئافرەت هەروەك بایەخدانی بەیاو داواکردنی یەکسانی ئافرەت و بێدانی مافەکانیان هەبو .

ئامادە کردنی
عفاف عبدالرحمن

دنیا چۆل ناکرێت !!

● جۆرێکی تر لەو نەخۆشیانەی هاوتای نەخۆشی شێرپەنجەن و چارەسەری نیە ، بەڵکو هەر ئاوبشی بۆ نەدۆزراوەتەوە ، ئەو دەردەیە کە هەندی کەس خوا لە چارەی نوسیوە کە هەتا ماوە هەرگیز نەحەوێتەوەو قەت پشوی دڵنیایی و ئیسراحەت نەدات ... ئەو کەسانە وایان لەچارە نوسراوە کە هەمیشەو بەردەوام لەناوەوە خۆی بخواتەوەو مێشکی خۆی بکرۆژێت و هەناسەی قوڵی خەماوی هەڵکێشێت !

● ئەوانە وە نەبێ دووچاری نەخۆشی یەکی ((عزوبی)) ئەوتۆ بو بن ، چارەی ئەبێت و کەوتبنە بن گۆمی ئەو بەژارەو خەمەوە .. خاوەنی سامانێکی زۆریش نەبون نابوت کەوتبن و تا دەستەو ئەژنۆ بۆی دانیشن ، ئەرگ و ئازارو خەم خواری گەل و نیشتمان و وڵاتیش دووچاری ئەو دەردو ئازارەی ئەکردون !!

ئەو دەردەدارە داماوانە توشی نەخۆشی « خەڵکی » بون !! ئەم ئەخۆشی یەش ئەوەیە ، . . کە خەڵکی بەختیارو پێشکەوتو بو ، ئەوا « ناساغەکان » خەم دەخۆن ، خەڵکی هەبێ خەم دەخۆن .. سەرکەوتوبن خەم دەخۆن .. کەسانی تر ئاوبانگیان هەڵت یا ڕو خۆش و لەناو خەڵکیدا خۆشەویست بن ئەوە ئەو « خەستانە » حەجمیزان لێ هەڵدەگیرێت و ئارامیان لەبەر دەبڕێت .. ئەو جۆرە کاسە بەسزمانانە خۆ ئەگەر لە کەباب خانەو لۆقەتەشدا یەکێك ببینن دەمو ددانو ورگی ساغو سەلیمەو چاك نان دەخوات ، ئەوە ئیتر ئەوانە نانەکەیان بۆ قووت ناچێت و وەك کۆست کەوتەیەك بەژارەیەکی ئێجگار ڕەش و قورس و گران دایان دەگرێت و بەر دەبنەوە ئاو دنیای خۆ خواردنەوەوە ...

● ئەگبەتی ئەوانە لەوەدایە کە ئەخۆشی یەکەیان دەردێکی دەرونیش نیە ، تاوەکو بزیشکێکی سایکۆلۆژی بتوانی ((گرێکەیان)) بۆ بکاتەوەو باری ئەخۆشی یەکەیان سوك بێت و لەو دەردە بەسامە قوتاریان کات ... عیلەتی ئەو لێقەو ماوانە ئەوەیە تاوەکو کەسانی بەختیار هەبێت ، ئەوان لە دۆزەخی بێ ئارامی و نارەحەتیدا ئەژین .. تاوەکو خەڵکی پۆشتەو تێرو پڕ هەبێت ئەوان خۆیان بەروتەو برسی و نادارا ئەبینن ، هەتا خەڵکی سەرکەوتویان لەبەر چاو بێت ، ئەوان لە بنی زەلکاوا هەناسەی ژیرکەوتن ئەدەن .. چەندەگوێیان لە قسەی ئەوانە بێت کە باوەریان بەگەشی و ڕونی دواڕۆژ هەیە .. ئەوە ئەوان دنیای ئەمڕۆو سبەینییان زیاتر لی دەبێتە پێستی چولەکەو ئاسمانیان تەنگو ڕەش دەبێت ..

((زاناکانی دنیای دەردو نەخۆشی !)) لەبارەی ئەو نەخۆشی یەوە ئەڵێن : ئەوانەی دوچاری ئەو نەخۆشی یە بون تا خەڵکی ببینن ئەوان خەمەکانیان کەورە تر دەبێت و باری دەردیان گران تر دەبێت . لە ئەگبەتی ئەوانەش ژمارەی خەڵکی دنیاش ڕۆژ بە ڕۆژ تا دێت هەر پتر دەبێت و بەردەوام لە زیاد بوندایە ..

فریا عبدالله

پ : هاوکاری لەسلێمانی

ڕەبابە

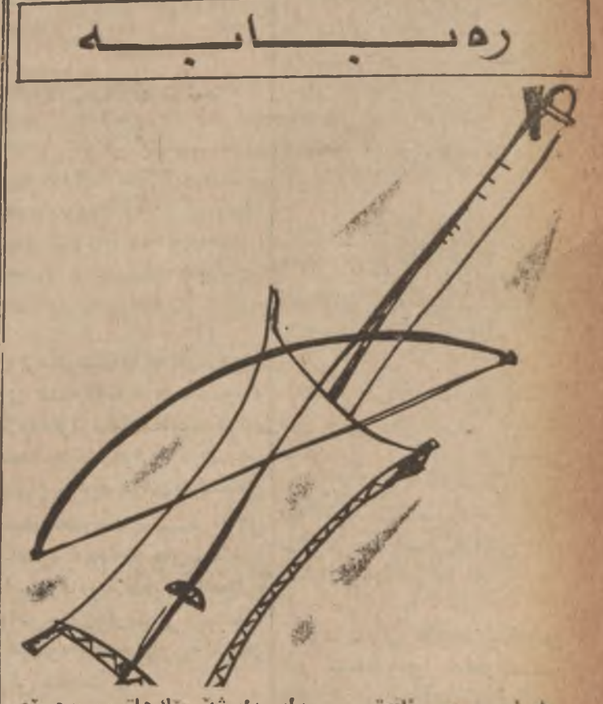

★ ئەم ئانەتەلە یەك ژێ پێك هاتووە بەهۆی کەوانەیەکەوە لەئەدرێ و لەناوچەکانی عەرەبی تردا بە ناوی (الرباب) یان (رباب الشاعر) کە خۆی ڕوبابەی (بدوی) یە بەناسرێ .

★ هاوشانی ڕوبابەکۆرایە . کە لە عێراقدا بە ناوی (العتابە) یان (النایل) ناسراوە .

★ گرتنی ڕوبابە لە دەستی چەپ ئەگیرێ . بە شێوەیەکی لار بۆ سەردوە . لە کاتی دانیشتندا لێئەدرێ .

★ هەروەکو (جۆزە) ئەمیش ئەگەڕێتەوە بۆ عودی کۆن .

★ کۆنترین شێوەی ڕوابەبەبێ بەکار هێنانی کەوانە بۆ هەزاری دووهەمیتی پێش زایین ئەگەڕێتەوە .

★ ئەم ئالەتە لەگەل عەرەبدا بۆ (سەقلیە) و ئەندەلوس ڕۆژرایەوە .

★ ئەوروپا کاتێك دەستی کرد بەو ئالەتانەی کە ژێی هەیە یەکێك لەو ئالەتانە ڕووبابەبوو کە هەر بەناوە عەرەبیەکەی خۆی وەری گرتبوو بەلام بێ بەکارهێنان مایەوە تا سەدەی چواردەهەمی زایینی تا ناوێکی تازەی بۆ دەرکەوت ئەو ناوەش (فیول) یان (فیولا) کە بە مانای ژێ دێت .

محەمەد محمود
وەری گێڕاوە

لە بوانەی بەڕێکردنی خولی شەشەمی زانکۆی سلێمانیەوە
یەکەم وردەوەی ئاداب بۆ هاوکاری ئەدوبین

لەم ڕۆژانەدا زانکۆی سلێمانی ئاهەنگێکی بۆ دەرچوانی خولی کاروبەرهەم سازداو گەلێك لەلێپرسراوانو میوانو جەماوەرێکی زۆر ئامادەی ئەم ئاهەنگە بوون .

بەم بۆنەوە چوینە زانکۆی سلێمانی و هەرێکمان لەگەڵ یەکەمو دووەمی بەشی زمانو ئەدەبی ئەم بەشە هەڵبژێرم و مێشکمی تیابخەمەکارو شارەزایی بەرامبەر بەجیهانی ئەناسراوی شاعیرو نوسەرەکانمان بەدابکەم ، هەر ئەم بەشەبوو کەکێکەی حەزو ئارەزووی ئاودێرکردم ، خۆزگەم ئەوەیە کە هەر لە بڕەودابێت و کولی ژاکاوی زمانناس و شاعیرەکانمان بەئارەقی ڕەنجی شارەزایان و لێهاتوانی ئەدەبی بپۆژێتەوە .

پرسیار : ڕات بەرامبەر بەمبەشە !

وەڵام : ڕام بەرامبەر بەم بەشە کەوا کادیرو شارەزایانی زمانو ئەدەب بەتیزیت و کتێبخانەی زانکۆ دەولەمەندبکات بە سەرچاوەی زمانو ڕەخنەی ئەدەبی کوردی وەژمارەیەکی زۆر لەسالانی داهاتودا وەرگرێ و چەند قوتابیەك بێتە دەرەوەی وڵات بۆ تەواوکردنی خویندنی بەرز بۆ ئەوەی قوتابیانی ئەم بەشە هیوایان هەبێت و زیاتر هەوڵبدەن بۆ بەرز کردنەوەی ئاستی ئەم بەشە لەکولێجەکەماندا .

پرسیار : ئەی بەتەمای چیت ؟

وەڵام : دەمێکە خولیای ئەوە کەوتوەتە مێشکم کەوا ڕۆژێ لەڕۆژان لەسەر شانۆی ئەدەبی کوردەواری دەوربیینم و کوردیدا ، جا بۆخزمەتی ئەدەبیاتی کوردیمان ئەمن وادەزانم وەك بەشێ لەوکارە بەرگری و یارمەتیدانی ووشەی جوان و قەلەمی ئازایانە فرمانێکی هەرەبیرۆزی ئەستۆی ڕۆشنبیرەکانمانە ، ئەگەر منیش . دەرچونم لە کۆلێجی ئەدەبیات بیتەهاندانم بۆ ئەوکارە ، خۆم گەلێك بەبەختیار دەزانم .

سەبارەت بەپێشنیازو پێشکەوتنی ئەم بەشە کاك صباح دەڵێت :

١ - پێویستی بەدوو بسپۆڕی زمانو دوو بسپۆڕی ئەدەبو بسپۆڕێکی ڕەخنەی ئەدەبی و بسپۆڕێکی کێش و قافیە هەیە .

٢ - پێویستە چەند دەرسێکی نوێ لەوبەشەدا بخوێنرێن ، لەوانە بابەتی مێژووی زمان ، زانستی زمان ، زمانی بەراورد ، زاراوەکان ، لێکۆلینەوە هەروەها زیاتر گرنگی بەخوێندنی زمانو ئەدەبی فارسی بدرێ .

پرسیار : چۆن تەقیمی خوشکە ئامینەی بەکەم دەکەیت ؟

وەڵام : ئامینەی یەکەم مرۆڤیشەو کچیشە ، ئاگای لەخۆشی و تۆزێ لەجیهانیش هەیە ، سالارو بزێوەو دەیەوێ شت فێربێ ، هەژارێکی دەولەمەندە ، ئامینە شتێکی لێ یەیدا دەبێ ئەگەر یارمەتی بدرێ ، ئەویش وەك من چاولەرێیە بۆ تەواوکردنی خویندن جانەوەی ئەم چەند ووشەیە دەخوێنێتەوەو شتێکی لەدەستدێ کەکردی مرۆڤێکی بەراستییەو هەقمانهەیە کەیارمەتیمان بدەن .

فریا عبدالله

پ : هاوکاری لەسلێمانی

Institut Kurde de Paris

سەرنووسەر
محمد أمین محمد

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی یە
لە ڕەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی
کوردی دەردەچێ

هاوکاری

٢٢ لاپەڕە — ٢٥ فلس

کانوونی دووەمی ١٩٧٠ دامەزراوە

● الاربعاء ٣ آب ١٩٧٧ العدد ٣٧٩ ●

● چوار شەممە ٣ی ئابی ١٩٧٧ ژمارە ٣٧٩ ●

سلاو بۆ شەهیدە نەمرەکانی گەلەکەمان کە گیانی خۆیان بەخش لە کاروانی درێژی خەباتدا، بەوناواتەدا بوون، شاد بین بە بینینی ئەوەی ئەمڕۆو دوارۆژ ئەیهێنینە دی..

سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البکر

زیاد بوونی خۆدوورخستنەوەی جەماوەری سوریا لە وەی پێی دەلێن هەڵبژاردن

نامەی سەرۆک البکر بۆ کۆڕی جیهانی هیرۆشیما بەشداران بایەختێکی گەورە یان پێداوە ..

هیرۆشیما -١- ئا.د.ع :

دوێنێ لە هیروشیما قوناغی دووهەمی ئەو کۆڕە جیهانی بەدەستی پێ کرد کە بۆ لێدوان لەو ئەنجامە ویرانکاریە تەرخان کراوە کە تەقینی دوو بۆمبا ئاتۆمیکەی هیروشیماو ناگازاکی خستیانەوە .

لەو کۆڕەدا نوێنەرای ٥٢ دەولەت بەشدارن عیراقیش بەکێکە لە بەشدارانی کۆڕەکەو وەفدێکی بەسەرۆکایەتی بەرێز عامر عبدالله وەزیری دەولەت بۆ ناردووە .

عیراق لەگەل شەش دەولەتی تردا کە برێتین لە زاپۆنو یەکێتی سۆڤیاتو هیندستانو وڵاتەیەکگرتوکانی ئەمەریکاو بەریتانیا بۆ سەرۆکایەتی کۆڕەکە هەڵبژێردراوە .

ئارانسی دەنگوباسی عیراق لە تۆکیوە هەواڵێکی گەیاندو کە نامەکەی بەرێز سەرۆک احمد حسن البکر بۆ کۆڕەکە کە لەلایەن بەرێز عامر عبدالله وەزیری دەولەتەوە خوێندراوەتەوە ، لەلایەن وەفدە بەشداری گەرەکانەوە ڕێزێکی نیجار ئەورەی لێ گیراوە ..

بەرێز سەرۆک لە وتارەکەیدا ئەوەی ساغ کردۆتەوە کە عیراق ئەرکی خۆی ئەزانی لە بەربەستکردنی ئەو مەترسیانەی بەکارهێنانی چەکی ئۆتۆمی دەیخەنەوە ، وە بە ئەوبەری تراناوە پشتگیری **هەروەها بەرێز سەرۆک داوای لە بەشدارانی کۆڕەکەکردووە کە بە ئەرکی خۆیان بزانن دەربارەی ئەو مەترسیەی کە هەوتوتەقەلای قەوارەی زایۆنیزم ئەیخانەوە بۆ وەدەستخستنی چەکی ئۆتۆمی ئەویش وەک هەنگاوێکی لە ڕابازە دوژمنکاریە راگیرکارەکەیدا کە لەسەر بناغەی داگیرکردنو دوژمنایەتی بنیاتنراوە بە هاندانو پشتگیریەکی تەواوی ئەوانە تاوانی هەڵگیرسانی ناگری ئۆتۆمیان لە هیروشیماو ناگازاکیدا کرد .**

سەروتار

هاتوچۆکردنی فانس لەناوچەی عەرەبیدا ئەقەیەکی زنجیرەی پیلانگێڕانەو هەنگاوێکی پاشەکشێ کردنە ..

ئاشکراترین شت کە چاودێری گەران لە ڕێژگەی هەوڵی سازاندنی خۆبەدەستەوە دەرانەدا تێبینی ئەکەن ، ئەو توندیەیە کە زایۆنی دوژمن دەربارەی خاکی داگیرکراوی عەرەب پێشانی ئەدا ، لە گەل پێداگرتنی زایۆنی لە سەر ڕەخساندنی سنورێکی ئاسایشگەرانە بۆ ئەوەی پێداویستی مانی خۆی بەردەوامی دەستدرێژی کردنی لە لایەکو ئەرموشێل نواندنو سیاسەتی پاشەکشێی بەردەوام لە لایەن لای خۆبەدەستەوەدەری عەرەبەوە ، لە لایەکی ترەوە ، مسۆگەر بکات .

« شۆڕە سوارانی » سازاندنی خۆبەدەستەوەدان ، هەڵوێستی ملکەچی نواندنو خۆشل کردنیان بە سیاسەتێکی ئەکۆڕی خۆیان بەرامبەر زایۆنی دوژمن هەڵبژاردووەو یەکجاری پشتیان کردۆتە پێداویستەکانی بەرگری کردن لە شوێنە پیرۆزەکانی نیشتمانەکەیان ، ئەمەش بە تەنکەوە نەبوونی ئەوان بەرامبەر هەموو پێداویستێکی پیویستی ڕزگاری کردنو دەسگیربوونەوەی خاکی داگیرکراو ئەگەیەنێ ، وایان لێ هاتوە دوژمنایەتی جەماوەران ئەکەنو پیلان دژی هێزی بەرگری فەلەستینیو هێزە شۆڕشگێڕەکانی عەرەب ئەگێڕنو ئەو پەیوەندیانە گرێبەر ئەدەن کە دەڵەتانی عەرەب بە دەوڵەتە دۆستەکانەوە ئەیبەستێتەوە و دەست لە گەل هێزەکانی دوژمن لە پێش هەموویانەوە ئەمەریکا تێکەل ئەکەن .

لە چوارچێوەی ئەو ڕەفتارە ناقۆلایەوە لە لایەن لاکانی سازاندانو خۆبەدەستەوەدانەوە ، هاتوچۆی سایروس فانسی وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا لە ناوچەی عەرەبیدا دەست پێ ئەکات و سەر لە نوردونو وڵاتی عەرەبی میسرو لوبنانو سوریاو سعودیو قەوارەی زایۆنی ئەمەش لە دوای ئەو سەردانەوەیە کە ئەمەناحیم بیگن سەرەک وەزیرانی زایۆنی دوژمن لە ئەمەریکای داو پرۆژە زایۆنیەکەی خۆی تیدا پێشکەش کرد .

سەردانی فانس ئەلقەیەکی نوێیە لە زنجیرەی ئەو گفتوگۆیانەدا کە ئەمەریکا سەرکردایەتیان ئەکا بەمەبەسی

هاوکاری

ڕەوانە : ل ٧

ڕۆژنامەیەکی تورکی ستایشی دەسکەوتەکانی حزبو شۆڕش ئەکات ..

ڕۆژنامەی « برکون » یەکێکە لەو ڕۆژنامانەی تورکیا کە ژمارەیەکی زۆری لێ بڵاو ئەکرێتەوە ستایشی ئەو دەستکەوتانەی کردوە کە شۆڕشی ١٧ی تەمموز بەسەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست وەدەستی هێناوە . ڕۆژنامەکە وتویەتی : عیراق ئەمڕۆ کە زێڕ بەتوندی بەرامبەری هێزەکانی کۆنەپەرستو ئیمپریالیزمدا وەستاوەو چەکی دەستی بیروباوەری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، دوای ئەوەی چەند ساڵێکی دوورودرێژ بەندی بیرو باوەڕی فەرمانڕەوا کۆنەپەرستەکان بو کە دوربون لە تێکەیشتنی پێویستی جەماوەری چەوساوەوە ..

هەروەها لە ڕاپورتێکی سیاسیتردا وتویەتی : حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست کە نموونەی وریایی و ڕابەرینی گەلی عەرەبە لەو دواکەوتنو بەشبەشیەی کە ئیستعمار دووچاری کردوە ، هێزو توانای خۆی لە میژووی دێرینیو کەلەبوری بیروباوەری زیندویەوە هەڵ دەبنجی .. وە هیچ کاتی سڵ لەوەناکاتەوە کە لە پێناوی ماف و چاکەی

ڕەوانە : ل ١١

خۆ دوورخستنەوەی جەماوەر لەوهەڵبژاردنە گاڵتە جاریەی ڕژیمی حافظ اسد لە سوریاریکی خستوە گەیشتۆتە ڕادەیەک کە لەهێندی ناوچەی هەڵبژاردندا ئەوانەی دەنگیان داوە لە سەدی بیست کەمتر بوون .

ئارانسی ڕۆیتەر دوێنێ ئەمەی لە زمان چەند سەرچاوەیەکی ئاگاداری دیمەشقەوە گێڕاوەتەوە .. وەزارەتی ناوخۆی ڕژیمی سوریا لە ئەنجامی خۆدوورخستنەوەی جەماوەر لە هەڵبژاردنە گاڵتەجاریەکەدا ناچاربوو ماوەی هەڵبژاردنەکە ڕۆژێکی تر درێژ بکاتەوە کە لە هەڵبژاردنی کشتیدا کەمتر شتی واڕوودەدا .

ڕۆژنامە «النهار»ی بیروت دوێنێ نووسیبووی هەڵبژاردنە کە بە شێوەی کشتی سارد بوو و لە هەموو ناوەندەکاندا ڕادەی دەنگدان لە نێوان پێنج تا حەفدە لە سەدا بوو . ڕۆژنامەکە لە نامەیەکی تایبەتیدا کە لە دیمەشقەوە هاتوە نووسیویە دیاردەی بەرچاو ئەوە بووە کە ٣٣ پاڵێوراو لە بارێزگاکانی درعاو قنیطرەو حەماو کەرتی دووهەمی بارێزگای سویداء پاش کشانەوەی پاڵێوراوەکانی تر بە پاکانە (تزکیە) دەرچوون ..

ڕۆژنامەکە گوتوویە بێ گومان ئەو چاوەدێری کەرەی دەچێتە سوریا ئەو پرسیارە دەکا کە داخۆ بەڕاستی ئەم هەڵبژاردنە دێموکراتیو گەلیە و حکوومەت تێیدا بێ لایەنە ، و داخۆ ئەو دیمەنگای دیموکراتیە لە کوێیە کە پاڵێوراوەکان پێش دەنگدانو لە کاتی دەنگداندا پاسیان دەکرد ؟

کۆرو کۆمەڵە سیاسیەکان لە دیمەشق وایان چاوەڕوان دەکرد کە ڕابگەیەنرێ کە پاڵێوراوەکانی ڕژێم بە پاکانە دەرچوون هەروەک دوێنێ لە هێندێ ناوەندی هەڵبژاردندا دوای سەرنەکەوتنی هەڵبژاردن-لەواندا ئەمە ڕووی دا .

دەنگوباسی دیمەشق دەری خست کە کۆتایی هاتنی هەڵبژاردن ڕاگەیەندراوەو ڕاگەیاندنی ئەنجامەکەشی دواخراوە، لە کاتێکدا لە هێندێ ناوەندی هەڵبژاردندا دەنگدان تەواو نەبووە ، ئەویش وەک ئارانسەکان ئوتوویانە لە بەر ساردی هەڵبژاردنو ئەو بارە نادێموکراتیەی هەڵبژاردنەکەی تێدا کراوە .

چاوەدێری گەران لە پاتەختی بروانە : ل ١١

سەرۆکی فەرمانده باربووی دەرچوەکانی برینیچی وڵات دەکا

سەرۆکی فەرمانده تێکۆشەر احمد حسن البکر خەڵاتی دەرچوەیەکەمەکانی قوتابخانەکانی برینیچی وڵاتی کرد .

دیاری بەنرخ بۆ سێ دەرچوەیەکەمەکانی ئیمتیازی قوتابخانەکانی برین پێچی بەغداو وموسڵو بەسراو سلێمانیو حیللەو هەولێر تەرخان کرا .

ئەو بەسەرکردنەوە دەستڕەنگینە لەو پشتگیری کردنو هاندانەوە دێت کە کادیرە ناوەندەکانی دەزگا تەندروستیەکان پێیان گەیشتوە .

لە کانونی یەکەمی داهاتودا، کۆنگرەی جیهانی نەوت وگازو کیمیاگەری لە یەغدا ئەبەستێ

قاهیرە : ئاژانسی هەمیشەیی نێودەوڵەتان ، بۆ قەڵاچۆکردنی مۆنۆپۆلی نەوتو ئازوکیمیاویاتی لە بەغداو لە دەی کانونی یەکەمی داهاتو داوە .

قانس گەشتکەری بۆ هاندانی ڕژێمە عەرەبیەکانی لایەنگری سازان و زایۆنی دوژمن دەست پێ کرد .

پایتەختەکان - ١ - ئاژانسەکان : ئەمڕۆ ئیوارێ لە ئەسکەندەریە وتوێژی ڕەسمی نێوان انور السادات سەرکۆماری میسرو سایروس فانس وەزیری دەرەوەی ئەمریکادەست پێ کرا .

لەمو وتوێژەدا لەلایەن میسرەوە حسنی مبارک جێگری سەر کۆمارو اسماعیل فهمی جێگری سەرەک وەزیرانو وەزیری دەرەوە ، لەلایەن ئەمریکاشەوە ئەندامانی وەفدەکەی هاورێی فانس ، فیلیپ حبیب وەکیلی وەزارەتی دەرەوەو فرید اثرتون یارمەتی دەری وەزیری دەرەوە بەشداربوون .

فانس لەو گەشتەیدا کەبێجگە لە میسر سوریاو لوبنان و ئەردەن وسعودیەو فەلەستینی داگیرکراویش دەگرێتەوە پرۆژەیەکی پێیە بۆ پاکژدانی مەسەلەی فەلەستینو دەست پێکردنەوەی کۆنفرانسی خۆ بەدەستەوە دەرانەی ژنێف لە نێوان ڕژێمەکانی لایەنگری سازانو قەوارەی زایۆنیدا . هەروەها ئەویشیارانەشی پێیە کە بێگن دەربارەی ئەو مەسەلەیە داونی بەکارتەر.

فانس کاتێک گەیشتە ئەسکەندەریە لە وتارێکدا خۆشحاڵی خۆی لە چاوپێکەوتنی سەرکۆمارو وەزیری دەرەوەی میسر دەربڕیو گوتی هەمووڵایەنە پەیوەندیدارەکان لەوەدا یەک دەنگن کە لە زووترین دەرفەتدا بچن بۆژنێف .

هەروە هاگوتی کە ساداتی لەو شتانەئاگادار دەکاکە لەهەمو وتوێژەکانی نێوان وڵاتە یەکگرتووەکانو لایەنە پەیوەندیدارەکاندا دەربارەی ڕێکخستنی دۆخی ناوچەکە باس کراون .

گەشتەکەی فانس بەدوای سەردانی ئەم دواییەی مەناحیم بیگن سەرەک وەزیرانی دوژمن لە ئەمریکادا دەستی پێ کراوە .

پەیامنێری (ئا. د. ع) لە قاهیرە گوتوویە فانس مەدرێژی بەندەکانی پێشیاری تازەی ئەمریکا بۆ سازاندنو باری سەرنجی سەرکۆماری ئەمریکا دەربارەی کۆنفرانسی ژنێف وئەولایە نانەی تێیدا بەشدار دەبن ، بۆ سەرکۆماری میسر باس دەکاو هەروەها باری سەرنجی قەوارەی زایۆنیشی لە دەربارەوە بۆ ڕوون دەکاتەوە .

پەیامنێرەکە گوتوویە ساداتو فانس سبەینێ درێژە بەوتوێژەکانیان دەدەن وکۆبوونەوەیەک دەکەن کە لەوێدا سەرۆکی میسر باری سەرنجی سەبارەت بەپێشیاری ئەمریکا دەربارەی کۆنفرانسی ژنێف دێنێتە گۆڕێ .

سبەینێ ئیوارەش سەرۆکی میسرو وەزیری دەرەوەی ئەمریکا کۆنفرانسێکی ڕۆژنامەکەری پێک دێنن بۆباسی ئەنجامی وتوێژەکانیان .

هەروا هافانس لە سەردانەکەیدا کە دوورۆژ دەخایەنێ لەگەڵ اسماعیل فهمی جێگری سەرەک وەزیرانو وەزیری دەرەوەی میسریش گۆدەبێتەوە .

وەزیری دەرەوەی میسر پێش بەچێ هێشتنی واشنتۆن لە وتارێکی کورتدا بۆ ڕۆژنامەنووسان گوتی لێژنەکەدوای ئەواو کردنی کۆبوونەوەکانی کە دوێنێ لە قاهیرە ئەواوبوو بریاری پێک-هێنانی لێژنەیەکی کاری داوە لە ئەندامەکانی خۆی تایبەبوەندی لەگەڵ ڕێکخراوی کرێکارانی سەربە دەوڵەتانی بەرهەمهێنەرو بەرخۆری نەوت بکات بۆ بەشداری کردنیان لە کۆنگرەکە .. هەروابریاری بەشداری-کردنی ڕێکخراوی کرێکارانی سەربە دەوڵەتانی سەرمایەداری داوە ، تا ئەمانیش مۆناقەشەی هۆی داڕمانی ئابوری ئەمڕۆی وڵاتانی خۆیان بکەن ، لە ئەنجامی ئەو کارەناڕەوایەی کە دەوڵەتانی سەرمایەدار لە بەرزکردنی نرخی بەرهەمی خۆیان ئەیدەن ، لە سەر حسێبی دەوڵەتانی نەوت ، بۆ ئەگەرە نانەبەری پرۆژە پێشکەو توانەکەی خۆیان ، سەرباری هەڵلوشینی دەسکەوتی نەوتی ئەو دەوڵەتانە .

ڕێکەوتنێکی گوشگیری زایۆنی بۆ پاکژدانی شۆڕشی فەلەستین

لە چوار چێوەی ئەو هەنگاوڕێکخستنەدا کە بۆ پاکژدانی شۆڕشی فەلەستینو لێدانی هێزە نیشتمانیەکانی لوبنان لە نێوان گۆشەگیرەکانی لوبنانوقەوارەی زایۆنیدا هەیە ، وەفدێکی گۆشەگیرەکان گەیشتە(مستوطنە)ی (کریاتشمونە) لەژووروی فەلەستینی داگیر-کراو ، ڕادیۆی دوژمن کە دوێنێ ئەو هەوانەی بڵاوکردەوەگوتی وەفدی گۆشەگیرەکان هەموو مەیدانێکدا لە لایەن مستوطنەکەیە .. وەک دەزانین گۆشەگیرەکان لە هەموو مەیدانێکدا لە لایەن کاربەدەستانی دوژمنەوە پشتگیریان لێدەکرێ .. هەروەها گوندەکانی لوبنانو ئۆردووگاکانی پەنابەرەوەفەلەستینیەکان بە چەشنێکی بەردەوام لە لایەن هێزەگۆشەگیرەکانو زایۆنی دوژمنەوەدەکەونە بەر دەستدرێژی .

لە لایەکی ترەوە ڕۆژنامەی « السفیر » دوێنی نووسیویە کە لێپرسراوی موخابەراتی ڕژێمی سوریا لە لوبنان دوو ڕۆژ لەمەوبەر ڕێزە پێوەندیەکی بەسەرۆکانی بەرەی گۆشەگیرەکانەوە کرتوە .. ڕۆژنامەکە گوتوویە ئەو پێوەندیانە کە کەمیل شەمعونو بەیار جومەییلو سلیمان فرنجیە سەرکۆماری پێشووی لوبنانیان گرتوەتەوە بۆ ئاگادارکردنەوەی ئەوان لە ئەنجامی کۆبوونەوەکانی لیژنەی هاربەشی لوبنانو سوریاو فەلەستین بوون بە تایبەتی ئەوەی کە پەیوەندی بە جێبەجێ کردنی ڕێکەوتنەکەی قاهیرەوە هەیە لە ناو ئۆردووگاکانی فەلەستینیدا لە بیروت دوای ئەوەی کە هێزە دامرکێنەرەکانی سوریا کەمارۆی ئۆردووگاکانیان داو نەیان-هێشت فیداکارە عەرەبەکان چەک هەڵبگرن یان جلوبەرگی عەسکەری بکەنەبە و هەروەها کۆبوونەوەشیان لە ناو ئۆردووگاکاندا قەدەغە کرد .

ڕەوانە : ل ٧

Institut kurde de Paris

تەنگ وچەلەمەی رژێمی سوریا

ئابوریەکی داڕووخاو وبێزاری رووله زیاد بوونی گەل

ئەگەر بڵێین ئابووری رژێمی فەرمانڕەوای سوریا بەرەو داڕووخان دەچێ شتێکی تازەمان نەگوتوە ، چونکو ئەمەلەو کاتەوە ئاشکرا بووە کە ئەم رژێمە لەژێر بەردەی بەناو « هێزە دامرکێنەرەکانی عەرەب » دا پەلاماری خاکی عەرەبی لوبنانی دا ، کە ئەم دەربیانەش ماوەی مانەوەی ئەو هێزانە بۆ شەش مانگی تر تازەکراوەتەوە ، بۆ بەشداری ئەو رژێمە لە تەنگ پێ هەڵچنینی بزووتنەوەی نیشتمانی لوبنانو بەرگری فەلەستینیدا .

ئەو داڕووخانە ئابوریە لە هیچ ولاتێکی دنیادا وێنەی نەبینراوە ، کە ئەمە خۆی لە پێشەوە حوکمی تێك شکانی ئەو پرۆژانە دەدا . زۆربش وایە کاری ئەو « سەرمایە » بێگانانە لە بەرامبەر مەرجی نارەوا دایە . بۆ نموونە رژێم پرۆژەی چاك کردنی ئەو خاکانەی کە لە بەندی فوراتەوە تا دەدرێن داوە بە کومپانیاکانی رۆژئاوا ، بەو مەرجە کە پاش چاك کردنی خاکەکان هەقیان هەبێ هەتا دەساڵ خزیان رەنێویان بێنن و کار بەدەستانی سوریا بە هیچ جۆر هەقیان نەبێ دەست لەکاروباری شێوەی رەنێو هێنان یان چەشنی کشتوکاڵ یان شێوەی بەرهەم هێنان وەر بدەن . هەروەها بە گوترەی ئەو مەرجانە کومپانیاکان نازادن بازرگانی ئەو کەلو پەلە کشتوکاڵییانە کە لەو خاکانە بەرهەم دەهێنرێن بەرنە دەرەوەی سوریا ، کە ئەمە دەبێتە هۆی لاواز بوونی ئابووری ولاتو پشت بەستی بەسەرمایە دانانی بێگانەوە . بێجگە لەوەش کە کومپانیاکان نازادن بە کەیفی خۆیان « شارەزا » بێنن ولاتو بیان نێرنەوە دەرەوە بێ ئەوەی بەرهەلستی یان بکرێ ، هەروەها بۆ هێنانی ئامرازو کرێکاریش نازادی تەواویان هەیە .

لە بەرامبەر ئەم دۆخە ئاڵۆزاوەدا کە ئەو یارمەتییانەی رژێمەکەش بە شێوەی قەرزیان « یارمەتی » بە مەرجەوە لە ئەمریکاو کۆنەپەرستی وەری گرتوون هیچ سوودیان بۆ باشکردنی نەبووە ، بێزاری گەل زیادی کردوەو زۆر کارەساتی سامناك رووبان داوە کە بوونە هۆی ئەوەی سەرۆکی رژێمی وەرگەڕاو بەشێك لەو هێزانەی لە لوبنان بوون بانگ بکاتەوە .

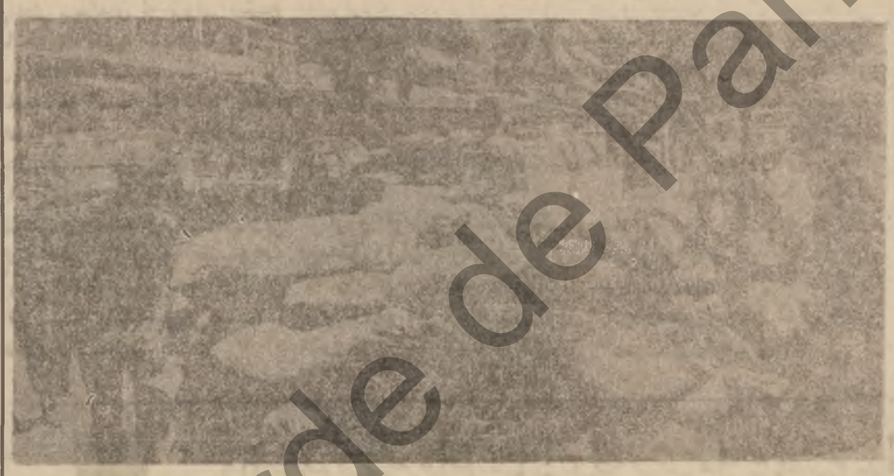

ئەو هێزانە دەسەبەجێ گوێزرانەوە بۆ دیمەشق بۆ ئەوەی « ئارامی » بەسەر شارەکەدا بسەپێنن کە تارەزایی یەکی جەماوەری ئەوتۆی تێدایە هەرەشەی تەقینەوە دەکا .. ئەمە بێجگە لەوەش کە کەرتەکانی سوپای عەرەبی سوریا لە لوبناندا جارێکی تر ئامادە نەبون لە ئەبوون فەرمانی سەرکردایەتی جێبەجێ بکەن هەروەك ماوەیەك لەمەوبەر رووی دا کە بەشێك لەو کەرتانە ئامادە نەبوون لە هێزە فەلەستینی یەکانی نبطیە بدەن .

رژێمی سوریا سەرەرای هەموو هەوڵو تەقەلایەکی «شاردنەوە»ش کە خستوویەتە سەر « هەنگاو »ە ئابووریەکانی نەیتوانیوە باری راستەقینەی دۆخەکە لە جەماوەری عەرەبی سوریا بشارێتەوە ، چونکە یاخی بوونو تووڕەیی خەریکە هەموو رێزەکانی جەماوەر دەگرێتەوە، کە دەبینن ئابووری ولات بەو چەشنە ئاڵۆزاوەو کومپانیا بێگانەکان بەپەلە خەریکن ئەوەی ماویشەتەوە لە ناو خۆیانیدا دابەش بکەنو کاربەدەستانیش خۆیان هاوشێوەی کۆشی کۆنەپەرستی و ئیمپریالیزمی جیهانیەوەو بە دوای سازانی سەر شۆرکەرانەدا زمانیان کیشاوە .

بەماوەری عەرەب لە سوریادا کە رابەرینی میللی خۆیان لە دژی رژێمی فاشیستی دیمەشق بەرە بێ دەدەن لەو هێرشی کرێو کوشتنە چاوترسێن نابن کە ئەو رژێمە بەنای بۆ بردوە بۆ ئەوەی گۆیا پێش بەو شۆرشە بگرێ کە خەریکە گێژەلوکەکەی بناخەی ئەو رژیمە وەرکەڕاوە هەلتەکێنی کە بۆتە دوژمنی ئاوات و ئامانجەکانی جەماوەر .

★

یەکەمین جار "نازیەت" بوو..

دوای سرویشی "ئیسرائیل"ە

ـ سیروان بکر ـ

کاتێك نازیەکان فەرمانڕەوایی ئەڵمانیایان بە دەستەوە گرت و لە کاتی جەنگیشدا بڕو پاگەندەی ڕامیاریان هەڵبژاردەك ئامرازو وەك هۆیەك بۆ کەم کردنەوەی نرخی دوژمنەکانیان و قووڵ کردنەوەو چەسپاندنی بیروڕای حزبی نازیو هەڵویستە ڕەگەزپەرستانەکەی لە میشکی گەلی ئەڵمانیاو خۆنزیك کردنەوەلێیەوە ، وەزیری ڕاگەیاندنیان لەو کاتەدا (د. گۆبلز) ئەم ئەرکەی وە ئەستۆوە گرت کە باوەڕی بەو ووتەیە بوو کە دەڵێت (درۆ بکە .. هەر درۆ بکە .. تاکوو خەلکی باوەڕت پێدەکەن) ..

گۆبلز .. تاڕادەیەك لەم کارەیدا سەرکەوتنی وەدەستهێنا .. لەبەر لاوازی دوژمنەکانی ئەڵمانیاو بەهێزی ئەڵمانیا لەلایەن سوپاوەو لە پرۆپاگەندەو پرۆپاگەندەی پێچاوانەدا ، زۆرجاریش هتلەر خۆی بەیمانی دەدا بە گەلی ئەڵمانیا کەڕایخی سێیەم هەزار ساڵ بەردەوام دەبێت .. بەڵام دەستەڵات دارە ڕەگەز پەرستانەکەیان تەمەنی لە دە ساڵ زیاتری نەخایاند .

ئیستاش لە سەردەمی ئەتۆم و چوونە ناو مانگدا ، دەوڵەتێکەی (ئیسرائیل)ی ڕەگەزپەرست کە وێنەی دووەمی نازیەو پتر تر بڕوای بە ئزادو ڕەگەز هەیە ، ئەوان ـ واتە سەرکردەکانی (ئیسرائیل) ـ ئەگەریش لە ڕواڵەتدا ڕقێکی زۆریان لە هتلەرو نازی دەبێتەوە بەڵام باشترین شاگردی هتلەرنو لەسەر خوو ڕەوشتی ئەو ئەرۆن و ، چاك ترین وێنەشمن کە بیروڕا ڕەگەزپەرستانەکەی ئەویان تێدا بە دەرکەوتووە ، ئەوە بوو بە شێوەیەکی جیهانیو لە ئەنەوە یەکگرتووە کاندا ڕەگەزپەرستایەتی (ئیسرائیل) پەردەی لەسەر داماڵینرا ، کە زۆر بەی ئەندامانی ئەنەوە یەکگرتووکان (ئیسرائیل)یان ناوانبارکرد کە بزووتنەوەیەکی ڕەگەزپەرستانەیەو پیاوکوژەکانی (ئیسرائیل)

چەند بەشێکی هزیە دامرکێنەرەکانی کتێبی (خەباتم ـ ی) هتلەر بەکوتو متەوەو بەشێوازێکی درندانە بەکاردەهێنن ، باشترین بەڵگەش ئەو پیاوکوشتنو خوێن ڕشتنەیە کە لەخاکی فەلەستینیدا بەرپایان کردووەو کەلێکی بەتەواویان بێخانەو ئاوارە کردووەو زەوی وزاری وولاتە عەرەبەکانیان بەزۆر داگیر کردووەو دژی هەموو یاسایەکیش وەستاونو وایان لە دانیشتوانی ئەو شوێنانە کردووە لە ژێر زەبری داگیرکردنێکی بێزلیکراودا بژین بۆیە کوتوپڕ دژی ڕاپەڕیونو پێی قایل نابنو جەنگی لەگەڵدا دەکەن ، بەهەموو جۆرێك هەر لە خۆبێشاندانەوە بگرە تا هەڵگرتنی چەك ئەویش بەهۆی کاری خۆبەخت کردنەوە .

بەگوترەی تیوری یە مێژوویی و ڕووداوەکانی مێژوو دەردەکەوێت کە (ئیسرائیل) لەناو دەچێت ، هەروەکو مێژووناسی جیهانی (ئەرنۆلدتوینبی) دەڵێت پێویستە (ئیسرائیل) لەناو بچێت ئەگەریش چی تەمەنی لە دەوڵەتی نازیەکانو فاشیەکان زۆرتری خایاند .. چونکە ئەمە مێژوو ـ و ـ سروشت سەلماندوویەتی .

Institut Kurde de Paris

لە ئەمەریکای لاتینی دا

٢٤ ملیۆن مرۆڤ بێکارن

لە کیشوەری ئەمەریکای لاتینیدا بێکاری لە ولاتە پیشەسازیی یە سەرمایەداریکانی تر زیاتر بڵاوبۆتەوە ، چونکە ئەوەی لەم کیشوەرەدا لەسەرئیشەکەی دەرکرا هیچ جۆرە یارمەتیەکی پێنادرێت ، وەك لە ولاتە سەرمایەدارەکاندا دەدرێت بەو کەسانەی بێکارن، لەبەرئەوە برسێتی دەست دەنێتە بینی ژیانیەوە ، بە گوترەی سەرژمارکردنی شارەزاکانی ئابوری ، چونکە سەرژمارە کردنی ڕەسمی نییە ، ژمارەی ئەوانەی لە کیشوەری ئەمەریکای لاتینیدا بێکارن لە کۆمەڵی ئەوکەسانەی کە توانای ئیش کردنیان هەیە دەگاتە ٣٠٪ .

واتە ژمارەی بێکارەکانی ئەو کیشوەرە دەگاتە ٢٤ ملیون مرۆڤ ، بۆ نموونە لە شیلی لەهەرسێ خزان یەکێکیان داهاتێکی سابتیانی نییە ، لەبەرازیل نیوەی خەڵکی وڵاتەکە بێکارن، لە گواتیمالاش ژمارەی بێکارەکانی گەیشتۆتە ٤٠٪ لەکاتێکا ژمارەی ئەوانەی لەئەرجەنتین بێئیش دەگاتە ١٠٪ ئەمەش بەگوترەی قسەی کاربەدەستانی حکومەت .

شارەزاکانی ئابوری لەسەر ئەوە ڕێکن کە ئەمە ژمارەیەکی تەواوی بێکارەکانی کیشوەری ئەمەریکای لاتین نییە ، بەڵکو ئەوانەی بێکارن زۆر لەوەزیاترن کە خراونەتەرو ..

یەکی لە کرێکارەکانی گەرەکێکی هەژاری شاری بەرازیلیا ئەڵێت : لەتەل چوار خیزانی تردا لە کوخێکا دەژیم کە لە تەنەکە دروست کراوە . توانیم بەرۆژانەیەکی زۆرکەم ئیش بدۆزمەوە بەڵام بیاوەکانی ئەوچوار خیزانەی تر بە بێ کارماونەتەوە. کۆلومبیا ژمارەی سوالکەرەکانی بەچارێك زیادی کردوە بەجۆرێك ژمارەی ئەو سوالکەرانە لە ژمارەی ئەو کەسانە زیاترن کە بە جادەکاندا دەرون ، وە لەزۆربەی وڵاتەکانی ئەمەریکای لاتین پەیوەندی ئابوریی پەیوەندیەکی کویلەیەتیەو بڕێتی یە لە ئاغاو کویلە چەوسانەوە بە شێوەیەکی نیچکار بێویژدانانە .

بەڵام ئەوەی خەتای ئەم دۆخە پرکلولیەیان دەکەوێتە سەر شان ئەوانە لە دەزگاکانی بانقو کۆمپانیا ئیحتیکاریە کەورەکاندا دەبینرێن کە زوربەیان ئەمەریکاین ، ئەوانە بەردەوامن لە تاڵان کردنی داهاتی گەلانی ئەمەریکای لاتینیدا ، وە گوێش نادەنە هیچ شتێك تەنیا ترسی « مان گرتنو ئازاوەنەبێت ! » کە بێکارەکان هەڵی دەگیرسێنن .

وەلایەکی ترەوە وڵاتانی ئەمەریکای لاتین لە هەوڵو تەقەلایەکی بێوچاندایە بۆ رزگار کردنی ئابوریی وڵاتەکەی لە چنگی ئیحتکارە بێگانەکان ، ئەو خەباتەش چینی کرێکاران سەرکردەی دەکات کە بڕێتی یە لە ٣٠ ملیون کرێکاری پیشەسازیی کە بەرەنگاری دەسەڵاتە دیکتاتۆریە ئەڵقە لەگوێی سەرمایەدارەکان رواەستاون .

کاروباری جیهان

جەزا صالح

هەوانی ڕژێنامەگەری وایان ڕاگەیاند کە وەفدێکی سەربازی لە خواروی ئەفەریقاوە لەودواییەدا گەیشتۆتە فەلەستینی داگیرکراو ، بۆ گفتوگۆکردن لەگەل کاربەدەستە سەربازی یەکانی زایۆنیدا .

هاتنی وەفدەکە لە چوارچێوەی ئەو ڕێکخستنە سوپایی یەدایە کە لەنێوان قەوارەی خواروی ئەفەریقای ڕەگەزپەرستو قەوارەی زایۆنیدا دامەزراوە . ئەو هەوانە تەنها هەوانێکە لە گەڵ هەوانی تر دەربارەی گەشەسەندنی پەیوەندیی نێوان قەوارەی زایۆنیو ڕژێمەرەگەزپەرستەکان بێگومان ئەو پەیوەندی یانەش کە شارراوەو نەهێنین گەلێ لەوانە زۆرترن کە ئاشکرانەکرێن . بەردە لەرووهەڵمالینی ئەو پەیوەندی یە چەسپیوانەش کە قەوارەی زایۆنی بەرژێمە ڕەگەزپەرستەکانەوە ئەبەستێتەوە ، شتێکی کوتو پڕنی یە بەلای هیچ چاودێری کەرێکەوە کە پەیدابوونی قەوارەی زایۆنیو ئەو هێزو لایانەی گرتویانەتە باوەشو ئەو بنچینانەی لەسەری دامەزراوەو زنجیرەی ڕەفتارەکانی دژی دانیشتوانی ڕەوای ئەو وڵاتە ـ کە گەل فەلەستین ـ چاك نەزانێ .

هەڵسەنگاندنی ئەو لایانەی ئەوە ڕوون ئەکاتەوە کە پەیوەندیی کەشەسەندووی نێوان قەوارەی زایۆنیو ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکان ، ڕاستی یەکەلەگەل جەوهەری قەوارەی زایۆنیو ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکاندا ئەگونجێ .

ئەو قەوارەیە لە بنچینەوەلەسەر بیرێکی دواکەوتوویو دامەزراوە کە لەڕەگەزپەرستیو خۆبەرزنواندنو خۆهێنانەوە یەکدا نقوم بووە . لە ڕوژی دامەزرانیەوە ئەو قەوارەیە سیاسەتێکی فاشی گەری ڕەگەزپەرستانەی دژی گەلی فەلەستین ڕەفتار کردووە .

لەلایەکی تریشەوە ئەوەو دوڵەتانەی پشتگیریی قەوارەی زایۆنی ئەکەن ، هەرئەوانی ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکانی ئەفەریقاو شوێنانی تر ئەبارێزنو پشتیان ئەگرن .

خۆ ئەگەر ئەو فەلسەفەیەی لە دامەزراندنی قەوارەی زایۆنیدا ڕەچاوکراوە هەرهەمان فەلسەفەیێت ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکان ڕەچاویان کردبێت . ئەگەر ڕەفتار کردنیش دژی دانیشتوانی ڕەوای وڵات لەیەك بچن و ئەو لایانەش کە پشتگیریی قەوارەی زایۆنیو ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکان ئەکەن ، یەکێك بن ، ئەمەشتێکی گەلی ئاساییە کە پەیوەندیی لەنێوان ئەو قەوارەشەڕانی یەو ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکاندا ئەچەسپێو پەرەئەسێنێ .

زایۆنیست هەوڵی دا مەرکی ڕەگەزایەتی خۆی بشارێتەوە ، بەڵام ئەو هەوڵانە ئەبێتوانی ماوەیەکی درێژ ڕای گشتی جیهان هەڵخەڵەتێنێ، چەوهەری ڕەگەز پەرستیەتی زایۆنی تا زایۆنیست هەوڵی دا مەرکی ئەهات زیاتر بۆ ئەوانە ئاشکرابوو کە لەسەرەتاوەدەستیان نەئابۆسەری .

بەم جۆرە بڕیاری ئەتەوەیەکگرتووەکان سەبارەت بە لەقەڵەمدانی زایۆنیستی بەشێوەیەك لە شێوەکانی ڕەگەزپەرستی ، ووشیاریی زوربەی کەرتەکانی خێزانی دەوڵەتانی بەرامبەر جەوهەری ڕەگەزپەرستیەتی زایۆنی دەربڕی .

لەلایەکی ترەوە پەیوەندیی نێوان قەوارەی زایۆنیو ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکان کە لەقۆناغی ئێستادا بەشێوەیەکی قوڵتر ئەچەسپێن و ڕەگ دائەکوتن ، ئەمە لایەکی ئەو ئەخشە ئیمپریالیە ئەخاتە ڕووکە بە مەبەسی بەرەنگاری کردنی ئەوکشانە پەرەسەندوو سەرکەوتنانەیە کە بزوتنەوەی رزگاریو نیشتمانی ئەفەریقا بەدی یان هێناوەو زەبری کوشندەیان لە ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکان داوە . هەروەها قەوارەی زایۆنی هەوڵ ئەدا ئەودەسەڵاتەی لە کیشوەری ئەفەریقادا دۆڕاندویەتی لەری فراوان کردنی پەیوەندی بەسێن لەگەل ڕژێمە ڕەگەزپەرستەکاندا ، بەتایبەتی لە ئەفەریقا دەستگیری بخاتەوە .

سیاسەتی باج وەرگرتن وئەرکەکانی بەرەوئیشتراکیەت چوون ..

وڵاتەکەمان ئستا بەوردی بەو دەسکەوتانەدا دەچێتەوەو هەڵیان دەسەنگێنێ کە لەماوەی چەند ساڵی رابردوودا وەدی هاتوون، بەتایبەتیش لەو کەندو کۆسپو گیروگرفتانە دەکۆڵێتەوە کە لە هێندێك رووی رێڕەوەکەدا هاتوونە پێش بۆ ئەوەی بەسەریاندا زاڵبێو بازیان بەسەردابداو هەڵومەرجی پێویست بۆ بەجێ گەیاندنی ئاڵو گۆڕی ئیشتیراکیو وەدیهێنانی کۆمەڵی پڕ خێروخۆشی ، خێروخۆشی هەموو گەل دابینبکا .

ئەمەش لەبەر ئەوەیە کە مەبەستی بنەڕەتی بەرەو ئیشتراکیەت چوون دووشتی سەرەکیە کەلێك جیاوازوبەڵام بەکتر تەواو دەکەن کە بریتین لە :-

یەکەم - پەلەکردن لە پەرەپێدانی ئابووری ئەتەوایەتی بەرادەیەك کە لە رژێمێکی نائیشتیراکیدا لەتوانادا نەبێ . ئەمەش بەوەکارخستنی هەموو تواناکانو بەکارهێنانی باشتری هەمو توانا مادیو بەشەریەکان بۆ گەیشتن بەو ئامانجە بەپێی رێو شوێنێکی زانستی کە بەوردی نەخشەی بۆ کێشرابێ

دووهەم - بەرەوژووربردنی بەردەوامی بڵەی گوزەران ، ئەویش بەکەم کردنەوەی جیاوازی داهات لە نێوان دەستەو کۆمەڵە جۆر بەجۆرە کۆمەڵایەتیەکاندا بۆ گەیشتن بە کۆمەڵی خێروخۆشی هەموو هاونیشتمانیەکان لە رێگای لێك نیزیك خستنەوەی جیاوازیە جینایەتیەکانەوە .

ئەم ئامانجانەی بەرەو ئیشتیراکیەت چوون لە فەلسەفە - بیرو باوەڕی - دەسەڵاتداری حکووەتدا خۆدەوێنن ، چونکە سیاسەتی دەوڵەت بەگوێرەی ئەم فەلسەفەیە رەنگدەداتەوە .

سیاسەتی دەوڵەتیش تەنیا بریتیە لە کۆمەڵێك سیاسەتی ئابووری و کۆمەڵایەتی و هی ترو ، سیاسەتی باج وەرگرتنو سیاسەتی خەرج کردنیش بەگرنگترین ئامرازی سیاسەتی دارایی دەوڵەت دادەنرێنو ئەوەی دوایی یان بە نۆرەی خۆی بەکێك لە ئامرازەکانی سیاسەتی ئابووریشە .

ئاشکرایە کە ئاکرێ ئەوەی بەدەستی راست دروستی دەکەین بەدەستی چەپ بیرووخێنین . جا بۆیە دەبێ هاوکاریو هەنگاو رێکخستنو پشتگیری لێك کردنو بەکتر تەواوکردنێکی بەهێز لەنێوان سیاسەتەکانی دەوڵەتدا هەبێ بۆ وەدیهێنانی ئەو ئامانجانەی کە دیاری کراون . ئێستا بزانین ئەرکەکانی سیاسەتی دارایی لەم قۆناخەدا کامانەن ؟

سیاسەتی دارایی و ئامانجەکانی بەرەو ئیشتیراکیەت چوون

سیاسەتی دارایی لە شۆرشی حەفدەی تەموزی ١٩٦٨ بەملاوە زیاتر پێی لەسەر ئەوە چەقاندوە کە بەشێکی زیاتری سەرچاوە داراییەکان بۆ بەرنامەکانی سەرمایەدانانی ئەخشەی پەرەپێدانی ئەتەوەیی تەرخان بکرێن بۆ ئەوەی سەرچاوەکانی بەرهەمهێنان زۆرو جۆراو جۆربن و داهاتی ئەتەوایەتی زیادبکاو کەرتی ئیشتیراکی کە لە قۆناخی ئاڵوگۆڕی ئیشتیراکیدا کەرتی پێشرەوو ژاڵە لە ئابووری نیشتمانیدا ، بەهێزبکرێ .

لەساڵی ١٩٧٣ وە پاش ئەوەی عیراق هەموو مافەکانی خۆی لە سامانی ئەوتدا وەرگرتەوە حکوومەتی شۆرش هەوڵیداوە بۆ بەجێهێنانی داهاتیان کەم بوو، پەسندکراو، دەرەتانی کار بۆ هەمووی ئەو کەسانە کە توانای کارکردنیان هەیە پێکهێنرا . لەلایەکی تریشە خزمەتەکانی فێرکردنی خۆڕایی و خزمەتەئندروستیەکانو هەموو خزمەتە کۆمەڵایەتیەکان بەرادەیەکی یەکجار زۆر زیادیانکرد ، بێجگە لەوبڕیارانەش کە دەرچوون بۆ پشتگیری کردنی نرخی کەلوپەلو خزمەتەکان کە ئەوانەش لە زیادکردنی داهاتی راستەقینەدا بەشدار دەبن چونکە ئەندامێکی کۆمەڵ بەنرخێکی کەم کەلوپەلو خزمەتێکی کۆمەڵایەتی زیاتری دەستدەکەوێ .

بەمجۆرە زیادکردنی خەرجی بەکاربردنی گشتی (الانفاق الإستهلاکی العام) کە زیادبوونی چەند هەنگاوێك کە بتوانن ببنە هۆی دابەشکردنێکی باشتری داهاتی نەتەوایەتیو دابەشکردنەوەی ئەو داهاتە بە جۆرێك کە توانای شت کڕینی هاونیشتمانیەکان زیادبکا .

لە چوارچێوەی سیاسەتی خەرج کردندا زێدەییەکی زۆر لە مووچەو (مخصصات)و کرێی ئیشکەرانو خانەنشینداندا بە گشتیو بەتایبەتی ئەوانەی

ئابووری و تەقەلای پێك هێنانی هاوسەنگی ئابووری چەندە سەرکەوتوە

سەرکردایەتی سیاسی هەر زۆر زوو هەستی بەو کەمو کورتیانەکرد کە ئابووری عیراق خەریكبوو بوشیان دەهات ، بۆیە رێنوێنیە مەرکەزیەکانی بۆ چارەسەری ئەو کەمو کورتیانە لەرووناکایی واقیعو تاقیکردنەوەی ئابووری عیراقدابوون . گرنگترین هەنگاوەکان بریاری ئەم وەزعە بریتیبوون لە پێش پێ گرتنو رێنوێنی کردنی زیادەڕەوی مەترسیدار لە خەرجی شتوومەکی بەکارهێنراوداو پێچەقاندن لەسەر چارەسەری گیروگرفتی نزمبوونی بەرهەمداری لە کەرتی ئیشتیراکیداو ناسینو لەناو بردنی کەندو کۆسپەکان بۆ گەیشتن بە کەمکردنەوەی خەرجی بەرهەم زیادکرنی رادەی بەرهەمو باشکردنی چەشنەکەی لەگەڵ چاوێ خشاندنەوەی سیاسەتی شت

لە دەرەوەهێنانیشدا بە جۆرێك کە نەختێك نەرمی تێدا بەکار بهێنرێ تاوەکو پێداویستیەکانی ئەم قۆناخە دابینبکا .

ئێمە نامانەوێ لە قۆناخی ئێستادا داوابکەین کە بەچەشنێکی بنچینەیی چاو بە رێگاکانی پاداشدانەوەی هۆیەکانی بەرهەمهێنان واتە بە دابەشکردنی داهاتی نەتەوایەتی لەنێوان سەرجاوە جۆربەجۆرەکانی داهاتدا کە بریتین لە کرێ ، قازانج ، سوود بخەینەندرێتەوە ، ئەمەشتێکە کە لە چوارچێوەی ئەم باسە بەدەرە ، بەڵام داوادەکەین کە سیاسەتی باجوەرگرتن بەچەشنێکی باشتر بەرێوەببرێ کە لەگەڵ گرنگی ئەو سیاسەتە لەم قۆناخەدا ڕێك بکەوێ .

سیاسەتی باج وەرگرتنو ئەرکەکانی بەرەو ئیشتیراکیەت چوون

پاش ئەو هەنگاوە بەربڵاوە ئابووریو دارایی یانە کە لە ماوەی چوار ساڵی رابردوودا هاوتۆراونو بوونە هۆی زیادبوونێکی زۆری داهاتی دراوی (الدخول النقدیه) کە بەشێك لەو بارانە بەرەو بەکارهێنانی (کەمالیات) رۆیشتوون ، بەرادەیەك کە لەگەڵ سروشتو توانای ئابووری نەتەوایەتیو بەرهەمهێنانو شت لەدەرەوە هێناندا رێكناکەوێ ، پاش ئەم وەزعەی باس کرا پێویستە بەبەکارهێنانی سیاسەتێکی باجوەرگرتن چاری مەسەلەکە بکرێ کە توانای شت کڕینی دەستەو تاقمە کۆمەڵایەتیە کەمداهاتەکان بپارێزێو بایەخبدا بە دابەشکردنەوەی داهات بەو جۆرە کە باجێکی ئەوتۆ بخاتە سەر ئەو دەستەو تاقمە کۆمەڵایەتیانەی توانای باجدانیان هەیە کە لەگەڵ زێدەیی زۆری داهاتەکانیاندا رێك بکەوێو لەگەڵ زێدەیی زۆری خەرجی کۆمەڵایەتیشدا بگونجێ کە دەوڵەت دەیکاو بۆ ئەوەیە وەك یەك خزمەتی هەموو هاونیشتمانیەکانی پێبکرێ .

قۆناخی ئێستای ئابووری ئەتەوایەتی پێویستی بەوە هەیە کە سەرجاوەکانی داهاتی ئەتەوایەتی باشتر بخرێتەکار ، ئەویش لەو رێگایەوە کە باجی راستەوخۆ بخرێتەسەرسامانو داهاتە زۆرەکان بۆ ئەوەی بەشێك لەو داهاتانە لە ئەندامانی کۆمەڵەوە بگەرێتەوە بۆ دەوڵەت .

هەروەها پێویستی بەوەهەیە کە باجی ناراستەوخۆش بخرێتە سەر بەکارهێنان بۆ ئەوەی خەرج کردنی ئەو داهاتە بگرێتەوە کە رووەکەنە بەکارهێنانی شتوومەك زیاتر لە رادەی پێویست ، تاوەکوو دەسکاری کردنی دابەشکردنی داهاتو بەکارهێنانی بەشێوەیەکی باشتر دەستەبەربکاو هاوتایی ئابووریو باش دابەشکردنی داهاتی نەتەوایەتی لەنێوان دەستەو تاقمە کۆمەڵایەتیە جۆربەجۆرەکاندا دابینبکا .

واتە ئێمە داوادەکەین لە رووناکایی واقیعی ئابووریو کۆمەڵایەتیو ئامانجە دیاری کراوەکاندا چاو بە سیاسەتی باجوەرگرتندا بخێنەرێتەوە.

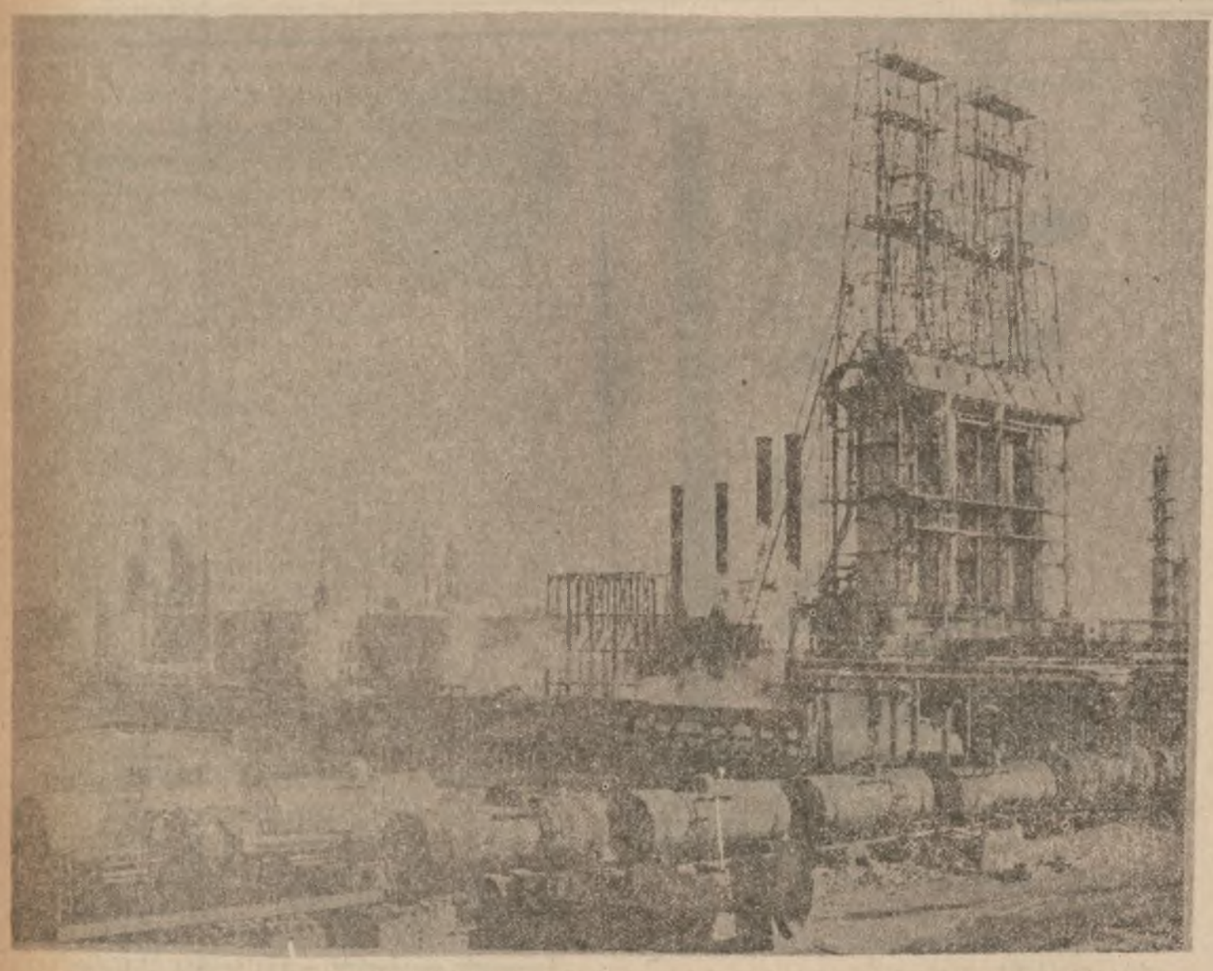

دەوری راگەیاندن لە هێنانەدی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەییدا

لە ٢٥ی حوزەیرانەدا ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش یاسای نەخشەی نەتەوەیی ساڵانی ١٩٧٦ - ١٩٨٠ - ژمارە - ٨٩ی ساڵی ١٩٧٧ی دەرکرد .

دووەم بڕگە لەماددەی جواری ئەویاسایە دەری خستووە کە ئەبێ ((چالاکی دەزگا جیاجیاکانی راگەیاندن زیادبکرێتو ڕۆژنامەکانی نیشتمان بو هاندانی جەماوەران بخرێتەگەڕ تاوەکو بەردەوامو چالاکانە بەشداری کرداری پەرەپێدان بکەنو پەردە لەرووی ئەو نالەباریانەهەڵماڵری کەرێ لە جێبەجێ کردنی ئەنجامەکانی نەخشەکەئەگەرن ، ئەوەش لەرێی رەخساندنی دەرفەت بۆ لێکۆڵینەوەیەکی مەوزوعیانە تاوەکو ئەو چەوتیەی لە رەوتی نەخشەکەدا سەری هەڵداوە راستبکرێتەوەو شێوەکانی جێبەجێ کردنی پەرەپێبدرێن .

دەرخستنی دەوری دەزگای راگەیاندن لە یاسای نەخشەی پەرەپێداندا ، لەگەڵ گیانی راڤۆرتی سیاسی هەشتەم کۆنگرەی قوتری پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا یەك کەوتووە .

حزب خواستی ئەوەیە کە راگەیاندن بە هەموو دەزگا جیاجیاکانیەوە ، کەرتێکی پێشرەوو پێشکەوتووو بەهرەداری کۆمەڵگاو کرداری دروستکردنی سۆشیالیستی بێت .

بۆ ئەوەی دەزگای راگەیاندن بتوانێ دەوری خۆی بەجێ بهێنێ ، ئەبێ وای لێبکرێت توانای هەڵسەنگاندنی بایەخی پەرەپێدانی ئابوریو کۆمەڵایەتی بەرەو هێنانەدی سۆشیالیستی بێت ، لەبەر ئەوەی ئەو دەزگا رابوردووی بۆ بەجێماوە ، کانی تری دەوڵەت گەڵنالەباری زیندەوەش وەکو هەموو دەزگا کارکردن بۆ پێشخستنی ئەو دەزگایەو پاك کردنەوەی ئەو رێبازانەی رێ لە بەهرەی کارگەران ئەگرنو بڵاو کردنەوەی گیانی پێشیرکێ کردنی سۆشیالستانەو کاری تێکڕایی، شوێنێکی دەرکەوتویان لە نەخشەی پەرەپێدانی ١٩٧٠ - ١٩٧٤و ٧٦ - ١٩٨٠ داو لەو بەرنامە رەنێو هێنانانەشدا داگیرکردووە کە پێیانەوە بەدن .

شۆڕشی حەفدەی تەموز کۆمەڵی کردارو رەفتاری بۆ بەرزکردنەوەی بایەی دەزگاکانی راگەیاندن گرتەبەر ، ئەمەش لەبەر گرنگیەتی ئەو دەزگایانەو پەیوەندی راستەوخۆی رۆژانەیانەوە بەجەماوەران .

لە بواری پێگەیاندنو مەشق پێکردنو ئامادەکردنی کادیری راگەیاندندا ، لەماوەی رێڕەوی شۆڕشدا گەلێ شتی زۆر هێنرایەدی ، هەروەها پێش کەوتنێکی جۆری لە مەیدانی دەزگاکانی هەواڵ بڵاوکردنەوەو چاپکردنوداپەش کردندارەخسا بەو گوێرەیە ئەو مادەوباسانەی دەزگاکانی راگەیاندن بڵاویان ئەکاتەوە بوونە مادەو باسێکی بە ئامانجو کاریگەر ، چ بۆ خوێنەر یاخود بۆ گوێگرو بینەر بۆ راگەیەنینەرەکان روون بۆوە کە مەسەلەی سەرکەوتنی نەخشەکانی پەرەپێدان ، پێویستیەکی بنەڕەتی سەرشانیانە ، چونکە مەسەلەیەکی گەلێ بەبایەخو وردو زۆر پێویستە .. چارەنووسی پێشکەوتنو دروستکردنی ئەو سۆشیالیستێ کە شۆڕشی حەفدەی تەموز بەهۆشمەندیو سوورببوونێکی بێسنوورەوە هەوڵی هێنانەدی ئەدا .

هەوڵدانی بەردەوام بۆ پێناسینی جەماوەران بەگرنگی سەرکەوتنی نەخشەکانی پەرەپێدانو چۆنیەتی سەرخستنی ئەو نەخشانە ، ئەرکێکی نیشتمانیو ئەتەوەیی بەو لە ئەستۆی هەموو پیاوێکی راگەیاندندایە. بەڵام ئەو رێبازە چالاکو کاریگەر نابێت ئەگەر مەوزوعیەتی تێدانەبێو واز لە بێوە هەڵبەستنو قەبارە زل کردنی بێ رێوچێ ئەهێنێو نموونەی هەستداری گونجاوو بەخششی بەرچاوی وابێشکەش ئەکات کە کاربکاتە جەماوەران بۆ قووڵبوونەوە هۆشمەندیو زیاتر قۆڵ لێهەڵماڵینیان ، تاوەکو چالاکانە بەشداری کرداری دروست کردنو پەرەپێدانی تێکڕاو بەبەلەبکەن .

ئەبێ راگەیاندنی شۆڕشگێرانە بایەخی سەرکەوتنی نەخشەی پەرەپێدان بۆ هاووڵاتیانو ئەوەکانی دوایی بخاتەروو ئەوە روونبکاتەوەکە چۆن دوارۆژێکی پرشنگدار ، کە دۆخی ژیانی جەماوەرانی تێدا باشبێو سەربەخۆیی تێدا پتەوبێو کۆتەکەی بنیاتنانی سۆشیالستی تێدا چەسپیوبێت ، لەسەر سەرکەوتنی ئەو نەخشەیەو پرۆژە پەرەپێدراوەکانی مەیدانی پیشەسازیو کشتوکاڵیو خزمەتگوزاری بەندە .

ئەو کۆڕانکاریە سۆشیالیستیەی ئەخوازرێ ، بەسەرکەوتنی نەخشەکانی پەرەپێدانی نەتەوەیی بەندە ، پرۆژە گەورەکانی پەرەپێدان کە نەخشەی پەرەپێدانی لەسەرداوە لەگەڵ کۆڕانکاریە ساڵی ٧٦-١٩٨٠ بریاری بنچینەیی یەکانی کەرتی خزمەتگوزاری گشتیو کۆمەڵایەتی لە کۆتایی نەخشەی ئێستادا ، دەورێکی بنەڕەتیان ئەبێت لە گۆڕینی بەیوەندی یە ئابوریو کۆمەڵایەتیەکان لە بێناو پێشکەوتنو بنیاتنانی سۆشیالیستیدا . چونکە دەرفەتی تری کارکردن بۆ دەهاهەزار هاووڵاتی ئەڕەخسێنێو یارمەتی بەرزکردنەوەی رادەی شارەزایی کارگەران ئەدەنو چالاکانە لە قووڵکردنەوەی کۆڕانکاریە سۆشیالیستیەکانو کەم کردنەوەی جیاوازی نێوان شارو لادێدا بەشداری ئەکەن ، هەروەها جێبەجێبوونی پرۆژەکانی پلانە نوێکە ، ئافرەت لەچواردیواری تەسکی ماڵدا دەرنەهێنێو بەرەو مەیدانی بەرفراوانی ئیش کردنی رانەکێشێ . بەمە زانیاری ئافرەت فراوانتر ئەبێتو ئەو سەربەستیە کۆمەڵایەتیەی دەستگیر ئەبێت کە بەسەر بەست بوونی ئابوریە وە بندە ، ئەبێتە ئەندامێکی بەرهەمهێنەر ، نەك هەر شت بەکارهێنەر بێت لە کۆمەڵگادا .

توانای راگەیاندن لەبەستنەوەی چاکەی پەرەپێدانی تێکڕاو پەلەلێ کراو، بەپێشکەوتنی کۆمەڵایەتیو بنیاتنانی ئەو سۆشیالیستیەی شۆڕش مەبەستیەتی ، مەسەلەیەکە لەپشتی ئەرکو پێویستیە نیشتمانیو ئەتەوەیی یەکانەوەیە .

هۆشمەندی راگەیاندنو هەست بە ئەرك کردن دوو توخمی هاوبەك بریاریان ئەدات ، هەربەکەیان ئەویتر تەواو ئەکات ، ئەو دوو توخمەش بریتین لە ستایش کردنی کاری لەبارو نالەبار ، بەڵام ئەوەی شوێنی داخە زۆر هەن تەنها لەلایەکی هەست بە ئەرك کردنو هۆشمەندی ئەکەن .

دووپات کردنەوەی بایەخی ئەو دەسکەوتانە کە لە بواری پەرەپێدانو لە چالاکی یەکانی رۆژانەی کەرتی سۆشیالیستیدا دیتەدی ، شتێکی پێویستە بۆ کرداری هۆشمەندکردنی جەماوەران ، بەڵام پشت کردنە ئەو هەڵەو نالەباریانەی لەگەڵ کارکردنی ئەو کەرتانەدا دێنو بەردە لەروو هەڵنەماتینیانو رەخنە لێنەگرتنیان کارنەکاتە ئەو بایەخەو هەروەها لەگەڵ رێبازی حزبی سەرکردەشدا ناگونجێ سەبارەت بەهاندانی رەخنەی بیناکارانەو ((دەرخستنی ئەو نالەباریانەی رێ لە بەجێهێنانی ئامانجەکانی نەخشەکە ئەگرن)) . لەم رووەوە کەس ناتوانێ بێهەڵەو کەموکوڕی بڕوانێتە کار ، بەتایبەتی ئەگەر ئەو کارە جۆرێکی نوێو قەبارە گەورە بێت ، وەك ئەوەی کە ئێستا لە کرداری پەرەپێدانی وڵاتەکەماندایە . هەر کارێك هەرچەندە لێی کۆڵرابێتەوەو لەهەر وڵاتێکی جیهانیشدا بێت ، ناتوانرێ بەتەواوی بێ ئەوەی هیچ هەڵەیەکی تدابێ ، بەجێبهێنرێ .

مەترسی کرداری پەرەپێدان

بڕوانە : ل ١١

Institut kurde de Paris

((ئەستێرە گەشە)) فەرهەنگێکی (۷۷۸) لاپەڕەیە مامۆستا فاضل نظام‌الدین بەناوی فەرهەنگی (کوردی ـ عەرەبی) ڕێکی‌خستووەو دەزگای ڕۆشنبیری‌و باڵاوکردنەوەی کوردی چاپی‌کردوە .

بێگومان هەر کێبێکی کوردی دەربچێت خزمەتێکی بەش بەحاڵی خۆی زمانی کوردی هەردەکات .. بەتایبەتی فەرهەنگ دەورێکی باڵای لەم ڕووداوە هەیە . مامۆستاو پسپۆڕانمان ئەم هەستەیان کردوەو .. هەندێکیان بەڕاستی ماوەیەکی درێژیان لە تەمەنی خۆیان بە کۆکردنەوەو ڕێکخستنی ووشەو زاراوە کوردیەکانەوە بردۆتەسەرو .. لەوانەی ـ من ناوم بێستوونە ـ مامۆستایان شێخ محمدی خاڵو گیوموکریانی‌و کمال جلال غریب‌و شێخ علاءالدین سجادی‌و ئەیەالله کردستانی‌و معروف قەرەداغی‌و شاکر فتاح‌و ئەحمەدی خانی‌و مەردۆخ‌و ماکارۆس جگە لەو هەولانەی بەڕێوەبەرێتی گشتی خوێندنی کوردی‌و کۆڕی زانیاری کوردو نەفابەی مامۆستایانی کوردستان /لقی سلێمانی داویانە ..

فەرهەنگی (ئەستێرە گەشە)ش کە کەوتە بەردەستم‌و بینیم لەسەری نووسراوە (کوردی ـ عەرەبی) زۆر بە پەرۆشەوە وستم بیخوێنمەوە چونکە تازەترین فەرهەنگەو دوای‌ئەو کۆمەلە فەرهەنگانە هاتوو کە لە سەرەوە ناوی خاوەنەکانیان هاتوە . . هەڵبەتە دەبێت لەوانە ـ یاخود هەرهیچ‌نەبێت ـ لە (کوردی ـ عەرەبی)یەکانیانەوە باشترێت ، بەڵام کە چاوێکم پێداخشاند .. چەند ئینبینیەکی ئەوتۆم هاتنە بەرچاو کە لە باوەڕمدا نەبوو تووشیان دێم . وا هەندێکیان دەخەمە ڕوو ـ مەبەستیشم ئەنیا خزمەتکردنی زمانی کوردیە .

ا ـ ل۷ / بۆناسانی دۆزینەوەی ووشەکان : ـ پیتەکان بەم شێوەیە ریزکراون :

(ئ ا ب پ ت ج چ ح خ د ر ڕ ز ژ س ش ع غ ف ق ك گ ل ڵ م ن ۆ و ه ه ێ ی ێ)

ئەوەی من بزانم :

آ ـ (ا ، ۆ ، وو ، ه ، ێ ، یی) پیتی بزوێنەو لە کوردیدا ناکەونە سەرەتای ووشەوە . بێگومان دانانی نیشانەی (ئ) لە کوردیدا هەر بۆ ئەم مەبەستەبووە . کاتێ کە تەماشای نموونەکانیانم کرد ، نەیانبوو . تەنیا نموونەی ((وولە : حرف موصول بآخر الکلمه للدلاله علی التصغیر مثل منشوولە ل ۷۲۹)) نەبێت .

جارێ ، ئەمە (حرف) نیە ، بەڵکو (برگە ، پاشگر ، ئامراز)ە کە دەکاتە (مقطع ، لاحقه ، اداه).

دوایی (موصول) بۆ ئێرە نایەت‌و (متصل) بۆی ڕاستترە .

جگەلەمەش ئەم جۆرە (حرف)و (مقطع ، لاحقه ، اداه)انە لە فەرهەنگدا بەسەربەخۆیی نانووسرێن چونکە بە تەنیا واتا ناگەیەنن .. کە ئەمە نووسرایەوە ، ئەی (اندن) بۆچی باسی‌نەکراوە؟

ب ـ پیتی (ر)ی لاوازیش ناکەوێتە سەرەتای ووشەوە ، واتە هەموو (ر)ەکانی سەرەتای ووشە قەڵەون .. کەواتە دەبوایە تەنیا (ر)قەڵەوەکە بنووسرایەوە .

ج ـ پیتی (ل)ش لە سەرەتای ووشەوەنایەت ، کەچی لە لاپەڕە (٦٦٣)دا سێ نموونە هاتوە ، کە خاوەنی فەرهەنگەکە دووانی (لان ، لاینی)و (لە)ی بە پیت داناوە (تنبینی ـ ا) ، سێیەمیشیان (لێ) بە بارێکی تەسریفی فرمانی (وتن) داناوەو نموونەی (مەلێ : لا تقل)ی بۆ هێناوە کە فرمانەو .. لە دەستووری پێکهێنانی فەرهەنگدا فرمان ناخرێتە ناو فەرهەنگەوە .

د ـ کوردی تێدانیە کە وێنەی (ه) جێگای (فتحه)ی عەرەبی دەگرێتەوەو لە کوردیدا سەری کورتەو جودایە لە پیتی (هـ) . کەچی ڕێکخەر لە جێگای (هـ)ی بەکارهێناوە .. وەکو ـ بۆنموونە : ل ۲٦ /(ئاهـ) بە (ئاه)ی نووسیوەو ، ئیتر : (ئاەتیامان ، ئاەتیانەمان ، ئاەونزوولە ، ئاه هەنگیشان)ش داوەتە دوایەوە ! ئەم بارە نموونەی زۆرە .. بەڵام ئەوەندەی بەسە بزانین کە ڕێکخەر لە لیستەی ل /۷و ڕێکخستنی گشت ووشەکان بە گوێرەی پیتەکانی ناوەڕاستیانەوە (ه)ی دوای (هـ) داناوە .

هـ ـ هەرچەندە ریزکردن‌و ڕێکخستنی ووشەکان بەبێی‌پیت ، تەنیا بۆ ئەوەیە ئەو ووشانەی بە پیتێکی نایەنی دەستپێدەکەن پێکەوە کۆبکرێنەوەو لە ووشەکانی ترەوە جودابکرێنەوە .. ـ هەروەها بەرامبەر پیتی دووەم‌و سێیەم‌و .. تد ـ بەڵام لامواید چەندی ئەم ریزکردن‌و ڕێکخستنە تەواوو ڕێکترێت باشترە ، بۆیە من دەڵێم باشترابوو :

ا ـ پیتی بزوێن نەخرێتە ناو لیستەکەی ل/۷ چونکە ووشە بە پیتی بزوێن دەست‌پێناکات ـ هەروەها پیتی (ر)ی لاوازو (ل)ی قەڵەو ـ . ئەم لیستەیەش تەنیا بۆ ئەوەیە کۆمەڵی ئەو ووشانەی بەیەك پیت دەستپێدەکەن پێی بدۆزرێنەوە . واتە لیستەکە بەم جۆرە دەبوو :

(ئ ب پ ت ج چ ح خ د ڕ ز ژ س ش ع غ ف ق ك گ ل م ن و ه ی) .

۲ ـ لیستەیەکی تر بۆ ریزکردنی پیتەکانی ناو ووشە بنووسرایەوە .

۳ ـ لە لیستەی خاڵی پشوودا پیتە بزوێنەکانیش بخرانایە ناوو ، بزوێنی کورت پێشی بزوێنی درێژ بهاتایە . واتە : (ه)پێشی (ا) ، (و) ئەمجا (وو) ئەمجا (ۆ) ، (ی) ئەمجا (یی) ئەمجا (ێ) .. هەروەها

(ر،ل)یش لە شوێنی خۆیاندا دەهاتن .

٤ ـ ئەو کاتە ئەم لیستەیە بەم جۆرە دەبوو :

(ئ ه ا ب پ ت ج چ ح خ د ر ڕ ز ژ س ش ع غ ف ق : ك گ ل ڵ م ن و وو ۆ ه ی یی ێ) .

٣ ـ زمارەیەکی زۆری چەوتی لێکدانەوەی واتای تێداهەیە ، ماوە نیە باسی هەموویانبکەم ، تەنیا بۆ نموونە دەڵێم :

ل ١٦ /ئاشت : صداقه ، موده .

لامواید ئەمە چەوتە چونکە (ئاشت) ناوی‌بکەرەو ، (ئاشتی) دەکاتە (صداقه) .

= ئاشت بوونەوە : اعاده الموده .. عوده الموده. (اعاده الموده)چەوتە و ، بەرامبەر (ئاشت‌کردنەوە)دێت .

ـ هەندێك نموونەی تریش لە خاڵەکانی داهاتوودا بەدیاردەکەون ـ.

٣ ـ گومانی‌تێدانیە ووشەی زمانە درواسێکان ئاواگۆڕکێ دەکرێن‌و ، جاری‌واهەیە هەروەکو خۆیان وەردەگیرێن‌و .. جاری‌واش‌هەیە سەروگوناکیان دادەناشرێن‌و وایان‌لێدەکرێت لەگەڵ دەستووری زمانە وەرگرەکەدا بکونجێن .. ئەوکاتە چەندی ئەم دەسکردەبە زۆرترو ووردترێت ئەوەندە لە زمانە ماکەکەیانەوە دوورەکەونەوە ـ تاوەکو هەندێك‌جار وا لە ووشەکە دەکرێت بەدیارناکەوێت ئایا هی‌کام زمانە ! لامواید ـ بۆ ناو فەرهەنگ ـ فەرهەنگی فرەزمان ـ ئەو ووشە زۆر ئاشکراو دیارانە بنووسێت بە نووسینەوەیەکی کە لە زمانانی فەرهەنگەکەدا بەکسانن یاخود زۆر لێکەوەنزیکن . وەکو ـ بۆ نموونە :

ئەحوال : شان . حاله /ل۲۸

ئەسل : اصل ، منشأ ، مصدر ، ینبوع /ل۳۰

حەلال : حلال /ل۲۳۸

خیانەت : خیانه ، غدر ، نکث العهد /ل۲۸۰

٤ ـ ئاوەڵناو . ووشەیەو ، لە شوێنی تایبەتی خۆی لە فەرهەنگدا هاتوە ، یان دێت..ئیتر بێوست ناکات لەشوێنی‌تر لەگەڵ ناودا بەکاربێت . وەکو :

ل۲۹/ ئەسب : حصان ، ذکر الخیل .

ئەسپی بۆز : ...

ئەسپی ڕەش : ...

ئەسپی ڕەش‌بۆز : ...

ئەسپی ڕەش کوێت : ...

ئەسپی ڕەش‌و سپی : ...

ئەسپی سوورو بۆز : ...

ئەسپی شێ : ...

ئەسپی کوێت : ...

جگە لەمەش ، وەئەنێت واتا تەواوەکەی لێدابێتەوە ، واتە نووسیویەتی ـ بۆ نموونە :

ئەسپی بۆز : اشهب ، اشیب ، بیاض مختلط بسواد .

ئەم ووشە عەرەبیانە واتای (بۆز)ەکەن ، دەبوایە ووشەی (حصان)یش بۆ (ئەسب)بەکاربێنێت .. گەرنا ، خۆ ووشەی (بۆز) لە شوێنی تری فەرهەنگەکەدا هاتووە /ل(٦٠)و .. ئەوانی‌ترینش هەروەها .

جگە لەمەش (ئەسپ) ناوەو (بۆز ....) ناوەناوە .. بۆ بەستنەوەیان یەك (ی)ی یەیوەندی بەسە ئیتر دووی بۆچیەو بۆچی بنووسین (ئەسپیی..)؟!

٥ ـ کەموکوڕیەکی گەورەش لە لێکدانەوەی واتای تەواوی ووشەکاندا هەیە ـ هەموویان باس‌ناکرێن ، تەنیا بۆ نموونە هەندێکیان دێنمەوە :

ل۳۱ / (ئەمان ، ئەمانە : اولاء ، هؤلاء ، اولئك) .

جارێ (اولاء) نەمزانی چیە !

(اولئك)ش چەوتە . چۆن دەبێت (هؤلاء)و ئەگەر (ئەمان ، ئەمانە واتای (اولئك)بێت ، ئەی (اولئك) یەك بێت ؟! ئەگەر (ئەمان ، ئەمانە واتای (اولئك) بێت ، ئەی (ئەوان ، ئەوانە)چیە .

جگەلەوەش : (ئەمان ، ئەمانە)ی کوردی تەنیا (هؤلاء)ی عەرەبی‌نیە .. (هذین)و (هاتین)یش دەگرێتەوە .

ل ٣٤ (ئەوان ، ئەوانە : هم ، هن ، هؤلاء) لێرەشدا (هؤلاء) چەوتە چونکە بۆ کۆی نزیکەو .. ئەویان مەبەستی دوورە . واتە : (ئەوان ، ئەوانە) بەرامبەر (اولئك)یەو ، (هؤلاء) بۆ (ئەمان ، ئەمانە)یە . جگەلەوەش مامۆستای ڕێکخەر (هما)شی لەبیرچووە . هەروەها (ئەوانەی : الذین ، اللائی ، اللاتی) دەبوایە (الذین ، اللتین)یش بۆی بنووسرایەوە .

ل ٣٦/ (ئێوە : انتم) نەینووسیوە دەکاتە (انتن ، انتما)ش .

ل ٢٦٢/(خۆیان ، هم ، هن ، نفسهم ، نفسهن) دەبوایە (هما ، نفسهما)ش بۆی بنووسرایەوە .

(ئەوانیتر) ی ل/٣٤ ، نووسیویەتی بەرامبەر بە : (کهؤلاء ایضا : ، اولائك ، هؤلاء)یە ، کە هەرستێکی چەوتە ، چونکە :

آ ـ کهؤلاء ایضا : (ك) بەرامبەر (وەك ، وەکو)و، (ایضا) بەرامبەر (یش..ژی)یە .

ب ـ (اولائك) : خۆی‌نیەو ، ڕێنووسەکەشی چەوتەو ڕاستیەکەی (اولئك)یە .

جـ ـ (هؤلاء)یش واتای (ئەوانیتر)نیە چونکە ئەمیان بۆ دوورەو ئەویان بۆ نزیك .

کەواتە (ئەوانیتر) بەرامبەرەکەی (الآخرین)ە .

ـ تکایە خوێنەری بەڕێز.بم‌بوورە منیش ئەوەندە عەرەبی نازانم .

٦ ـ هەندێك شتی سەیریشی‌تێدا هەیە ، وەکو بۆ نموونە :

ل/٥٥٨/ (کرێوە : الثلج النازل)

وەکو بڵێی : (الثلج الصاعد)یش هەبێت !!

یاخود (الثلج النازل) جیاوازیەکی هەبێت لەگەڵ (ئەلجی نیشتوو) !

هەڵبەت ئەوەی من‌بزانم (کرێوە) تەنیا بەفرە ووردەکەیەو هیچی‌تر .

٧ ـ ل۲۹۲ ووشەی (داوەتن)و (داهاتن) هاتوون کە چەندی هەوڵمدا نەمتوانی بە فۆنەتیکی خۆیان بیانخوێنمەوە !

٨ ـ ل۲۹۳/ (دایمر : لا احد ولا واحد) هەندی لێکم‌دایەوە نەمزانی واتای چیە ؟ !

٩ ـ ووشەی لێکدراو لە کوردیدا یان ڕەسەنەکەی‌و سوکراوەکەی لەگەڵ یەکتردا بنووسرێنەوە ـ کە بێوست‌ناکات ـ ، یاخود تەنیا بەکێکیان بنووسرێتەوە بەسە .. کەچی ئەم فەرهەنگە وەکو خۆی بۆی‌چووە . بۆ نموونە :

دل ئارا : .... /دل ئارام : ... /ل۲۹۸

خۆر ناوا /خۆر ناوایی ل/۲۵۵

مال ناوایی . مال ئاوایی‌کردن /ل٦٦۷

دلارا دلارام /ل۲۹۸

خۆراوا /خۆراوایی /ل۲۵٦

مالاوایی ، مالاوایی‌کردن /ل٦٦۷

چاکە لێرەدا واتای هاوتاکانیشەکە . . لە (دار ناووس)ی ل (۲۸٤)دا هاتووە :

(هواء حار او دافیء فی الربیع)

کەچی لە (دارا ووس)ی ل (۲۸۵)دا هاتووە :

(هواء دافیء فی الربیع) .

زۆر نموونەی تریش‌هەیە کە لێرەدا ماوەی باسکردنی هەموویان نیە .

١٠ ـ پێشگری (دا) پێچەوانەی (هەڵ)ە ، کەچی لە (ل۲۸۲) نووسراوە :

(داپەڕیین .. هەڵپەڕیین)و لە دێری پاشتری‌دا (داپەڕیین)ی نووسیوە ، کەچی واتای لێ نەدراوەتەوە . گوایە لەگەڵ واتای (هەڵپەڕیین)ی (ل۷٤۹)دایە .. بێگومان دەبوایە لێرە واتای لێبدرایەوە چونکە لەپێشترە .

١١ ـ ڕێکخەری فەرهەنگەکە (برگە)ی بە (حرف)و (پاشگر)ی بە (موصول بآخر الکلمه)ی پیناس‌کردوە. وەکو ـ بۆ نموونە :

دار ـ دەردار ، خەزنەدار /ل۲۸٤

١٢ ـ هەروەکو من بزانم : فرمان ناخرێتە ناو فەرهەنگەوە (لە لقی ((ج))ی‌خاڵی(١)دا هاتووە) . کەچی (ئەستێرە گەشە) لەم دەستوورە لایداوە . بۆنموونە :

ل ٥٥/ (بگرە : خذ ، امسك ، اقبض) .

ل ٥٦/ (بڵێ : قل ، انطلق)

ل ٧٤/ (بەرەوە .. وەرەبەرەوە : تقدم نحوی ، تفضل امامی)

ل ۲۱۱/ (چاوتاندوون : اهنئکم ، قره اعینکم)

ل ۲۱۱/ (چۆنی : کیف حالك ، کیف انت ، کیف الاحوال)

ئەمیان پرسیارە .

ل ۳۳۹/ (خەمی‌کە : تناول هذا الاکل)

ئیتر نموونە زۆرە .

١٣ ـ ووشەی کوردی هەیە لەشێوەیەکدا واتایەکی هەیەو لە شێوەیەکی‌تردا واتایەکی تری‌هەیە . ئەم فەرهەنگە ئەوەی ڕەچاونەکردوە . بۆ نموونە :

ل ٦٦/ (بەر) بتر لە دوو دەرزەنە واتای عەرەبی لێدراوەتەوە ، کەچی واتای (حجر)ی بۆ نەنووسراوەکە لە بادینی‌دا (بەر) بەرامبەر (حجر)یشە.

هەروەها :

ل ۷٥/ (بەرین) : ئەینووسیوە (عریض ، واسع)

/(بەزین) : : (رکض)

ل ۱۱۷/ (پەڕۆك) : : (قماش)

ل ۲۲٤/(چەپ): = (منعطف)

ئەمەو جگە لە سەدەها ووشەی تری بادینی‌و هەزارەها ووشەی شێوەکانی‌تری کوردی کە هەر نەخراونەتە ناو ئەم فەرهەنگە (کوردی) عەرەبی‌یەوە. وا ـ بۆ نموونە ـ هەندێکی زۆرکەمیان دەهێنمەوە ـ کە کوردی پەتین :

ئاژ ، نوول ، بەرزە ، باهیف ، بەروڤاژی ، خوناف ، قەدان ، قەپەنك ، کلیزە ، مشەخت ، نیقشك ، هەڤگیان .. تد .

١٤ ـ هەرچەندە ئێستا ئەوەندە شێوەو نیمچە شێوە لە ئاخافتن‌و ، فەرهەنگی‌شێوە لە نووسینی کوردیدا پەیدابووە ! کە مرۆڤ زووبەزوو ناوێرێت بڵێت فلانە ووشە کوردی نیە ! چونکە ئەم‌بیستوە .

بەڵام خۆ هیچ‌نەبێت .. لەناو فەرهەنگدا ـ بێوستە ئەو ووشانە لەبیرنەچێتەوە کە گومانی تێدانیە کوردین یاخود ژمارەیەکی زۆری کوردەکان بەکاری‌دێنن .. لەپێناو ووشەیەکی‌تر کە یانئیە ! یاخود تاقەکەسێك بەکاری‌دێنێت .. یاخود هەرهیچ‌نەبێت هەردووکیان بنووسرێن ـ بۆ نموونە :

ووشەی (چییل) لە لاپەڕە (۲۳٤) نووسراوە .. کە ئەم‌بیستووەو ، ووشەی (چێل ، چێل) ئەنووسراوە کەچی زۆر بڵاوە .

جگە لەمەش فەرهەنگەکە بایەخی نەداوە بە شێوە گەورەکانی کوردی کەچی نیمچە شێوەکان‌و شێوە ناوخۆکانی گرنگتر زانیوە لەوان . بۆ نموونە :

لە (ل۱۰۹)دا هاتووە :

بن : لطخه ، بقعه ، نقطه .

بنت : نقطه

بنك : قلیل من . جزء . قطعه .

بنك : نقطه . بقعه .

بنۆك : نقطه . بقعه

کەچی باسی ووشەکانی (چیك ، چنیك ، چنی ، بنی .. تد)نەکراوە .

هەروەها :

دەسته ئەژنۆ ۳۲۰

دەسته ژنۆ

دەسه ئەژنۆ/ ۳۲٤

دەسەو ئەژنۆ /۳۲٥

ـ لەخاڵی (۹)دا باسی ووشەی لێکدراوکراوە .

چاکە نەینووسیوە :

دەستەو ئەژنۆ

دەسه ژنۆ

دەسەوە ژنۆ

دەستەوە ژنۆ

١٥ ـ ل۳١٤/ دەرز : عبره ، نصیحه ، درس .

دەرز پێوتن : ـ

دەرز خوێندن : ـ

بڕوانە : ل ١١

حکایەتێکی زۆر کورت

ئەو ڕۆژانەی یەکەم

هەمان ئارەزوو کە هەندێ‌کەس حەز دەکەن بگەڕێنەوە بۆ شوێنێکی لەوەو بەر لێی‌بوون‌و بیرەوەری خۆیانی تیا بهێننەوە یاد ، زۆری بۆ ئەمیش هێنا . ئارەزوویەکی تێکەل لە ئەشکەنجەو سۆزی ئەوڕۆژانەی یەکەمی دلداری‌یەکەی شوێنێك کە خۆشەویستی‌یەکی‌نوێی تیدا پشکوت‌و خۆشی‌و لەزەتێکی پڕ لەهیواو ناواتی‌لێبینی .

ئارەزووەکە دایگرت‌و داوای‌لێکرد لەهەمان شوێندا یەکتر ببینن . وای بیر لێکردەوەهەر لەو شوێنەدا کە یەیوەندی‌یەکەیان دەستی‌پێکردکۆتاییشی پێبهێنێ . بە دەم ڕۆیشتنەوە ئەو ڕۆژانەی‌یەکەمی هانەوە بیر کە بەر لەو زوو دەچوو چاوەڕوانی دەکرد. وەك کۆلی بەهار دەگەشایەوە .. قۆی وەك کۆتیای شوراوەبەبارانی بەهاربوو .. شەماڵە ناسکەکە لەو ڕۆژانەی یەکەمی‌خۆشەویستی‌یە پڕ لە شادی‌و ئەشنەیەدا دەیشەکانەوە .

گەیشتە شوێنەکە .ئەیدی. هیچ شتێك لەبینینی ئەم گرنگتر نەبوو . هیچ شتێك‌نەبوو لەسەرنجەکانی جاوی ئەم جوانترێ . لە ڕۆژانی یەکەمداوەهای بیدەووت .

گەدانیشت زۆرماندوو . دەتووت ماوەیەکی دوورودرێژی بریوە . ئەو درەنگ هات‌وعوزرخوایی هێنایەوە . ئەم هەستێکی توندوتیژی نوستن‌دایگرت. دەتووت جیهان بەسەر سەری‌یەوەیە .. بەسەرشانی‌یەوە .. بەسەر پێلوکانی‌یەوە. قورسایی‌یەکە وای‌لێکرد هەست‌بەخەو هاتن بکا . وەك بیەوێ بەوە لەزیان رابکا . ناخۆ زیان‌لەدەس‌چوون بەشێك نی‌یە لەنوستن ؟!. کە دەستی‌کردەقسەکردن ، باوێشنی‌دا . هەستی‌کرد ئەوەی دەیەوێ بیلێ‌زۆر بێ‌بایەخە . بێمەنگ‌بوو .

وستی سەر بخاتە سەرشانی ئەو .. سەرسنگی‌و بخەوێ . سەری قورس‌بوو .. بیروڕایشی .. ترسیشی .. ئەنانەت ئەو دڵەشی کە بۆدڵداری لێرەدا هەر قورس‌بوو. ئەو ڕۆژانەی هاتەوی یاد . لەهەمان شوێندا دادەنیشت‌و گەشکەدار دەبوو .. دڵ‌پڕلەهیواو خەونێك کە بەدی دێت‌و لەخوا دەپاڕایەوە کە خۆشەویستەکەی بۆ بهێڵێ .

ئەو لێی پرسی کە چ‌خێرێتی . ئەم وتی کە دوێ شەو نەنوستوە ئەمرۆش‌نیوەڕۆ هەقی نەکردۆتەوە .

بەڵام ڕاستی‌یەکەی شتێکی‌جیاوازبوو . ئەو وتی کە باشتر وایە لەوشوێنە قەڵەباڵغە بچنە

بڕوانە : ل ١١

Institut Kurde de Paris

شۆرش رێگای بۆداهێنانی رۆشنبیری خۆش کردوه

بیاد ترکی

شۆرش کاریکی گورێنی جوربەجۆر لەبیرکردنەوەو بەسەر رابوردودا ئەنێت، تێکدەری بنیاتنەر دروستبوە بەیوەندی لەنیوان بەشەکانی مادەی داهێناندا لەناو جوغزی بایەخدا ئەمێنێتەوە ... هەموکۆسپێکی لەرێگای داهێنانی بۆ داهێنەران خۆش کرد ..

وە بەلەواوی بەربابونی شۆرش هەنگاویکی گەورەی لەمەیدانی بەرهەمی رۆشنبیریدا لەگەل خۆی هێنا لەهەموو لقەکانیدا، مەودای شارەزابونی لەکەلەپوری مرۆڤایەتیدا فراوانکرد، بویە دەبینین بازاری کتیبە بەوجۆرە خۆشەو لەبرەودایە کەلێك کتیبخانەش کراونەتەوە .. بەم جۆرە دەبینین واقیعێکی رۆشنبیری ئەو تۆ دوای بەربابونی شۆرش هاتەکایەوەکەتەعبیر لەخواستی جەماوەری عەرەبو هیواکانی ئەکات .. بۆ نمونە شیعر لە هەمو لایەنەکانی تری رۆشنبیریزیاتر تەعبیری بێئەکرێت .. لەبەر ئەوە زۆر قەصیدە ئەبینین کە بۆ شۆرش و خەباتی شۆرشگیرانی فەلەستین ووتراون .. خۆفیستالی رۆشنبیریو شیعری، ئەویش بەخشندی ئەوە ساغ ئەکاتەوە کە شۆرش ١٧ ـ ٣٠ی تەمموز هێناویەتە گۆڕێ .. فیستفالی شیعر لە (مەربەد) یەکێکە لە خۆنیشاندانە رۆشنبیریەکان کۆمەلایەتیە ، کوردەتابەکی فکردا دروست ئەکات، هەنگاو چونکە لەسەر بناغەی نەویستی .. لەبەر ئەوە جەدەلیەتی مادەی داهێناندا لەناو جوغزی شۆرشی ١٧ـ٣٠ی تەمموز داهێناندا تەخت کردو هەمو سەلبیەتی لەبن هەلکەندو خۆش کرد ..

نابی ئەومان لەبیرچێت کە دەست نیشانی رژمان و چیرۆکی کورت بکەین لەراستیدا بە کەمترین لقی رۆشنبیری دانەنرین لەبەردەوامیدا ، بەلام مژدەی پێشکەوتنیان پیوە دیارە لەگرتنەوەی مرۆڤو دەست لێخشانی نیستاو دەستکردنە ملیدەستکەوتەکانو ئەو سەرکەوتنانەی شۆرش بەدیهێناون ..

ئێمە لەکاتێکدا بەرەسەندنو پێشکەوتنی رۆشنبیری ئەمەلێنین لەسەردەمی شۆرشدا . نابێت لە شەپولی ئەم پێشکەوتنەدا ئەوە لەیاد بکەین کە لاوان بەرهەمەکانیان لەو کاتو بەرهەمانە بزوتنەوەی رۆشنبیریی بەپێتو پێزدەکاتو رۆژ لەدوای رۆژیش بەرەو چاکتر دەچێت . وە بۆ ئەوەی ئەدیبەکانی ولاتمان لەگەل ئەم دۆخەدا بەردەوام بن لە پێشکردنەوەی دیکۆختەکانی شۆرش و حزب وەك راپۆرتی سیاسی هەشتەمین کۆنگرەی حزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب ، کە سەربەستی داهێنەران بەربلاو دەکات ، نەك هەر لەولاتی ئێمەدا بەلکو بەنسبەت شاعیرو ئەدیبەکانی نەتەوەی عەرەبەوە .. ئەم مەناخە شۆرش جودا ئەکاتەوە.

بەلام هونەری تەشکیلی ئێمە هەست بەچالاکی جموجۆلێکی گەرمی ئەکەین پێك هێنانی پێشانگاکانی حزبو شۆرشو تشرین و واستیو لاوانو زۆری دیکە ئەوە بەراستی دەردەخات ، کە شۆرش چ دۆخێکی لەباری بۆ هونەرمەندە تەشکیلییەنەکانمان هێناوەتەدی بەجۆرێك هونەری تەشکیلی لەعیراقدا بۆتەرابەری هونەری تەشکیلی عەرەب . .

خۆ دەربارەی کتیبو بلاو کردنەوە بەریوەبەرایەتی رۆشنبیریی لە وەزارەتی راگەیاندن ئەوبەری توانای خستۆتەکار بۆ ئەوەی بەسەرکۆسپی چاپو بلاوکردنەوەدا زالبێت ، بەو جۆرەتوانیوەتی سەرکەوتنێکی گەورەی لەو مەیدانەدا وەدەست بێنێ .

درگای بۆ نوسەرو ئەدیبەکانیو لاتانی عەرەب خراوتە سەرپشت بەو جۆرە بەرهەمی هەمەجەشنە کەوتۆتەرو ..

بۆ هێنانەدی ئەمەش هەولێکی چاك دراوە .. زۆر لە رۆشنبیرانو ئەدیبەکان لەوەداسەرکەوتون کەرەسەنیو هیزبدەنەبەرهەمە رۆشنبیرێکان لەم دۆخەدا کە دۆخێکی شۆرشە رۆشنبیری بۆتە نامرازیکی بەکار لەبەردەبیدانی هۆشمەندی شۆرشگیریو قول کردنەوەو فراوان کردنی زەمینەی ئالو گۆرو چەسپەندنی کۆلەکەی کۆمەلایەتی لەسەر بناغەیەکی شۆرشگیرانە ، ئەو هەولوتەقەلایەی دەزگا رۆشنبیریکان لەدوای شۆرشی ١٧ی تەمموزە وە ئەیدەن ، رون کردنەوەو خۆتەرخان کردنە بۆ ئەم دەورە وە بۆ رۆن کردنەوەی شەبۆلی رۆشنبیریەکی کاری گەر لەمەودایەکی شۆرشگێریی فراواندا کە ئامانجەکانی نەتەوەی عەرەب بکاتە نیشانەو بەلکەی کارکردنیو کارگەیەکی سەرکردایەتی رێبازی رۆشنبیریی لەپێش چەند سالێکی پر لە هەولو تەقەلاو خۆماندو کردنێکی بەردەوام لەپێناوی ئالوگۆری کۆمەلایەتیدا .

لەکۆتایدا ، ئەلێم . کەس ناتوانی کەنکولی لەو ئالو گورانە بکات کە لەمەیدانی هونەردا قسە بەناوەرۆکو تاقی کردنەوە لەشکلدا ، تاقی کردنەوەکان زۆر شتی بەبێزمان مەیدانی شیعرو چیرۆکو شانۆ گەریو رژمانو وتارو رەخنەو هونەری تەشکیلدا دەخاتەبەرچاو ئەو داهێنانەش نوارەی مرۆڤایەتیەکی قول رێك دەخات لەگەل ناوەرۆکێکی پێشکەوتن ـ خوازانەی شۆرشگیریی رەسەن .. ئەلیرەدا خواستی گۆرین لەلایەن ئەدیبو هونەرمەندەوە دێتەدی ئەوانەی دەستیان کردۆتەملی شۆرشو گورین دەخوازن .

نرخی زانستی

بوسەم مرسینس

وەرگێڕانی هاوکاری

چاوەکانی چاك بۆنەوە .. وای لیهات لەدنیاو خەلکی دەترسا .. لەناو تاریکیدا کەوتە ژیان .. هەرگیز لەژورەکەی خۆی نەدەچوە دەرەوە !

بەدلێکی پڕەوە کچۆلەکە گوێی گرتبو ، لە قولای دلیەوە وای هەست دەکرد کەباسی خۆی دەکات .. لەگەل ئەو کوپرەدا ئەمیش هیچ جیاوازیەکی ئەوتۆی نیە ، کە ئەو لەپڕ چاوەکانی هەلهێناوەو دنیای بەورەش و تەلخیە بەدی کردوە ! کەپێشاندا ئەو تەنیا کەریدەیەك بوە .. ئەوا ئێستا بۆتە باسەوانی ئەم پیاوە دەربەدەرە ، کە زۆری خۆش دەوێت و بۆی دەلێت : « لەهەموشتێ هەلاتوم .. ژنەکەم .. مالەکەم .. کوڕەکەمو ئەو ئیشەچاکەی هەمبو .. خەلکی هەمو وایان دەزانی کە مردوم .. خۆشم حەزم بەوە دەکرد کە هەر وا بزانن .. من کەسێکی تر بوم خۆم لە « لژك »ەوە زۆری بۆ « ستیفنسن » ! »

بە پاکیەکی تەواوەوە ، چاوەکانی چرچەماندۆکانی دەموچاوی هەل دەلوشی وتی : ئەمەوێت تەنیا پرسیارێکت لێبکەم .. بوچی هەندێت !؟

هەر ئەو دەمە دەیتوانی سەبارەت ئەو بۆ شایە فراوانەی نیوان ئەوو ژیانی قسەی بۆبکات ..

دەربارەی کاتی کوێرەوەری ئازار .. تەنیایی کوشندە لە نیو مرۆڤدا !

ئەو هیچو بوچیەی رووی هەموشتێکیدا پوشیوە .. لە « مارتن »دا خەستی دەبۆوە کە لەژنەکەی نزیك دەبۆوە .. بۆ شایەکەی نیوانیان فراوانتر دەبو .. ئەیتوانی وەرامی پرسیارەکەی بداتەوەو قسەیەکی زۆری بۆبکات .. بۆچی دەیەوێت بە زیندویەتی خۆی بکوژێتو خۆ بکورێت بەکابرایەکی تر کە هیچی لەبارەوە نازانێتو بەبێ دەنگی مردبو .. بەلام ئەم خۆش بێدەنگیە .. ئەم نایەوێت کەس تاوانبار کات ! ئەویش هەروەها بێدەنگ بو .. لەراستیدا چاوەروانی وەرامنەبو .. حەزی بە نزیکی ئەو دەکرد .. لە هەلبژاردنی وەرامی پرسیارەکەدا .. خۆدۆزینەوە خەونی ناخی مرۆڤە .. بەلام زوبەزو ئەو کەسانە تاوانبار دەکەن کە ئەو خەونە بهێنێتەدی ! بەناخۆشیەکەو بێدەلێن :

ـ ئەگەر خەلکی بەوەقایل بن کەلەناو تاریکیدا کەوتە ژیان .. هەرگیز لەژورەکەی خۆی نەدەچوە دەرەوە ..

باسی ئەو پیاوە کوێرەی بۆ نەکرد کەچۆن لەپڕ چاوەکانی چاك بونەتەوە .. راستیو رەوان دەمو چاوی خەلکەکەی بەچاوەکانی خۆی دی ! ئەو دنیایەی بۆ درکەوت کە چەندە لەوە بچوکترە کە دەیزانی ! دەندە دنیایەکی رزاقورسە ! ئەو پیاوە کوێرە جاران بەگۆچان لەشەقەمەکان دەپەریەوە .. کە بن کەفلان کەس نوسیویەتی . لەگەل خواستی ئەوانو خواستی منداریك دەکەویت .. ئەوەش خراپترینی ئەوەیە کە رفزم کردوە !

« مارك بیبول »ی نوسەر دیویست پالەوانەکەی بکاتە رۆژنامە نوسێك بۆ ئەوەی کوپرەوەری رەفز کردنی ناوەوەی خۆی قول کاتەوە .. ئەو لە لەچدا بەزرنگو وریادێتەباس کردنی .. وتووریاو .. سەرنج بەهێزو ژیرکەلە . هەموودنیای پشکنیوەو لەدوای ئەو مرۆڤانەی دەورویشتی گەراوە .. لەگەل ناوەوەی خۆیدا .. لەو هەمو گەشتەیدا ئیسا لە نوتیلکیلی ئیسانی دوردا راکشاوە ، بەتەنیا خۆشەویستەکەی لەپەنجەرەکانەوە بۆی دەنوارێتو ئەوەی لە دنیای دەرەوەدا بەدی دەکات بۆی رادەگەیەنێت .. «مارك بیبول» دەیخانە شوێنی دەرونیەوە .. جیگای ئەو رۆژنامە نوسەی بەخواستی خۆی خۆی لێقوتار کردوەو مەعنەویش کوشتویەتی بۆ ئەوەی لەزەتو خۆشی کوشتنی یەکێکیتر بۆ خۆی نەبا .. پەسابورتەکەی بۆ بەجی هێشتون .. جانتاکەشی بۆ ژنەکەی .. دنیا پیاو ئەنگە ئەفەس دەکات .. تایبەتی ناخۆشە ئەم بێدەنگیەیە پیاوپەست دەکات .. بەلام بۆ یەکەم جار جوتی چاو لەو ڕووەگرژەدا دەبرسکێتەوە بەخۆشەویستی یەوە بۆی دەئێت: بەتەنیا تۆ تاقەکەسێکی کەدەت ناسم ! ئەیوت« تۆ تەنیا ئافرەتکی کەدەت ناسم »

زانست لەکوتایی ئەم گەشتە گەشتەخۆش و پڕ ماندویەیەتیدا بەرامبەر بەخۆشەویستی یەکانی گومان دەچێتە دلیەوە .. یا دوودل دەبێت .. دەربارەی ئەم مرۆڤەی رەفزی کرد بێدەلێت .. ئەومرد .. بەلام تۆ دەژیت !

لەکۆتایدا بال دەکەویتو چاوەروانی کۆتایی خۆی دەکات .. ئەم جارەیان لەمردن ناترسێت .. چونکو بەدلی خۆی تێرژیاوە ..

ئەم بەشە لەچیرۆکی « رۆژنامەنوسێکی سەرچل » ئەنتونیوی دەرهێنرە مەزنی وا لێ کردکە لەدیمەنێکەوە سەرنج بدات لەپەنجەرەیەکی تەل بەندەوە .. بەندیخانەکەی ژیان کە مرۆڤ بەدەستی خۆی نیەوئەبێ تایدابژی ..

بروانە : ل ١١

دەنگی

محمود زامدار

سلاو .. لە کۆڕەکانمان !

هیچ گومانێ نیە لەوەی کە : (کۆڕ) و (کۆڕبەستن) خۆی لە خۆیدا دیاردەیەکی گەشو رۆشنی فیکرو شارستانیەتە .. مێژوی کۆڕبەستن بەر لە ئەکادیمیای ئەکادیمۆسی یۆنانی یە .. لەلای سۆمەری و فیرعەونی و رۆمانیو هیندۆسەکان دا زۆر زەق و دیاربوو .. هەمومان شتێ لەبارەی کۆڕی فەیلەسوف و پێغەمبەرو زاناو شاعیرو سەرکردەکانی مێژوی کۆن و نوێی ئەم مروڤە سەودا سەرە ئەزانین ـ هەر کۆڕێ بەپێی بەخششو مۆرکەکانی دەورو زەمانی خۆی ـ زۆربەمان (سوق العکاظ) و (مربد)ی عەرەبو سالۆناتی ئەدەبی فەرەنگستانو ئەلەمانو روسیای دەمی راپەڕینی ئەوروپامان لەسەر پەردەی وەچکەدا ئەزرنگێتەوە .. کۆڕی مەلاو زاناو لێهاتوانی خۆمان ، دیوەخانی پیاوماقولانی (ئەوسای !!)

کوردمان هێشتا لەبیرو لەبەرجاوە .. ئەو دەورەی کە جاری جاران ئەم دیاردە شارستانیە ، بۆ جارێکیتر راکەیاندنی بیروخەونو ژانو هەلوێستەکانی گێڕاوە ، چی وای لە (هۆیەکانی راکەیان)ی دۆزەخیانەی ئەمڕۆی چاخی تەکنۆلۆژیایە ، کەمتر نیەو نەبوە .. گەشە پێکردنی ئەم دیاردە بە نرخە ، لەبنچاکەشەدانە بە برسیارە هەلایساوەکانو بەژانە قوولو رەسەنەکانی مرۆڤ ، لە پێناوی سەر بەرزیو راستیو باشە رۆژی پرشنگداری .. هەر بۆیەشە ژیانی فیکریو ئەدەبیو رۆشنبیریی ئێمە ـ ئەخوازەللا ئێمە !! ـ پێداویستیەکی یەکجار زۆری بەهەمو چەشنە هۆیەکەو دەساوێژێکی باشو بەسوود هەیە .. کێتب .. گۆڤار .. رۆژنامە . . .

ئێزگە . شانۆ . . ئەلەفزیۆن .. میهربجان ..! یەکێ لەو هۆیە هەرە گرینگەو پڕ لە بایەخانەیە کە دەورێکی یەکجار بە کەلکو دیار لەسەرخستنی پەیامی ووشەی ئەوارای کوردیو پێشخستنو بەرەپێدانی ئەم ژینو ژیارەمان ئەبینێ (کۆڕە) .. کۆڕی بەجۆشو خرۆش .. کۆڕی گونگرتنو شت فێربوونو موناقەشەی سەرازادانە ... کۆڕی (داهێنەر)و داهێنان .. کۆڕی بەیەك گەیاندنو ناساندنی خەلکە دلئەرمەکان .. ئەدیبەکان .. هونەرمەندەکان .. زاناکان .. زانگرتوەکان .. لێهاتوەکان .. بەتابەتی لێهاتوەکانی نەوەی نوێمان ـ .. کۆڕی شیعرو فیکرو زانستو مێژووهونەر

کەواتە : لە ئەمڕۆماندا کە دەرفەتی کۆڕو کۆڕبەستنمان بێدراوەو بۆلواوە ، باقۆزلی مرۆڤانەی لێداچنینو هەریەکە، شتێ ـ بەپێی توانا و تێگەیشتنی خۆی ـ بخاتە سەر خەرمان بەرەکەتی کۆڕەکانو بەهەمو جۆرێکیش تەکان بە رەوتە سەرفرازەکەی ئەو کۆڕانە بدەینو بانگاشەی بۆ بکەینو بنەماو بنچینەکانی قوولترو قایمتر بکەینو فێری دلداری کردن بین لەگەلیا . . . . . !!

فێربین بەشێوەیەکی هونەریو هاوچەرخانەی پڕ لە زیندەگی کۆڕەکان (اخراج) بکەینو ئەتاکێتی باشو گونجاوی کۆڕبەستنی دیموکراتیانە فێربین .. فێری کۆڕو کۆڕبەستن بین .. فێری ئەو راستیە بین کە : کۆڕگرتن ، ئەوە بۆ خۆدەرخستنەو نەبۆ جلیتبازیو سەنگ دەربەڕاندنو شەڕ فرۆشتنو ناو پەیداکردن .. نەبازاری بێرەواجی برۆهەلتەکاندنو تەوسو فیتنەکاریو ناوێنەدانەدەسو کالتە پێکردنە .. کۆڕبەستن مەسئولیەتە .. مەسئولیەتێکی گەورەی شارستانی ...!! دەبا فێربین باشتر خۆمان کۆڕو ئامادەبکەینو رێز لە (دلدار)ەراستەقینەکانی کۆڕبەستن بنێینو مەودای (کۆڕچی)یەنەخۆشو کرمن وچەپەندازەکان نەدەین ، تا بەردەوام ووشەی خۆشەویستیو راستیو برایەتی پتر رەگی خۆی لەسەرزەمینەو نێو کێلگەی ژیانی فیکرو تاسەو وەرزەرۆشنبیریەکانماندا داکوتێت . موناقەشەی کەرمو پاکو پرسیاری رەواو قوولو بەربەرچدانەوەی برایانە شوێنی شایانی خۆی بکرێتو حەقیقەتی مرۆڤە دلآزاکانی زیاتر تیدا بدرەوشێتەوە ..) تا کۆمەلانی خەلکیش ئەوکۆڕانەمان لەبەر چاو بگرنو بەسەرگەمیی یەو بۆی بکشێنو بە میهرو مۆزەوە بیگرنە هەمێز ..!!

★ ئەوەی کە لەم سووکە سەرنجەما نامەوێ هەلیبوترم ئەوەیە : کە زۆربەی کۆڕەکانمان ئەدەبینو باس تەنیا هەر باسی هونەرە چەشناو چەشنەکانی ئەدەبەو راوسەرنجەکانیش تەنیا هەر لەو چوارچێوەیەدا کروشکەی بەستوە ..!! کەچی ئەمڕۆکەی ئەم قۆناغە ناسکەمان هەزاران مەسەلەی گرانبەهاو پڕ لە ئەوژمی هێناوەتە پێشو ملیۆنەها پرسیاریش هەیە هێشتا هەر بێ وەلام ماونەتەوە .. بۆیە زۆر لە بارو پێویستە ، گەر رووبکرێتە چەند لێهاتوبەکی مەیدانەکانی فیکرو زانستو زمان سیاسەتو کۆمەلایەتیو مێژووهونەریش . . تاکو ئەمانیش بەشداریەکی کارامەو پەسەندو بەجێ ، لە رازاندنەوەو خەملاندنی ئەم دیاردە ـ کۆڕ ـ ولە تێروتەسەلکردنی کۆڕەکانماندا بکەن .. !! داوایەکەو ئەکرێ، بەر چاویشمان رونالو دایشمان کەفی هیوا نەڕێژێ ..!!

★ دەبا هەر بیرۆزتر و بەربلاوتر و رازاوەتر بێت کۆڕو وەرزە رۆشنبیریەکانمان .. خامەی چەلەنگی کۆڕگێڕە دلدارەکانیش سەوزترو قوڕگیان پاراوتر ..

هەنگاو کەویت ناکات..!

ئەی کچی لادێ نشینی ...
چاوەکانت دوو گۆمی شینی زۆر قوولن
کەتیشکی خۆر لێیان ئەدا،
ڕەنگەکان شینەل ئەکەنو، ئەیکەن بە پەلکەزێرینە
ڕوانینی منیش لەچاوتا ،
جوونە کەونگی بە وەفان ،
کەچی تۆ هەر یاخی ئەبیو ، لانەیان بۆ دابێنناکەی !
تالەکانی قژی زەردت
تیشکی دەمەو بەیانینو
کە لە کەلی ئاسۆ دەژێنو لە گۆمی چاوەکانتا مەلە دەکەن
دەبن بە وورده مرواری ..
شانو ملی منیش کەنارەو
دەیەوێ کەتالەکانی قژی زەردت ...
بەسەریدا پەرش و بلاوبێ ، لێی ئەبن بەوورده ماسی
کەچی قژی تۆ ماسییەو ، لەسەر شانو ملم دەخزێت .
ئەی کچی لادێ دەزانی ،
پەپوولەی بەهار بالەکانی ئەرمو جوانن ؟؟
گیانە هەناسەدانی تۆش ،
بالی ئەو پەپوولەیەنو ..
کەچی بەدۆلی ئەرووما تێناپەڕن !!
ئەی پەپوولە خرینەکە ،
نازانم تۆ لە دووکەلی جگەرەدا ڕادەکەی ؟؟
یا دلی من بەهار نییەو ،
شەمالی لێدەست ناکەوێ ؟؟
ئەی کچی لادێ نشینی ،
من زۆر شەیدای ئەو کانانەم ...
کە بەهاردێو ...
گەلای درەختە سەوزەکان دەلەرزێنو
دەنگێکی ناسك دروستدەکات
گیانە زریکەی خەندەشت ئەو دەنگەیەو
هەر چەندەی گوێم بۆی شل دەکەم ،
قەت تیایدا کەوی نابێت !!
جا نازانم گوێی من شاخەو سەدای هەیە ؟؟
یا هەر دەنگی تۆ دەرزیەو ،
لەبرێکا ، دێتو ... دەڕوات ؟؟
ئەی کچی لادێ نشینی ،
دەریا زۆر جوانە ... لە کاتێ ، کە هاژەی دێو ..
وورده شەپۆلیش جاروبار نامێز لە یەکتر وەردێنن ،
بێدەنگی تۆش ، دەریایێکی زۆر هێمنەو
نایەوێ نەرمەبای خەمی هەنگاوەکانم ...
بکە وێنە ناو ئامێزی شەپۆلەکان !!
ئێ دەورە .. خۆ هاتنت لێمبوو بە ڕەوی کارمامز
ئەی کچی لادێ نشینی ، نازانم بۆ هەنگاو کەویت ناکات

Institut Kurde de Paris

سه‌رۆکی به‌ڕێز ته‌لگرافی سوپاسی سه‌رۆکی ڕۆمانیاوه پێ گه‌یشت ..

سه‌رۆکی به‌ڕێز احمد حسن البکر ته‌لگرافێکی سوپاسی له سه‌رەك نیکۆلای چاوچیسکۆی سه‌رکۆماری ڕۆمانیای سۆشیالیسته‌وه وه‌لامدانه‌وه‌ی ئه‌و ته‌لگرافی سه‌رخۆشی‌کردنه پێ‌گه‌یشت که سه‌رۆکی به‌ڕێز به بۆنه‌ی کۆچی‌دوایی دایکی سه‌رکۆماری ڕۆمانیاوه ناردبوی .. ئه‌مه‌ش ده‌قه‌که‌یه‌تی :

به‌ڕێز احمد حسن البکر سه‌رکۆماری عیراق

تکا له به‌ڕێزتان ئه‌کەم ئه‌وبه‌ڕی سوپاسم به‌رامبه‌ر ئه‌و سه‌رخۆشی کردنه قبول‌بکه‌ن که به بۆنه‌ی کۆچی دوایی دایکمه‌وه ده‌رتان ڕیبو .

نیکۆلای چاوچیسکۆ
سه‌رکۆماری ڕۆمانیای
سۆشیالیستی

میوانداری کۆشکی کۆماری

دوێنێ به‌یانی به‌ڕێزان حازم احمد عبدالله به‌ڕێوه‌به‌ری گشتی به‌یوه‌ندیی نابوری له‌گه‌ڵ ده‌وله‌ته سۆشیالیسته‌کان له‌وه‌زاره‌تی بازرگانی و شاطی عوده محمد به‌ڕێوه‌به‌ری گشتی ده‌زگای ڕۆژه‌گه‌وره‌کانی ناودێری ، له کۆشکی کۆماری ئامادەبوون و بۆ بیدانیان به‌چوونه ده‌ره‌وه‌ی وڵات ناوی خۆیان له ده‌فته‌ری میواندارییدا تۆمارکرد ..

هه‌روه‌ها به‌ڕێز محمد نایف عبدالرحمانیش به‌ڕێوه‌به‌ری گشتی چاودێری کردنی بازرگانی سه‌ری له‌کۆشك داو به‌بۆنه‌ی گه‌ڕانه‌وه‌یه‌وه له ده‌ره‌وه‌ی وڵات ناوی خۆی له‌ده‌فته‌ری میواندارییدا تۆمارکرد .

ئه‌نجوومه‌نی سه‌رکردایه‌تی شۆڕش بڕیاری داوه بڕێنی له‌و موکه‌له‌فانه‌وه ڕبگیرێت که به‌هۆی به‌خێوکردنه‌وه دواخراوان

له بڕیارێکدا ئه‌نجوومه‌نی سه‌رکردایه‌تی شۆڕش قایل‌بووه که به‌ده‌لی ئه‌قدی له‌وانه‌ی وا به‌هۆی به‌خێوکردنه‌وه دواخراون وه‌ربگیرێت له‌جیاتی ئه‌وه‌ی خزمه‌تی سه‌ربازی‌بکه‌ن ئه‌ویش به‌گوێره‌ی یاسای به‌رگری نیشتمانی ـ هه‌ڵوه‌شێنراو .

ئه‌مه‌ش ده‌قی بڕیاره‌که‌یه :ـ

به‌ڕێی ده‌سته‌ڵاتی به‌ندی (أ)ی ماده‌ی چل و دووی ده‌ستووری کاتی ، ئه‌نجوومه‌نی سه‌رکردایه‌تی شۆڕش له کۆبوونه‌وه‌ی ڕۆژی ۱٦ـ۷ـ۹۷۷ دا بڕیاری ئه‌مه‌ی خواره‌وه‌ی دا :

۱ ـ به‌ده‌لی ئه‌قدی که (۱۰۰) دیناره له‌و موکه‌له‌فه دواخراوانه وه‌رده‌گیرێت که به‌هۆی به‌خێوکردنه‌وه به‌چوونه‌ته خزمه‌تکردنی سه‌ربازی ئه‌ویش له سایه‌ی یاسای به‌رگری نیشتمانی‌ی هه‌ڵوه‌شێنراودا .

۲ ـ ئه‌وه‌ی ده‌سته‌ڵاتی به‌ندی یه‌که‌می ئه‌م بڕیاره ئه‌یگرێته‌وه له‌هه‌موو ئه‌و تاوانانه‌ی له‌سه‌رینه‌تی ئه‌بوردرێت و خزمه‌تی سه‌ربازی ناکات .

۳ ـ وه‌زیری به‌رگری ئه‌م بڕیاره جێ‌به‌جێده‌کات .

احمد حسن البکر
سه‌رۆکی ئه‌نجوومه‌نی
سه‌رکردایه‌تی شۆڕش
تا.د.ع.

به‌شداربوون له کۆبوونه‌وه‌کانی لێژنه‌ی ئاماده‌کردنی به‌کێتی قوتابیانی ده‌وله‌تانی بڵۆکی لایه‌ن

له ٤ تا ٦ مانگی ئه‌یلوولی داهاتو به‌کێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق به‌شداری‌ئه‌کات له کۆبوونه‌وه‌ی لێژنه‌ی ئاماده‌کردنی به‌کێتی قوتابیانی ده‌وله‌تانی بڵۆکی‌یه‌ن که له شاری « دبروفنك » له گوسلافیا ئه‌به‌سترێ ..

ئه‌مه‌ش ئه‌ندامی مه‌کته‌بی جێ‌به‌جێ‌کردنی به‌کێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق و لیپرسراوی مه‌کته‌بی به‌یوه‌ندی ده‌ره‌وه رایکه‌یاند و وه‌و وتویه‌تی له‌م کۆبوونه‌وه‌یه‌دا باسی ئامادەبون ئه‌کرێت بۆ کۆنگره‌ی یه‌که‌می ده‌وله‌تانی بڵۆکی‌یه‌نی و لیسته‌ی کاره‌کانی و کات و شوێنی به‌ستنی .. وه له کۆنگره‌که‌دا باسی جیاوازی‌راده‌ی زانیاری له نێوان ده‌وله‌تانی پێشکه‌وتوو و ده‌وله‌تانی جیهانی سێهه‌م و ده‌وری قوتابیانی بڵۆکی‌یه‌ن له به‌ره‌به‌ره‌ی ڕووبونی نیمپریالیزم ئه‌کرێن .. وه له‌لایه‌کی تره‌وه به‌کێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق داخوازی‌یه‌کی پێ‌گه‌یشتووه بۆ به‌شداری‌کردن له کۆنگره‌ی زانکۆیی له « دبروفنك » ڕۆژماوه‌ی ۲۸ تا سێی ئه‌یلوولی داهاتوو ئه‌به‌سترێت .

له ووته‌یه‌کی وه‌زیری کاروخانه‌سازیدا ..

زیاتر له‌هه‌زار ملیۆن دینار ته‌رخان کراوه بۆ که‌رتی خانه‌سازی له‌نه‌خشه‌ی به‌ره‌پێدانی نه‌ته‌وایه‌تی تازه‌دا .

له نه‌خشه‌ی به‌ره‌پێدانی نه‌ته‌وایه‌تی تازه‌دا بۆ ساڵی ۷٦ ـ ۸۰ که‌رتی نیشته‌جێکردن هه‌زار ملیۆن دینار زیاتری ته‌رخان کردووه به قه‌ده‌ر سێ ئه‌وه‌نده‌ی که ئه‌م که‌رته له نه‌خشه‌ی به‌ره‌پێدانی پێشوودا بۆی ته‌رخان‌کرابوو .. ئه‌مه‌ش به‌ڕێز « ته‌ها یاسین ره‌مه‌زان »

ئه‌ندامی ئه‌نجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی شۆڕش و وه‌زیری کارو نیشته‌جێکردن ڕۆژی شه‌مه‌ی ڕابوردو به ئاژانسی ده‌نگوباسی‌عیراقی ڕاگه‌یاندووه به شیوه‌یه‌کی زانستیانه‌و ئاشکرا ئه‌م نه‌خشه‌یه‌ی ڕوون‌کردۆته‌وه که له‌گه‌ڵ باوه‌ڕی شۆڕش یه‌ک‌ده‌گرته‌وه بۆ ماوه‌ی پێنج ساڵی داهاتوو .. هه‌روه‌ها به‌ڕێز وه‌زیری کارو نیشته‌جێکردن ووتویه‌تی که ئه‌م نه‌خشه‌یه باشترین‌و تازه‌ترین ڕێگای گرتۆته به‌ر له به‌شداری‌کردنی هه‌موو ئه‌و بنکانه‌ی به‌شداری به‌رهه‌م هێنان ئه‌کەن له ده‌ربڕینی ڕاو موناقه‌شه‌کردن له ئاماده‌کردنی چوارچێوه‌ی گشتی که له‌م دووایی‌یه‌دا بڕیاری له‌سه‌ر درا که ئه‌مه‌ش ئه‌بێته به‌ردی بناغه‌ی ئاماده‌کردنی نه‌خشه‌یه‌کی فراوان بۆ گشت که‌رته‌کانی وولات ... هه‌روه‌ها به‌ڕێز وه‌زیری کارو نیشته‌جێکردن ووتویه‌تی ئه‌مه دووه‌مین نه‌خشه‌یه له سه‌رده‌می شۆڕشدا که هه‌موو چالاکی ئابووری‌و کۆمه‌ڵایه‌تی‌و ڕۆشنبیری خسته‌بێته به‌رچاو .

هه‌روه‌ها به‌ڕێز وه‌زیری کارو نیشته‌جێکردن ده‌وری که‌رتی دروستکردنی له چوارچێوه‌ی گشتی که به‌ر له نه‌خشه‌ی فراوان بڕیاری له‌سه‌ر درابوو ڕوون‌کرده‌وه به‌وه‌ی که وه‌زاره‌تی کارو جێکردن بڕبڕه‌ی پشتی نیشته‌جێکرنه .. وه چوارچێوه‌ی گشتی شێوازی کار کردن‌و په‌ره‌پێدانی‌و ئه‌و ڕێگایه زانستیه‌ی ئه‌گرێته به‌ر ده‌ست نیشان‌کردووه ..

هه‌روه‌ها ووتویه‌تی که ئه‌م که‌رته ته‌نیا خانووی گشتی‌و ڕێگاو بان‌و بڕد نیه به‌لکو په‌یوه‌ندی‌یه‌ به هه‌موو که‌رته‌کانی تره‌وه هه‌یه که بڕیتین له هه‌موو بڕۆژه‌کانی په‌ره‌پێدانی پیشه‌سازی‌و کشت‌و ئه‌ئازیاری مه‌ده‌نی‌و به‌روه‌رده‌یی‌و لایه‌نه‌کانی تری کۆمه‌ڵایه‌تی .. هه‌ر له‌به‌ر ئه‌م هۆیه‌ش له چوارچێوه‌ی گشتی ئه‌م نه‌خشه‌یه‌دا هه‌وڵدراوه بۆ فراوان کردنی که‌رتی سۆشیالیستی له‌م ڕووه‌وه . ئه‌مه‌ش ئه‌وه ئاگه‌یه‌نی که که‌رتی تایبه‌تی‌و بێگانه پشت‌گوێ بخرێ به‌لکو که‌رتی سۆشیالیستی‌بێته‌که‌رتێکی سه‌ره‌کی‌و ڕێ پیشانده‌ری که‌رته‌کانی‌تره .. هه‌روه‌ها ووتویه‌تی له‌م نه‌خشه‌یه‌دا بڕیار وایه که کۆمپانیایه‌کی به‌لێندان بۆبینا‌

بڕوانه ل ۱۱

به بۆنه‌ی بیره‌وه‌ری نۆهه‌می ڕاپه‌ڕینه ئازایانه‌که‌ی ۳۰ی ته‌موزه‌وه ..

ڕانانی به‌ردی بناغه‌ی چه‌ند بڕۆژه‌یه‌کی به‌رچه‌م هێنان و خزمه‌تگوزاری

ڕۆژی شه‌مه‌ی ڕابردوو له پارێزگاکانی وڵاتدا به‌بۆنه‌ی بیره‌وه‌ری نۆهه‌می ڕاپه‌ڕینه ئازایانه‌که‌ی ۳۰ ته‌موزه‌وه چه‌ند بڕۆژه‌یه‌کی که‌رتی به‌رهه‌م‌هێنان‌و خزمه‌تگوزاری گرانه‌وه یان به‌ردی بناخه‌یان بۆدانرا .

ڕووناك‌کردنه‌وه‌ی دوو هه‌زار ماڵیان گرتۆته‌وه .

به‌ڕێز پارێزگاری ته‌نیم له ئاهه‌نگێکی جه‌ماوه‌ریدا که هاوڕێیان جێگری سکرتێرو ئه‌ندامانی سه‌رکردایه‌تی لقی حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست له ته‌نیم تێیدا ئاماده‌بوون پڕۆژه‌ی کردنه‌وه‌و ته‌خت‌کردنی ڕاڕه‌وی دووهه‌می ڕێگای به‌غدا ـ کەرکوك‌و فره‌وان‌کردنی ده‌روازه‌ی باکووری شاری کرده‌وه که دریژایی‌یه‌که‌ی ده‌گاته جوار کیلومه‌ترو که له ڕێگای هه‌ره‌وه‌زه‌وه‌و ته‌نیا به‌دوو مانگ ته‌واوکراوه .

به‌ڕێز پارێزگار له ئاهه‌نگێکی جه‌ماوه‌ری دیکه‌دا قۆناخی‌یه‌که‌می پڕۆژه‌ی ڕووناك‌کردنه‌وه‌ی نوێی شه‌قامه‌کانی شاری که‌رکوکی کرده‌وه . که به‌هه‌مووی‌یه‌وه نیزیکه‌ی دوو میلیون دیناری تێده‌چێ . کاروباری قۆناخی یه‌که‌م ڕووناك‌کردنه‌وه‌ی ڕێگای به‌غداو شه‌قامی شۆڕش به‌درێژایی (۱۲) کیلومه‌تر ده‌گرێته‌وه .

پارێزگاری به‌ڕێز پاداش‌و خه‌لاتی ڕێزگرتنی‌دا به ژماره‌یه‌ك له‌وکه‌سانه‌ی له پڕۆژه‌که‌دا ئیشیان‌کرده‌وه به مه‌به‌ستی نرخ‌دانان بۆ تێکۆشان‌و له‌خۆبووردنیان له‌کاردا .

هه‌روه‌ها پێشانگای ناوه‌نده‌کانی ڕێ نوێنی نافره‌تی لادێ‌و پیشه‌سازیه‌کانی دێهاتی کرده‌وه که سه‌رۆکایه‌تی مه‌ئبه‌ندی کشتوکالی به‌ڕیای‌کردبووو به‌رهه‌می ئه‌و ناوه‌ندانه‌ی تێداپیشان درابوو .

پارێزگاری به‌ڕێز پێشانگای دووهه‌می ته‌شکیلی‌یه لاوه‌کانیشی کرده‌وه که به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تی ماله‌کانی ڕۆشنبیری جه‌ماوه‌ری پارێزگا به‌ڕیای‌کردبوو .

به‌ڕێز به‌ڕێوه‌به‌ری دابه‌شکردنی کاره‌بای پارێزگاکه‌یش پڕۆژه‌ی ڕووناك‌کردنه‌وه‌ی گه‌ره‌کی به‌عس‌و ئه‌فسه‌ران‌و حاجیه‌کانی کرده‌وه که به‌هه‌رسێ پڕۆژه‌که (۱۵۰) هه‌زار دیناریان تێچووه‌و دیسانه‌وه به‌ردی بناخه‌ی پڕۆژه‌ی په‌ره‌وه‌رده‌کردنی مریشك‌و جوجکه‌شی له مه‌ئبه‌ندی سه‌یدی له ناحیه‌ی سمیل‌دا داناکه (۸) هه‌زارو (۵۰۰) دینار تێده‌چێ .

له‌پارێزگای دهۆك قایممه‌قامی قه‌زای زاخۆ خانووبه‌ره‌ی گومرك‌و باجی کرده‌وه که (۷٦) هه‌زار دیناری تێچووه‌و خانووبه‌ره‌ی دایره‌ی جوازاتیشی له ناوچه‌ی ابراهیم خلیل کرده‌وه که (۳٤) هه‌زار دیناری تێچووه .

به‌ڕێزان سعد قاسم حمودی ئه‌قیبی ڕۆژنامه‌نووسه‌کان‌و ضیاء عبدالرزاق حسن ئه‌مینداری نهێنی ئیقابه له‌و جاوپێکه‌وتنه‌دا ئامادە بوون .

له‌سه‌ره‌تای جاوپێکه‌وتنه‌که‌دا وه‌زیری به‌ڕێز به‌خێرهاتنی به‌ڕێز نستوری‌کردو دووباتی‌کرده‌وه که‌ڕاگه‌یاندنی شۆڕشگێڕانه له وڵاته‌که‌ماندا به‌رده‌وام ڕووبه‌ڕووی هێزه ئیمپریالی‌و زایۆنی‌و کۆنه‌به‌رست‌و ره‌گه‌زپه‌رسته‌کان ئه‌وه‌ستێ‌و ته‌قه‌لا ئه‌دا بۆ به‌رده‌له‌ڕوو هه‌ماڵینی‌نه‌خشه‌و ئامانجه شه‌ڕانی‌یه‌کانیان .

وه‌زیری به‌ڕێزهیواو بڕوای خۆی سه‌بارەت به‌سه‌رکه‌وتنی ئه‌و گوڕه‌ده‌بڕی‌و پشگیری‌ی ته‌واوی وه‌زاره‌تی ڕاگه‌یاندن‌و ده‌زگاکانیشی بۆ ئه‌وه ڕه‌نجانه دووپات‌کرده‌وه که له‌و باره‌یه‌وه‌دراون .

به‌ڕێز نستور بوخته‌ی سروشتی ئه‌و گوڕه‌وباسه‌کانی پێشکه‌ش به‌وه‌زیری به‌ڕێز کردو دووباتی کرده‌وه که هه‌ڵبزاردنی به‌غدا بۆ به‌ستنی ئه‌و گوڕه بۆستایش‌کردنی شوێن‌و بایه‌ی پێشکه‌وتوانه‌ی عیراق‌وشوێنی ده‌رکه‌وتووی خه‌باتگێڕانیه‌تی له‌جیهاندا .

سه‌ندووه‌کاندا ، له‌گه‌ڵ هاوبه‌شی‌کردنیش له ڕه‌خساندنی ڕژیمێکی نوێی ئابوری جیهان .

هه‌روه‌ها ووتی : گوڕه‌که‌و باسه‌کانی به‌ته‌واوی له‌گه‌ڵ هه‌ڵوێسته‌کانی شۆڕشدا ، به‌سه‌رکردایه‌تی پارتی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست‌و هه‌موو هێزه پێشکه‌وتوه‌کان ، یه‌ك ئه‌گرن‌و هاوبه‌شی‌کردنی ڕاگه‌یه‌نه‌ره‌کان به‌ره‌ی داواکه‌رانی دروست‌بوونی ئه‌و ڕژیمه به‌هێزئه‌کا .

وه‌زیری به‌ڕێزهیواو بڕوای خۆی سه‌بارەت به‌سه‌رکه‌وتنی ئه‌و گوڕه‌ده‌بڕی‌و پشگیری‌ی ته‌واوی وه‌زاره‌تی ڕاگه‌یاندن‌و ده‌زگاکانیشی بۆ ئه‌وه ڕه‌نجانه دووپات‌کرده‌وه که‌له‌و باره‌یه‌وه‌دراون .

وه‌زیری به‌ڕێز ده‌رباره‌ی ئه‌و گوڕه ڕاگه‌یاندنه‌ش دوا که نیقابه‌ی ڕۆژنامه نووسه‌کان به‌هاوکاری له‌گه‌ڵ ڕێکخراوی ڕۆژنامه نووسه‌کانی جیهان‌و ڕێکخراوی ڕۆژنامه‌نووسی له‌به‌غدادا ڕێکی ئه‌خه‌ن ده‌رباره‌ی ئه‌هێشتنی کارتێکردنی ڕاگه‌یاندنی ئیمپریالی‌یانه له ڕاگه‌یاندنی ده‌وله‌ته‌گه‌شه‌

دوو پاتکردنه‌وه‌ی ده‌وری ڕاگه‌یاندن شۆڕشگێڕانه له ڕووبه‌ڕووه‌ستانی هێزه‌کانی ئیمپریالیزم‌دا ..

ئێواره‌ی یه‌کشه‌مه‌ی ڕابوردوو به‌ڕێز طارق عزیز وه‌زیری ڕاگه‌یاندن پێشوازی به‌ڕێز ئورلیان نستور سکرتێری ڕێکخراوی ڕۆژنامه نووسانی جیهانی کرد که ئێستا سه‌ری له‌وڵاته‌دا .

له‌گه‌ڵ ئه‌نجومه‌نی سه‌رکردایه‌تی شۆڕشدا بڕیاری تازه‌ی ئه‌نجومه‌نی کشت‌وکالی بالا ..

ئه‌نجومه‌نی کشت‌و کالی بالاداوای کردووه که جێ‌به‌جێ‌کردنی ڕێبازو لایه‌نه‌کانی به‌ندی به‌گه‌ڕی کشت‌وکال له‌چوارچێوه‌ی ئه‌خشه‌ی ئابوری‌ی کۆمه‌ڵایه‌تی ده‌وله‌ت ئه‌ی موتابه‌عه بکرێت‌و له پێنج که‌م‌و کوریش ناگادار بکرێت‌و پێشنیاریش بۆ ئه‌هێشتنیان بخرێته ڕوو . وه ئه‌نجومه‌ن له‌بڕیاره‌کانیا دووباتی جۆره‌کانی موتابه‌عه‌ی جێ‌به‌جێ‌کردنی کارو .

کارو بڕۆژه‌کانی په‌ره‌پێدانی کشت‌وکالی کردووه .. وه له ڕۆژنامه‌ی ره‌سمی بڵاوی کردۆته که پێویسته به چالاکی موتابه‌عه‌ی ده‌زگای که‌رتی کشت‌وکالی بکه‌ین ئه‌گه‌ر بێت‌و به‌رهه‌م هێنه‌ر یاخود خزمه‌ت گوزاری بێت له‌باره‌ی په‌ره‌پێدانی سه‌رچاوه‌کانی ئابووری سه‌ره‌کی‌و به‌کار هێنانی به‌شێوه‌یه‌کی ڕێکوپێك ..

هه‌روه‌ها موتابه‌عه کردنی خۆبه ستنه‌وه‌ی دایره‌کانی سه‌ر به‌که‌رتی کشت‌وکالی به‌دانانی نه‌خشه‌یه‌کی ڕێکوپێك بۆ کارکردن‌و به‌رهه‌م هێنان له‌به‌ر ڕۆشنایی زروفی ئێستاو ڕاده‌ی جێ‌به‌جێ‌کردنی‌و خۆبه‌ستنه‌وه‌ی دایره‌کانی کشت‌وکالی ـ به‌پێی حسابێکی ئابوری ـ له‌هه‌موو چالاکی ئابووری بۆ ده‌ست نیشان کردنی نرخی به‌رهه‌م هێنان‌و زه‌ره‌رو قازانج .. هه‌روه‌ها دووباتی کردۆته‌وه که نه‌خشه‌کانی جێ‌به‌جێ کردن ئه‌بێ کاتی هێنانه‌دی دیاری‌بکرێ له‌به‌رنامه که‌یدا که لایه‌نی به‌رپرسیار له جوارچێوه‌ی که‌رتی کشت‌وکالی بڵاوی ئه‌کاته‌وه به‌پێی ئه‌و ئامانجه‌ی که له‌نه‌خشه‌ی به‌رهه‌م هێنان بنچینه‌ی ده‌زگای موتابه‌عه کردنه ..

بڕیارێك له چاکه‌ی قوتابیانی قوتابخانه پیشه‌سازیه‌کان .

وه‌زاره‌تی فیرکردنی به‌رزو پشکنینی زانستی‌ی بڕیاری‌داوه که ڕێگا بدرێت به‌و قوتابیه پیشه‌یانه‌ی ساڵی ۱۹۷۵ ـ ۱۹۷٤ قوتابخانه‌یان ته‌واو کردووه که له زانستگاو په‌یمانگا عیراقیکاندا وه‌رگیرین .

ئه‌م بڕیاره‌ش بۆ ئه‌وه‌یه ماوه‌بدرێت به‌و قوتابیه پیشه‌یانه‌ی ئه‌یانه‌وێت بخوێنن‌و خوێندن ته‌واوکه‌ن تاوه‌کو پسپۆڕی له لقێ له لقه‌کانی پیشه هه‌ه‌جۆره‌کاندا په‌یدا‌کەن .

له‌هه‌مان بواردا ده‌زگای فیرکردنی پیشه‌یی بڕیاری داوه که ڕێگابدرێت به قوتابیه سه‌ربازه‌کان تا خۆیان له قوتابخانه پیشه‌یه‌کانی ئێواراندا بنوسن ، به‌بێ ئه‌وه‌ی گوی‌بدرێته ته‌مه‌نی ئه‌و قوتابی‌یه یا ئه‌و ماوه‌یه‌ی وازی تیا له قوتابخانه هێناوه .

کۆبوونه‌وه‌ی فراوانی سه‌رۆکانی لێژنه ڕاگه‌یاندنه‌کان بۆسه‌رژمێری‌کردن گشتی دانیشتوان ...

به‌ڕێز عدنان حسین وه‌زیری‌نه‌خشه‌دانان‌و سه‌رۆکی لێژنه‌ی به‌رزی سه‌رژمێرکردنی گشتی‌دانیشتوان ، له مه‌لبه‌ندی به‌غدا له‌گه‌ڵ سه‌رۆکه‌کانی لێژنه‌کانی ڕاگه‌یاندن کۆبوه‌وه .

له کۆبونه‌وه‌که‌دا چالاکیه‌ڕاگه‌یاندنیه کانیان له پارێزگه‌کاندا نیشاندا له‌گه‌ڵ ئه‌رکی لێژنه ناوخۆییه‌کان .

به‌ڕێز وه‌زیری ناوبراو شتایشی به ته‌نگه‌وه بوونی لێژنه لقیه کانی‌کرد له‌باره‌ی ئه‌رم کردنی چالاکی ڕاگه‌یاندن‌و ڕێ نیشاندانیان‌و له‌گه‌ڵ که‌ڵ وه‌رگرتنیکی زێڕ له ده‌سکاڕا ئه‌یاندنه ڕێ پێ‌دراوه‌کان .

هه‌ر له‌م باره‌یه‌وه له‌وه‌زاره‌تی نه‌خشه‌دانان پێری کوبونه‌وه‌یه‌کی فراوانی لێژنه ڕاگه‌یاندنیه‌کانی مه‌لبه‌ند بۆ سه‌ر ژمێرکردنی گشتی دانیشتوان‌و سه‌رۆکی ئه‌و لێژنه ڕاگه‌یاندنیانه‌ی که لقن له پارێزگاکاندا کرا .

ئه‌و کۆبونه‌وه‌یه‌ی که زماره‌یه‌ك هاوریانی ئه‌ندامانی لقه کانی حیزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سوشیالیست‌و سه‌رۆکی لێژنه‌کانی ڕاگه‌یاندنی پارێزگه‌کان تیا به‌شداربون به‌ڕێز ڕافع سحاب سه‌رۆکی ده‌سته‌کای گشتی ڕۆشنبیری جوتیاران سه‌رۆکی لێژنه‌ی ڕاگه‌یاندنی مه‌لبه‌ندی سه‌رژمێرکردندا سه‌رکرداییه‌تی‌کرد .

سه‌رۆکی لێژنه‌که له سه‌ره‌تای کۆبونه‌وه‌که‌دا وتارێکی بڵاوکرده‌وه تیایا دووباتی ئرنگی چالاکی ڕاگه‌یاندنی سه‌رژمێرکردن‌و ئه‌رم کردنی کاری ڕێکخراوه جه‌ماوه‌ره میلیه‌کانی له‌ڕیزه‌کانی جه‌ماوه‌ردا کرده‌وه به‌جۆرێ که له‌گه‌ڵ نامانجی چالاکی ڕاگه‌یاندندا بگونجی .

له کۆبونه‌وه‌که‌دا که‌ڵ پێشنیار له‌ڕوی پێشخستنی چالاکیه‌کانی ڕاگه‌یاندن هاته‌پێشه‌وه .

له‌کۆتایی کۆبونه‌وه‌که‌دا بۆ وه‌رگرتنی زانین که بڕیتیه له لێ پرسینه‌وه به‌رامبه‌ر چالاکیه‌کانی ڕاگه‌یاندن‌و کۆسپه‌کانی ئیستماره دابه‌ش‌کردن به‌جۆرێك که نه‌بێت ئیستماره‌کان له هه‌فته‌یه‌کدا پڕ بکرێته‌وه .

کاری وه‌رگرتنی زانین نامانجی کێشانی وێنه‌یه‌کی ڕونی تاقی‌کردنه‌وه‌ی چالاکیه‌کانی ڕاگه‌یاندنه که لێژنه لقیه‌کان کردویانه بۆ که‌ڵك وه‌رگرتنی له کاتی‌کێشانی نه‌خشه‌ی‌کاردا له ئێستاوه تا داهاتنی ڕۆژی سه‌رژمێرکردن که ۱۷ی تشرینی یه‌که‌می داهاتونه‌کات .

(۲۰۰۰) خانوو بۆ کارکه‌رانی ده‌زگای نه‌وتی باکور ..

ده‌زگای‌گشتی‌ی نه‌وتی باکوور ده‌سی به‌جێ‌به‌جێ‌کردنی سێیه‌م‌و چواره‌م‌و پێنجه‌م‌به‌شی بڕۆژه‌ی دورستکردنی (۲۰۰۰) دووهه‌زار خانوی بۆ کارکه‌رانی کردوه . بۆ ئه‌مه‌یش ملیونێك‌و (۷۵۰) هه‌زار دینار له به‌رنامه‌ی ئیستیسماری نه‌م ساله‌ی بۆ ته‌رخان‌کراوه .

Institut Kurde de Paris

٦٤٠ ملیۆن دینار بۆ پرۆژەکانی کارەبای رەفاف کراوە

ئێستا دەزگای گشتی کارەباخەریکی ژمارەیەك پرۆژەی گەورەی کارەبایە لەسەرانسەری وڵاتا .. بۆ ئەمەیش «٦٤٠» ملیۆن دینار لە نیونەخشەی گەشەسەندنی نەتەوەیی «٧٦ـ٨٠»ی بۆ تەرخان کراوە .

ئەوەی شایانی باسە ، ئێستا ئەو دەزگایە خەریکی جێبەجێ کردنی ژمارەیەکی باشی ئێستگەی کارەبایی‌یە لە سەرانسەری وڵات بۆ روبەڕوبونی بێ کارەبایی .

لەسەروی ئەو ئێستگانەوە ئێستگەی دوکانە کە سوود لە وزەی ئاوەکەی وەرنەگیرێ کەبڕێتی‌یە لەپێنج کەرتی ٤٠٠ میگاواتی‌و ١٧ ملیۆن دیناریشی تێ‌ئەچێ .. لە نیوەی ساڵی داهاتودا کەرتی یەکەم و دووەمی ئەکەوێتە کار .

پرۆژەی « دۆرە » یش خەریکن بۆ زیادکردنی وزەی لە « ١٦٠ » میکاواتەوە بکەیەنینە « ٣٢٠ » میکاوات .. لەوانەیە لە نیسانی داهاتودا تەواو بێت‌و « ٣٠ » ملیۆن دیناریشی تێ‌ئەچێ . هەروا گەلێ پرۆژەی کاروئاوێ خەریکە بەیارمەتی وەزارەتی ئاودێری جێبەجێ بکرێت وەکو : پرۆژەی بەستی حەمرین وبەستی حدیثە وموسل .

سەرۆکی دەزگاکە لەبارەی تۆڕەکانی دابەشکردن دواوە ووتویەتی :

بریاردراوە تۆڕیکی تەوزمی لە ئەندازەبەدەر کە ٤٠٠ هەزار قۆناغی دورست بکرێ‌و قۆناغی یەکەمی ئەم پرۆژە یە لە سەرەتای ساڵی ١٩٧٩دا تەواو ئەبێت .. هەروا بۆ کارەبا کردنی دێهاتیش وتویەتی : نەخشەکەمان ٢٧٢٤ گوندی چرو بەبەرهەم لە سەرانسەری وڵات ئەگرێتەوە خۆی .

تا ئەمڕۆ توانراوە وزەی کارەبا بگەیەنرێتە ٨٠١ گوندوسەرەڕای بەکارەبا کردنی ٣٢٠ کەرتی ئاوی کۆکراوەو ٥٨ ئێستگەی دیزلی چەسپاوو نەچەسپاو . کاریش بۆ گەیاندنی‌تر بەردەوامە .. لەبارەی کۆژانی کارەباوەیش وتویەتی :

ئەم دیاردەیە لەئەنجامی داوای هاووڵاتیانەوە سەری هەڵداوە ، سەرباری باری دینەمۆی کارەباو ئێستگەی دورستکردنی کارەبایش ..

لەبارەی وزەی بەرهەمداری ئەمساڵەوەیش وتویەتی : وزەکە گەیشتۆتە ٣ر٥ ملیۆن میکاوات و هەر تەنیا لە بەغدا ٤٪ی ئەو وزەیە بەکارهاتوە .

دروستکردنی دەرمان سەرکەوتنێکی ئاشکرای بەدەستهێناوە لە پڕکردنەوەی پێویستی وڵات ..

دروستکردنی دەرمان لەووڵاتەکەماندا سەرکەوتووە لە پڕ کردنەوەی پێویستی دەزگاکانی تەندروستی‌و ناوخۆیی بۆ دەرمانی بەرادەی ٤٥ لەسەدا .

دەزگای گشتی دەرمان ئەمەی دووپات کردۆتەوەو ووتویەتی کەوا رادەی دەرمان دروست کردن لەووڵاتەکەماندا زۆر باشە بە گوێرەی تازەیی ئەم پیشەسازیە کۆریەیە

هەروەها روونی کردۆتەوە کە بەرهەمهێنانی ئەم پیشەسازیە زۆر بەرەی سەندووە لە کاتی دامەزراندنی کارگەی دەرمان لە سامەرا لە ئەنجامی بەکارهێنانی ئەو توانایانەی کە لەبەر دەستایە بەشێوەیەکی رێکوپێك وەدانانی بەرنامەیەك بۆ بەرهەمهێنانی دەرمان کە لەکەل پێویستی یەك ئەگرێتەوە .. لەسالی یەکەمدا نرخی بەرهەمهێنانی دەرمان ملیۆنێك و ٦٦٣ هەزارو دینار بوو ، ئەم نرخەش لە زیادبونێکی بەردەوامدا بوو تا لەساڵی ١٩٧٦ گەیشتە ١٠ ملیۆن‌و ٤٧٦ هەزارو ٩٨٤ دینار ..

دروستکردنی (٦٢) قوتابخانە لە هەولێر

بەڕێوەبەریەتی ناوخۆی پارێزگای هەولێر لیژنەیەکی تایبەتی بۆ هەڵبژاردنی شوێن‌و ڕووبەری « ٦٢ » قوتابخانەی سەرەتایی‌و ناوەندی وئامادەیی پێکهێنا بۆ دروست کردنی ئەو قوتابخانانە بەشێوەی خاز بەدەست .

ـ ٣١٠ ـ هەزار دیناریش بۆ دروست کردنیان تەرخان کراوە .

ئا.د.ع

سکرتێری رێکخراوی جیهان بەغدا بەجێ دەهێڵێ

دوێنێ بەرێز نوولیان نستۆر سکرتێری گشتی رێکخراوی ڕۆژنامەنووسەکانی جیهان دوای کۆتایی‌هاتنی سەردانێکی حەوت ڕۆژی لە وڵات ، بەغدای بەجێ هێشت .

بەرێز نستۆر لە سەردانەکەیدا گفتوگۆی لە گەڵ کاربەدەستان‌و نیقابەی ڕۆژنامەنووسەکان دەربارەی خۆئامادەکردن‌و کار رێکخستن بۆ بەستنی کۆڕێکی جیهانی سەبارەت بەڕێ‌گرتن لە کارتێکردنی ڕاگەیاندنی ئیستیعماری لە ڕاگەیاندنی جیهانی سێیەم کرد ، ئەو کۆڕەش لە مانگی تشرینی دووەمی داهاتو لە بەغدادا ئەگیرێ .

بەرێز نستۆر پێخۆشحالی خۆی بۆ ئەو سەردانە دەربڕی‌و دەستی وا بۆ گفتوگۆکانی کاروبارو پێشنیازی تایبەتی بۆ بەستنی کۆڕەکە وسەرخستنی ، ڕەزامەندی نوێنراوە ..

ئەوەی شایانی باسە ئەو کۆڕە بە هاوکاری لە گەڵ ڕۆژنامەنووسەکانی ئەهێڵێ ڕێکخراوی یۆنسکۆدا ئەبەسترێ .

لە کۆتاییدا بەرێز نستۆر لە لایەن زمارەیەك لە ئەندامانی ئەنجومەنی نیقابەی ڕۆژنامەنووسانەوە بەڕێ کرا .

پاریزگاکان لەهەفتەیەکدا

● پێوی بەرێز جێگری پاریزگاری نەینەوا پیشازگای بەرهەمی میللی‌و هونەری‌ی مەرکەزەکانی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری کە بەرێوەبەرایەتی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری سازاندبووی ، لەهۆڵی بەرێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری‌ی میللی لە موسل‌ـ کردەوە .. پیشانگاکە بریتی‌بوو لە ئەڵی بەرهەمی‌واکە بە دەرزی‌و کوتانی کانزاو کۆڵین‌و پیشەی میللی کرابوو ..

● ● ●

● پێوی سەرۆکایەتی ناوچەی کشت سازی لە شاری تەئمیم دەسی بەجێ‌بەجێ کردنی چەند پرۆژەیەك کردوە کە « ٤٠٧ » هەزار دینارە تێ‌ئەچێ‌و بریتی‌یە لە : بەڕەبێندانی هەرەوەزی‌یەکشتوکالیەکانی داقوق‌و بنیادنانی دەهۆڵی جۆجەڵەو گوشت‌و دووهۆڵی هێلکە لەکێڵکەی تەئمیم‌و بناغەیەك لەشیناوەردی گشتی‌ی وەهران‌و مەرکەزێکی ئاراستەکردن‌و دووخانوو بۆ پرۆژەی بەرەبێندانی ئۆکە لە ریازدا .

● ● ●

● سەرۆکایەتی تەندروستی شاری هەولێر ، بارەیەکی خۆباراستنی دژی مەلاریا لەسەرانسەری شارا دەس پێ‌کردوەو گەلێ تیبی‌تەندووستی بۆ ئەم مەبەستە پێکهێناوە .. سەرباری ڕێکخستنی گەلێ دەورەی مەشقکردن بۆ ئامادەکردنی نادیری پسپۆڕ لە نەخۆشی‌و قەلاچۆکردنی نەخۆشی‌باوو تەندروستی گشتی‌ی .

بەم زوانە شوشەیەکی زۆر ئەکەوێتە بازار

کۆمپانیای گشتی هێنان‌ودابەش‌کردنی کەرەسەی‌خانووبەرە بەم زوانە میقدارێکی گەورەی پێوانە کراوی هەمەجۆری شوشەی سپی بە ئەستورایی ٢و٣ میلیمەتر بە جۆرێك کە پێویستی ناوخۆی بڕگاکەوە ئەخاتە بازارەوە .

ئەمەش بەرێز جابر حسین وڵات داود بەرێوەبەری گشتی کومپانیاکە دەری‌بڕی‌و وتی ئەو زمارەیەی کە لەبارەی ئەم کەرەسانە لەسەری ڕێك کەوتوین لە نیوەی هەفتەی رابوردودا دەستیان بە گەیشتن کردوە ، هەروەها وتی بەم زوانە لە ٧٠٠ هەزار مەتری چوار گۆشەیی کە لەگەڵ گەلێ وڵاتا لەسەری ڕێك کەوتوین کە هەمو هەفتەیەك ٤٠ هەزار مەتری چوار گۆشەیی بگاتە وڵات ٤٤ هەزار مەتری چوار گۆشەیی شوشەی سپی ئەکاتە

لە بواری دابەش‌کردندا لەڕوی کومپانیاکەوە بەرێز بەرێوەبەری گشتی وتی دابەش کردن لە لایەن پێنج هەڵبژاردەوە ئەکرێ کە لەوانیش بۆ ڕەکردنەوەی پێویستی پارێزگەکانی ناوەڕاست بەغداد بابلەو بۆ ڕکردنەوەی پێویستیەکانی خوارو هەڵبەندی بەسرایەو بۆ ڕکردنەوەی پارێزگەکانی باکور تەئمیم‌و نەینەوایە .

هەر وەها وتی دابەش‌کردن بە گوێرەی لیستەی دابەش کردن ئەبێ کە کومپانیاکە زەمینەیی تەرخانی کردوەو لە سەدا چلی ئەم شوشانە بەسەر بەغدادا دابەش ئەکرێ‌و لەسەدا پازدەی بەسەر بەسراداو لەسەدا دەی بەسەر نەینەواو هەمو شارەکانی تردا بە گوێرەی فرۆشتن‌و پێویستی هەمو کەل‌و پەلێك کە کومپانیاکە سەوردای ئەکات دابەش ئەکرێ .

لەسەدەری

عبدالقادر خلیل

ئاخۆ ماڵ‌و منداڵی چۆن چۆنی لەگەلیدا بژین ؟

هاوڕێکەم هەرچەندە بەرەنگوروو لەوە ناچێت کە زوو هەڵبچێت بەڵام ئەوەی من‌دیم یاخوا کەس ئەی‌بینێت . دەمەو ئێوارە بو بۆسەردان‌چومەلای ئەماشام‌کرد ماڵ لەوە ناچێت ئارام بانی یەسەردا کێشا بێت . هەروەك ڕوودراوێکی سەیر ڕووی‌دابێت‌وەهابو لەپیش چاوم . بەڵێ دانم بەخۆمداناو هەوالم پرسین‌وگوتم تاقی‌کردنەوەی سەری سال ئەوابو منداڵان چۆن بون‌لە تاقی‌کردنەوەکاندا ؟ هاوڕێکەم هەروەك فس فس‌پاڵەوان قوت بوەوەو گوتی کەی من منداڵم‌هەن هەمو خەریکی ئارایشت کردن‌و تاس‌و لوس‌دانی خۆیانن کوا گوێ دەدنە کۆشش . ئەوە هەمو هاتونەتەوە سەرو سێچوارسفریان تێدایە دەوەرە مەمرە .

ویستم هاوڕێکەم ساردبکەمەوە وگوتم کاکە ناهێنێت والەخۆت بکەیت ، منداڵ خۆی‌دەبێت هەست بکات بەچاکی‌و خراپی خۆی‌و باوکیش دەبێت‌بگونجێت لەگەڵ چەرخی نوێدا ئەمڕۆ ئەو ساتە نەما کە لەترسی دەرنەچون خۆمان دەشاردەوەو گۆی‌و فزیمان‌دەکرد لەباوکمان تۆ بابزانین هۆی دواکەوتنیان چی‌یە چاری‌بکەین نەك ئابەم جۆرە هیچ شێتکت لە ماڵدا بە ساغی نەهێڵیتەوە هەموی لەداخا بشکێنیت زیانێکی زۆرت‌لەخوت‌و ماڵ‌و منداڵت‌داوە .

منداڵەکانم بانگ‌کردەهێندێکیان دوا کەوتوبون هۆکەش کەم تەرخەمی خۆیان‌بوە لەراستی‌دا بەڵام بەڵێنان داکە لەپشوی هاوین‌دا لەقوتابخانەکاندا کەکراونە تەوە بۆ یارمەتی قوتابی‌یە لاوازەکان‌لەوێدا بخوێنن وەلە تاقی‌کردنەوەی قوتابخانەداکەمو کوریەکانیان پڕ بکەنەوە جارێکی‌تر نەبنە هۆی ئاژۆی‌باوکیان گفتم لێ‌وەرگرتن‌و ڕووم‌کردە هاوڕێکەمو گوتم‌لات‌وایە بە هەڵچون شتێك دەکەیت . کاکە ئەو چەرخەئەما هەموو لایەك خۆش ئەمڕۆ ڕۆژی ئەوەیە ڕێگەی‌نوێ بگریت بۆ چارە سەرکردنی ئاژۆی . ئەوە ئەما بەزەبری‌نوکەشەق قوتابخانە بە منداڵ بخوێنیت .

دەبێت ڕێگەی بەروەردەکردنی نوێ بگریت . جاری‌جاران سمیل بابڕ نەبوایە ئەدەکەیشتە پڕلی شەشەمی سەرەتایی ئێستاکە زانکۆ بەدەگمەن قوتابی تێدا دەبنییت سمیلی بۆر کردبێت . کاکە تۆزێك لەسەر خۆ بەرۆژ ڕۆژی هێمنی‌و ڕێگە نیشان‌دانی‌راستە . ئەمڕۆ یەکێتی قوتابیان زۆری ئاڵوزەکانی‌خۆیان خۆیان چارە سەری دەکەن ڕێگەی راست‌و چاك دەدۆزنەوە بۆ هاوڕێکانیان‌و جارجاریش تەنانەت یارمەتی‌قوتابیە هەژارەکان دەدەن .

تۆزێك هاوڕێکەم خاوکردەوەو جگەرەیەکم بۆ داگیرسان‌و گوتم ئامنداڵان وەرن بەڵێن‌بدەن بە باوکتان کە ئیتر دوا ناکەون لە هیچ وانەیەکدا . منداڵان هەمو دەستیان کردە ملی‌باوکیان لە دلی‌خۆمدا گوتم‌فس فس پاڵەوان بوچی تو وادەزانیت بەهەر شەوگورەشەچارە سەری ئەم جۆرە دواکەوتنانە دەکرێت ، سەیر نەبێت لاتان زۆر جار هۆی دواکەوتنی منداڵ‌لە قوتابخانەدا ئۆبالی دەکەوێتە ئەستۆی باوکو دایك !

پاشماوەی هەروەتار

دۆزینەوەی چارە سەرکردنی تەفروتوناکەرانە بۆ مەسەلەی فەلەستین وەك خزمەتێك بۆ ئەخشە ئیمپریالیەکان‌و زایۆنیەکان .

بۆ ئەوەی ئامانجە راستەقینەکانی سەردانەکەی قانس بزانین ، پێویستە تێکڕایی پرۆژەکەی بیگن‌و کارتێکردنی ئەو هاتوچۆیە لەرەونی رووداوەیەك بەدوای یەکەکانی ناوچەکەدا بزانین .

پرۆژەکەی بیگن بۆ چارەسەرکردنی ململانێی نێوان عەرەب‌و زایۆنی لە سەر ئاشتی‌یەکی بەتەواویدا هەڵخراوە ، واتە کۆتایی‌هاتنی دۆخی شەڕو ئێکهێنانی بەیوەندی دیبلۆماسی‌و ئابوری‌و ڕۆشنبیری وگەشتوگوزاری لە نێوان ڕژێمەکانی سازاندن‌و زایۆنی دوژمندا .

پرۆژەکە کشانەوەی لەزوربەی ناوچەی سینای‌و بەشێکی جۆلان تێدایە ، بەڵام بەمەرجێ ئەو بەشەی لێی کەکشێتەوە ناوچەیەکی بێچەك بێت . پرۆژەکە رەفزی کشانەوەش لە بەری ڕۆژئاوائەکا و ئەوەش ئەخاتە بەرچاو کە ئەوانەیە بتوانرێ دەسەڵاتی بەرێوەبردنی بەشێکی ئەو بەرە لە ژێر دەسەڵاتداربەتی ئاسایشەرانەی زایۆنی دوژمندا ، بە ئوردون بدرێ .

پرۆژەکە رەفزی بەشداری‌ـ کردنی رێکخراوی رزگاری کردنی فەلەستین ئەکا لە کۆنگرەی جنیڤدا ، هەروەها رەفزی دامەزراندنی دەوڵەتێکی فەلەستینیش ئەکا لە بەری ڕۆژئاوا و کەرتی غەزەدا ، پرۆژەکە ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە ئاشتی‌یەکی بەتەواوی ئەبێ لە پێش ئەونیمچە کشانەوەیەدا بڕەخسێنرێ .. پرۆژەکە پەنجەی بۆ ئەوە درێژ کردووەکە کاتێ چارە سەرکردنی سەرانسەرانەی مەسەلەکە سەری نەگرت ، ئەبێ سێلیژنەی ناوکێیی لە گەڵ میسرو سوریاو ئوردوندا بۆدانانی پەیمانی دووقۆلی چارەسەرکردن پێك بهێنرێ .

ئەو پرۆژە زایۆنی‌یەکە ڕژێمەکانی سازاندن خۆیان‌وا پێشاندا ڕەفزی‌ئەکەن ، لە بەرئەوەی کشانەوەی زایۆنی لە خاکی داگیرکراوی عەرەبداتێدانی‌یە ، گومان لەوەدانی‌یە ئەبێ مێتشکی ئیمپریالی زایۆنی‌دەربارەی پرۆژەیەکی لۆژی ئەمەریکایی ئاوەڵا بکاتەوە ، کە هەمان ئەو ئامانجانە بێنێتەدی کە لە پرۆژە ئەسلەکەداهەن . کە بەشێوەیەك بێت سەرودەری لێ دەربکرێ جەوهەری پرۆژەکەی بیگن‌و دان‌پێدانانە بەراوتزیەکانی شۆڕە سوارانی سازاندن بە پرۆژەکە بگرێتەوە ، بۆ ئەوەی زیاتر باشە کشێی ڕێ بۆ چاکەی زایۆنی دوژمن وبەهێزکردنی هەڵوێستەکانی‌و بۆ زیاتر داگیرکردنی خاکی عەرەب بخرێتە کۆڕێ ..

ئەمەیە مەبەسی سەردانەکەی قانس بۆ ئەو ناوچەیە .

لە ئەڵ ئەوەدا کەنیازو مەبەسی پرۆژەکەی بیگن بۆ هێشتنەوەی خاکی عەرەب بە دەست زایۆنی‌یەوەو لە قەنەمدنی بەری ڕۆژئاوا بەخاکی زایۆنی رزگارکراو و بەرهەڵستی‌کردنی زایۆنی بەرامبەر جەوهەری ئەوشتەی ڕژێمەکانی سازاندن ئەیخەنەروو ، ئاشکرایە ، ئەمە ڕێی لە لاکانی سازاندن نەگرت کە زیاتر ملکەچ بکەن‌و «نیازباکی» بیگن بسەلێنن‌و قسەی نوێ‌نوێ بخەنە ئۆڕێ .

سەرۆکی ڕژێمی میسر پێش کەبشتنی قانس بۆ قاهیرە بە ئیستگەیەکی تەلەفزیونی‌ئەمەریکای راگەیاند « کە بەتەواوی ئامادەیە بو هەڵوێست گرتنەبەرێکی نەرم سەبارەت بە بەشداری‌کردنی فەلەستینیەکان لە کۆنگرەی جنیڤدا .. »

سەرۆکی میسرو مەلیك‌حسین لەو دواییەدا لە قاهیرە لە سەر ئەوە ڕێك‌ئەوتن کە ئەو دەوڵەتۆکە فەلەستینیەی پشتیازگراوە ئەبێ بەرژەمەندی مەلیکایەتی ئوردونەوە بەدبێت ، بۆئەوەی ئەم کارەلە گەڵ جەوهەری پرۆژەی ئەمەریکاو زایۆنیدا یەك کەوێت .

سەردانی قانس لە ئەوناوچەیە ، بۆ وەرگرتنی ڕەزامەندیەتی ڕژێمەکانی سازاندنە دەربارەی جەوهەری پرۆژەکەی بیگن لە چوارچێوەی پرۆژەیەکی ئەمەریکایی‌دا و تاریکە بۆ راگیشانی ئەورژێمانە بۆ هەڵگاونانی نوێ لە بواری پاشەکشانەوەو بەدەستەوەدانی مافە رەواکانی عەرەبدا .

سروشتی ململانێی نێوان عەرەب وزایۆنی‌و بوونی شازی قەوارەی زایۆنی لە ناوچەی عەرەبیداو ئەو بارەزاواو شازقەی بەرژەمەکانی سازاندنەوە دیارە کە تایبەناقاقای لە ناو بیزاری‌و بەرهەڵستی‌کردنی جەماوەراندا بۆ هەموو پرۆژەکانی سازاندن ، نوقم بوون .. هەموو ئەمانە پرۆژەی سازاندن بەرەو ڕێگەیەکی داخراو مل پێ‌نەنێن . لە بەر ئەوەی ڕێگەی دەسگیربوونەوەی خاك‌و مافەکان ئاشکرایەو هەروەك سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکر لە وتارە مێژویی‌یەکەیدا لە بیرەوەری هەر دوو شۆڕشی بیرۆزی تەموزا دووپاتی کردەوە .

بریتی‌یە لە :

یەکجاری واز لەرێبازی ڕێکەوتنی خۆبەدەستەوەدەرانە بهێنرێ‌و ڕێبازی تێکۆشانی رزگاری‌خوازانە بگرێتە بەرو جەماوەران ئامادە بکرێن‌و پشتگیری هێزی بەرگری فەلەستینی بکرێ‌و زۆر بە توندی لە بەرژەوەندو نەخشەکانی ئیستیعمار بدرێ .

پاشماوەی : گەشتەکەی قانس ..

یەکگرتووەکانی ئەمەریکا ئەرکەکانی خۆی‌بخاتە ئەستۆو ڕژێمەپەیوەندیدارەکانیش « چقل ناخەنە سەر ڕێگای ئەو کەسەی لە واشنتۆنەوە بێت‌و بەدوای « ئاشتیدا » بگەڕێ » .

لە بیروتیش ئەمڕۆ سەرچاوەیەکی ئاگاداری فەلەستینی گوتوویە قانس لەو گەشتەی ئیستایدا چاوی بە سەر کردە فەلەستینی‌یەکان ناکەوێ .

سەرچاو کە ئاگوتوویە ڕێکخراوی رزگارکەری فەلەستین باری سەرنجی خۆی سەبارەت بە چارە سەری مەسەلەی فەلەستین بە حکوومەتی ئەمریکا راگەیاندوەو هەڵویستی خۆی روون کردۆتەوە ، ئەوەش لە یادداشتێکدا کە ئەمیر فهد بن عبدالعزیز جێ‌نشینی سعودیە داویەتە سەرۆك کارتەر .

سەر چاوەکە ئامادە نەبوو ناوەڕۆکی ئەویاددا شتە بدرکێنێ وهەر ئەوەندەی گوت‌کە بڕچوونی فەلەستینی یەکانی دەربارەی « دەوڵەتێکی » سەربەخۆ لە لێوارەی ڕۆژئاواو ناوچەی داگیرکراوی غزەدا ـ وەك‌خۆی گوتەنی ـ تێدا هاتۆتە گۆڕێ .

لەلایەکی ترەوە سەرچاوەکانی زایۆنی دوژمن ئەمڕۆ گوتیان کەوتووەتۆی‌قانس لە سەردانی تەل‌ئەبیبدا تەنیا دەربارەی ڕێکاخۆش کردن بۆدەست پێکردنەوەی گۆنفرانسی ژنێف دەبێ .

دوێنێش سەرچاوەکانی دوژمن گوتبوویان وەزیری دەرەوەی ئەمریکا تەنیا بیروڕاکان وەردەگرێ هیچ‌شتێکی وانیشان‌نادا کە هەولی پێکەیاندنی پێداویستیەکانی « سازاندن » بدا .

هەروەها ڕۆژنامەکانی دوژمنیش دوێنێ رایانگەیاندبووکە مەناحیم بیگن لە مانگی تشرینی یەکەمی داهاتوودا سەفەرێکی تازە بۆ وڵاتەیەکگرتووەکان دەکا .

ڕۆژنامەی « یدیعوت احرونوت » ووتویەتی بیگن لەو سەفەرەدا چاوی بە سەرۆك‌کارتەر دەکەوێ .

institut kurde de Paris

ئامادەکردنی منداڵ بۆ ژیان

هەموومان لەو بڕوایە داین کە لەدایکبوونی منداڵ ئەرانەوەیەکە بۆ نادەمیزاد وەژیانەوەیەکە بۆ دایک وباوک پاش کێچ کردنی ئەو دایکوباوکە .

هەمو منالێك بەزۆری (عەواملی وراسی) لە دایکو باوکیەوە وەرئەگرێت لەلایەن رەنگو باڵا وتینەیی سەرتاپا بەتایبەتی شێوەیی کەللەسەرو هەیکەلی ئێسقانی و درێژوکورتی باڵو لاقی .

جگە لە رەنگی چاوو برو و ڕچ وشێوەی لوت وەدەمو دانیش ئەمانەش کەوا ئەبنە هوی ئەرانەوەی ئەونەی باوکو دایک و هەتا چەن پشتێك ئەڕوا ئەم لێچوونە کە وا بەلگو ئەو منانە ئەچێتەوە سەر یەکێ لە هەرە دوورەکان لە بنەماڵەی باوکی یاخود دایکی .

ئەبی بزانین کە ئەم لێچوونە (الشبه) ئاتوانی دایکو باوکی یاخود هیچ زانایەکی ورانە کە دەس کاری بکا وە بیگوڕێ .

واتە ئەوەی بکۆڕێت مەمنالا هەر ئەمێنێتەوە سەر ڕەوشتو جولانەوەی و خوو گرتنی و هان دانی مێشکی بۆ وەرگرتنی زورترین بەش لەزانیاری ڕوژ بەڕوژ (زانیاری تازە هەلکەوتو) و هەروەها ئامادەکردنی هونەرە مەزنەکانی (الفنون والهوايات الجميله) کە لە هەستیا ئەبزوێو پەروەردەکردنی بەشێوەیەکی نوێ ئەرکی ئەمانەش کە ئەکەوێتە سەرشانی دایکو باوك (١) قوتابخانەو ماموستا (٢) کومەڵو نیشتمان (٣) .

بەتایبەتی ڕەوشتو جوولانەوەی منال ئەرکی سەرەتایی منالەوەیە لە گەل هەندێك لە خووگرتن و پال پێوەنان (دوافع) بۆ فێربونی بەکارهینانی هێزی میشك (القابليات الذهنيه) بوزانین . لێك دانەوە ، بێکولینەوە بێکومان زانیاری وەرگرتن ئیشی گرنگی قوتابخانە و بەهۆی وەرگرتنی زانیاریەوە ئەو منالە ئەگاتە پلەیەك کە سود وەرگری لەو ڕەوشت وجولانەوەیەی کە لە مالەوە تیا چێنراوە و هەروەها لەوزانیاریە سود وەرئەگری کە لە قوتابخانە وەری گرتوە بۆ بەڕێوەبردنی ژیان لە هەمو کاتیکا .

ئەم دوو بەمانکایە کە منال تیا پەروردە ئەبی پلەی سەرکەوتنە کە بەئورجی و بێترس بجولێنەوە لە ژیانی کومەلایەتی و نیشتمانیدا وبزێك بێتەوە لنیان و کەلکی بێ بۆیان چەن بدا وچەن وەربگرێ .

تاکو ئیستا زانیمان کێ چەن وتاج رادەیەك بزوتنەوەو ژیانی منال دەسکاری ئەکرێ و وە ئەبێ بشزانین کە هەوی بێ کەیشتن منال ئەبی بەتایبەتی بەجۆرێکی زانیاری وە مەوزوعی بێت بێ ئەوەی بە پالپێوەنانی هەستی تایبەتی خومان ئەو منالەبخەینە ژێر ئەرکیکی زوروگران وەزوری بێ یەکەین ئەو شتانە فێربێ کە خومان ئارەزومان ئەیەوی یاخود مەبەستیکمان هەیە لەوەدا . بەلکو زور دابن وباوك هەن وائەزانن ئەبی منالەکەیان بچێ بەشتێك کە خۆیان لەمنالیا ئاواتە خوازی بوون و نەیان توانیوە بەهوی زروفیکی تایبەتیەوە ئەو ئاواتە بێتە دی ، یاخود بۆ چاولێکەری و خۆبیشاندان ، لەبەر ئەوە منالەکە ئەکەن بەئالەتیك بەدەستیانەوە کە بێخەنە سەر ڕێبەکا ئەتوانێ دەرچێت ولێ لە ئەنجامدا ئەبی بەقوربانی ئەوان .

جا لەبەر ئەوە ئەبێ لێرەدا بیر لە توانای میشکو هێزی لەش وتەندروستی گیانی ئەو منالەبکەینەوەو بزانین کە چ رادەیەك ئەتوانێ بروا بێ ئەوەیی ئەرکی زورگرانتر لەتوانای خوی بە میشك و بەگیان بخەیتە سەرشانی و پاتی بێوەنێین بەلکو ئەبێتە هۆی گەڕانەوەیەکی بە توندی بۆ دواوە لە باتی ئەوەی بۆ بیسەوە .

نوسینی
نجاة رفيق حلمی

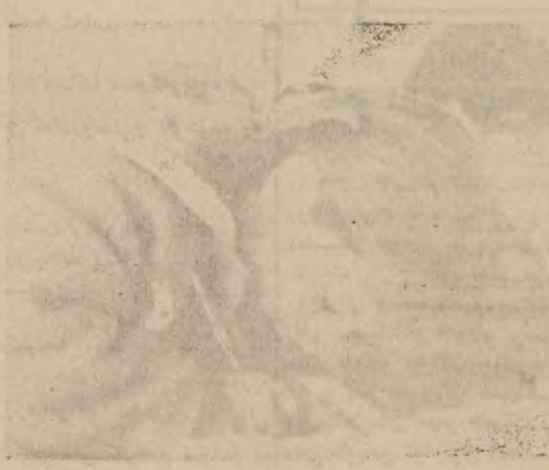

خاوێنی گرنگترین نیشانەی ئافرەتە

ئەگەر هەردایکێك یاخود کەبیانوی مالێك توانی رژێمێکی دیاریکراو بۆ پاکوخاوێنی مالو منالو خواردەمەنی ڕەچاو بکات، هەموان لە گەلی لەو نەخۆشیانە دوورئەخاتەوە کە لە ئەل خۆڵو تۆزا بلاو ئەبنەوە . هیچ گرنگ نی یە مال بڕ کەلوپەلی قەبەو رازاوە بێ ، بەنکو گرنگ ئەوەیە ساکارو خۆش و پاکوخاوێن بێت .

پاکوخاوێنی ڕەفتارێکی کۆمەلایەتی یەو کۆمەلگای هەندێ ولاتی بێ لەهی هەندێ ولاتانی تر دەرکەوتوترو لەبەرچاوتر دەرئەکەوێ ... ئافرەت گرنگترین توخمی پاکوخاوێنی یە لە کۆمەلگادا ، ئەگەر ئافرەت بایەخی بەپاکوخاوێنی مالەکەی و منالەکانی دا ، کۆمەلگا هەمووی پاکوخاوێن ئەبێت ، هەروەك زاناکانی دەرون ئەڵێن ، ئەگەر ئافرەت .

هەستی پاکوخاوێنی ڕاگرتنی ئەما ، مانای ئەوەیە گرنگترین نیشانەی ئافرەتایەتی لە دەست چووە ، هەرچەندە شاجوانی جیهانیش بێت .

ئامادەکردنی :
سلوی جواد

دایك وکچە هەرزەکارەکەی

ئامادەکردنی :
رجاء خضير

کچ دوای ئەوەی ماوەی منالیەتی و لاساری و یاری کردن بەسەر نەبا ، بە قۆناغی هەرزەکاریدا تێ ئەپەڕێ ، دایك ئەبینێ کچەکەی وردە وردە لە هاروهاجی بەوە ئەگۆڕێ بۆ ئادەمیزادێکی لەسەرخۆو ناسك و بایەخ بە شۆخی و جوانی خۆی ئەدا .

کچ بەرەو دەست بەخۆدا هێنان مل ئەنێ و حەز لەخۆبێچانەوە ئەکا ، لەم ماوەیەدا بێویستی بەدایکێکی ڕۆشنبیرە کە لە دەردی بزانێ و تێبگا و ڕێزی سۆزی کچەکەی بگرێ، هەروەها کچ لەوتەمەنەدا بێویستی بە .

دەستەخوشکێکی دلسوز هەیە تاوەکو ئەهێنی دلی خری لا بدرکێنی ، لەبەر ئەوە بێویستە هاوڕێ یەك هەلبژێرێ کە لەئەل بیروڕایدا بگونجێ و هۆشمەندبێ و لەئەلی شتیش تێبگات ، وا ئەبێ دایك خۆی هەل ئەقورتێنێتە هەلبژاردنی دەستە خوشکی کچەکەیەوە ، ئەمە کارێکی باشە ئەئەر وابێ لە چاکەی کچەکەیە و پەیڕەوی ئەو دۆخەش بکرێ کە کچەکەی بیا تێدەپەڕێ . لەبەر ئەوە بێویستە دایك لەو ماوە ناسکەی ژیانی منالاندا ، بایەخ بە کچەکەی بدا ، بۆ ئەوەی ڕاستو ساغو دروست پەروەردە بکرێ و بێبگەیەنرێ .

هاوین ونەخۆشی ریخۆڵە

لە هاوینیدا ئەخۆشی ریخۆڵە زۆر ئەبێت هۆی ئەم نەخۆشیەش ئەوەیە کە خواردنی تازە دەرخواردی منداڵان ئەدرێت ، لەمەش گرنگتریان بیسی ئەم خواردنانە بەهۆی زۆر بوونی مێش و مەگەز لەم وەرزەداو ئەخۆشی لێك گرتنەو بەئاسانی ، چەوریش هۆیەکی ئەم ئەخۆشیەیە ..

نیشانەکانی ئەم ئەخۆشیەش سك چوون و کەم خواردن و بەرزبوونەوەی پلەی گەرمایی ئەشە لە پاشا سك چوون زیاد ئەبێت و رشانەوە بەردەوام ئەبێت لەم حالەدا شیروشیرینی لە منداڵ دەبڕێت و ناوی برنج یاخود ناوی سێو یا ماستی ئەدرێتێ لەپاشا پیشان پزیشك ئەدرێت، بەلام ئەگەر بێت و ئەخۆشیەکە سووك بێت و بەخێرایی چارەسەری بکرێت ئیتر ناپێتە هێزی کەم بوونەوەی قوورسایی بەلام ئەگەر بێت و بخرێتە پشت گوێ ئەمە ئەبێتە هۆی ووشك بوونی لەشی منداڵو تووش بوونی بەنەخۆشی دڵو گورچیلە کە چارەسەرکردنی زۆر زەحمەتە ..

منداڵ لە هاویندا زیاتر لە جارێك تووشی ئەم نەخۆشیە دەبێت ، ئەمەش ئەکەرێتەوە هێزی ئەوەی کە چاودێری باکی و خاوێنی و ئەندروستی منداڵ بەتەواوی ناکرێت . . هەرچەندە دایك منداڵەکەی پشت گوێ بخاتە ئەمەندە ئەم ئەخۆشیەی لێ زیاد ئەکات ..

لاوان وتوێژەکان

لەگەڵ تیپی هەڵبژاردەی "باء" لەدەورەی "مردیکا"

لەهەفتەی رابووردودا تیپی هەڵبژاردەی نیشتمانی « باء » لەیاری تۆپی پێدا ئەنجامیکی باش لەدەست هێناوەو توانیویەتی پوونی خۆی لە یاریگای بەدەست هێناوەو توانیویەتی وەرزشی لە باڵەوانێتی « مەردیکا » کە لە مالیزیا ئەکرێ بچەسپێنێ ...

لەیەکەم یاریدا تیپی عیراق بە دوو گۆل بەرامبەر بە هیچ لە ئەندنوسیای بردەوە ، گۆلی یەکەم « موسە بن سەعید »و دووەمیشیان « عەلی عەبدلزەهرە » کردوویەتی ...

لە دووەم یاریدا لەگەڵ تیپی لیبیادا وەك یەك وەستان بەبێ گۆل کردن ئەم جارەی بۆرما دوو هەل لەکیسی تیپی عیراق دا کە لە دوو پەنەلتی بێبەش کردین لە سەرەمین یاریدا تیپەکەمان ئەو بارەی بردەوە بەسێ گۆل بەرامبەر بە هیچ وە هەرسێ تۆپەکە « یەحیا عەلوان » کردوویەتی ... یاری چارەمیش لەگەڵ مالیزیا وەك یەك وەستان بەبێ گۆل کردن ..

لەگەڵ بۆرمادا عیراق بەنج فەلاح » و « جەمال عەلی » ئەم گۆلی کردووە بەرامبەر بە هیچ وە « یەحیا عەلوان » و « سەلیم بەنج گۆلەیان کردووە .. وە لەگەڵ تیپی کوریای خواروودا وەك یەك وەستان یەك گۆل بەرامبەر یەك گۆل ...

رۆژنامەکان بەتیپی عیراقدا هەڵئەدەن

رۆژنامەکان مالیزیا ستایشی تیپی نیشتمانی عیراقی کردووە بەو یاریەی کە ئەیکا بە شارەزایی و تەواوی .. وە رۆژنامەی « نجوم » ووتویەتی عیراق توانیویەتی خۆی لە باڵەوانێتی « مەردیکا »دا بیسان بدات وە جەماوەری مالیزیا زۆر بە ریزو شانازیەوە پێشوازی تیپی عیراقیان کردووە بە تایبەتی هەموو یاریەکانی زۆر بە باشی کردووە سەرەڕای ئەوەی کە تیپی بۆرما لە یاریەکەیدا لەگەڵ عیراق زۆر زەبرو توندی بەکارهێناوە ..

بەلام رۆژنامەی « اوتس فلايو » ووتویەتی .

عیراق زۆر بە توانایی لە یاریەکانیا سەرکەوتووەوهەموو یاریکەرەکانی بە پلەیەکی باش یاری ئەکەنو لە یاریگادا زۆر بە خێرایی ئەجوولێنەوەو مایەی مەترسین بۆ ئەو تیپەی کە یاری لەگەڵیان ئەکەن .. ئەمەو هەموو رۆژنامەکان ستایشی تۆڵچی عیراق « رەعد حەمودی »یان کردووە کە بە پلەیەکی هەست بە لێبرسینەوە خۆی نواندووە .

وەرزش لەناوچەی ئۆتۆنۆمیدا

رۆژی چوارشەممەی ڕێککەوتی ٢٧-٧-١٩٧٧ کۆتایی هاتووە بە میهرەجانی وەرزشی بەرێوەبەرەکانی لاوانی پارتی ئاکانی ئۆتۆنۆمی کە لە سلێمانی سازکرابو ..

وە ئەوەی شایەنی باسەکە هەڤال نوێنەری سەرکردایەتی لقی سلێمانیەی پارتی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب ئامادەبو .. لە ئەنجامی یاریەکاندا تیپی سلێمانی لە یاری تۆپی دەستیدا لە تیپی هەولێری بردەوە بە دوو هافتایم بەرامبەر بە هیچ ، وە لە هەمان یاری بچووکیشدا تیپی سلێمانی لە تیپی هەولێری بردەوە ..

وە لە یاری تۆپی پێدا تیپی هەولێر لە تیپی سلێمانی بردەوە بە شەش گۆل بەرامبەر بە چوار گۆل بە لێدانی بەنەرتی پاش کۆتایی بێهاتنی یاریو یەك وەستانیان یەك گۆل بەرامبەر بە یەك گۆل وە لە بۆکس وەشێنیدا تیپی سلێمانی لە تیپی هەولێری بردەوە بە حەوت قورسایی بەرامبەر بە سێ ..

هەروەها لە باڵەوانێتی جومبازیشدا سلێمانی دەرچووە ...

منالانی هەولێر لەئاسن هەڵگرتندا یەکەم بوون

رۆژی هەینی رابوردو لە یانەی وەرزشکاریی ئەجەف بۆربۆرتنی باڵەوان بازیی ئاسن هەڵگرتن لە نیوان منالانی ولاتداکراوە .. بەرێز حامد محمود حسن بارێزگاری ئەجەف چۆتەسەیری بۆربۆرتنەکە ..

لەسەرەتای بۆربۆرتنەکەدا ئەوتیمانەی تیایدا بەشداربون دروشمی حزب سەرۆکو دوو وێنەی گەورەی سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البكر و هاوری صدام حسین یان بلندکردۆتەوە .. ئەنجامی ئەو بۆربۆرتنەی کە ژمارەیەکی زۆر لە کاربەدەستان جوبونە تەماشاکردنی .

تیپەکەی بارێزگای هەولێر بەیەکەم دەرچو، تیپی بارێزگای میسان بلەی دووهەمی وەرگرت و بارێزگای بەغداش بوە سێهەم دوای ئەم بۆربورتنە کە لەلایەن یەکێتی ئاسن بەرزکردنەوەی لقی ئەجەفەوە ریکخرابو ، بەرێز بارێزگاری ئەجەف پاداشتو خەلاتی بەسەر سەرکەوتوکاندا دابەش کرد .. ئا.د.ع

کۆتایی لە باڵەوانێتی بەغدا لە شەترنجدا

لە بارەگای یەکێتی شەترەنجی عیراق باڵەوانێتی بەغدا بۆ ئافرەتانو لاوان بۆ یشکەوتوەکان کۆتایی .

پێهات باش ئەوەی کە هەشت رۆژی خایەند .. وە لە ئەنجامی ئەم باڵەوانێتیەی کە ٩٠ یاریکەری لاوو٢١ یاریکەری ئافرەتی تیایا بەشداری کردبوو « حەسەن عەبدولجەبار » بە بلەی یەکەم دەرچوو باش ئەوەی حەوت خالی کۆکردەوە .. بەلام دەربارەی باڵەوانێتی ئافرەتان یاریکەر «زەکاء عومەر» بە بلەی یەکەم دەرچوو باش ئەوەی کە شەش خالی کۆکردەوە ..

ئەمەو ئەوانەی لەم باڵەوانێتیدا بە یەکەم دەرچوونە لە دەورەی بەر لە کۆتایی دا بۆ باڵەوانێتی وولات بەشداری ئەکەن کە لە پێنجی مانگی ئابی داهاتودا دەست پێ دەکات ..

● ● ●

تیپی عیراق دووەم پلەی بەدەست هێنا

تیپی نیشتمانی عیراق (ب) دووەم بلەی لە باڵەوانیەتی مەردیکادا بەدەستهێنا دوای ئەوەی کوریای خواروو بەگۆڵێك بەرامبەر بەهیچ بەسەریا سەرکەوت ، ئەمە لە یاریەکدا کە تیپی عیراق یاری لەدەست خۆی دابوو ناڕێك یاری ئەکردو زیاتر لە سێ گۆنیشی لەکیس خۆی دا .

لەو یاریەدا تەنها گولچی تیپەکە رعد حمودی دەرکەوتووبوو و زۆر کارامانە دەوری خۆی بەجێهێناو زیاتر لە تۆپێکی مەترسیداریشی گرت . عیراق یەکەمجارە لە دەوردی مەردیکادا بەشدا ئەبێ .

ئەوەی شایانی باسە تیپی

پیشانگای یەکێتی قوتابیانی کوردستان لەصلاح الدین کرایەوە

بەپۆنەی جەژنەکانی تەموزی پیرۆزەوە لەلەل ئاهەنگەکانی پارزگای هەولێر بەچاودێری هەڤال علی حسین صالح ئەمینداری نووسینگای مەکتەبی قوتابیانی پارتی بەعسی عەرەب لقی زووروی عیراق مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتی قوتابیانی کوردستان پیشانگایەکی لە هاوینەهەواری صلاح‌الدین کردەوە .

کاك « فرید حسن حمد » لێپرسراوی رۆشنبیری و راگەیاندنی مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتی قوتابیانی کوردستان دەربارەی ئەم پیشانگایە دواو ووتی :

ئەم پیشانگایە لەسەر پێشنیاری لیژنەی رۆشنبیری و راگەیاندنی مەرکەزی ئەکرانت وە لەسەر بریاردانی مەکتەبی سکرتاریەتی یەکێتی لە هاوینە هەواری صلاح‌الدین ئەکرێت .

ئەم پیشانگایەش یەکێتی بۆ دووەم جارێکی ئەخات یەکەمیان سالی رابردوو لە سەر ئەم ئاستە لە شاری سلێمانی رێکخرا .

وە لەم پیشانگایەدا هونەرمەندانی هەر سێ لقی یەکێتی هەولێرو سلێمانی و دهۆك بەشداریان کردووە . ئەم هونەرمەندانەش ژمارەیان نزیکەی سی کەسەو سەربە لیژنەی رۆشنبیری لقی یەکێتی .. ئەوانەش بە بەرهەمی هەمە جۆری هونەری لەم پیشانگایەدا بەشداریان کردووە . . بەرهەمەکانیشیان بریتیە لە پۆستەرو تابلۆ « نشرە » و سیرامیك و نحت وە هەر یەك لەوانە دەربارەی جۆرەها باسی نیشتمان پەروەری و فۆلکلۆرو ژیانی کۆمەڵایەتی تەدویت .

ئەی کاك « فرید » ئەوەی سەرنجمان راکێشن کەوا ئەم پیشانگایە لەئاتی پشووی هاوینی قوتابیان کراوەتەوە ، بۆ :

— ئێمە ئەمانەوێ قوتابی بەردەوام پەیوەندی بەیەکێتی یەوە هەبێت ودرێکخستنی ئەم جۆرە پیشانگایانە ئەم مەبەستەمان بۆ ئەهێنێدی ئەمە لەلایك لەلایکی تریشەوە ئاشکرایە کەوا .

ئاشکرایە کەوا لەم وەرزەدا قوتابی کاتی دەست بەتالی زۆرە وە بۆ ئەوەی یەکێتی بەشدارنیکی راستەقینە بکات بۆ هەلمژینی ئەو کاتەی قوتابیان ئەم جۆرە پیشانگایانە ئەکاتەوە .

دوای کاك «فرید» چاوومان بە کاك « فیصل عثمان » کەوت کە یەکێکە لەبەشدار بووەکانی ئەم پیشانگەیەو لە لقی یەکێتی قوتابیانی هەولێرەو بۆی سەبەمی ئامادەیی پیشەسازی بەشی دارتاشی کاك فیصل سالی ١٩٧٣ لە پیشانگای کۆمەڵی هونەرمەندان لە هەولێر بەشداری کردووە .

وە لە سالی ١٩٧٤ یەکەم پیشانگای تایبەتی لە هۆلی قوتابخانەی ئەیوبیە لە هەولێر کردۆتەوە وە سەرەتای مامەلەکردنی لەگەل نەخش کێشان و رەنگدا ئەگەڕێتەوە بۆ سالی ١٩٧٠ کە لە بۆلی شەشەمی سەرەتاری بووە .

● ئەی ئەمجارە بە چەند تابلۆ بەشداریت کردووە ؟

— ئەمجارە بە ((١٥)) تابلۆی زەیتی و ئاوی بەشداریم کردووە ئەدەربارەی فۆلکلۆرو گیرو ڕشتی کۆمەڵایەتی کوردی ئەدوین لەگەل چەند جۆرە ((تخطیطێك)) .

پ. هاوکاری

ڕەواندز .. هاوینە هەوار و گەشت و گوزاری بەرەو گۆڕان و دواروژێکی گەشەدارتر

لە شاری رواندزی دۆرینداچەند هۆیێك گۆڕۆتەوەو لەگەل چەند نیشانەیێکی تر کە ژمارنیان بۆنیە ، شارەکەیان کردۆتە نمونەیێکی بێهاوتا لەرووی جوانی و سەرۆشتی رەنگیندا . تە لایەکدا شارکی دێرینە ڕە لە دەست نیشان کەری هێزوویی ودکو قەلاتی پاشای گەورەو قونکرەی شەشەم و قەلاتی شۆشتن ، سەرەڕای بردی مەلاسوشخان جگە لەمانەش چەندان بەلگەی بیمراو گۆنیەتی رواندز دەسەلێنن . لە رۆژئاوای دیمەتە جوانو سەرسوڕهێنەرەکانی ناوچەکە وەکو شاخە بەرزەکان کە بە درێژایی ساڵ ئووتەکانی بە بەفری زیوین دەبریقێنەوە وەکو (کورەك)و (هەندرین)و (زۆزك) .. هتد . رواندز کەوتۆتە سەربەرزایەکی درێژ بووەوە بەسەر دەشتەکە سەوزەکەی (دیانا) لە بەهارداو چەند دۆلێکیش تەمارێی داوە .

لە نزیکیشیدا چەندان رووبارو جۆگەلە سروشتیان پڕکردۆتەوە دیسان ، لەرووی سێبەمەوە خاوەنی دوو هاوینە هەواری دلگیرە کە هەزەرە نزیکەکەیان تافەکانی بێخالە لەگەل بیشوولو جوندیان ئەبێ ئەوەشمان لەبیرنەچێ کە رواندز کەوتۆتە ناوەڕاستی ئەم هاوینە هەوارانەو هاوینە هەواری گەلی عەلی بەگو حاجی ئۆمەران و دەربەند . ئەم نیشانانەی کە لە سەرەوە باسمان کردن پالپشتێکن بۆ ئەوەی رواندز بخەنە رێزی بنکە هەرەیەکەمەکانی گەشت گوزاری لە وولاتە خۆشەویستەکەماندا . بگرە لە جیهاندا . بە تایبەتی کاتێ رەچاوی ئەم شتانەی خوارەوە دەکەین .

یەکەم : بایەخدان بە باشەماوەی دۆرینان وقەلاتەکانی و نوێ کردنەوەیان بە رێگای دروست کردنی نموورە بە دەوریاندا تە هەموو رێگەوە لەگەل دانانی پاسەوان و پاوداری بەردەوام .

دووەم : قیرتاوکردنی ئەو رێگایەی کە بە هاوینە هەواری بێخالی بەستۆتەوە . ئەمەش لەبەر ئەوەی کە رێگای ئێستای بۆ هاتوچۆ دەست نادات هەروەها تا بلێی ئەسکەو پڕە لە پەناو پێچو کۆسپو وورده بەرد .

سێیەم : فراوانکردنی ئەو رێگایەی کە دەبەبەستەوە بە جوندیان و کارکردن بۆ دووبارە کردنەوەی قیرتاوکردنی لەگەل بایەخدان بە رووناکی .

چوارەم : چاوخشاندنێك بە رێگا بە پێچەکەی نێوان رواندز و گەڕەکی (کاولوك) لەگەل بایەخدان و کۆشش کردن بۆ ئەهێشتن و لەناوبردنی گشت کۆسپو تەگەرەکانی ئەم رێگایە ، ئەمەش بەئەهێشتنی رێگاکەو کردنەوەی رێگایێکی تر بەهەر نرخێك بێت . ئەم رێگایەو مەترسیەکانی بووەتە هۆیێکی کارێگەر بە رووی بەشێکی زۆر لە ئاژەوەکان کە هات و چۆی رواندزدەکەن بە تایبەتی لە رۆژانی باران و تەمو مژدا .

پێنجەم : کردنەوەی چەند میوانخانەیێکی ، ئونجا و لەگەل باری سەردەمدا لە هاوینە هەوارەکانی بێخالو جوندیان ، چونکە ئەراستیدا ئەم دوو هاوینە هەوارە تانێستا خاوەنی ژمارەیێکی زۆرکەمن لە میوانخانەو چێشتخانەو شوێنی حەسانەوەی تر . ئەبوونی میوانخانەش هانی ئەوەی ئەشت کە رووبکەنە ناوچەکە .

شەشەم : بە پێویست دەزانرێ بە تایبەتی لە هاوینانداکە چەند ئۆتومبێلێکی بەرزەوەندی کواستنەوە (مصلحة نقل الرکاب)تەرخان بکرێت لە ئێوان رواندوزو هەولێرداو نرخێکی کونجاو لەگەل باری ژیانی هاوولاتیان دابنرێت ، بۆ ئەوەی گشت کەشت کەرو گەڕۆکەکان توانای ئەوەیان هەبێت کە بە ئاسانی و بەبێ ماندوو بوون بگەنە هاوینە هەوارەکانی ناوچە . ئەم هەنگاوەش کاتێ جێبەجێ دەکرێت دەبێتە هۆی کەم کردنەوەی قەلەبالغی و کە هەرکات لە هەموو هاوینانداە رووەدەدات لە هاوینەهەواری سەلاحەدین و شەقلاوە ، ئەم قەلەبالغیەی کە تالی خۆی بەسەربەختیاری کەشت کەران دا دەسەپێنێ ، ناخۆش و بێزاریشیان لە دەروونداە دەڕوێنێ ، کاتێ کە رو بە رویان دەکات بە نەبوونی شوێنی نوستن و پەیدا نەکردنی قەرویلە . یا خواردەمەنی زۆرجار وا ڕێك دەکەوێ کە دانە کورسیکیش چەنك ناکەوێ لە بەشێکی زۆری کازینۆ و چایخانەکان .

حەوتەم : کردنەوەی پەرتووکخانەو پڕکردنیان بە رۆژنامە ناوخۆییەکان لەکاتێکی زۆر زوودا هەموو رۆژێك . لە توانای خانەی رۆشنبیریی جەماوەری هەیە لە هەولێردا کە شەوان بەنمایشکردنی چەند فلیمێکی وەسائیقی و رابواردنی ئامانج پێکە — بیانەسەر .

بڕوانە : ل ١١

کەمەری بەغدا بەپشتێنی سەوزەڕازێتەوە

لە ژێر گری خۆری تەموزدا قوتابی یە بەشەرەفەکانمان ئەو بەهاتێکۆشانەدروست ئەکەن کە ئەوین و بروایان بۆڕابەرین و بەجێهێنانی خەونەکانی شۆڕش دەرئەبڕێ .

لە ئۆردوگاکانی قوتابیاندا کرداری بیناکردن و ڕەفتارکردنی کیانی دیموکراتیانە لە هەلوێست دەربڕینیان و بەشداریەکی راستەقینەیان لە جەنگی بەرەیێدان پێشکەوتندا نشو نمائەکات .. باج وەشاندنیان ڕەقیی زەوی ئەشکێنن و بەهارێکی نوێ هەلدێنن ، خۆشەویستی و بەخشش ئەبەخشن و چاو ئەگەشێنێتەوەو لە دووزەوە قوتابی وادەرئەکەوێ هەر ئەلێی دارخورمایەکەو ڕەگ دانەکوتێ ..

لە تێگەیشتنێکی تەواوەوە یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق بڕیارە بە بڕواکانی سەرکردایەتی شۆڕش و حیزبیان سەبارەت بە بەروەردە کردنی کۆمەڵانی خەڵك وەرئەگرێ ، ئەو بڕیارانەی کە بریتین لە بەروەردەکردنێکی شۆڕشگێڕانەی وا کە مانایەکی تێکۆشەرانەی شۆڕشگێڕیەکی پتەوو ئاسۆیەك بە باشەڕۆژ ببەخشێ بەوەی کە وزەکانی لاوان تە ئیش کردن و بەرهەمهێناندا بەکاربهێنێ ..

هەر دۆبە ئارەقەیەك کە بەسەر خاکێکدا ئەلکێ و کۆیێ بەدان و دواکەوتن ڕەقیان کردوە ، لایەنگیری و خۆشەویستی بۆ ئەو خاکە بێك ئەهێنێ ..

ئەو لاوانە بە حەماسەتی شۆڕشگێڕانەو عەزمی راستەقینەیانەوە . تەکان ئەدەن بۆ گۆڕینی ڕووی ئەو خاکە ، بە هەمان حەماسەتیشەوە برا عەرەبەکان دێنەپێشەوە بۆ ئەوەی راستی ئەو یەکگرتنە جەماوەریە بسەلمێنن ..

لە ئۆردوگای (الفلیلە)دا هاوڕێ عبدالساده کاظم فەرماندەی سێیەم دەستە ، دەربارەی ئەو تاقیکردنەوە پێشرەوە بۆمان ئەدوێ و ئەڵێ:

— یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق تەقەلای دا بۆ دروستکردنی پەیوەندی یەکی جەدەل لە نێوان دەستەکانی قوتابیان و کرداری بەرهەمهێناندا ، بۆ ئەوەی لە شەرەفی بەشداری کردنی بیناکاری شۆڕشگێڕیدا بێبەش نەبین یەکێتی وێنەی پرشنگداری بە ئەلەکاری رنگۆیێك بەخشی ، تاوەکوو راستی بەخششەکانی قوتابیان دەربخاو تاقیکردنەوەی حیزب و شۆڕش ڕوونتر بکاتەوە .

● ئایا شتی تری نوێ هەیە کە لە تاقیکردنەوەکانی پێشووی (ابی منیصر)و (الخالصه) جوداین ؟!

— تاقیکردنەوەکانی پێشوو تەنیا بریتی بوون لە هەلکەندن ، بەلام لە تاقیکردنەوەی (البساط الاخضر) دا هەلکەندن و ڕێکخستنی زەوی و شوێنە دروستکردن و تەمام ڕواندنە .

هەروەها هاوڕێ عبدالساده ئەڵێ :

هەڵبژاردنی ئەو ئۆردوگایە هەر لە ناو بڕدانایەوە تا کاری شارەزایانە بۆ تەواوکردنی ، بۆ ئەوە هاتوە کە خۆشەویستی و سەربەزی نیمە بۆ خاکی ئەو نیشتمانە بسەلمێنن ، ئەمەش لە بەرز کردنەوەمان بۆ دروشمی ئوردوگاکەو دەست پێکردنی بەجێهێنانی کارەکانیدا دەرئەکەوێ .. بەلام هاوڕێ عبدالکریم جواد سەرۆکی یەکێتی نیشتمانی لە کۆلیجی بەرئوەبەری و ئابوریدا ، یارمەتیدەری فەرماندەی دەستەکە ، دەربارەی ئەو کارەی لە ڕۆژئێکدا ئەواو ئەکرێ ئەڵێ :

— ئەرکی ئێمە لە ئوردوگای (الفلیلە)دا ئەوەیە ئەبێ لە ڕۆژئێکدا زیاتر لە (٤٠) جۆگە بە پانی (٥٠)سم و بە قولی (٤٠سم) هەلکەنین ، سەرەڕای قیرتاوکردنی ڕاڕەوکان و تەمام ڕواندن .

هاوڕێ عبدالکریم درێژە بە دوانەکەی ئەداو گرنگی ی ئۆردوگاکانی قوتابیان بۆ دروستکردن و ئامادەکردنی ئەو قوتابی یە نموونەیی یە ئەخاتە روو کە مەوداکانی قۆناغی ئێستا هەل ئەسەنگێنێ و شتی تری نوێ و هۆشمەندانە بەدی ئەهێنێ .

لێمان پرسی : ئایا هیچ گرانیەکتان لە لایەن باوکانی کچە قوتابیەکانەوە ئەهاتەڕێ ؟ وەلامی دایەوە :

— بەڵێ لەسەرەتادا ، بەلام دوای ئەوەی باوکیان اسەریان لە ئوردوگاکە داو بینیان جگەر گۆشەکانیان وەك کووەی هەنگ ئیش ئەکەن ، دلنیابوون و بڕوایان زیاتربوو ..

لە مەیدانی کارکردندا قوتابی یە عەرەبەکان بیرورای تەسکی هەریمایەتیان تێکۆڕێك ئەداو هیوای جەماوەرانیان بو بەیەك ئەیشتنێکی یەگگرتوانە ئەچاند .

کاتی چاومان بەقوتابی — حسن محمد عباس — ی سۆدانی دەستەبرا کەوت ، دەربارەی خۆشەویستی و پێوەلکانی خۆی بە خاکی عەرەبەوە بۆمان داو ووتی :

— من جوتیارم ، خۆشەویستیم بۆ زەوی لە کۆنەوەیە ئەو کارەش کە ئیستا بە جێی ئەهێنم تازەکردنەوەی ئەو خۆشەویستی یەیە .

● ئایا لە ئوردوگاکانی پیشوودا بەشداریت کردووە ؟

— بەڵێ .. لە ئوردوگای (ابی منیصر)و (الخالصه)دا بەشداریم کردووە ..

● ئەی چی تر حسن ..

— مرۆف لێرە لە نیشتمانی شۆڕش و یەکیەتیدا ، عەمرو رۆژێ هەست بە نوێ بوونەوە ئەکات ، چونکە هەست بە بەری بەرهەمهێنانەکەی ئەکاو تێکەڵ بە کیانی تێکڕایی ئەبێتو ڕایەلەکانی خۆشەویستی و بە یەکەوەلکان لە نێوان کەرتەکانی قوتابیانی نیشتمانی عەرەبیدا پتەوتر ئەبێت .

عەروەها حسن ئەڵێ :

خۆ بە خاك بەستنەوە مانای ئۆڕینیەتی ، هەروەکو چۆن بەها شۆڕشگێڕیەکان ئۆڕانکاری لە دەروونماندا هەر ئەکێلن ، ئێمەش زەوی عیراقی بەعس و پرشنگدار ئەکێلین ، ئێمەش زەوی عیراقی بەعس و پرشنگدار ئەکێلین ، بۆ ئەوەی زەردەخەنەی خۆشەویستی بە سەر چلی درەختەکاندا بەخش بکەین .

کاك حسن بەجێ ئەهێلین و کەمێك ئەڕۆین تا لە ژێر دروشمی (بۆ ئەوەی شانازیمان بۆ خاکی ئەو نیشتمانە بسەلمێنین ، سەوزی لە هەموو شوێنێکدا ئەڕوێنین)دا ئەوەستین ، گۆمەلێکی گەورە لە کچە قوتابیان بە ماسولکە ئەرم و ئیرادە بۆلایی یەکانیانەوە بەرەنگاری سەختی ی زەویەکە بووبوون .. دەموچاویان وەك کولێرەی گەرمەتەنور وابوو ..

راجحە حمید — فەرماندەی ئەو دەستەیە — (بەکەلۆریۆسی یاسا) ئەڵێ :

— یەکەم دەرس فێری ئەبین هەلگرتنی ئۆبالی گەورەو پێشاندانی شێوازی پێشکەوتوانەی خەباتگێڕانەیە ، ئەو جۆرە تاقیکردنەوانە هەست کردنێکی بەهێزمان بەرامبەر بەیوەندکاریە پێویستەکان تێدا ئۆشەنەکەن ، بۆ ئەوەی لە بارستایی ئۆبالی یاراستنی خاکی نیشتمان و بەرگری لێکردنی بەرژەوەندو دەسکەوتە جەماوەریەکاندا بین .

کچە کوردێك الهام حمە کریم — قوتابی لە کۆلیجی بەڕێوەبەری و ئابوری خۆی بەرەو ئێمە کوتاو پاچەکەی خستە ئەولاوەو دەستی بۆ تەوقەکردن راکێشا ، پێنس

بڕوانە : ل ١١

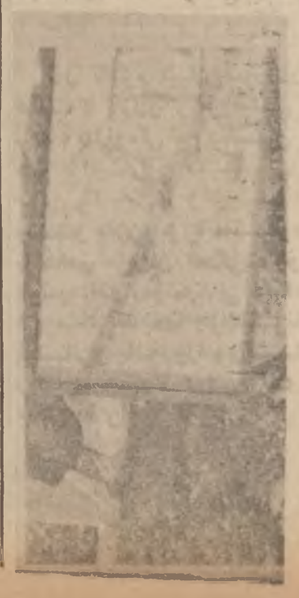

Institut Kurde de Paris

داراشۆڕشێ

دارا مە سال بۆ ساڵێ مەزنتر دبیتو رەهێت خۆ پتر دچەقینتە دعەردیرا .. ئەف ساڵەژی دارامە طایەکێ دی دا .. داکو بینە نەهـ طا بفێ داریفە ..

دارامە دێ هەر مینیتو بنەجەتر بیت چنکی یادهێتە ناڤدان بخوهو رەنجا نەو مرۆڤێن دلسوژ ژبۆ فێ داری نەوان مرۆڤان بدەستێ خۆ دارامەیا چاندی لسالا ١٩٦٨ پشتی دارا خۆپەرستیێو بەرژەوەندیا خۆیی برەهو ریشال فەئینایەدەر لە ١٧ و ٣٠ ی تیرمەهێ ودارا شۆرشێ لجهی چاندی ..

ئەف دارە بۆ مللەتی هاتە چاندن .. مللەتژی ژمێژە بۆ لهیڤیا فێ داری .. گەلەك هیڤی و خۆزی دکێشان وگەلەك هەول دان داکو فێ داری بچینیت ...

داکو رێیا خوەهر راست بکەتو بشێت بەرهەمەکێ پر ژ دەستکەفت و فەگوهازتنێت سۆشیالی پێش کێش مللەتی بکەت نەخاسمە لسالیت ئەولی ژ عەمرێ فێ داری نو ژ رۆژا (٣٠)ی تیرمەها بیروز ١٩٦٨ قوماندارییا شورشێو مللەتێ مە پێکڤە یێ دجن بۆ ئینسانانان هەمی دەستکەفتیت شۆرشیو سەرکەفتنان ئەویت عیراقامە کریە بنگەهکا خەباتێو رزگاریخواستنێ .. دارامە .. دارا شۆرشێیە دێ هەر مینیتو مەزن بیت داکو پتر بەرهەمی بزمە بگریت و دا مللەت بشێت بەردەوام بیت دکاروانێ خۆدا ژبۆ خۆشیێو سەربلندیێ بۆ فی مللەتێ مەزن.

سلاڤ بۆ دارا شۆرشێ وسالا نەهێدا سلاڤ بۆ وان دەستێت دارا شۆرشێ چاندی .

بەرپەرێ دەهێ

بنڤیسین وبوکێ بنڤیسین ؟

سەر بەست

ئەف پشتگیری کرنو هاریکاریە ، ئەرکێ بیرۆژێ هەمی کەسەکیەو هەر ئێك ژمە دکاریت لدوی شیانا خو بەشداربیت دڤێ خەباتا بلاڤکرنو پێشڤەبرنا زمانو تورو کەلتورێ رەسەنێ کوردی ، کورد دبێن (دەنگ ژ دەستەکی ناهێت)و (ئێ نەکەت ناخوت) .

ئەشکرایە روژبورۆژ خویندەڤانو نڤیسەڤانێن بکوردی دخوینن و دنڤیسن ، تردبن و بزاڤا خویندنو نڤیسینێ بکوردی بەرفرەهتر و ئەرمو گورتر دبتو دوستدارێن بلاڤکرنا ڤەرێژو بەرهەمێ فیکری چ یێ زانستی و چ یێ هاڤلی بتورو کەلتوریڤە هەی ، هەرێ مشە دبن و تەنانەت بەهرەکا پتر ژ رەوشەنڤانو شاگردو سەیدان ، نامەو بەیامێن خو بکوردی دنڤیسن .

براستی ئەف بزاڤا گەلەك پیروز ، پر هێژاو بەرکەتی و دلڤەکەرەو هەرچەندە گەلەك کوسپو ئاستەنگتو کورە رێیێن لبەر سینگێ فێ بزاڤێ، لێبەلێ مروڤی هیڤیبەکا مەزنا بێهەیو بێگومانژی پاشەڕوژەکا پر شەنگتو شوخو رونا هەی .

دیارەژی ئەف بزاڤا هەنێ زویترو سەرکەفتیتر دکاریت رامانو ئارمانجێن خو بجێ بینیت ، ئەگەر بێتو پشتگیریو هاریکاریا وێ بێتەکرنو رێیاراست بکریتو لەبەر چیت بێ بێهنڤەدانو پشتگرتن زڤرینەڤەو دەست ژێ بەردان .

لێ وەرە گەلە جاران و گەلە نڤیسەڤان و رەوشەنڤانێن کورد ئەف چەندەیا گوتی و بلاڤکری ، وەلێ گوتن تشتەکەو کرن تشتەك دیە ، دویرنینە گەلە کەس بێژن : (ئەف بانگە مە گەلەك وێ بهیستی) .... بەلێ راستە ئەف بانگە ژمێژوەرە یێ هەیو ئەکەر وەنەبا ـ خانی ـ ئێ مەزن بو دا بکوردی ـ مەمەزین ـ ا بناڤو دەنگ نڤیسیتو چما دا برستکورد بو هوپاشکەفتینەو حاجی قادرێ کویی بو دابێژیت ئێ زمانێ خو نەزانیت نە کورێ بافێ خویەو ئێدی بەدرخانو جەگەرخویێو بێ کەس و قانعو دیلان .. هتد. بەلێ دیارە ئەف ـ بانگە ـ کەلەکی ژمێژە ، وەلێ مخابن کێم کەسا نڤێژا لدوی کری .

ژبەرڤێ چەندێ ، دڤێو پێدڤیە ، ئەم ژ قوناغا چووین .. ئەف رەوشەنڤانو (هەرگوتنێ)و (خوزیو ناخینکا) دەربازبیینو قوناغا (کرنێ) دەست پێبکەین ، ئەمازە دڤان زروفاندا ، کو ژلایەکێڤە ، مەیدانا کارکرنێ یا بەرفرەهەیەو ژلایەکێ دیڤە گەلەك خویندەوارین کورد یێن کێش دبن قادا نڤیسینو بلاڤکرنێ .

ئەشکەرایە ، یا فەرو گرنگو بیها ئەوە ، ئەم بزانن ج بنڤیسینو بوکێ بنڤیسین ؟ براستی ئەف مەسەلە پر بوغرنجو ناالوزە ، نە لجەمەمە بتنێ ، بەلکی دهەمی تورو کەلتورێ جیهانیداو ژمێژوەرە نڤیسەڤانو رەوشەنڤانو ئەف هونەرمەند پێڤەد مژیلنو وا لسەر نڤیسیو یێ لدوی هونەرمەندە نەبوویە ، بلایێ تشکیڤە ، ئێن پارڤە بوویە سەر دوو جوینێن سەرەکی : جوینەك دەبێژیت (هونەر بو هونەریە) و جوینێ دی دبێژیت (هونەر بو مللەتیە) .

خویایە ، ئەڤێن دبێژن (هونەر بو هونەریە) ، خو پتر دڤێت ژ هەمی کەسەکیو بهندێڤە دمژیلن تشتێ وان دروست بکەن ، ئەف رەنگە تێدا نەبوویەو جوجارا دخزمەتا خەلکێدا نەبوویە ، بەلکیژی کەلە جاران دخزمەتا دوژمنێن خەلکیو زوردارا بوویە . ژلایێ دیڤە ئا ئەڤێن دبێژن : (هونەر بو مللەتیە) ، هونەر دڤێ دخزمەتا خەلکیو جڤاتا واندا بیت ، ئەف جوینە وەسان مێژدکەن هونەرمەندو تورڤانو رەوشەنڤانی ، کو مروڤەکێ بێشرەوە ، مروڤەکە پتر بفێو ئێ خزمەتا وانا دکەت ، هزرکرنو هزرکرنە ، هزرکرنەکا کەفنەبەرست و بیرکرنەکا پێترینێ خەلکێو خوویست و خەندقیە د تەمپافەکا لەوتیو تەنکدا ، راستە وان رەنگە رەوشەنڤانو هونەرمەندان ڤەرێژو بەرهەمێن سەرکەفتیو هێژا هەبوونیە ، بەلێ سوودو قازانجێ کەسێ ئێدی یەهونەرمەندە وەرەوشەنڤانو هونەرمەندی و دکویراتیا کیرو گرفتو خوشی و نەخوشیێن مللەتیدا دژیتو بەرگرین ژ مافو پاشەڕوژا وی دکەت ، هونەرمەندێ نان نڤیسەڤان ، مروڤەکێ خودان ئەرکو دەورەکێ پیروزە ، نەهەما خوبتنێ دڤێتو کوهد نادەتە ئاخو فیڤانو هیڤیو ئارمانجێن ئەڤێن لدەورو پشتا وی دژین .

بێگومان ، ئەف شەڕو کینگاشەیە ، لناڤبەرا ڤان هەردوو جوینا ، گەلەك ئاڤا فەخاریو دێ ئەلەکادی ی فەخوتو خویندەڤانێن هێژا دکارن بزڤرنە سەر صەدان سەروکانیو ژیدەران لسەر فی بابەتیو پێدڤیە شەهرەزایەکا کویرو بەرفرەه تێدا پەیدابکەن. نەماز ئەف برادەرێن ژنوی دەست دەدنە نڤیسینو کێش دبن مەیدانا تورڤانێ کو بەهرا پتر ژ بەرهەمێ وان لسەر یارا بێوەڤاو دوستا نەهاتی ژئانو هەتا بگەهیتە ئەڤێن ئەڤیندارو سۆتیو کوزریو مالوێرانو ڤێجا جوکێن روندکاو رویبارێن ناخینکاو دەریایێن خولیسەریو هەروەکی چو تشتەکێ دی دێ دنیا مەدا نەبیت ژبلی وێ بسك شورا چاڤرەشو گەردەن براریا هناروك سور گولو یا شاعرێ مە سەرخوشو مەستو دینو دیوانەکری ... ئێ براین من ، پا برسیو ژارو ژویریا مللەتی کیفە چوو ، پا شوخیو شەنگیو نازداریا فی وەلاتێ هندە رەنگین کیفە چو ، پا ناخو نالینو ئیشو نازارا کارکەرو رەنجبەرا چ لێ هات ، پا بێبەهریو بەرزەبوونو کوفانێن فی پشتێ هاوچەرخ تە چ لێ کرن ، پا پێشکەفتنو پێشڤەچوونو گوهرینا جڤاتا مە چ لێ هاتو ..

ولیستەیادرێژە یا وان تشتێن کو روژانە ئەم تێدا دژین و کاردکەنە سەر ژیانا هزاران کەسێن دی ... دونیا مە نە هەر نەو خزێم شورە یا شاعرێ مە بو دینو شەیدا بوویو مخابن صەدا هەشتێ ژ پوستێ کوفارو روژنامێن مە ژ فی رەنگێ دویماهیێیە ، ئێ کو تەکە تەجروبەکا تەحلا تەکە مروڤەکیەو بەسو کەسێ دی ناکریتەڤە !!

ئەز ناڤژم قیبان سوزەکو هەستەکا نازکو پر مروڤینی نینە ، بەلێوەکی ئەم دنڤیسین، دڤێ بزانین چ بنڤیسینو بوکێ بنڤیسین ؟ و قیبانا راستو مەزنو هێژا ، ئەوە یا هەمی مروڤان قەدگریتەڤەو هونەرمەندو رەوشەنڤانی دکەتە ڤەرسەکێ مەیدانا خزمەتکرنا ئینسانیو پاشەڕوژا وی یا رەنگینو هەتا هەفتیەکادی بەینێن بخێر .

★ ★ ★

پێدڤی یە هونەرمەندو رەوشەنڤان پرزانینا خو ژ بو خزمەتا پیشکەفتنا مللەتی بکار بینن ..

« ناڤ تێ دان » دشەهیت نالبەندی دا

رشید فندی

تشتەکێ خوڕستیو خۆجهە ، ئەگەر شاعر (بتایبەتی شاعرێن کلاسیکی) جار جار ، ناڤێ خۆ ، یان ناڤو نیشانێن خۆ ، داهێنلە د ناف رێزێت شعریدا ،دا وەکی بتناسەکێ بشعرا ویڤە بتە پەچرویمەکرن ، وەکی زەنگلەکا دەنگ خۆش ، ل تاریاتیا تەختیت مێژووێ دەنگ ڤەدەت ، بەلکو جهێ سەر بلندیێیە ، ئەگەر شاعر لدویماهیێ (تخلصا شعری) بۆ خۆ دانیتو

ناڤێ خۆ بنەخشینیت ... مەلای جزیری ، گەلەك جارا ناڤێ ژ خورا وەرباندین (مەلا) یان (مەلێ) یان (نیشانی) ، خانیێ وەکری ، مەمدوحی بریفکی ، (ئەخلاطی) ژبیر ئەدکر !!! بەلێ جهێ پەیتنو ئاخفتنێ لڤێرە ، شاعرێ نا بازێ کوردە ، یێهەتا نهۆ مافێ خۆ ژ خاندنو یێ ڤۆتنێ وسالوقەدانێ نە وەرگرتی ، نەو ژی (نالبەندی) نەمرە .. ناڤتێدان (الفخر) ، ل نك فی شاعری بسەروسویماکێ گەلەك دیارو ئاشکرا دەردکەڤیت ، وبەلکو درویشمەکێ خومالیە ، ل بەهرا پتر ژ وان هەڤژەوهزانیت فەهاندینو نەخشاندینو بچەکوچیت زیری داتراشین وحولیکرینو فەژاندین ، ئەم دبینین پێهنا خۆ یابهێدی ئینای کو ناڤو قەسەتیت خۆ بەردەتە د ناڤدا .. لسەر وینێت بەخچیت خۆ پێت گولو جرجەکا دزڤریتو تێتو دچیت ، نو ژبیر ناکەت ، ئەگەر گولەکا جوان ژێ نەکەتو دبەر سەرێ خۆ

راکەت !!!

ئەف ناڤتێدانو خورین وڤەبڤەبە ، نەیا بەلاش وهەوەنتەیە ، ئەف دەنگو ئاوازە وگازەگازە نەیا بێهودە وبێبهایە ... بەلکو یا ژ هەمیا نێزیك تر ئەوە، کو نەو وەکی زەلامەکێ گروبلندو بەرکەفتی د ناف کومەکا کورتە بالاو جورڕا دابیت ، چەوانە !! ئەڤجا ئەها هزروبیرو گەهشتناوی یا وەسا بوو . چەندی بو هەڤالو هۆگر ونزیکیت خۆ دکژت ، هەر وەکی ناسنەکی سار وبار ڤەقوتن ، هەر وەکی ئاڤەکا راوەستیای بشلقین وتێك بهەژینن..هەر دا گوتیتوی بداخو کەسەر ڤە زڤرنەڤە !!!

لەوا ژ دلەکێ سووتی وپر ناخینك دبێژیت :

ئەز حەقیقەت شول نیاسم
کەس من نانیاسیت تەمام

ئەڤجا وەسا دیار وناشکرا دبیت ئەف کاروبارە ، یێ بوویە ئەگەرا عاجزیا وی یا هەر وهەر ، زێدەی فێ ژیانا وی یا پر کولو کوفان ، بێژنیو زوگردی ، بێسەرو بەری کێم بارەیی، حالێ گەرهان وفەقاتی ومەلالیا گوندا (٢) ، بەلەنگازیو پەرگندەیی ، ئانەهەمیا رێکا خۆ یا لنك دیتیو یێ لدورێتوی ئەحەویایێن ودەست ژێ نەبەر دایە !! ژ بلی تەبەسەریو دەردەسەریا مللەتێ وی ، بەرزەبین وبێ خودانیاوانا ، ئەڤجا ئەم هەواراخو دبەینە نك یێت بەرپسیار داکو بویتە هەژی بکەنو هندەك ژانا بیت ژمەزاناتر نانکو (خەریجا) فریکە نەدەف مە داکو ئەم ژی بشیێن پێهنگافا بۆپێشتر بافترین .

پ ـ باشە هوینو خەلکێ دهوکێ دچاوانێ دراستا هونەریدا .

و ـ مخابن ئوجهێ داخیە کو فێ گافی گەلەك ژخەلکێ دهۆکێ نزانن کا هونەر چیە داکو بیتە پێبکەنو هەر ژبەر نەرەفن ژبەرفێ ئەگەرێ هونەرێ دهوکێ یێ لتوخوبەکی راوەستایو بالفەدانیت پێش راوەستایو بالفەدانیت پێشی پێدکێمن .

هەکە مەنوکە گەلەك گەنج یێت هەین کو دڤێن بچنە دهونەریدا بەلێ کەسەکی نابینن کوبخێر هاتنێ دگەل بکەت ژبلی ژ باشڤە برنێو ساخەرك برنێ پێڤەتر .

چونکی وەکی مەگوتی ژبەر ئەگەرا نەبونا چ سەرگێرایە .

پ مەدڤیت دڤێچاڤ یێ کەفتنێ دابزانین کانێ هەوە ئەف سالە چ زیرەکاتی کریەو بەمەژی بکەنو هندەك ژانا بیت هەوە چ لیەرە بکەن ؟

و ـ مەسەرە دان یێت کرینە نامێدیێو سەرسنکێو مە چەند شەهیانەك لوێرێ کرنو مە ناوازا کوردی یافولکلوری نیشا (مصطافا)دا .

هەروەسا مە پشك داری کر دمیهرەجانا موسیقاو سترانا کوردیدا ئەوا کو هاتیە کرن لسولەیمانیێ .

ئوژبلیکو دهەمی بیرهاتنیت مللەتیدا مە پشك داریاکری هەروەسا بۆ ستران بێژێ مە (محمد طیب طاهری) بو چەند سترانیت نوی مە بو تەسجیل کرن . ئو مە لبەر ڤان هەیاما بچینە بەغدا وهندەك کریارا پێشکێش بکەین .

پ ـ هیڤیانە دپاشەروژیدا چیە ؟ .

من دڤیت خەلکێ دهۆکێو هونەری دهۆکی ژی بچنەرێزا هەمی خەلکو هونەرا ، هەروەسا من دڤیت هەر کر خزمەتا موسیقا کوردی بکەم .

ئیتر سوپاس
محفوظ عبدالرحمن

چاڤ چێ کە تنەك دگەل بلویر ڤانێ تولاز دلشاد مستەفای

ـ جوانە دەمێ لکوندو نهالو کریا کەسکە بهارژنوی دخەملیت ، جوانە دەمێ شانێ گوندی کەرێ بزنو مها لناف نهالو شیفكو دولو نزارو بەروژا دکارینیت و دچەرینیت جوانە لدەمێ بتچکا مێژاندنی بەرخو میهـ، بزنو گەهرك لك دکەن هەوارو گازی تنك دکەن و دۆلو چیا دەنگ لێڤەددەن.

ـ ئەڤە هەمی جوانینەو هێشتا جوانترە دەمێ شانێ دچیتە بەری بەزیو بلویراخو ژبەر شویتکا خو دهەلکێشیتو ددەتە بەر ایڤێت خرو دچیتە دناف بیلات لافژەو ئاوازیت فولکلوریدا وجوانترین دەنگو خوشترین ناوازا ژدەڤێ وێ بو ریکێ دئینیتەدەر،وکەرێ بەزی وەکی داڤا تەشیکێ لدویڤ بێشڤانیو وی دەنگێ نازك دچیت .

ئەڤان دیمەنو ناوازا کاردکن مەزن یێ ددلێ گەلەك گەنجو تولازیت مەدا کریو بیت بوینە هوزانان نان باوڕڤان نان ..

ـ ئیك ژوان گەنجا (دلشاد مصطفی)یە ، یێ تو فێ گافێ بویە باوڕ ئانەکن بناڤو دەنگو ئیت گەلەك گەنجیت وەکی خو ئاوازا کوردی روهن دکەت ئوبویەئیك ژئەندامیت تیپا موسیقا دهۆکی .

ـ مەدەلیڤە دیت کوچاڤ پێکەفتنەکێ دگەل باوڕڤانێ دەلال کەوێ سەرشا نووا دهۆکێ گرتەدینو بخاندەئانیت

هێژا بناسینین هیڤیامە نەوە وجەك دڤێ چاڤ پێ کەفتنیدا هەبیتو بدلێ خاندەڤاییت .

پ ـ ئەوە ژکەنگی وەرە تو بلویرێ لێددەی ؟

و ـ ئەوە ژسالا (١٩٧٢) وێ وەرە ئانکو ژیێ من (١٣) سال بون هەکو من بلویر لێدای ، نولسالا (١٩٧٤)ی ئەزشیام بچم دناف تیپا (موسیقا) دهۆکیداو دیاربوم لەبەر شانوی دگەل گەلەك ستراندا .

پ ـ نوکە لکیرێیە شولێ تەو تو چدکەی ؟.

و ـ ئەز یێ لدهۆکێ نوکە خاندەڤانم لبولا سێ ناوەندیو هەروەسا ئیکم ژ ئەندامیت تیپا موسیقا دهۆکێ .

پ ـ نوکە تیپا هەوە سەرگێرەك هەیە کو سەرگێرایە بکەت دشولێ وەدا ؟.

و ـ براستی مەگەمی نینە فێ گافێ سەرگێریا مە بکەت چونکە ئەم ئەندامیت تیپی هەمی ئەوین یێت کو لالاخو هوی بوینە موسیقیو کەس ژمە (خەریجێ فنونێ) تینە. ژ بەر هندێ شولێ مە بدلێ مە ناهێت کرنو ئەو تشتێ ئەم پشکێش دکەینە هەمیو کەفنارەو چ تشتێ نوی نینە تشتێ ئەم دکەین دسەر بلکینە .

ڤجا ئەم هەواراخو دبەینە نك یێت بەرپسیار داکو بویتە هەوە چ لیەرە بکەن ؟

و ـ مەسەرە دان یێت کرینە نامێدیێو سەرسنکێو مە چەند شەهیانەك لوێرێ کرنو مە ناوازا کوردی یافولکلوری نیشا (مصطافا)دا .

هەروەسا مە پشك داری کر دمیهرەجانا موسیقاو سترانا کوردیدا ئەوا کو هاتیە کرن لسولەیمانیێ .

ئوژبلیکو دهەمی بیرهاتنیت مللەتیدا مە پشك داریاکری هەروەسا بۆ ستران بێژێ مە (محمد طیب طاهری) بو چەند سترانیت نوی مە بو تەسجیل کرن . ئو مە لبەر ڤان هەیاما بچینە بەغدا وهندەك کریارا پێشکێش بکەین .

پ ـ هیڤیانە دپاشەروژیدا چیە ؟ .

من دڤیت خەلکێ دهۆکێو هونەری دهۆکی ژی بچنەرێزا هەمی خەلکو هونەرا ، هەروەسا من دڤیت هەر کر خزمەتا موسیقا کوردی بکەم .

ئیتر سوپاس
محفوظ عبدالرحمن

چریسکا خۆ یا گەهاندیە کاکلها دلێوی ... ئەڤجا مرۆڤەکێ هندە بیر تیژ وشارزا وبەرکەفتی و ژیهاتیو هۆستا دێ چەوا خۆلبن باری ڤان گەنگەشەو قەرقەشا وعەورکێت ڕەشو طاری گریت ... هەر ژئڤە نەبوون ، هەتا ژ مە ستاندیو بری !!!

ڤان ئەگەرا هەمیا ئەو سەخلەت ل با وی پەیدا کر ، کو با خڤیتو بیەیڤیت ، جار گلو گازندە و ئنشیت خۆ بو مللەتی ڤەکێلیت ، جار سالوقەو ناڤ تێدانێ بکار بینیت ، دا دلێ خۆ پێ هینو رحەت کەت !! یا نالبەند چ بکەت ؟؟

بەلکو ئەڤە ژ لایەکێ (سایکولوجی)ڤە تشتەکێ ل جیو بەرجاڤە ، ئەگەر (مرکب النقص) نەبیت ژی ، بزوری وخورتی دێل دەف پەیدا ودیار بیت ، ئەوێ کەس بویتە و کوهداناوی نەکەت ، چاڤدانو چاڤدێری وسەخیێن ژێ نەکەن ، خۆ یرەك وزانا بینیت ! ! ئەڤجا ماوی ماڤ نینە ، بیەیڤێن شرینو نازك وبر ئاڤ ودەرافە بیتە مەیدانا ئاخفتنێ ، وسواری سەگلاڤیێن بەزا بیت ددەلیڤا گوتنێت تەروتەلیسدا .. هەر جوانە ئەو بخۆ باوەریێ بخۆبینیت ، کو پێ راستو دروستە ، پێ ئەزمان حولیو پاڤژە ، سەخلەت باشو بیر ڕوهنە (٣) ..

یافەرە هندەك گوتنو گولزارێن نالبەندی سەحکەین ولێ بگەرهین ، تیكڤەدەینو ڤەکولین :ـ

کەلامێ ئەحمەدی گوتی
دلێ ل ڤێ عالەمێ سووتی
ئەگەر هەرمان لبەر جووتی
هەمی مەیتن لسەر شاری
وەیە بەلێ کەس شەرم ناکەت
مانەز چ بکەم !!

(عەشیرەت کوردا بارتا ـ١ـ بپـ (٩)

بڤێ تیژی ودژواریێ دبێژیت (کەس شەرم ناکەت !!!) پشتی هەمی رێ وبار لێ گرتین وبتنێ ئەف گوتنە پێ مای .. پاشی جارەکادی دێ خوریت وڤەبیت :ـ

ئەز شاعرمو ماهر
ئەمما مەخودان نینە
ئەز بێ کەسو بێ بەهر

قدومێ مە ڕوی سینە
(ئەز شاعرم بارتا ـ ١ ـ بپـ ٥١)

ئەحمەد گورزێ شەڤایە ، د ناڤ شاعر وڕەوشە ئانادا حووتە نە تەشبیهی بەقا !!

ئەحمەدە گورزێ شەڤا نسحەتە زاخ وسەڤا
حوت ، نە تەشبیهی بەڤا بەحرێ جەواهر هەنە
بو سەرکەتنێ پـ(١) بپـ ٨٣

چاك خۆ هشیارکەن ، کو روژ چوو هەر شەڤە
ئەحمەدێ دلساخ ، تو حەق خۆش شاعری
مللەتێ کورد پـ ١ بپ ٩٦

مەلایێ رویسیا رابووڤە جارەك
ژبو وی ناڤەرینو سەد تەبارەك
ناشیت گولیا پـ ١ بپ ٩٧

گەلی برا نسحەتو گوتنێن من وەرگرن بکەنە گوهاری بۆ گوهێت خۆ ، بەلێ بتنێ بۆ ئەهلێ عار وگوهدانێ ، چونکی هەمی چیچك هژیرا ناخۆن !!!

ئەزم پالێ موسلمانا
خودان اخلاصم وزانا
بەلاڤ کن نسحەتا ڤانا
بۆ ئەهلێ عارو گوهدانێ

بروانە : ل ١١

Institut kurde de Paris

پاشماوەی : ناف تێدان ..

هزار جار نافەرین ئەحمەد
تەسحەت کرنە کەسب وکەد
تۆ چەندی عاجزی بێحەد
خودێ دێ دێن رضوانێ
(ئەحمەدو ئابین پـ(١)پـ ١٣١)
ئەفجا دێ ل ناف باخچێت خۆ زفرینەو پێ بێژیت : ـ
ئەحمەدو یاری مهاجر
هەر وەکی تو ل نك مەحازر
خۆش تە گۆت بەیتا مەهادر
نافەرین یا ابن الامین
(جەژنا چەلیا پـ ١ پـ ١٥٦)
دێ ل ڕەخو دورێت خۆ زفرینت ، خۆ وەسافویا دکەت کو شاعرێ کوردا هەمایە : ـ
شاعرێ کوردا هەمانم
سوورگولا باخچێ چیانم
لائقێ کچکێ دجانم
کەس نەبێژیت پیرمیر
و لسەر ئەزمانێ کچەکا شەنگ وشوخ ، خۆ هەفکونا وی نابینیت : ـ
ئەحمەدو نەجلێ ئەمینی
پاتو چەند هارودینی
نێتۆ هەفکوفێ مەبینی
هش بە ئەی کاغەز هنێر
(شاعرو ئەفین پـ ١ پـ ١٩٦
ئەحمەد شعرو بەیاناتە خوەش
چ کەسێ خواندی دلێ وی بیەگەش
ئاخ وفیغان پـ ١ پـ ١٨٣
هلو ئەحمەد ژ ڤێ بەحرێ ببوورە
کەلامێتە بو دلاشەوق ونوورە
کولیلکا بخونافێ کەسك وسوورە
چ شعرەك تازەیە وبەز حەلینە
(پـ ٢ پـ ٣٨)

ئەحمەدی ژبیر نەکریە ، کو گەف وترس و لەرزێ بەتەم بەر وان کەسا یێن بێ بەهایی وبێ نرخێ بۆ ڕێزدکەن .
ئەز شاعرێ زەمانی
فێت هەر تۆ ل من بپرسی
ئەز خودانێ ئەزمانی
دیارە تۆ ناترسی
دێ ل تە بت پەشێمانی
ئەحمەد تەهێلا برسی
چاویش عبدالرحمن پـ ، پـ ٦٥
بتنێ ژ خودێ دترسیت ولبەر وی خۆ دشکێنیت و د چەمینیت : ـ
خۆ هشیارکەن خودێ ئێسکە
بۆ هەمیا ئەو مرن ڕێکە
هلو ئەحمەدا تۆ خۆ جێکە
ئەفە نامیس ومێرانی
(خەما مرنێ پـ ٢ پـ ٨٤)

١ ـ ئەحمەدی دوو ژن ئینابوون بەلێ وەسا دیارە زوی دمرن ، هەروەهر یێ بەندەوار وسەرگەردان بوو .

٢ ـ ل سەر دەستو دارێ ژیانا وی یا پر تەحلی ، بنێرە وێ نقیسینا سەیدا (صادق بهاء الدین)ی ، ل بەرا هیا پارتا ئێکێ ژ دیوانا وی ، ژ کومکرنا سەیدا (خالد حسین)ی نقیسی ..

٣ ـ ل سەر فی بابەتێ سایکولوجی بنێرە کتێبا (اصول علم النفس ، د. احمد عزت راجح) پـ ١٤٤ـ ١٤٥ .

پاشماوەی : رەواندز .. هاوینەهەواری ...

هەروەها کردنەوەی چەند بەرتووکخانەیێکی گەلی لە هەر هاوینە هەوارێك .

ئەم تێبینی و پێشنیارانەی سەرەوە وامان لێدەکەن کە بڵێن گەشت کردن بەختی خۆی دەدۆزێتەوە لە بایەخ پێدان بەم ناوچەیەدا تاسنورێك ، کەچی پێویستیشە کە هەرئیز لە بیرمان نەچێت کە ئەم شارە مێژوویە خاوەنی چەندان تەنگ وچەلەمەیەو هەردەم چارەی بڕیوەتە بڕکردنەوەی پێویستیەکانی هەروەکو گشت شارەکانی تر کە دەستی شۆڕشی ١٧ گەلاوێژی نەمریان گەیشتێتێ و کاردەکات بۆ خولقاندنی ئاڵو گۆڕینێکی بنچینەیی بە بەخشین بە گشت جەماوەردا وە لە تەنگ و چەلەمەکانی تری ئەم شارەنەبوونی کارەبا ناوە بەناوە وە پێویستی شەقام و کۆڵانەکانی بە قیرتاو کردن و چیمەنتۆکردنێکی نوێ هەروەهاریخخستنی ڕووناکی ڕویست لەگەڵ بایەخدان بە باخەشیەکەی و دارچاندنی شەقامەکانی و ریکخستنی ناوەڕۆی . دیسان دۆزینەوەی باشترین ڕێگا بۆ زاڵبوون بەسەر تەنگ و چەلەمەی جێ نیشتبوون بە ڕێگای دروست کردنی خانووبەرە بۆ فەرمانبەران و کارکردن بۆ گەڕاندەوەی ژیان بۆ کارگەی مافووری ڕەواندز ، ئەوشارەی کە دەمێکە خراوەتە پشت گوێ ، هەردەم چاوەڕێی بەرەو باشتربوونە لەژێر سێبەری شۆڕش هیواشمان گەلێ بەرزە بەنەهیشتنی گشت پێداویستەکانی و لابردنی هەموو کۆسپ و تەگەرەکانی لە ماوەیێکی زۆر کورتدا .

عبدالغنی علی یحیی

پاشماوەی : ئەستێرە گەشە

دەرز وتنەوە : ـ
دەرز دادان : ـ
ئەم (دەرز)ە وەکو (دەرس)ی هەمان لاپەڕە لێکداوەتەوە : ـ
دەرس : عبرە ، نصیحە ، درس .
دەرس پێوتن : ـ
دەرس خوێندن : ـ
دەرس دادان : ـ
دەرس وتنەوە : ـ

چونکە چەندکەسێك بە (دەرس) دەڵێن (دەرز)! کەچی مامۆستا فاضل یان نەیویستوە ! یاخود نەیزانیوە کە ئەم (دەرز)ە لە هەندێك شێوەی فراوانی (زۆر فراوانی) کوردیدا بە درز : شق ، فطر ، فلع ، شدخ ، کسر) دەگوترێتو ..

کۆڕی زانیاری کوردیش لەکاتی خۆیدا باسێکی دەربارەی ئەم (دەرز)و (دەرس)ەی بلاوکردۆتەوە .

جا ئەگەر ئەمە فەرهەنگی (کوردی) عەرەبی بێت .. ئیتر ئەکۆڕی زانیاری کورد بۆچی ئەمەندە خۆی ماندوودەکات و بەدوای ووشە کوردیەکانەوە دەگەڕێت ؟!

راستە دەبوایە پێشتر ئەم گازاندەیە لە فەرهەنگەکانی تری (کوردی ـ عەرەبی) بکرێت .. بەڵام پتر لەمیان دەکرێت چونکە دوا فەرهەنگێکەو دەبوایە سوودی لە کەموکوڕی و لایەنە باشەکانی ئەوانی پێشوو وەربگرتایە . کەچی بە بیروڕای من ئەمیان چ لە فەرهەنگی (مەهاباد)ی مامۆستا گیوموکریانی باشتریە .. بەلکو ئەویان پتر بایەخی بەشێوەکانی کوردی داوە .

جا بەڕای من ئەگەر مامۆستا فاضل فەرهەنگەکە بەزرخو نراوانەکەی شێخ محمدی خالی بپینایەوەو تەنیا (عەرەبی)ی بخستایە سەر زۆر باشتر دەردەچوو لەم (ئەستێرە گەشە)ەو . کەمتریشی پێوە ماندوودەبوو .

بێگومان لەگەڵ ڕێزو تەقدیرمدا بۆ هەوڵو ماندووبوونی ڕێکخەر چونکە بەڕاستی ئینکارناکرێت فەرهەنگێکی زۆر باشی (شێوەیەکی کوردی ـ عەرەبی) ئامادەکردوە .

١٦ ـ هەڵەکانی چاپ ئەوەندە زۆرە ، ژمارەیان زۆر زەحمەتە .

لەکۆتایی‌دا هیوای سەرکەوتن بۆ مامۆستا فاضل نظام‌الدین دەخوازم و ئومێدەوارم لەچاپی دووەمی فەرهەنگەکەی‌دا سەرکەوتووترێت و سوپاس بۆ خوێنەرە بەڕێزەکان .

پاشماوەی : کەمەری بەغدا ..

ئەوەی لێی پرسین ووتی :
ـ برا بتوومە کە ئیمە رادەیەکی بەرزمان لە بەرهەمهێناندا بە دەست هێناوەو ئەوەندەی بەرهەمی برا قوتابیەکانمانە لە ڕۆژگدا .. بەوە لەرادەی خەملی ئەندازیارەکانی دەمیندارەتی بایەتەحت تێپەڕیوین .

● باشە الهام : کارکردنت لە ژێر ناخۆشی تیشکی ڕۆژدا چۆن دێتە بەرچاو ؟
ـ لە یێشدا لێی ئەترسایین .. بەڵام ئیستا حەزدەکەین لە ژێر ئەرەکەیدا ئیش بکەین ، ئەو بەرپەستو ئەزەریانەی وایان لە نافرەت ئەکرد کە مرۆڤێکی کەم توانایەو ناتوانی کارو ئەرکی ئران بەجێبهێنێ ، پارچە پارچەکران ..

چاومان بە قوتابی (سعاد نهاد)یش قوتابی لقی ماتماتیك لە کۆلیجی پەروەردە کەوت .

● سعاد ئەی تۆ هەستی خۆت چۆن دەرئەبڕی ..
بە ئارەق و ڕەنج و مەجەك و دلسۆزیمان ، دەسکەوتەکانی بارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ئەپارێزین .. ئەو نوردوگایە بۆ ئەوەیە کە دەوری بەکێتی لە ئامادەکردن و بەکەڕخستنی وزە کاریگەرەکانی جەماوەری قوتابیان بۆ دروستکردنی مرۆڤی نوێ بسەلمێنێ ..

بەڵام قوتابی عواصف محمد لەبەشی خزمەتگوزاری‌ی سەر بە نوردوگای ـ البساط الاخضر ـ دا کە جەماسەتێکی لاوانە لە ڕووە بڕونزیەکەیدا تیشکی ئەدایەوە ئەڵێ :
ـ وا ڕاهاتوین کە لە بەشی خزمەتگوزاری، شەبەقی بەیانی لە خەوهەلسین بۆ ئەوەی فرمانەکانمان بەجێبهێنین ، کەچی ئیمڕۆ داوامان لێکرا دابەزینە مەیدانی ئیشکردن لەگەڵ هاوڕێکمانمان ، بۆ ئەوەی بەرکەی گیانی سەربازی بکرین .

● واتە کارەکەی ئێوە تەنها لە ناو بەشەکەدا ئەدایە .
ـ بەڵێ ..
عاوڕێ ـ هناء القرغولی ـ ئەندامی دەستەی لقی بەغدا چاوپکەوتنەکەمانی بە وتەکەی دوایی پێهێنا کە ووتی :
ـ گرنگترین ڕوخساری نوردوگاکە : بەلامارداني نیش و دزێی نەکردن و هاوکاری کردن و ڕاهاتن بەژیانی زانکۆیی یەویە ، ئەو بەشداری کردنە بەهای شۆڕشگێڕانەی وای بۆ ڕەخساندین کەوا لە قوتابیان ئەکات لەو واقیعەوە کە لە بەرچاوە بە بۆچوونە بەخواستە کانیاندا بچنەوە ..

ئەو نوردوگایە پەیوەندی قوتابیانیشی بە نیشتمانەکەیانەوە بەهێزکردو دەستیان لە گەشەدار بوونیدایەو بە ئیشکردنیان بەخششی زەویان بەرەو نشونماکردن و پرشنگ هەڵاتنەوە بردووە .

پاشماوەی : نرخی زانستی .

خۆشەویستە بێ ئارامەکەی بێهودە دێتو دەچێت ..
پیاوکوژەکان دیانەوێت بیکوژن .. لەپشتیانەوە ژنەکەیەتی کەس نازانێت بۆ ئەوەی لەمردنی دلنیابێت .. یالەژیانی .. پولیسیش لێی دەپرسێت :
ئەم پیاوە دەناسیت ؟
ـ نەخێر .. هەرگیز نەشم دیوە !
ژنەکەی دروزن نەبو .. کاتی پرسیارەکە لەکچوئەکەکرا وتی بەڵی دەیناسم !!
زانست ـ تایەکی بەرامبەر بەخۆشەویستی‌یە ..
هەر وەك خۆشەویستی .. نرخەکەی ژیانە !
● کوتایی گەشتەکە :
ژیان لەکۆتایەك بەولاوە هیچی ترنازانێت .. هەچیمان هەیە ئەیدەن لەپێناوی ئەوەدا بەشێکی لێبکۆرین !...

پاشماوەی : دەوری ڕاگەیاندن

هەڵەکردنی ئیرەو ئەوێنی‌یە ، هەڵەو نالەباری هاوڕێیەکی سروشتی‌ی کارکردنن ، بەڵام مەترسی لەنەخستنە ڕووی ئەو هەڵەو نالەباریانەو لە جیانەکردنەوەی ئێوان ئەبارەو جۆرو هۆی هەرهەڵەیەك دایە بە تەنها .

لەبەرئەوە ڕاگەیاندنی سەرکەوتووو کاربکاتە جەماوەران ، پشت ناکاتە هەڵە ، بەڵکو بەردەوام دەریان ئەخاو ڕەخنەیان لێئەگرێو خەڵك وریا ئەکاتەوە بەمەبەسی ئەوەی جارێکی تر نەکەوێتەوە ناو ئەو هەڵەیە.

شێوەیەکی بریکاریش بۆ چارەکردنی ، کە لە بنەڕەتەوە یارمەتی ئەو دەزگایە یاخود ئەو بەڕێوەبەرایەتیە ئەدا بۆ نەهێشتنی هەڵەو نالەباریەکانی بەمە دوبارە بەشداری بەرزکردنەوەی وریایی کاربەدەستانی دەزگاو بەڕێوەبەرایەتیەکانی تر ئەکا ، تاوەکو لەتکەوتنە ناو ئەو جۆرە هەڵانە خۆیان دوور بخەنەوە .

ئەوەندەی لەسەر ئەو « چاودێری »یە پێویستە ، لابرشنگدارو بەهرەکان ڕوونبکاتەوەو ئەو هەنگاوەلەبارانە بنرخێنێ کە کەرتی سۆشیالیستی و ڕۆژگاری بارەیدان بەدیان هێناوە ، بەوێیە کە مولکی هەموو گەڵو کۆڵەکەی سەرپیوی گۆڕانکاری سۆشیالیستی سەرانسەرن ، دووبارە ئەو « چاودێری »یە لەسەرەتی ئەو ناڵەباری هەڵانە بخاتەڕوو کە لەگەڵ کارکردنی هەندێ لەو کەرتو بڕۆژانەدا دێن .

چونکە ڕەخنە لێگرتنیان ، یارمەتی پێشکەوتنیان نەدا، یارمەتی پێشکەوتنشیان سوود بە هەموو گەل ئەگەیەنێ ، هەروەها سوود بە شۆڕشیش ئەگەیەنێو یارمەتی ئەدات لە هێنانەدی ئامانجەکانی لەبنیاتنانی سۆشیالیستیدا .

پاشماوەی : حکایەتیکی زۆر کورت

دەرەوەو بەو هەوا خۆش وفێنکە بیاسە بکەن . چونە دەرەوە . شەماڵەکە کەمێ کەشاندنی‌یەوە لەو دەستی هێنا بەسەریدا .. هەردوو دەستی نانە سەر لاملی . وەك بیەوێ خەبەری بکاتەوە ڕایوەشاند . لێی پرسی کە ئاخۆ هێشتا خزشیدەوێ ؟! ئەم وتی کە دەیەوی هەمان پرسیار لەوبکا. ئەو وتی کە کارو باری ژیان هەندێ جار دوو دلدار بۆ ماوەیەك لەیەکتر دادەبڕێ ، جا ئەبێ ئەمە مانای وەستاندنی دلداری‌یە کەشیان بێ ؟! . ئەم وتی : ئەگەر ڕاستەقینە ئەبێ . ئەو وتی کە هەستو سۆزی بەرامبەری ڕاستەقینەیە . ئەم وتی : منیش . ئینجا لەقسەوباسی ماوەی لە یەکدابڕانەکەیان دوان . گورج و تۆڵی‌یەکەی جاران هاتەوە بە بەردا . قۆڵی کرد بە قۆلیداو وەك ئەو ئەو ڕۆژانەی یەکەم شان بەشانی‌یەوە ڕۆیشتن .

نووسینی : زینب صادق
وەرگیرانی هاوکاری

پاشماوەی : لەوتەی وەزیری کارو نیشتەجێکردندا ..

کردنو دامەزراندنی باڵەخانە (عمارە) بینایەی گەورە وەکوو کارگەیەکی تایبەتی چ لەبارەی مەکینەو هۆیەکانی بەکارهێنان، بێت چ لە بارەی جۆری کادری ئەندازیاری بێت وە هیوامان وایە کە لە بەرنامەی ساڵی داهاتودا ئەم کۆمپانیایە بهێنینەکایەوە .. هەروەها دەستنیشانی ئەو دەزگایانەی کردووە کە بە شێوەیەکی تەواو جێبەجێکراون بەتایبەتی دەزگای گشتی ڕێگاوبانو برد کە دەزگایەکی تازەیەو نۆ مانگی لە سەر تێنەپەڕیوە وە لە (٨٠٪)ی زیاتر جێبەجێکراوە .. وە بەرێز وەزیری کارو نیشتە جێکردن ووتویەتی کە بەرنامەی ڕژێمی تازەی وەزارەت بریتی‌یە لە جێبەجێ کردنی ڕاستەوخۆ لەلایەن گشت کەرتەکانی ڕێگاوبانو بردو بینایەی گشتی و نیشتەجێکردن کە ئەمانە سێ کەرتی سەرەکین لە پیشاندانی چالاکی وەزارەت .. هەروەها ئەم ڕژێمە بە شێوەیەکی بنچینەیی چارەسەری مەسەلەی نەخشەکێشان لە وەزارەتو ڕادەی دەست ڕۆیشتنی دایەرەکانی وەزارەتو بەرتوەبەرایەتی دیموکراتی کە جوارچێوەی گشتی نەخشەکە دووباتی کردۆتەوە لەبەر ڕۆشنایی بریارەکانی هەشتەمین کۆنگرەی هەرێمایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ئەکات ... لەپاشا بەرێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش باسی ئەو بڕۆژانەی کردووە کە لەنەخشەی پێنج ساڵانەی داهاتودا زیاتر بایەخی بێ ئەدرێتو ئەڵێت کە بەندە بە چالاکی ئەم سێ کەرتە بینایەی گشتی و ڕێگاوبانو برد وەنیشتەجێکردن لەپێش هەموویانەوە نیشتەجێکردن لەپاشا ڕێگاوبانو برد وە بەشێوەیەکی تایبەتی لەناوچەی زوورودا.. ئیستا دەئەوەندەی جاران بایەخ بەدروست کردنی ڕێگاوبانو برد دراوە کار بەردوامە بۆ دروستکردنی ٧٤٠٠ کم لە ڕێگای تازە کە لە نەخشەدا بریاری لەسەر ئەدراوە وە لە ساڵی داهاتودا نزیکەی ٣٠٠٠ کیلومەتریشی ئەخرێتە سەر هەروەها ووتویەتی کە ٤٢٠٠ کم لەو ٧٤٠٠ کیلومەترە لەناوچەی زوورودا جێبەجێئەکرێت لەلایەن دەزگای گشتی ڕێگاوبانو بردەوە . هەروەها بەرێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش باسی گیروگرفتی خانووی کردووەو وتویەتی کە کۆمەڵی دروستکردنی خانوو یەکێکە لەم هۆیانە کە تەنیا زەوی دابەش ئەکات بەبێ ئەوەی دەوری هەبێت لە دروستکرندا هەروەها باقی عەقاری کە بەشداری کردنی لە چوارچێوەیە کدایە تەنیا بۆ سوودی زمارەیەکی دیاری کراوە لە هاوڵاتیاندا بەبێ بنچینەیەکو روانینێکی بازرگانی .. هەروەها بەرێز وەزیری کارو نیشتەجێکردن ووتویەتی کەوا ئەم هۆیانەو چەند هۆیەکی تریش لە گیروگرفتی خانووی زیادکردووە سەرەڕای ئەوەی کە خاوەن خانووەکان ئەم هەڵەیان بەهەل زانیوە بۆ زیادکردنی کرێی خانوو ..

هەروەها ووتویەتی کە چەند بریارێکدراوەبۆ بەرەوروبونی ئەم گیروگرفتە گرنگترینیان چاو بپاخشاندنەوە لە ڕژێمی باقی عەقاری‌و دانانی بنچینەیەکی تازە بۆ قازانج وەرگرتنو فراوان کردنی چالاکی دەزگای گشتی نیشتەجێکردنو دانانی ڕێگایەکی تازە بۆ کاری کۆمەڵی هەرەوەزی نیشتەجێکردن .. وە ووتویەتی لەم بریارانە کە خانوو بەکرێ نەدرێتە بێگانە بە بێ ڕازی‌بوونی لایەنی بنکەی هەروەها کۆمپانیاکانی بێگانە ئەبێ خانوو بۆ کار گەرەکانیان دروست بکەن ئەمانەش هەنگاوی پیرۆزن بۆ بەرەبوونو نەهێشتنی گیروگرفتی خانوو .. لەم ساڵەدا لە حەوت پارێزگا باڵەخانە دروست ئەکرێت وە ساڵی داهاتووش لە یانزدە پارێزگاکەی تردا وە لە هەر پارێزگاکەیەکدا زمارەیەك دروست ئەکرێت بۆ هاوڵاتیان پارێزگاکە ..

بەڵام دەربارەی جێبەجێ کردنی لە ساڵی ١٩٧٦ لە٧٣٪ی زیاتر جێبەجێکراوە کە ئەمەش نسبەتێکی باشە ئەگەرباینتو لەگەڵ ساڵ ساڵەکانی پێشودا بەراوردی بکەین کە لە ٦٠٪ بوو ئەگەیشتە لە ٣٠٪ .. وەبەرێز وەزیری کارو نیشتەجێکردن لە کۆتایی‌دا دەست نیشانی دەوری، دامو دەزگای ڕاگەیاندنی کردووە لە ڕەقابەی میللی وە هەروەها ووتویەتی کە لە قۆناغی داهاتودا ئەمەدەزگایە دەورێکی کاریگەری ئەبێت لە ناشکراکردنی لایەنەکانی سلبی کە پاشماوەی رابوردون ..

وە بانگەوازی کارگەرانی ڕاگەیاندنی کردووەکە بەدەوری خۆیان هەڵسن لە پیشاندانی ئەم لایەنانە کە وەکوو بردێك سەرکردایەتی شۆڕش بەجەماوەر ئەبەستانەوە .

پاشماوەی : ڕۆژنامەیەکی تورکیا ....

جەماوەردا بریاری شۆڕشگێرانەدەربکات .

ڕۆژنامەکە لەو ڕاپورتە سیاسیەیدا پێکهێنانی بەرەی نیشتمانی‌ی نەتەوەیی پێشکەوتنخوازی دەست نیشان‌کردوە لە وڵاتدا لەگەڵ دەرکردنی یاسای ئۆتۆنۆمی‌و میللی‌کردنی نەوت ، لەو بارەیەوە ووتویەتی : حکومەتی شۆڕش لەسەرەتای بەرپابونیەوە هەستی بەوەکردوە کە ئەرکی هەرەسەرکی ئەوەیە کە ئەمنو ئاسایش‌و یەکێتی ناوخۆ بپێتەدی وە ئەوەی دووپاتەکردۆتەوە کە میللی‌کردنی نەوتو ڕزگارکردنی لە چنگی مونوپولەکان بۆتە هۆی هێنانەدی زنجیرەیەك دەستکەوتی گەورە گەورەی گەل‌و سامانی نیشتمانی خستەوەدەستی هاووڵاتیان بۆ ئەوەی لە چاکەی خۆیانو نەتەوەکەیان بیخەنەکار .. هەروەها شۆڕش کاری ژۆرکرد بۆ ئەوەی پەلە لە جێبەجێکردنی ڕۆژەکانی پەرەپێداندا بکرێت بۆ هێنانەدی پێشکەوتنێکی بەر بەربڵاوو فراوان لە عیراقدا .

ڕۆژنامەکە کۆتایی وتارەکەی بەوەهێناوەتەوە.. گەلی عیراق دلسۆزی شۆڕشەکەیەتی کە لەم ڕۆژانەدا بیرەوەری بەرپابونی ئەکاتەوە ، ئیستاکە بەردەوام پشتگیری شۆڕشە پێشەوتنخوازەکانی جیهان ئەکات و خۆی لەوان جیاناکاتەوە .

پاشماوەی : زیادبونی خۆدورخستنەوەی جەماوەر ..

سوریا وا چاوەڕوان دەکەن کە ڕاگەیاندنی ئەنجامی هەڵبژاردن تا کۆتایی ئەم هەفتەیە دوابخرێ ، لە کاتێکدا پێشتر بڕیار وا بوو ڕۆژێك دوای تەواوبوونی هەڵبژاردن ڕابگەیەندرێ کە کاربەدەستانی ڕژێم ناچاربوون ماوەی هەڵبژاردنەکەش ڕۆژێك درێژ بکەنەوە .

کۆڕو کۆمەڵە سیاسیەکان لە دیمەشق وا چاوەڕوان دەکەن کە ئەو لیژنانەی وەزیری ناوخۆی ڕژێمی فەرمانڕەوای سوریا بۆ ساغ کردنەوەی دەنگەکان دایمەزراندوون بە زۆری ئەنجامی هەڵبژاردنەکە بەقازانجی دەستەو دایەرەی ڕژێم تەواو بکەن .

وە هەروەها لە خۆ گورج کردنەوەیەکی ئەمنی‌ی بەتیندا دوێنی ئەو گەمەیە دەستی‌پێکردوە کە پێی‌ئەوترێت هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نوێی گەل لە سوریادا .

وەزیری ناوخۆی ڕژێمی فەرمانڕاوای سوریا وتویەتی : خۆگورج کردنەوەیەکی ئەمنی‌ی تەواو لە وڵاتدا کراوە بۆ ئەوەی هەڵبژاردن بە « دیموکراتیانە بەسەربەستی‌یەکی تەواوەوەبکرێت » ئەمە بەوانای ئەو .

وە ژۆر لە حزبە سیاسیەکانی سوریا لەو هەڵبژاردنە تەئیونەتەوە لەوانەی حزبی سوریاو یەکێتی‌ی سۆشیالیستی عەرەبو بزوتنەوەی سۆشیالیستانی عەرەب ، وە سەرکردایەتی قوتری وەختی حزبی بەعسی سۆشیالستی عەرەب داوای لە جەماوەری گەلی عەرەبی سوریاکردوە کە لەو هەڵبژاردنە دوربکەونەوە .

کۆڕە نیشتمان پەروەرەکانی دیمەشق‌و بیروت سەبارەت ئەو هەڵویستە سەلبی‌یەی کە جەماوەری سوریا بەرامبەر ئەم چاوبەستنی هەڵبژاردنەی حافظ اسد ئەیکات‌و حەزی بە هەڵوشانەوەو پوچەڵکردنەوەی ئەعلیقیان داوەو وتویانە : ئەم هەڵویستانە ڕەتدانەوەیەکی تەبیعی خواستی بەتینی ئەڵبوە ، ئەگەر تەنیا دری هەڵبژاردنە قەنیەکە بەڵکو دژی بێ‌کەڵکی ئابوری‌و دری هەمو هەڵویستێکی خیانەتکاری ڕژێمکە لە مەسەلە جەماوەری‌و نیشتمانیکان لە سوریاداو لە بزوتنەوەی بەرەی عەرەبی قەلەستینی‌و بزوتنەوەی نیشتمانی لبنان .

ئیزگەی دەنگی سوریای دژ بە ڕژێمی حوکم لە سوریادا لەچەند سەرچاوەیەکەوە ئەمانەی زانیوەو وتویەتی : گەلی عەرەبی سوریا کە هەمو کوێرەوەری لەری لادانو پەکەکەوتەیی ئەم ڕژێمەی ئیستای سوریای لەدڵدا کۆبۆتەوە ، ئەم هەڵبژاردنەی بەهەڵزانی کە داخی دڵی خۆی تیاهەڵڕێژی‌و نارەزایی خۆی بەرامبەر حوکم دەربڕێتو نەویستن‌و قایل نەبونی بەو سیاسەتە خیانەتکاریەی دەربخات ، بەوەستانی دژی ئەم هەڵبژاردنەو لێتەکینەوەی .

ئاژانسی دەنگوباسی ڕوینر هەوالی ئەوەی بڵاوکردۆتەوە کە پتر لە ٣٠٠ پالێزراو خۆیان لە هەڵبژاردنەکە کێشاوەتەدواوە وەزیری ناوخۆی ڕژێمی سوریا ئەوەی ڕاتەیاندوە کە تە هەندی ناوچەی هەڵبژاردندا ٣١ لیوراو یەکسەر دەرچون .

ئاژانسی دەنگوباسی فەرەنسا وتویەتی : کە خالد بەگداشی ئەمینداری گشتی‌ی حزبی شیوعی سوریا بۆ یەکەم‌جار خۆی لە هەڵبژاردنەکەدا هەڵنەبژاردوە..

Institut Kurde de Paris

پێشانە

احمد محمود

ئەلنیو :

لەنیـــوان ١٧و ٣٠ی تەموزدا

● بەدرێژایی زەمینـــەی نێوان حەقدەو سی تەموز هەمو ساڵێك خواستەکانی گەلەکەمان نەتەشێنەوەو لە خۆشی کاروسوربون لەسەر خەبات بردنەسەر بۆبەرژوەندی پێشخستنی کاروانی میللی کردنو بـــەرەو ئۆتۆنۆمی بەرەو مۆلگەیەکـــی ڕازاوەتر هەمو بازوێك پتەوتر ئەبێت .

● هـــەر لە نێوان ئـــەوزەمینەیەی حەقدەوسی تەموزدا هـــەمو ســـاڵێك مەردایـــەتی شۆڕشگێڕان بڵنـــدتر ئەبێتو باوەڕی ئازادیخوازان ڕەسەنترئەبێو لەویژدانی گەلەکەماندا مەزنی نـــەو شەهیدانە تازەئەبێتەوە کە بـــە خوێنی خۆیان بیـــرو باوەڕی پالـــەوانێتیوقوربانیدانی بەرچاو فراوانیان چاندوە .

● ئەگـــەر سەرکردایەتیسیاسی قالیومـــان بـــە ئێکەیشتنێکی ڕەسەن لەســـی تەموزی ١٩٦٨دا ئەو کاتە لـــە وڵاتەکەماندا کاری شۆڕشگێڕانەی بە ئەنجام گەیاندبێ ، واتە عێراقی بەخشیوە کە نمونەی پێشەوایـــەتیو چـــاکی شۆڕشگێڕانەو لێهاتوی خەباتەکـــە حیزبی سەرکردە ، حیزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیســـتلە لایەکەوە لێی ئەوەشێتەوەو لەلایەکی ترەوە وای نە ئاقـــی کردنـــەوە شۆڕشگێڕیەکانی وڵاتمان کـــرد کـــە ئەمـــڕوبەئیمانێکی قایمەوە بنیات نانی سۆشیالیســـت ئەباتەسەر بیێتەنمونەی پێشەوایەتی شۆڕشـــی هاوچاخ بۆ هەمو جیهان .

● ئێمە کە یادی ڕابەرینی شۆڕشگێڕانی گەلەکەمان لـــە سی تەمـــوزدا ئەکەینـــەوەلەسەرمانە ئەمڕۆ لە گشـــت کاروانی شۆڕش‌و سەرنجـــیدوربینی بیرو باوەڕەکەیدا پلەی ئێکەیشتنمان لـــەو نیـــازەڕونا‌کانەی ڕابەرینەکەو پاکـــز‌کردنەوەی دەرسە هێزوییەکانی بەرزتر بکەینەوە .

عـــودد

کۆن ناوی عودیان نابوو (شای) ئالەتـــەکان . چونکە بەگشتی لە گرنگترین ئالەتە ڕۆژهـــەلاتـــەکانو هەیلەسوفو زانایانی مۆسیقاو ناواز دانەرەکان لەدانانی ناوازەکانیاندا بەکاریان هێناوە . وە ئەو شوێنەوارەی کە دێزراوەتەوە ئەوە ئەسەلمێنێ کە عود یەکێکە لـــەو ئالەتە خاوەن ژێیانەی کە بەهۆی لێدانی ڕێشـــەوە بەکارهێنراوە . ئەمەش لە چەرخی ئەکەدی لە عێراقدا بوو کە لە دەوروبەری (٢٣٥٠)ی پێش زایینیـــەوە دەست پێدەکات . پێش لە دایکبوونەوە . وە هـــەر لەم سەردەمەدا چەند وڵاتێك ئەم ئالەتەیان لەعێراقدا وەرگرتووە . لەوانـــەشـــمیـــرو ئێرانـــە . وە بـــە تێپەڕبوونی ئەم مێژووە درێژەی چەند گۆڕانێکـــی بەسەرهات ، کەسندوقی دەنگو ژمارەی ژێکانـــی گرتەوە . عودی چەرخەکانی پێش ئیسلام . لەســـێ ژێو سندوقێکی دەنگی بچووك و لـــە ملێکـــی درێـــژ پێکهاتبوو . لە چەرخەکانی ئیسلامدا بووە چـــوار ژێو سندوقێکی دەنگی گەورە سەرئێکیش بۆ ملـــەکـــەی زیاد کرا کە بۆی ئەلێن (بنجق) .

بەشە خوارەکەی دواوەیەتی کلیلەکانی لێ ئەبەسترێ .

وە سەرچاوەکانی مێژوو ئەوە ئەگەیەنی (زریاب) کە لە ساڵی (٧٧٧) زایینیلەدایك بووە ژێی پێنجەمی لە ئەندەلوس بۆ زیادکرد . ئەوروپا عودی لەگـــەل ئالەتە ژێ دارو ڕۆژهەڵاتیەکان وەرگرت . بەناوێکی جەرەنی . وە سەقلیەو ئەندەلوسو شەڕی خاچیەکان ردێکی سەرەکی بوو بۆ ئەوەی ئەم ئالەتـــەی لێـــوە بگوازرێتەوە بۆ ئەوروپا . دەبووە یەکێ لەو ئالەتـــە باشانەی ئەوروپا دەستیگرت بەسەر ژیانی مۆســـیقا هەتا سەدەی (١٨)وە هەندێ لە مۆسیقیە ئەوروپیـــە بەناوبانگەکان وەکو باخو هەندلدانراوی مۆســـیقـــی تایبەتیان بۆ عود داناوە .

ئەمڕۆش (عود) لە ماوەیەکی تازە وونەوەدا دەژیو ئەوروپاییەکان چووە بەدلیاناو زۆر حەز لە گوێگرتنی ئەکەن . وە زۆریان هەول ئەدەن فێری (عود لێدان) بێن .

موحەممەد مەحمود
وەری گێڕاوە

هونەرمەند دەنگیکی گونجاوەلەگـــەل خواستو ناواتەکانی وولاتە .

چاوێکەوتێك لەگەڵ هونەرمەند زرار موحەمەد

دیارێکی خـــوداوەندەو ، هونەر بوژینەوەی شارەکەیە . هونـــەرمەند خۆشـــنووسونیگارکێشو مۆســـیقاژەنە . حەزیش لـــە ڕاوکـــردنوخویندنەوەی چیرۆکەکـــات . بێدرێغی کردنیش لـــە ڕاژەکردنی هونەردا وەستاوە . هەر بۆ ئەم مەبەستەش چاوەمان بـــەماموســـتا (زرار موحەمـــەدەوستەفا) کەوت کە لـــە ساڵی(١٩٣٧) لەشـــاری ڕواندو لەدایکبووەو چاوی بە جـــوانی سروشت هەڵێناوەو نـــازیهونەریشی هەنگرتووە . هـــەرلـــەوێ خوێندنی ســـەرەتاییو ناوەندیو دواناوەندی تـــەواوکـــردوەو لە دەورەی پەروەردەکردنی هاوینی ساڵی(١٩٥٩ی‌ز)لـــە پارێزگـــای هـــەولێر وەرگیراوەو ئێستاش مامۆستای‌قوتابخانەی (پاشـــای کۆرەی)سەرەتاییە لە ڕواندوز . لـــەکارە هونەریەکانی هونەرمەندی ناوبراو هـــونەری (ڕیالیزمی)دەستنیشان دەکرێو خۆشـــیلەسەر ئەم باوەڕەیەو بەرانبـــەربـــە هونەری کوردیش بـــەم شێوەیە دەدوێ :

گەرێتو لـــە ڕوانگەیەکی هـــەندێ لـــە بەڕێوەبەرو مرۆڤانەوە سەیری تاســـێزی هونەری کوردیمان بکـــەین . ئـــەبێتین ئوومێدی جۆرەهـــا پاشەکشەو کەموکـــزێی‌بووە . ئەتوانیـــن ئوبالـــی ئـــەم دواکەوتنەش بخەینە ئەستۆی چەندەها گیروگرفتی دژوار کە چەشنی درکێکی ژەهراوی لـــە شادەماری کۆرپەی هونـــەرمەکەماندا دەچەقێو هەنگـــاوی بەرەوپێشەوەچوونی لێدەگرن . بۆ نمونە گیروگرفتی :

١ ـ نەبوونی قوتابخـــانەو ئامێزگـــای هونـــەری لـــە ناوچەکەماندا .

٢ ـ بایـــەخنەدان بـــە کردنەوەی پیشانگا هونەریەکان .

٣ ـ فەرامۆشکردنی تیپـــە شانۆگەریو مۆسیقاییەکانو .

٤ ـ پشتگوێ خستنی وانە پەروردە هونەریـــەکان لـــە قوتابخانـــەکاندا ، لەلایـــەن هەندێ لـــە پەرتوەبەرو مامۆستاکان . جا تەختکردنی ئەم کۆسپو تەگەرانەی کـــە باسمانکردن ئەبنـــە هـــۆی هەڵهاتنی گەلاوێژی هونـــەری کـــوردیو بەرەوپێش‌بردنی . وەلام لەپروی مۆسیقاوە خاوەنی فۆلکلـــۆرە کەلوپورێکی زۆر دەوڵەمەندین لـــە گـــۆرانیو مۆسیقادا کە ئەتوانین بیانکەین بەبەڵگەی بناغـــەی دامەزراندنی مۆسیقای نیستاو دواڕۆژمان .

پرسیار بەرهەمە هونەریەکانت چین ؟

وەلام : گەلێك بەرهەمم لە تابلـــۆی وێنەکێشـــانو خۆشنووسیهەبوو .

بەلام بەداخەوە هەڵچیـــان ئەماون . کەچی لە زۆربـــەی زۆری پیشانگاکانی قوتابخانەکـــاندا بەشداریم‌کردووە . بەتایبەتی لـــە ساڵی (١٩٦٩) تاکـــو ســـاڵی (١٩٧٣ی‌ز)و لـــە ساڵی ١٩٧٦یش شانۆگەرێکی بێدەنگم پێشکەشـــکرد بە ناونیشانی (سەرکەوتن) بەڵام لەپروی مۆسیقاوە لـــە ساڵانی ڕابردوودا چـــەنـــد گۆرانیێکـــی فۆلکلۆرەمـــان زندووکردۆتەوە ، لە ئاهەنگو بۆنە نیشتمانیەکان دا لەگـــەل هەندێ سروودی نیشتمانی .

پرسیار چۆن دەستنیشانی، جوڵانەوەی هونەری دەکەیت لە شارەکەتان ؟

وەلام: لێرەدا زۆر حەزدەکەم چەند تێبینیەك بخەمە بەرچاوی هونەرمەندو ڕۆشـــەنبیران .

چەندان شانۆگەریشم پێشکەش کردووە وەکو ، ١١ی ئازار ، شەوی کۆتایی ... هتد) .

بەهیوای بنبڕکردنوچارەسەرکردنیان .

١ ـ تابلێی جـــوجۆلی هونەری لە ڕواندوزدا بێهێزو لاوازە . پێویستی بە هاندانو پشتگیری‌کردن هەیە .

٢ ـ بەشێکی زۆریش لـــە لاوە ڕۆشنبیرەکانمان بایەخ بەم لایـــەنە گرنگـــەی کۆمەڵایەتی نادەن .

٣ ـ سەرنەکەوتنی زۆربەی کـــارە هونەریەکانیشـــمان دەگەڕێتەوە بۆنەبوونی بارە .

پرسیار دوا ئاواتت چیە ؟

وەلام ـ هیوادارم ، کـــەوا لاوەکانمان بەوپەڕی ســـۆزەوە باوەش بۆ هونەر بکەنەوە بـــۆ ئەوەی چالاکی هونەری لـــە شارەکەماندا ســـەرلەنـــوێ جوزەرە دەربکاتەوە .

ئیتر چاوەڕێی ئەوەین کە لاوە ڕۆشـــەنبیرەکانـــی ئەم شـــارە ، بەشـــداری ئەم بوژاندنەوە هونەریـــە بکەنو دەستی یارمەتی بـــۆ مامۆستای ناوبراو درێژبکەنو لە باوەشی هونەردا یەکتـــر ماچبکەنو سەرکەوتنیش بـــۆ هـــەموو هونەرمـــەندان دەخوازین .

نزار خەیلانی

ئێوە ئەڵێن چی ؟

نۆری جیراد

گرنگ بەشـــداری کردنە .. !

یەکی لەو دۆستانەم کـــە دڵیان بە ئەدەب خۆشـــەو حەزئەکـــات پێی‌بـــوترێت ئەدیب !! ئەڵێکیش کەیفـــی بەوەدێت ناوی لەناو لیســـتەی شاعیرەکاندا تۆماربکـــرێت .. ئەو برادەرە ماوەیەکێ لەمەوبەر لە بارەی ئەو نوسینانەی لـــەم ئۆشـــەیەدا بلاوئەکرێتەوە لەئەنـــا کەوتەتفتوگۆ .. پێیوتم : « تـــۆ شـــاعیری شاعیریش لە شیعرو ئـــەدەب بەولاوە نابی باسی شـــتی‌تر بنوسێت !! ئەدیب ئەبێ باسی مەسەلە ئەورەکانی کۆمـــەڵبکات !! » .

مرۆڤ واقی‌وڕئەمێنی کـــە لەناو ڕۆشنبیراندا ، یا هـــەتا لەناو ئەوانەدا کە لەســـەر ڕۆشنبیر حیسابن کەمێکیوا هەبی بـــەو جۆرە بیربکاتەوە ، بەو شێوەیە بۆشت بچێتو زۆر سەیرە یەکێکی ناوا ڕوح سوکو قوشمە بەو مۆنیو گریـــەوە بنوارێتو ناوا لاسەنك شـــت هەڵسەنگێنێ ..

شاعیر شـــیعرو چیرۆك نوسیش چیرۆك .. ئـــەی کێ لـــە دەردەکانی تری کۆمـــەڵ بدوێتو کی خەم خۆری چارەسەری گیروگرفتی خەڵکی‌بێت ؟

ئەبێ بەڵای ئـــەو برادەرەوە مەسەلە کەورەکانی کۆمـــەڵ کامانـــەبن !!. مـــن باوەڕم بەوەهەیە کـــە هـــەمو شتێکی کەورە لە بچوك‌و بچوك لـــە بچوك‌تر دروســـتبوە .. وە هـــەمو مەسەلەیەکی کەورەی ژیانیشی هـــەر لەسەر هەمان بنکـــە بێکدێتو دروستبوە ، مەسەلەی بچوك بچوك لەگەڵ یەکتـــریدا کردنەبێـــەوەو مەسەلەی لـــە خۆیان کەورەتر بێك‌نەهێنن ..

جا بۆیە باسکردنی هـــەر مەسەلەیەکی بچوك باس‌کردنی بەشێنکە لە مەسەلەیەکی ئەورەو زۆرجار باس‌کردنی مەسەلەیەکی بچوك نەبێتـــە کلیلی چارەسەرکردنی مەسەلەیەکی نیجگار ئەورە ..

ئـــەدیبی ڕاســـتەقینەش ئەوانەن کە هەســـت بـــەو شتانەئەکەن کـــە خەڵکـــی‌تر هەستی پێناکات‌و ئەوشـــتانە بەدی‌ئەکەن کـــە ســـەرنجی کەســـانی‌تر ڕاناکێشێو مەرج ئەوەیە بەدلێکی سافی پڕ لـــە دلسۆزیەوە بیانخاتەروو ، ئیتر ئەوە بـــە شیعربێ یا چیرۆك‌و وتار وەیا بـــە وتارۆکەبێت .. گرنگ ئەوەیـــە کـــە مرۆڤ هەست بەوەبکات کە ئەرکێکی لەسەر شانەو لـــە بنیاتنانی کۆمەڵەکەیدا بەشداری‌ئەکات .

بەکتـــریۆلۆجی ..

زانایانی بەشی بـــەکتریۆلۆجـــی سەربەزانکـــۆی ویسکونسین توانی‌یان‌چۆنیەتی پێکانـــی ڕەگو ڕیشـــەی ڕووەك لـــەلایـــەن بەکتریاوە بدۆزنەوە .

ئـــەو زانایانـــە جـــۆرە ڕیشەکانەوە دەبەستێت . میکرۆسکۆپێکی نۆتیان بەکار ـ هێناوە بەهۆیەوە توانیویانـــە بزانن چۆن ڕەگو ڕیشـــەی ڕووەك تووشی بەکتریادەبێت . زانیویانە کە بەکتریا کەبسوو ـ لێك لە یولیساکاراید پێـــك دەهێنێتو بەهۆیەوە خـــۆی بە ڕیشەکانەوە دەبەستێت .

ئەم دۆزینەوە نوێیە دەبێتە هۆی پەرەسەندنێکی فراوان بۆ قەلاچۆکردنی نەخۆشـــیەکانی ڕووەك ، هەروەها پەرەپێـــدانی ئـــەو جۆرە بەکتریایە سوود ـ بەخشانە کە یارمەتی ســـەوز ـ بوونو گـــەورە بوونـــی ڕووەڵدەدەن .

کارگەی ئۆتۆماتیکیانە

کۆمپانیای (نیۆکۆر) ، کـــە بســـپێڕە لـــە ئەندازیاری ئۆتۆماتیکدا ، ڕای‌گـــەیاند ، بـــەمزوانە چـــەند هێڵێکی بەرهەمهێنانی ئەواو بە بەرهەم دەهێنێت بـــۆ کارئەکان بـــە شێوەیـــەکی ئۆتۆمـــاتیکی خۆدەخەنە گەڕ بێ ئەوەی مرۆڤ دەستی تێوەوەربدات .

ڕایـــۆرتی کۆمپانیـــاکە ووتوویەتی ئـــەم هێڵانە لـــە شێوەی مرۆڤێکی ئامێریانـــەی زەبەلاحدایە ـ ڕۆبۆت ـ ، لـــە ژمارەیارێکـــی ئەلکترۆنیـــەوە فەرمانەکانی وردەگرێت .

ئەمەنی گێتی بیست بلیۆن ساڵە

دوا توژینەوەی تایبەتی بـــە سنووردانانی تەمەنی گیتی‌یەوە گەیشتووەتە ئەوەی کـــە لەنێوان دەبلیۆن ســـاڵ یان بیست بلیۆن ساڵدایە .

ئەوەبوو زانایانی ئەردوو ـ ناسیی زانکـــۆی شـــیکاگۆ ڕێگایەکی نوێیان بەکارهێناوە بۆ سنووردانانی تەمەنی گیتی پشت بە هەبوونی فرەو زۆری‌ی توخمـــی یۆرانیـــۆم ـ ١٨٧ ـ دەبەستێت کە لـــە ئەستێرەو ئەستێرە گەڕۆکەکاندایە .

ئەو زانایانە ووتوویانە ئەم ڕێبازە دەبێتە هۆی ئەوەی پتر پەردە لەسەر کارە ئەتۆمیەکان لابدرێت کـــەبوونەتە هـــۆی دروست بوونی ئەو ئەستێرانە

میکرۆکۆمپیۆتەر

لەدایرە بیشەسازی‌یەکانی ئەڵمانیای ڕۆژهەڵاتدا زانراوە، کـــە بریاردراوە ئەوەی‌ی ڕۆژهەڵات بچێتـــە قۆناغـــی دروستکـــردنی میکـــرۆکۆمپیۆتەرەوە کە تەکنەلۆجیای بازنە ئەلکترۆنیە تەواوەکـــان بەکاردەهێنێت کـــە زۆر زۆر ئاڵۆزە ، ئەویش بە شێوەیەکی‌فراوان بەر لە کۆتایی ئەمسال.

هەروەها زانراوە کە دڵی ئەم‌کۆمپیۆتەرە لەســـەر شـــێوەی سیستەمی سۆفیاتی دەبێت کەبـــە ـ بلـــۆك ـ بەناوبانگی دەرکردووە .. ئەو کۆمپانیـــا ـ یەش دروستی‌دەکات کۆمپانیای ـ فنکجەریتۆرك ـ ە .. کـــەلەوانـــەیە لـــە پێشانگـــای ـ لایپزگ ـ ی دەولەتان‌دا ، لەبەهاری داهاتوودا ، پیشـــانی بدات .

ئەوەی شایانی‌باسیشە لـــەمێژە ئەڵمانیای ڕۆژئاوا بـــە یەکێك لەو دەولەتە دەســـت پێشکەرانە دەژمێردرێت لەلایەن بەرهەمهێنـــانی ئەلکتـــرۆنی‌بەووکـــەوە ـ میکـــرۆ ئەلکترونیکس ـ .

هەندێ زانیاری وا هەیە ، بەگارهێنانـــی بـــۆ ڕاستنی خۆمان لە نەخۆشی زۆر پێویستە .. نـــە قەلەوی‌و نە لاوازی بەڵگەی تەندروستی نین . گەلـــێ قەلەوی وا هەن حەسودی بە لاوازەکان ئەبـــەن .. ئێمەش ئەڵێین : ئەم بەغیلی‌یەلەجێی خـــۆی نیـــە ، چونکە وا ئەبێ لاوازەکان نەخۆشی کەم خوێنی‌یـــان هەبێ ، بە گشت جۆرو هۆیەکانیەوە . ئەوەی تـــا ئێستاش ساغ بۆتەوە ئەوەیە کە : ژنان پتر لە پیاوان توشی ئەم نەخۆشی‌یە ئەبن .. هۆی هـــەرە دیـــاری ئەم نەخۆشی‌یە کەمی (ئاسن) ە لە نێو لەشدا ، بـــە تایبەتی گەر هاتو لە خۆراکا نیسبەتی ئاسن کەم بوو مرۆڤ دوچاری ئەبێت .. کەمی خوێن ، لە ئەنجامـــی گەلێ نەخۆشی دەبی وەکو : کەدەو ڕێخوڵەو کۆنـــە ئەزیڤەوە سەرهەڵمەدا .. هەروا بەنمانـــی ســـیو نەخۆشی دیقو ڕۆماتیزم لایەنێکی‌کەی ئەم نەخۆشیەیە .. بەڵام دەس نیشانکردنی ئەم نەخۆشی‌یـــە ، بـــە بێ توژینەوەی خوێن ناکرێ .. دیاردەکانـــی ئـــەم نەخۆشیەش : شەکەت بوون ، ئەنها کردنی خەو ، سەر سوڕان و وژەوژی ناو گوێچکەو ڕەنگ پەڕیوی‌و هەناسە سواری‌یە .. سەرەڕای هێلنج‌و لە خواردن تەوەڵـــلا بوون .

بەڵام ئەبێ ئەوەش هەڵنە بوترێن‌و بڵێین‌و کـــە : چارەسەرکردنی ئەم نەخۆشیـــە ، لە بـــەردەم بەخشـــەکانی زانستی نوێی بزیشکایەتی‌دا ، گەلـــێ ئاسان بوەو مایەی هیچ خەمو نیگەرانیەك نیە .. بەڵام ئەبێ زۆر ئاکاداری خۆمان بین لە شـــاڵاوی ئـــەم نەخۆشیە .. دوا قـــسەیش کە ئەچربینینە گوێچکـــەی قەلەوەکان ئەوەیە کە : کاتێ توشی کەم خوێنی‌ی هاتن ئەبێ واز لە خواردنی شتی چەور بهێنن .

Institut Kurde de Paris